

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 77 · 5. mai
Sesjonen 2019–2020

Møte tirsdag den 5. mai 2020 kl. 12.**Votering ved møtets slutt.**

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 77):

1. Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (utvidet adgang til utvisning m.m.)
(Innst. 250 L (2019–2020), jf. Prop. 40 L (2019–2020))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (pålegg om DNA-testing, utestengelse av vertsfamilier fra au pair-ordningen mv.)
(Innst. 251 L (2019–2020), jf. Prop. 49 L (2019–2020))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Borch, Siv Mossleth, Heidi Greni, Kari Anne Bøkestad Andreassen og Geir Adelsten Iversen om endring av forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag
(Innst. 219 S (2019–2020), jf. Dokument 8:55 S (2019–2020))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Lars Haltbrekken og Kari Elisabeth Kaski om å utrede oppsamling av bly fra skytebaner og forbud mot blyholdig jaktammunisjon i Norge
(Innst. 193 S (2019–2020), jf. Dokument 8:29 S (2019–2020))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Else-May Norderhus og Åsmund Aukrust om oppnevning av et offentlig naturrisikoutvalg
(Innst. 199 S (2019–2020), jf. Dokument 8:68 S (2019–2020))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Audun Lysbakken og Lars Haltbrekken om å beskytte Trænarevet og omkringliggende områder mot miljøskadelig oljeaktivitet
(Innst. 223 S (2019–2020), jf. Dokument 8:22 S (2019–2020))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Sandra Borch, Kari Anne Bøkestad Andreassen, Emilie Enger Mehl og Ole André Myhrvold om å forvalte bjørnebestanden ut fra riktigt antall bjørn

(Innst. 222 S (2019–2020), jf. Dokument 8:37 S (2019–2020))

9. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av rovviltforvaltningen
(Innst. 182 S (2019–2020), jf. Dokument 3:13 (2018–2019))
10. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å integrere flyktninger og innvandrere gjennom kvalifisering til arbeid
(Innst. 190 S (2019–2020), jf. Dokument 3:4 (2019–2020))
11. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk
(Innst. 211 S (2019–2020), jf. Dokument 3:5 (2019–2020))
12. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper – 2018
(Innst. 174 S (2019–2020), jf. Dokument 3:2 (2019–2020))
13. Referat

Presidenten: Representanten Une *Bastholm*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Solveig Schytz vil fremsette et grunnlovsforslag.

Solveig Schytz (V) [12:00:30]: På vegne av representantene Terje Brevik, Carl-Erik Grimstad og meg selv vil jeg framsette et grunnlovsforslag om å grunnlovfeste påtalemyndighetens uavhengighet.

Presidenten: Grunnlovsforslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Representanten Nicholas Wilkinson vil fremsette tre representantforslag.

Nicholas Wilkinson (SV) [12:00:58]: Jeg har den glede å fremme et forslag fra representantene Audun Lysbakken, Karin Andersen, Torgeir Knag Fylkesnes, Solfrid Lerbrekk og meg selv om nasjonal produksjon av legemidler og medisinsk utstyr, StatMed.

Jeg vil også fremme et forslag fra Solfrid Lerbrekk, Audun Lysbakken, Torgeir Knag Fylkesnes, Petter Eide og meg selv om straff for påvirkning til trygdemisbruk.

Jeg fremmer til slutt et forslag fra Solfrid Lerbrekk, Kari Elisabeth Kaski, Mona Fagerås, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og meg selv om å sikre omsorgspenger til foreldre som må jobbe mindre på grunn av reduserte åpningstider i barnehagene og i SFO.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes vil fremsette et representantforslag.

Bjørnar Moxnes (R) [12:02:13]: Jeg fremmer et forslag om å sikre rettmessig erstatning for norske veteraner med psykiske skader.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [12:02:36]

Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [12:02:59]: Denne våren gjennomlever Norge, i likhet med resten av Europa og verden, en krise vi ikke har sett maken til siden annen verdenskrig. De helsemessige og økonomiske utfordringene er enorme. Situasjonen endrer seg fort og er uforutsigbar, men vi ser heldigvis at helsevesenet i mange land nå er bedre rustet til å håndtere pandemien enn bare for noen uker siden.

Pandemien har rammet europeiske land på delvis ulike tidspunkt og med ulik intensitet, men den har rammet alle. Norge var blant landene som tidlig innførte inngripende tiltak for å slå ned smittespredningen. I dag er smittebegrensende tiltak innført i samtlige land i EU, og flere land er i gang med en gradvis og forsiktig gjenåpning.

EU har fått kritikk for å ikke møte krisen da den inntraff med en mer felles tilnærming. Denne kritikken mener jeg bare treffer delvis. Når EUs innsats for å bekjempe pandemien skal vurderes, er det viktig å minne om at helsepolitikk i hovedsak er et nasjonalt ansvar i EU, akkurat som det er i Norge.

Etter en kort innledende fase med mangelfull informasjon og samordning over landegrensene har vi likevel etter hvert sett et mer samlet EU med mer koordinerte tiltak. Det gjelder også når det er medlemslandene selv som tar de endelige beslutningene, som innenfor smittevern.

EU har samtidig et utstrakt samarbeid innenfor folkehelse, og Norge har vært en aktiv deltaker i dette gjennom EØS-programssamarbeidet helt siden 1994. EUs folkehelsesamarbeid er imidlertid mindre forpliktende enn det indre marked og andre områder hvor EU-institusjonene har traktatfestet myndighet til å vedta felles regelverk. Konkret betyr det at EU kan treffe rettslig bindende vedtak for legemidler og medisinsk utstyr, som er

en del av det indre marked, men må nøye seg med retningslinjer for og anbefalinger om smittevern.

De to siste månedene har tydelig vist at ingen land er i stand til å takle denne krisen på egen hånd. Viruset kjenner ingen landegrensener. Tett koordinering og samarbeid med våre nærmeste europeiske naboer er viktig for å holde smittetallene nede og håndtere situasjonen også her hjemme.

Gjennom aktiv innsats og på grunnlag av vår tette tilknytning til EU gjennom EØS og Schengen har vi lykkes å få til gode samarbeids- og konsultasjonsordninger.

Helseministeren deltar ukentlig i helseministermøter i EU hvor ulike aspekter ved krisen diskuteres. En felles europeisk tilnærming er i vår interesse. Vi støtter EUs nylig framlagte veikart om et felles rammeverk for å fase ut tiltak. Samarbeidet mellom Folkehelseinstituttet og EUs smittevernbyrå i Stockholm er viktig i denne sammenheng. De faglige rådene fra EUs smittevernbyrå er viktige for Norges håndtering, sammen med rådene vi får fra Verdens helseorganisasjon.

Siden mars har vi også deltatt på jevnlig møter med EUs innenriksministre, og vi deltar i EUs politiske krisehåndteringsmekanisme på ambassadørnivå. Disse møtene forberedes i mange ledd og omfatter flere saksområder. De gjør at Norge kan bidra inn i det politiske koordineringsarbeidet i EU, hvor vi kan lære av hverandres erfaringer og komme fram til løsninger på denne utfordringen som kun kan håndteres i fellesskap.

Norge jobber kontinuerlig for å øke bevisstheten i EUs institusjoner om EØS-avtalen og de rettigheter den gir oss. Likevel, i situasjoner hvor EU har behov for å iverksette raske tiltak, ser vi noen ganger at vi kan bli glemte. For å hindre at det europeiske markedet skulle bli tømt for smittevernutstyr og at enkeltland innførte egne eksportrestriksjoner, vedtok Kommisjonen i midten av mars midlertidige restriksjoner for eksport av visse typer smittevernutstyr til land utenfor EU. Vi tok umiddelbart kontakt med svenske myndigheter da vi opplevde en stans i leveransene som følge av kontroll, særlig ved Svinesund. Fra svensk side ble det uttrykt forståelse for våre synspunkter, men svenske myndigheter trengte nærmere signaler fra Kommisjonen for å kunne berettigede unntak.

Krav til eksportlisens ble laget med utgangspunkt i EUs regelverk for handel med tredjeland utenfor det indre marked. Fordi dette regelverket ikke er en del av EØS-avtalen, ble vi i første omgang ikke gitt unntak fra kravet. Fra norsk side mente vi at det å kreve eksportlisens til land i det indre marked, som oss, ikke var i tråd med EØS-avtalen.

Vi ba derfor om et ekstraordinært møte i EØS-komiteen, der vi la fram EØS/EFTA-statenes posisjon om at vi måtte unntas fra kravet. Det ble ikke oppnådd enighet i

EØS-komiteen, men EU lovte å se nærmere på saken. Jeg hadde deretter telefonsamtaler både med Kommisjonens president, Ursula von der Leyen, og ansvarlig kommissær for handel, Phil Hogan. Vi tok også saken opp i EUs helseministermøte samme dag.

Kort tid etter, dvs. dagen etter, ga Kommisjonen unntak fra krav om eksportlisens som følge av vår tette tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen. Lastebiler med munnbind, masker og engangshansker fikk dermed fortsatt gå uhindret mellom EU-land og Norge og de andre EØS/EFTA-landene.

Norge sluttet seg 20. mars til EUs initiativ for felles anskaffelser ved håndteringen av alvorlige helsetrusler over landegrensene. Felles anskaffelser bidrar til at landene samlet står i en sterkere posisjon overfor industrien, slik at det både kan framforhandles mer balanserte kontraktsvilkår og sikres at vi faktisk får tak i vaksiner eller utstyr dersom det skulle bli en mangelsituasjon. Helse- og omsorgsdepartementet administrerer denne avtalen.

Gjennom EØS-avtalen deltar Norge også i Det europeiske legemiddelbyrå, EMA. Det har vist seg å være svært viktig for oss i denne situasjonen. EMA følger utviklingen i legemiddelmarkedet og forsyningskjedene svært nøye nå. EU/EØS-landene og industrien er også i dialog med legemiddelbyrået om utfordringer ved tilgang til legemidler.

Jeg lar sjelden en anledning til å understreke betydningen av EØS-avtalen gå fra meg, og i dag er ikke noe unntak. Pandemien stopper ikke ved landegrensene, og både Norge og EU har interesse av et nært samarbeid. Men uten det felles EØS-regelverket for offentlige anskaffelser, legemidler og medisinsk utstyr hadde dette samarbeidet vært mye mer krevende å få til i praksis.

Vi har sett at mange europeiske land stiller opp for hverandre og viser solidaritet. Flere land har sendt smittevernustyr til hverandre, og særlig til Italia, som ble tidlig og hardt rammet. Tyskland, Østerrike, Sveits og Luxembourg har åpnet sine sykehus og behandlet alvorlig syke pasienter fra andre land, hvor kapasiteten har vært sprenget.

Som et håndfast uttrykk for europeisk solidaritet ble et norsk medisinsk innsatsteam sendt til Nord-Italia i begynnelsen av april etter anmodning fra italienske myndigheter. Bidraget ble veldig godt mottatt av italienske myndigheter, og teamet ble møtt med stor takknemlighet av sine kollegaer på sykehuset i Lombardia. Innsatsteamet besto av 16 sykepleiere og leger, i tillegg til 3 personer fra Siviltforsvaret. Det norske teamet er tilknyttet EUs program for sivil beredskap og inngår i en pool av slike team i EU.

Flere hundre tusen europeiske borgere, inkludert nordmenn, har hatt behov for hjelp til å komme seg

raskt hjem fra reise både i og utenfor Europa. Det har blitt stadig mer krevende når reiserestriksjoner, grensestengning og portforbud er blitt innført, og flyvninger kanselleres over hele verden.

EUs utenriktjeneste koordinerer medlemslandenes konsulære tjenester gjennom faste møter. UD deltar i møtene, og flere hundre nordmenn i utlandet har gjennom dette samarbeidet fått plass på fly organisert av andre europeiske land. På samme måte har Norge tilbudt plasser til andre europeere på de flyene vi har satt opp for å hjelpe nordmenn på reise hjem.

Norge deltar også i EUs samordningsmekanisme for sivil beredskap gjennom EØS-avtalen. Mekanismen har vært viktig i arbeidet med å repatriere europeiske, også norske, borgere i andre deler av verden. Det er 34 land som deltar i samarbeidet.

La meg også få trekke fram det nordiske samarbeidet som en veldig viktig del av det bredere europeiske samarbeidet. Siden koronautbruddet, og for så vidt også før det, har jeg hatt omfattende kontakt og tett samarbeid med alle mine nordiske kollegaer. Vi har de siste ukene hatt hyppige og stort sett ukentlige nordiske utenriksministermøter på videokonferanse, senest i går kveld. Vi deler informasjon og sikrer god samordning, særlig på konsulærfeltet. Samarbeidet om å sette opp fly for å få nordiske borgere trygt hjem fra reise er omfattende.

Det nordiske samarbeidet mellom ambassadene ute er også viktig for å gi nordiske borgere konsulær bistand i utlandet. De nordiske landene har ikke ambassader i alle land. Vi bistår derfor våre borgere på kryss og tvers av nordiske ambassader. Vi gir dansker hjelp i et land hvor danskene ikke har ambassade, og svenskene gir oss tilsvarende hjelp i et land der de har representasjon, men ikke vi.

De nordiske helseministrene har også hatt flere videokonferanser, i tillegg til øvrig tett kontakt mellom de helsefaglige myndighetene i Norden. Det er ingen tvil om at nordisk tillit og samhold gir trygghet. Jeg er glad for at det nordiske samarbeidet fungerer så godt – også når det blåser som verst.

I går var statsminister Erna Solberg vertskap, sammen med bl.a. EU, på oppstartsmøtet for den internasjonale giverkonferansen mot koronaviruset, som Europakommisjonen hadde tatt initiativ til. Formålet med konferansen var å samle politisk og økonomisk støtte for utvikling av vaksiner, medisiner og tester for å bekjempe covid-19.

Norge annonserte da bidrag på totalt ca. 13 mrd. kr. Regjeringa vil øke støtten til vaksineutvikling mot covid-19 gjennom koalisjonen for forebygging av epidemier, CEPI, med 2,2 mrd. kr. Norge har tidligere annonsert bidrag på 1,6 mrd. kr for perioden 2017–2025.

På toppmøtet annonserte statsministeren et nytt bidrag til Vaksinealliansen Gavi på 1 mrd. dollar, som tilsvarer ca. 10,25 mrd. kr for 2021–2030. Statsministeren annonserte også et ytterligere bidrag til Verdens helseorganisasjon på 50 mill. kr for å styrke organisasjonens evne til å lede an i kampen mot pandemien. Konferansen i går samlet inn totalt over 80 mrd. kr. Innsamlingen vil pågå ut mai.

Norge og EU deler felles mål om å styrke det internasjonale helsesamarbeidet og bistå land i andre deler av verden med å håndtere krisen. Norge var med på å grunnlegge CEPI og vaksinealliansen Gavi. Vi har tatt lederskap på vaksineutvikling mot covid-19 gjennom CEPI.

For Norge er det et hovedpoeng både å utvikle en vaccine og å sørge for en rettferdig distribusjon av den til alle land, inkludert til utviklingsland. Norge og EU er enige om at et slikt initiativ må støtte opp under Verdens helseorganisasjons lederskap innen global helse. EU bevilget 24. februar 232 mill. euro til Verdens helseorganisasjons innsats mot pandemien og går nå i bresjen for den globale mobiliseringen for vaksineutvikling. Norge har blitt bedt om å ta en lederrolle i den videre oppfølgingen, sammen med bl.a. Tyskland, Japan, Frankrike, Storbritannia og Saudi-Arabia.

Desinformasjon og falske nyheter knyttet til pandemien florerer på nettet. Noe blir dessverre også gjengitt i etablerte medier. Vårt eget medietilsyn har funnet at nær halvparten av alle nordmenn, uten å være klar over det, har lest falske nyheter om covid-19, og Nasjonal sikkerhetsmyndighet har advart om spredning av falske nyheter om viruset.

EU har opprettet en egen nettside for å korrigere desinformasjon om covid-19. En undersøkelse utarbeidet på oppdrag av EUs utenriktstjeneste viser at bevisst desinformasjon spres på sosiale medier, og at mye av dette er propaganda rettet mot EUs håndtering av krisen.

I tillegg til konspirasjonsteorier og falske helseråd er det særlig ett narrativ som går igjen: EU mislykkes i å håndtere pandemien, og EU er i ferd med å gå i oppløsning. Dette kombineres gjerne med at det er Russland og Kina som framstår som de ansvarlige aktørene, og at EU eller medlemslandene verken er handlekraftige eller viser solidaritet med hverandre.

Våre erfaringer viser et ganske annet bilde. Uten tett samarbeid med våre nærmeste naboer i Europa hadde vi ikke kunne lykkes med å håndtere krisen. EUs innsats for globalt samarbeid og støtte til Europas nærrområder er viktigere enn noensinne, også for oss.

Det er derfor bekymringsfullt at den omfattende innsatsen som gjøres innenfor rammen av det europeiske samarbeidet, er utsatt for feilinformasjon – både bevisst og ubevisst. Det er med på å undergrave folks til-

lit både til europeiske institusjoner og nasjonale regjeringer. Derfor er det så viktig å ha et kritisk blikk på informasjonsstrømmen og være særlig oppmerksom på forsøk på å nøre opp under mistro mellom landene. Vi ser det samme bildet i desinformasjonen om NATO, og det var et viktig tema under NATOs utenriksministermøte i april. Det er positivt at EU og NATO trapper opp samarbeidet om håndtering av desinformasjon.

Covid-19 treffer et Europa med åpenbare svakheter i penge- og finanspolitikken, og resesjon er nå uunngåelig. Budsjettunderskudd og statsgjeld vil øke betydelig i alle EUs medlemsland. For å motvirke de negative økonomiske konsekvensene har både medlemslandene selv og EU sentralt iverksatt omfattende tiltak på kort tid.

I EU er kompetansedelingen på det økonomiske området klar: Pengepolitikken er felles i eurosone, og finanspolitikken er nasjonal, om enn koordinert mellom medlemslandene. På landnivå er det introdusert en rekke tiltak for midlertidig å begrense inntektstap, sørge for fortsatt kreditttilgang for bedrifter og husholdninger og å sikre likviditet i finansmarkedene.

Den europeiske sentralbanken har iverksatt en tiltakspakke for å sikre medlemslandene tilgang til finansiering i markedene til gode betingelser. For øvrig er medlemslandene nå enige om en tiltakspakke på 540 mrd. euro. Den inkluderer forebyggende kredittlinjer fra Den europeiske stabiliseringsmekanismen og etablering av et eget fond gjennom Den europeiske investeringsbanken. Det vil også bli gitt midlertidige lån til nasjonale ordninger for arbeidsledighetsforsikring for å støtte de hardest pressede nasjonale sikkerhetsnettene under den akutte koronakrisen.

Medlemslandene har også blitt enige om å starte arbeidet med et fond for gjenoppbygging av den europeiske økonomien etter krisen. Prognoser fra IMF fra midten av april indikerer at BNP i eurosone vil synke med 7,5 pst. i 2020 for så å stige med 4,7 pst. i 2021. Andre prognoser indikerer en enda mer negativ utvikling, men det er selvsagt generelt stor usikkerhet knyttet til tallene.

Arbeidet med å få fart i økonomien igjen starter etter hvert som smitteverntiltakene heves. Samarbeidet med EU står helt sentralt når vi setter i gang tiltak for å fremme bærekraftig økonomisk aktivitet og vekst i årene som kommer. EØS-regelverket har vist seg å gi ekstra fleksibilitet i krisetider, ikke minst når det gjelder regelverket for offentlig støtte, og det har gitt en felles ramme for å gjennomføre viktige tiltak. EØS-komiteen og ESA har respondert raskt for å sikre forsyninger, verne om liv og helse og klarere ut ekstra statsstøtte og tiltakspakker av stor betydning for norsk næringsliv og norske arbeidstakere.

De nasjonale tiltakene som er satt i verk for å redde arbeidsplasser og bedrifter, er bare én side av det å få økonomien i gang igjen. Opp mot 80 pst. av norsk eksport og utenlandsinvesteringer går til EU, og norsk verdiskaping og velferd er sterkt eksponert mot utviklingen i europeisk økonomi. Vi er helt avhengig av at våre viktigste eksportmarkeder åpnes igjen ved at etterspørselen tar seg opp. Vi må erkjenne at det vil skje til ulik tid i ulike land. Selv om Norge har et finanspolitisk handlingsrom som er unikt, vil en ny og langvarig økonomisk nedtur i Europa også ramme norsk økonomi.

I den økonomiske gjenoppbyggingen Europa nå står overfor, er det viktig at vi holder fast ved våre overordnede målsettinger og vårt tydelige engasjement for grønn vekst.

I desember 2019 presenterte Europakommisjonen meldingen om European Green Deal, eller EUs grønne veikart. Det grønne veikartet innebærer et taktskifte i EUs oppfølging av FNs bærekraftsmål og Parisavtalen.

Gjennomføring av det grønne veikartet vil innebære en klimavennlig omstilling av hele den europeiske økonomien, samtidig som man styrker konkurransekraften. Nullutslipp, sirkulærøkonomi, bærekraft, biologisk mangfold og inkluderende omstilling er sentrale komponenter.

Regjeringas ambisjon om å være en aktiv og relevant partner for EU i klimapolitikken står fast. Vi ønsker også å være en aktiv pådriver for en enda mer ambisøs politikk ved å få EU med på å øke nivået for utslippsreduksjon til 55 pst. fram mot 2030. Vi og de andre nordiske landene har erfaringer fra kunnskapsbaserte, grønne omstillinger som resten av Europa vil kunne dra nytte av, og som kan bidra til å fremme norske og nordiske løsninger og teknologi og styrke vår konkurransekraft.

Store deler av politikktutviklingen vil skje på områder som er omfattet av EØS-avtalen. Her har Norge formaliserte muligheter til å medvirke. På andre områder vil Norge måtte benytte andre kanaler og virkemidler.

For å få gjennomslag for våre synspunkter er det viktig at vi er tidlig ute med å formulere synspunkter og interesser. Jeg er opptatt av å sikre god involvering og forankring i næringslivet, hos arbeidslivets parter og i sivilsamfunnet. En vellykket norsk, nordisk og europeisk omstilling vil bero på at vi lykkes med å skape attraktive muligheter for mange.

Storbritannia gikk, som kjent, ut av EU 31. januar i år. Første runde i forhandlingene mellom EU og Storbritannia om det framtidige forholdet ble gjennomført 2.–5. mars i Brussel. Det ble åpnet elleve parallelle forhandlingsspor, bl.a. for varehandel, tjenestehandel, fisk, transport, justisområdet og konkurranse.

Koronautbruddet satte en midlertidig stopper for disse forhandlingene. Både den britiske regjeringa og

Europakommisjonen så seg nødt til å prioritere andre oppgaver enn brexit. Etter den første forhandlingsrunden var det en lengre pause fram til 20.–21. april, da partene møttes på nytt i en digital forhandlingsrunde. Nye digitale forhandlinger holdes neste uke, fra 11. mai, og i begynnelsen av juni.

Så langt viser forhandlingene at partene står relativt langt fra hverandre på substansielle områder som avtalearkitektur, likt konkurransegrunnlag, hvordan fundamentale rettigheter skal sikres, og fiskerisamarbeid. Det vil ta tid å finne løsninger på disse spørsmålene.

Dette har reist spørsmålet om EU og britene vil klare å bli enige om en avtale før overgangsperioden utløper 31. desember, eller om overgangsperioden vil måtte forlenges. Den britiske regjeringa står imidlertid fast på at forhandlingene skal være ferdige i løpet av året. Det betyr at tidspresset for å komme i mål før årsskiftet nå er blitt enda større.

Pandemien har naturlig nok også påvirket framdriften i våre forhandlinger med britene om det framtidige forholdet. Vi starter opp med et bredt anlagt første møte med britene sammen med Island og Liechtenstein torsdag denne uken, 7. mai. Sentralt i forhandlingene som vil følge, vil være en frihandelsavtale som vi forhandler sammen med våre EØS/EFTA-partnere, Island og Liechtenstein. Målsettingen er å sikre en omfattende avtale som ivaretar mest mulig av det tette økonomiske samarbeidet vi har i dag. Målet er at norsk næringsliv skal få minst like gode betingelser i samhandelen med Storbritannia som EU får. Det er i tillegg behov for å forhandle avtaler på flere andre områder – på fiskeriavtaleområdet og på helse-, utdannings- og justisområdet, for å nevne noen.

Vi følger forhandlingene mellom EU og Storbritannia tett gjennom en god dialog med EUs forhandlings-team, og særlig på områder som omfattes av EØS, Schengen og avtaler vi har inngått med EU.

Stortinget vedtok i mars i fjor en lov om en overgangsperiode ved Storbritannias uttreden av EU. Loven trådte i kraft 1. februar i år, da britene formelt gikk ut av EU. Vi er gjennom den omfattet av den overgangsperioden som EU og Storbritannia avtalte, som gjelder ut dette året med mindre partene blir enige om en forlengelse.

Som jeg har redegjort for tidligere, har Norge, sammen med Island og Liechtenstein, også undertegnet en separasjonsavtale med Storbritannia som spiller de relevante delene av utmeldingsavtalen mellom EU og Storbritannia, særlig når det gjelder norske og britiske borgeres opparbeidede rettigheter i våre to land. Denne må tre i kraft innen utløpet av overgangsperioden. Avtalen vil bli forelagt Stortinget for samtykke tidlig i høst, samtidig med nødvendige lovendringer for å gjennomføre avtalen.

Gjennom hele brexit-prosessen har regjeringa lagt vekt på å holde Stortinget løpende orientert. Det vil vi fortsette med.

Koronapandemien er i første rekke en enorm helsemessig og økonomisk utfordring. De store samfunnsmessige, sosiale og menneskelige lidelsene covid-19 fører med seg, kan også få sikkerhetspolitiske konsekvenser. Vi må ikke glemme at det vi nå står i, kommer på toppen av andre utfordringer, som økt stormaktrivalisering, svekket rustningskontroll, migrasjonsstrømmer, etterdønninger etter finanskrisen og nasjonalistiske og populistiske utviklingstrekk i flere land.

I tillegg fortsetter kinesiske forsøk på påvirkning, investeringer og oppkjøp i kritisk infrastruktur. Krisen avdekker hvor sårbare land kan være, og hvor avgjørende det er å bygge robust beredskap for ukjente framtidige trusler. Den viser også tydelig hvor avhengige vi er av internasjonalt samarbeid når vi står overfor grenseoverskridende trusler.

Dette er viktig i norsk sikkerhetspolitikk. Når EU nå styrker sin felles forsvars- og sikkerhetspolitikk, er det klokke politikk av Norge å knytte seg tett opp til et nært samarbeid med våre nærmeste europeiske naboer og allierte. Det gjør vi ikke som et alternativ til NATO, men for å styrke NATO. Vi gjør det for å bidra til at forsvars- og sikkerhetspolitiske initiativer ikke overlapper hverandre, men snarere tvert imot utfyller hverandre og bidrar til at vi alle kommer gjennom sterkere sammen.

Gjennom EØS-avtalen deltar vi i EUs samarbeid om forsvarsforskning og i det europeiske samarbeidet om samfunnsikkerhet og beredskap.

Norge ønsker også å delta i enkeltprosjekter under PESCO, som er det fordypede forsvarssamarbeidet i EU. Norge har særlig interesse av prosjekter innen militær mobilitet på tvers av landegrensener, som også er avgjørende viktig for NATO. Norge har erfaring og verdifull kompetanse på dette feltet som kan bidra til felles nytte.

Når det gjelder Det europeiske forsvarsfondet, EDF, anser vi det som naturlig at Norge, som EØS-medlem, får anledning til å delta. Dette, og PESCO-deltakelse for land utenfor EU, diskuteres nå i EU, men ingen endelig beslutning er fattet.

Det oppstår også initiativer på det forsvars- og sikkerhetspolitiske området utenfor de formelle rammene i EU og NATO. I fjor høst ble Norge medlem av det franskinitierte europeiske intervensjonsinitiativet, som vi håper på sikt kan forbedre Europas evne til å håndtere kriser. Jeg vil også framheve det nære nordiske forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet gjennom NORDEFCO, og våre felles konsultasjoner, øvinger og samarbeid innen samfunnsikkerhet og beredskap. Vi fortsetter også å videreutvikle vårt sikkerhetspolitiske samarbeid

med sentrale europeiske allierte, som Tyskland, Nederland, Frankrike og Storbritannia.

Det samme gjør vi med USA, som hovedgarantisten for europeisk, og norsk, sikkerhet. Gjennom vårt sikkerhetspolitiske samarbeid med Europa vil Norge fortsette å jobbe for tettere koordinering mellom EU og NATO og bidra til å opprettholde sterke og varige transatlantiske bånd.

Rettsstaten skal garantere for demokrati og menneskerettigheter. Dette er ekstra viktig i krisetider. Kriselever er innført i mange land i forbindelse med pandemien, også i Norge. Slike lover skal være proporsjonale, dvs. ha begrenset varighet, høy terskel for bruk og ha innebygde kontrollmekanismer. Og de må framfor alt ivareta folkerettslige og menneskerettslige forpliktelser.

Det er bekymringsfullt at land, slik vi ser i Ungarn, bruker koronakrisen til å gjennomføre hastelover som gir anledning til å sentralisere makt. Sentrale institusjoner som Europarådet, Europaparlamentet og FNs høykommissær for menneskerettigheter har påpekt at loven gir Orbán-regjeringa vide fullmakter, uten at disse er begrenset i tid, og uten at loven legger til rette for gode kontrollmekanismer. Også Norge har rettet denne kritikken mot Ungarn.

Sivilsamfunnet og opposisjonen i Ungarn har også reagert negativt. Til tross for dette valgte den ungarske regjeringa å benytte seg av sitt to tredjedels flertall i parlamentet for å få loven vedtatt, uten å ta hensyn til de motforestillingene som ble uttrykt.

Det er også illevarslende når EU-land, som Polen, ikke respekterer dommer fra EU-domstolen. Når tilliten til rettsstaten undergraves, må det reageres. EU-domstolen har uttalt seg om rettsstatsforpliktelsene i flere avgjørelser, både i traktatbruddsaker og tolkningsuttalelser til nasjonale domstoler. EUs grunnleggende verdier omfatter plikten til å sørge for effektiv rettsbeskyttelse, og særlig uavhengige domstoler. Organiseringen av nasjonale domstoler og påtalemyndighet er et nasjonalt ansvar, men det må utføres innenfor rammene av EU-retten.

Vi støtter det arbeidet som pågår i EU for å styrke rettsstaten. Særlig avgjørelser fra EU-domstolen kan bidra til ytterligere å fremme en felles europeisk rettsstatskultur. Også prosesser initiert av både Europaparlamentet, Kommisjonen og Rådet bidrar i samme retning. Det skjer også et viktig arbeid i Europarådet og Den europeiske menneskerettsdomstol, samt FNs menneskerettighetsråd. Vi jobber også innenfor rammen av det nordiske samarbeidet med et felles formål om å styrke demokrati og rettsstat.

For EU vil rettsstat og demokrati være viktig når de restriktive tiltakene i forbindelse med pandemien gradvis oppheves, og de mest akutte utfordringene knyttet til helse og økonomi er håndtert. Kommisjonen har i den

forbindelse signalisert en gjennomgang av restriktive tiltak i medlemslandene i lys av traktatforpliktelser om rettsstat, demokrati, ytringsfrihet og andre felles verdier og grunnleggende rettigheter.

Et levende sivilsamfunn utgjør sammen med uavhengige medier viktige forutsetninger for et velfungerende demokrati. Vi gir betydelig støtte i form av EØS-midler til sivilt samfunn i samtlige mottakerland, og har avtale om justisprogrammer i flere land.

For inneværende programperiode gjenstår det fortsatt å bli enig med Ungarn om forvaltningen av fondet for sivilt samfunn. For givene, Island, Liechtenstein og Norge, er det et ufravikelig krav at forvaltning av EØS-midlene til sivilt samfunn må skje uavhengig av myndighetene. Vi gjør nå et siste forsøk på å finne en løsning som begge parter kan akseptere. Dersom det ikke går, vil det kunne ende med at ingen av midlene som er planlagt brukt i Ungarn, kommer til anvendelse.

Utviklingen for domstolene i Polen er alvorlig og akutt. Vi ga et tydelig politisk signal til Polen 27. februar da vi besluttet å utsette signering av en avtale om justissamarbeid under EØS-midlene. Grunnen til dette var vår bekymring for svekkelse av rettsstaten i Polen, og at den norske domstoladministrasjonen av samme grunn bestemte seg for å trekke seg som prosjektpartner. Justisprogrammet vil bli revurdert, og utviklingen i Polen tilsier at situasjonen vurderes løpende.

Migrasjonsforvaltningen i Hellas er under et stort press. I 2019 ankom over 70 000 migranter til Hellas fra Tyrkia, og det er nå i overkant av 38 000 migranter på de greske øyene. Situasjonen i migrantleirene er krevende, og de humanitære forholdene på øyene er svært vanskelige. Det er greske myndigheters ansvar å sørge for at driften av leirene er i samsvar med EUs grunnleggende, internasjonale standarder. Norge har på ulike områder gitt langvarig og omfattende bistand til Hellas for å styrke landets evne til å ivareta sine forpliktelser.

Norge gir bistand til Hellas gjennom EØS-midlene. En betydelig del er forbeholdt migrasjon. Fra 2012 og fram til 2021 vil Norge samlet sett ha stilt om lag 57 mill. euro til rådighet under EØS-midlene for å styrke greske myndigheters evne til å håndtere flyktninger og migranter. Midlene i inneværende periode kan benyttes til og med april 2024. EØS-midlene skal bidra til en bedre og mer effektiv gresk asylforvaltning samt bedre kvalitet og kapasitet i det greske mottakssystemet. Enslige mindreårige og andre sårbare grupper blir prioritert.

I tillegg har vi nylig bidratt med utstyr fra Sivilforsvarets sentrallager for å møte umiddelbare humanitære behov blant sårbare migranter på de greske øyene.

Det er et stort antall flyktninger i verden, herunder svært sårbare grupper som er ytterligere utsatt som følge av covid-19. Norge er en stor bidragsyter til migrasjons-

håndtering globalt, og vi er det landet i Europa som tar imot flest kvoteflyktninger per innbygger.

Aller viktigst er imidlertid vårt arbeid for varige løsninger på migrasjonsutfordringene og en ansvarlig europeisk migrasjonspolitik. Den eneste langsiktige løsningen på situasjonen i Hellas er et bredt europeisk samarbeid, som også er regjeringas mål.

La meg nå omtale noen aktuelle EØS-saker.

Ren energi-pakken står sentralt for å nå EUs energi- og klimamål for 2030. Utviklingen mot et mer klimavennlig energisystem i EU krever koordinering mellom land og energimyndigheter, noe vi selv har veldig god erfaring med fra det nordiske kraftmarkedsamarbeidet.

Vi støtter EUs ambisjon om å utvikle en ren og konkurransedyktig energisektor til lavest mulig kostnad. Norge har allerede ambisiøse mål når det gjelder fornybar energi. Vår fornybarandel er i dag rundt 70 pst. God tilgang på fornybar energi gjør oss i stand til å satse videre på elektrifisering av transportsektoren og andre sektorer.

Når vi nå vurderer regelverket, vil vi se på virkningene for den norske energisektoren og behovet for EØS-tilpasninger. Vi er opptatt av å ivareta konstitusjonelle hensyn og fullt ut sikre norske interesser. Eventuelle forhandlinger med EU om EØS-tilpasninger vil ta tid. Det er derfor for tidlig å si noe om når ren energi-pakken vil bli lagt fram for Stortinget.

EUs fjerde jernbanepakke vil snarlig forelegges Stortinget til behandling. Jernbanepakken er i samsvar med norsk politikk og er i store deler allerede gjennomført i Norge. Både i Norge og i EU ønsker vi å styrke jernbanen som et sikkert og klimavennlig transportmiddel for personer og gods. Ved å ta jernbanepakken inn i EØS-avtalen sikrer vi også et velfungerende indre marked i hele EØS-området.

Europakommisjonen vil legge fram et forslag til direktiv som skal sikre alle en rimelig minstelønn. Bakgrunnen for forslaget er å sikre alle arbeidstakere en rettfærdig lønn, redusere lønnsforskjellene i Europa og samtidig demme opp for forflytningen av høyt utdannede fra øst til vest i Europa. Flere land som ikke har minstelønn, er imot dette forslaget. Kommisjonen har derfor sagt at det ikke vil foreslås å innføre lovfestet minstelønn i land med høy tariffdekning og der lønnsfastsettelse utelukkende skjer gjennom kollektive forhandlinger. Før det foreligger et konkret forslag, vet vi ikke hvordan dette vil påvirke land som ikke har lovfestet minstelønn, eller om det vil virke i Norge gjennom EØS-avtalen.

Arbeidstakersiden i Europa støtter Kommisjonens initiativ, men mener at land uten lovfestet minstelønn ikke skal bli pålagt å innføre minstelønn. Arbeidsgiversiden er imot forslaget.

Verken partene eller myndighetene i Norge ønsker et system med minstelønn. Vi mener Europa i stedet bør jobbe for å styrke partene og partssamarbeidet i Europa. Regjeringa har nær kontakt med partene i arbeidslivet og arbeider aktivt med saken. Vi har uttrykt Norges holdning ved flere anledninger, både i møter og i brev, bl.a. i en felles henvendelse fra de nordiske arbeidsministrene til den ansvarlige kommissæren. Andre konsultasjonsrunde med konkrete forslag forventes å bli lansert i første halvdel av mai.

Saken om feil praktisering av EUs trygdeforordning har vist at det kan være krevende å ha oversikt over hva som er gjeldende norsk regelverk på et område som er berørt av EØS-avtalen. Jeg skal ikke her gå nærmere inn på den konkrete saken, da den er gjenstand for en ekstern granskning. Arnesen-utvalget, som gransker saken, skal etter planen komme med sin rapport i sommer. Men uavhengig av granskningen har regjeringa igangsatt et arbeid med å se på hvordan EØS-regler gjennomføres i norsk rett.

Det er mange grunner til at det kan være krevende å ha oversikt over EØS-regelverket. EUs rettsakter er gjerne mer tekniske, detaljerte og omfattende enn tradisjonell norsk lovgivning. Dette kan være særlig utfordrende ved gjennomføring av forordninger, som etter EØS-avtalen skal inntas i nasjonal rett som sådan, dvs. uten omskrivninger, og gjennomføres ved inkorporasjon. Loven, eller forskriften, vil da bare henwise til forordningen slik den er inntatt i EØS-avtalen, men ikke speile selve innholdet.

God regelkvalitet er svært viktig. Det er vesentlig at regelverket er tilstrekkelig klart og tilgjengelig for dem som skal bruke det og innrette seg etter reglene, både forvaltningen og private. Det bidrar til at reglene etterleveres og virker slik de er ment, og i tråd med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. Regjeringa ser derfor nærmere på hvordan EØS-regelverk gjennomføres i norsk rett, og vil vurdere tiltak for å gjøre regelverket mer tilgjengelig.

Koronapandemien har vist at det kan være krevende å vise solidaritet med andre land når alle land rammes samtidig. Likevel ser vi at europeiske land og EUs institusjoner i stor grad har møtt krisen med koordinert respons både gjennom regelverk og andre tiltak. Solidaritet handler om mer enn umiddelbar og håndfast hjelp. Det handler også om å stå sammen for å unngå at tilliten til europeiske samarbeidsorganisasjoner og -institusjoner blir svekket.

Krisen har krevd svært mange liv. Tiltakene for å hindre smitte har rammet og fortsetter å ramme økonomien hardt. Solidaritet mellom mennesker og mellom land settes på prøve, også her i Europa. Det er for tidlig å spå om hvilke langsiktige konsekvenser krisen vil få for

internasjonal økonomi og politikk. Men allerede nå kan vi trekke to grunnleggende konklusjoner:

For det første: Europeisk og transatlantisk samarbeid er avgjørende for å håndtere utfordringene vi står overfor.

For det andre: Krisen tydeliggjør hvor viktig det er for Norge at vi har en tett tilknytning til EU, ikke minst gjennom EØS-avtalen.

Vi skal hegne om det europeiske samarbeidet vi er en del av, og stå sammen mot krefter som vil svekke det.

– Jeg vil avslutningsvis si at det var godt å være tilbake i stortingssalen igjen!

Presidenten: Presidenten foreslår at utenriksministerens redegjørelse om viktige EU/EØS-saker legges ut for behandling i et senere møte i Stortinget. – Det anses vedtatt.

Sak n r. 2 [12:39:01]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (utvidet adgang til utvisning m.m.) (Innst. 250 L (2019–2020), jf. Prop. 40 L (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ove Trellevik (H) [12:39:42] (ordfører for saka): Denne saka handlar om endringar i utlendingslova som følgje av Justis- og beredskapsdepartementets proposisjon om endringar i lov av 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingars åtgang til riket og deira opphald her. I første rekkje gjeld det reglane om utvising.

For det første vert det åtgang til utvising av utlendingar med mellombels og permanent opphaldsløyve som vert dømde til straff for enkelte seksuallovbrot som ikkje har tilstrekkeleg høg strafferamme i dag til at det i dag er angjeve som utvisingsgrunnlag.

For det andre vert det vedteke å innføra ein åtgang til utvising av utlendingar med mellombels opphaldsløyve som vert straffa for alvorlege brot på vegtrafikklova. I begge tilfella gjeld det innstrammingar som også vil kunna få betydning for EØS-borgarar med opphaldsrett..

Det er viktig at det vert lettare å utvisa fleire utlendingar som utfører straffbare handlingar, og som har lita

tilknytning til Noreg. Det er viktig at utlendingslovgjevinga ikkje forhindrar utvisning når det eigentleg står fram som heilt rimeleg og som ein forholdsmessig reaksjon. Lova er slik i dag, og difor er ei lovendring nødvendig.

Det er viktig for befolkningas tillit til innvandringsreguleringa og ikkje minst for den generelle rettsoppfatninga at me har eit regelverk som gjev moglegheit til å utvisa personar som f.eks. har utført seksuallovbrot.

Vidare vert det føreslått å retta ein mangel i utvisingsavgjerdene som består i at det i dag er heimel for å utvisa utlendingar som ber kniv på offentleg stad, men ikkje dei som f.eks. ber skytevåpen.

Avsnitt 7 i proposisjonen inneheld også regjeringas tilbakemelding på Stortingets oppmodningsvedtak nr. 856 frå stortingsperioden 2017–2018 om å «sikre at praksis i forvaltningen i saker angående utlendingsloven § 53 første ledd (mishandlingsbestemmelsen) er i tråd med lovgivers intensjon». Berre SV har merknader til dette. SV og Framstegspartiet har også egne forslag, som dei sikkert vil gjera greie for sjølve her i løpet av debatten i dag.

Eg vil heilt på slutten forklara litt: På side 8, i merknadene til Høgre og Kristeleg Folkeparti, i tredje siste avsnitt i spalte 1, har det snike seg inn ein liten skrivefeil. Det står i det som er skrive i innstillinga i dag at «i forarbeidene er det vist til at utvisning» osv. Det skal stå:

«I forarbeidene er det vist til at grunnlaget for utvisning...».

Det manglar eigentleg berre eit par ord – inga stor sak, men eg synest det er rett berre å påpeika det.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [12:42:43]: Det er viktig at landets lovverk er i tråd med vanlige folks rettsoppfatning når det gjelder utlendingsfeltet og utvisningsaker. Det er nok slik at de fleste oppfatter det som rimelig at man blir utvist fra landet hvis man har kommet hit, har fått oppholdstillatelse og bedriver kriminalitet. Slik sett er dette en veldig god sak, hvor man egentlig senker terskelen og utvider muligheten til å starte en utvisningssak innenfor flere lovbruddstyper enn det som ligger i lovverket i dag.

Fremskrittspartiet mener nok at det hadde vært mulig å gå mye lenger på en lang rekke områder i denne lovgivningen, for det er fortsatt slik at det skal relativt mye til før man blir utvist. Det er ikke slik at man gjør én kriminell handling og blir utvist. Det må gjerne foreligge flere handlinger og en fare for at man vil gjenta disse handlingene – det er en lang rekke vurderinger som gjøres før man blir utvist. Jeg tror det er en rimelig oppfatning blant folk flest at man ikke skal begå kriminalitet og fortsatt få bli i et land man har kommet til og fått oppholdstillatelse i.

Fremskrittspartiet har valgt ut noen saker der vi ønsket å fremme forslag. Vi ønsker at botiden for EØS-borgere for at man skal bli omfattet av det ekstra vernet mot utvisning, skal økes til 15 år. Vi ønsker også at brudd på lokale politivedtekter må vurderes som grunnlag for utvisning. Da tenker vi spesielt på f.eks. tilreisende tiggere som ikke kan livnære seg selv, og heller ikke følger lokale politivedtekter. Det bør da være med som et grunnlag i en eventuell utvisningssak. Derfor har vi fremmet et forslag om det.

Med det tar jeg opp de forslagene Fremskrittspartiet har fremmet.

Presidenten: Representanten Jon Engen-Helgheim har tatt opp de forslagene han refererte til.

Karin Andersen (SV) [12:44:52] (komiteens leder): Lovendringen som er lagt fram, kommer til å bli enstemmig vedtatt. Alle er enig i den. Det SV har gjort i merknadene, er å understreke noe av det som står i proposisjonen, og som vi mener er viktig når man skal vurdere dette. For det handler om at det skal være rimelighet og forsvarlighet i disse avgjørelsene også, slik som det står i proposisjonen. Det er i første rekke overfor utlendinger med begrenset tilknytning at det i praksis vil bli spørsmål om utvisning etter de nye bestemmelsene. Det står også i proposisjonen. Det er viktig å understreke. Det samme må gjelde dersom saken berører barn, og hensynet til barnets beste taler mot utvisning. Der er det grunn til å etterlyse det arbeidet som Stortinget har vedtatt at regjeringen skal gjøre, med alternativer til utvisning også i andre saker som berører barn. Vi har også lagt fram et forslag om å ivareta barnets beste i asylsaker ellers, så her har Norge en del å gå på når det gjelder å ivareta hensynet til barna i disse sakene.

Men vi har også en egen merknad, og det gjelder oppfølging av anmodningsvedtak nr. 856, om oppholdstillatelse på grunn av mishandling i samlivsforholdet. Der sier regjeringen at de kvitterer ut denne saken. De har gått igjennom det og anser at de faktisk følger lovgivers intensjon med disse bestemmelsene slik de praktiseres i dag.

Vi har fått mange henvendelser fra bl.a. JURK – Juridisk Rådgivning for Kvinner – som forteller at dette er et veldig vanskelig felt for dem, og at de har fått beskjed fra UDI om at UDI ikke vil endre praksis siden de har fått beskjed fra regjeringen om at de er enig i den praksisen som følges i dag. Det er ikke det samme som å ivareta lovgivers intensjon, nemlig at man får oppholdstillatelse i Norge på grunn av mishandling i samlivsforholdet. Høyesterett har bedt om en vurdering av dette. Vi mener at det som står i proposisjonen, ikke er noen utkvitte-ring av dette viktige temaet, og at det er behov for at regjeringen gjennomgår flere domsavsigelser, både positi-

ve og negative vedtak i utlendingsforvaltningen, og har kontakt med organisasjoner som jobber med dette for å sikre at terskelen er så lav som den var forutsatt å være da Stortinget vedtok disse bestemmelsene.

Jeg tar opp SVs forslag, som står i innstillingen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Monica Mæland [12:48:20]: Jeg er glad for bred støtte i komiteen til regjeringens forslag. Jeg tolker innstillingen fra komiteen som en tydelig enighet, både om at det er viktig å få sendt ut av landet enkeltpersoner som begår straffbare handlinger, og at rettferdige utvisningsregler er viktige for å bevare tilliten til innvandringspolitikken.

Mens det ofte blir debatt om utvisningssaker som gjelder personer med langvarig opphold og foreldreansvar for barn i Norge, oppfatter jeg at det er bred oppslutning om at det bør reageres strengt overfor utlendinger som har kortvarig opphold og begrenset annen tilknytning. Når utlendinger uten tilknytning begår straffbare handlinger, som gjerne også kan være egnet til å skape bekymring i befolkningen, er det både riktig og viktig at utlendingsmyndighetene kan treffe vedtak om at de er uønsket i Norge.

Så har jeg merket meg Fremskrittspartiets forslag om utvisning for brudd på politivedtekter. Forslaget gjelder utlendinger uten oppholdstillatelse, herunder utlendinger som har en søknad til behandling. I denne sammenheng vil jeg vise til at brudd på politivedtekter kan straffes etter politiloven, og at strafferammen er bøter eller fengsel i inntil tre måneder. Straff for brudd på politivedtekter gir da allerede i dag tilstrekkelig grunnlag for utvisning av utlendinger uten oppholdstillatelse.

Noe annet er det dersom utlendingene er asylsøkere. Da må selvsagt behovet for internasjonal beskyttelse vurderes før det kan bli aktuelt med utvisning.

I forlengelsen av dette vil jeg også vise til det som er opplyst i lovproposisjonen om at departementet den 30. januar i år ga en instruks til UDI og politiet om at de på nærmere vilkår skal vurdere utvisning av utlendinger uten oppholdstillatelse som blir straffet bl.a. for ordensforstyrrelser, eller for ikke å etterkomme politiets pålegg om å fjerne seg fra et område.

Jeg har videre merket meg forslaget fra Fremskrittspartiet om at det skal kreves lengre botid i Norge enn i dag for EØS-borgere før man skal oppnå det høyeste nivået av beskyttelse mot utvisning. Dette ligger imidlertid utenfor det norske myndigheter kan vedta innenfor rammen av EØS-regelverket. Som det framgår av avsnitt 6.6 i proposisjonen, følger det av det relevante EU-direktivet at det høyeste nivået av beskyttelse mot utvisning

skal inntre når utlendinger har oppholdt seg i utvisningsstaten de siste ti år.

Så vil jeg understreke behovet for at justeringer og forbedringer i regelverket er noe departementet hele tiden vurderer. Jeg er bl.a. opptatt av hvordan departementet skal møte nye utfordringer som etatene våre gjør oppmerksom på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin Andersen (SV) [12:51:27]: Først må jeg rette opp en forsnakkelse i innlegget mitt, for jeg sa at det var Høyesterett, men det er Borgarting lagmannsrett som har stilt spørsmål ved om det er lagt til grunn en høy terskel for hva som omhandles av mishandlingsbestemmelsen i UNEs praksis. Det er jo det spørsmålet som regjeringen sier er kvittert ut med denne proposisjonen. Og det regjeringen viser til, er at UNE sjøl har gått gjennom dette, og at de ut fra denne gjennomgangen i UNE og UDI konkluderer med at bestemmelsen er i tråd med lovgivers intensjon. Når en domstol påpeker at man antar at forvaltningen praktiserer et lovverk feil, og vi nå har hatt ganske mange saker som viser at det har gått galt – hva slags rutiner har departementet på å sjekke at dette blir undersøkt grundig?

Statsråd Monica Mæland [12:52:34]: Det jeg har fått opplyst i saken – jeg må si det på den måten, siden jeg har noe begrenset erfaring fra dette departementet ennå – er at departementet har gått grundig igjennom praksisen til etatene, altså UDI og UNE, og rettspraksis. Så sier man at rettspraksis er begrenset, men den praksisen man har, tyder ikke på at man ikke er i samsvar med lovgivers intensjon. Når det gjelder UNE og UDIs praksis, sier man at beviskravet i mishandlingssaker etter utlendingsloven er lavt. Det stilles ikke dokumentasjonskrav. Hovedregelen er tvert imot at søkers framstilling skal legges til grunn. Samlet sett må det legges til grunn at bestemmelsen praktiseres i tråd med lovgivers intensjon, og at bestemmelsen ivaretar voldsutsatte på en god måte, og derfor har regjeringen ikke foreslått endringer. Så her legger man altså helt andre dokumentasjonskrav til grunn, og man legger søkers framstilling til grunn. Og da lytter jeg gjerne til hvilke forslag vi eventuelt skulle ha fremmet utover dette.

Karin Andersen (SV) [12:53:42]: Det vi har bedt om, er en ordentlig gjennomgang av dette, basert på bl.a. Borgarting lagmannsretts kjennelse og spørsmål i denne saken, og også på erfaringene fra de rådgivningstjenestene for kvinner som jobber med disse sakene. De sier nå at de fraråder kvinner å søke opphold etter denne bestemmelsen, fordi denne er så vanskelig å komme igjennom på, sjøl i saker der de mener at bevisene er

ganske klare. Så problemet her er at det er ganske stor forskjell mellom det statsråden sier, og det de som jobber med dette i praksis, opplever. Jeg tror at både statsråden og jeg er veldig opptatt av at dette blir ivaretatt i den intensjonen som lovgiver har hatt, nemlig at her skal beviskravene være lave. For dette er veldig alvorlige saker der kvinner – i hovedsak – er de som har behov for beskyttelse. Så spørsmålet er om statsråden vil se på denne saken på nytt.

Statsråd Monica Mæland [12:54:44]: Det er veldig vanskelig når etatene, som vi innhenter informasjon fra, har én opplevelse, og de som rådgir, en annen. Det betyr rett og slett at jeg er nødt til å gå igjennom dette, og jeg er helt åpen for å foreslå endringer hvis det er grunnlag for det, men basert på den informasjonen jeg hadde, synes det ikke å være slik. Men jeg er innstilt på å gå en ny runde og eventuelt komme tilbake til Stortinget hvis det er grunnlag for det.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [12:55:23]: Jeg vil takke statsråden for innlegget og for at hun kom innom vårt forslag i innlegget sitt, med opplysninger om at statsråden tolker det slik at vi allerede i dag har et lovverk som gir mulighet til utvisning dersom man bryter lokale politivedtekter. Da forstår jeg det som at statsråden mener at dersom man bryter disse vedtektene og blir straffet for det, vil man kunne oppfylle det. Ut fra den informasjonen jeg har klart å tilegne meg, har vi ikke eksempler på at det skjer at personer blir utvist som følge av brudd på lokale politivedtekter. Det har vært forsøkt tidligere å få gjennomført slike utvisninger, men det har blitt stoppet. Jeg vil spørre statsråden om hun kjenner til at Norge har klart å sende ut personer på bakgrunn av brudd på lokale politivedtekter.

Statsråd Monica Mæland [12:56:22]: Nei, det er jeg ikke kjent med, men det har jeg heller ikke spurt om, for denne debatten handler om hjemmel til å gjøre det. Så er det opp til politiet både å etterforske og avdekke, og det er opp til domstolene å straffe. Mitt svar på Fremskrittspartiets forslag var da at den hjemmelen man her ønsker å ha, har man allerede. Det er et annet spørsmål hvorvidt den brukes, og hvorfor den ikke brukes. Men jeg opplever at dette kan man gjøre, og kanskje er det mer aktualisert etter den instruksjonen vi ga i januar til både UDI og politiet, bl.a. om bortvisning fra steder etter pålegg fra politiet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [12:57:06]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (pålegg om DNA-testing, utestengelse av vertsfamilier fra au pair-ordningen mv.) (Innst. 251 L (2019–2020), jf. Prop. 49 L (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [12:57:51] (komiteens leder og ordfører for saken): Også i denne saken er det en enstemmig komité som stiller seg bak de lovforslagene som er fremmet. Det første er om pålegg av DNA-testing, og det kan jo være svært viktig for å fastsette sikker identitet. En slik praksis som foreslås her, vil være en tydeliggjøring av innholdet i de bestemmelsene som allerede finnes, og ordlyden nå, i det nye lovforslaget, er enklere å forstå og mer åpent når det gjelder hva dette handler om. Det er et vilkår for å pålegge DNA-test at de øvrige opplysningene i saken ikke gir grunnlag for rimelig sikkerhet for å kunne fastslå familierelasjon.

Det er også slik at testing ikke kan gjennomføres med tvang, og at det ikke er straffbart å si nei til å bli testet, men det kan selvfølgelig påvirke saken som er til behandling om å fastslå familierelasjon.

Alle partier har vært enige om denne lovbestemmelsen. SV har merknader, og det har ingen ting med denne nye bestemmelsen å gjøre, men at det har vært vanskelig for mange å ta seg fram til utenriksstasjoner og få levert DNA-prøven. Det er fordi Norge ikke har utenriksstasjoner i alle land – som utenriksministeren sa i redegjørelsen nå nettopp – og at det for mange kan være veldig vanskelig å ta seg fram over grenser, over farlige områder, for å få levert disse søknadene og prøvene.

Så ser jeg at regjeringspartiene skriver i innstillingen at dette lar seg gjøre fordi man noen steder har inngått avtale med eksterne tjenesteytere. Men fremdeles er det slik at disse påleggene for noen kan medføre store ekstrautgifter og helt uoverkommelige hindringer for å få levert disse prøvene. Så her er det behov for å se på hvordan dette kan gjøres tilgjengelig for flere, for det kan ikke være slik at man skal få familiegjenforening hvis man er fra en familie med mye penger, og som har råd til dette, eller er i et område der man ikke trenger å krysse farlige landområder for å få levert nødvendige søknader og prøver.

Det andre forslaget handler om å stramme inn på aupairordningen, og det er jammen på tide. Det som regjeringen foreslår, er å stramme inn, at vertsfamiliene som har au pairer, og som forbryter seg mot reglene og forpliktelsen i ordningen, kan miste retten til å ha au pair. Det er på tide at de bestemmelsene blir strammet inn, men det er på ingen måte godt nok, for det vi vet, er at au pairer er i en ekstremt sårbar situasjon – i et land der de ikke kan språket, der de er forpliktet til å bo i vertsfamilien, og der de har sin oppholdstillatelse knyttet til vertsfamilien. Altså: Hvis det er problemer med vertsfamilien, og de sier ifra om det, risikerer de å miste oppholdstillatelsen.

Til alt overmål klarte regjeringen å fjerne det hjelpe-tiltaket som fungerte for au pairene, og opprettet et nytt, men der er det ikke juridisk kompetanse, slik det var i det forrige – og som viste seg å være helt nødvendig. Derfor fremmer Arbeiderpartiet og SV nå et forslag om å starte arbeidet med å avvikle dagens aupairordning og etablere en ny ordning som sikrer at formålet om kulturutveksling, og ordninger som sikrer deltakerne bedre mot utnytting, er til stede. Det er det stor grunn til å sette spørsmålsteget ved i dag, dette er vel i praksis billig hushjelp og barnepass i de aller fleste tilfellene. Fra SVs side handler det om at man skal ha en egen oppholdstillatelse, at den ikke skal være knyttet til vertskapsfamilien, at det skal være øvre aldersgrense for au pairer, at gebyrene skal pålegges vertsfamilien, og at man også må dokumentere deltakelse på de obligatoriske kurs som er til ordningen.

Og til slutt: Man må altså reetablere en juridisk hjelpeordning for disse au pairene, for de trenger det virkelig.

Da vil jeg ta opp forslaget som står i innstillingen, og som SV er medforslagsstiller til.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Stein Erik Lauvås (A) [13:03:18]: Takk til saksordføreren for en bra gjennomgang. Arbeiderpartiet støtter forslaget om å kunne pålegge en DNA-test, og mener at det er et skritt på veien til å styrke rettssikkerheten for dem som søker. Så det er vi for.

Det vi ikke er for, er aupairordningen. Det er egentlig merkelig at det ikke allerede for lenge siden er et flertall i denne salen som innser at dagens aupairordning ikke har noen reell kulturutveksling i seg. Det er rett og slett bare ikke slik. Det er veldig snodig, fremdeles i 2020, at alle de eksemplene vi har bak oss også i nyere tid på at denne ordningen slett ikke blir brukt som den var tenkt, som en kulturutveksling, ikke har gjort såpass inntrykk – og at ikke de faktaopplysningene som har kommet

rundt det, har gjort – at vi for lengst kunne vært enige om å avvikle dagens aupairordning.

Så savner jeg egentlig det sterke forsvaret for den kulturutvekslingen fra dem som da tydeligvis er for den. For jeg hører veldig lite til de gode argumentene for hvorfor alle disse filippinske jentene er så sterkt opptatt av norsk kultur. Det er ikke slik det fungerer i praksis. Det er slik som forrige taler sa: Dette er stort sett billig hushjelp, dette er billig vaskehjelp, dette er billig barnepass, dette er billig arbeidskraft som kan gå ut og luften bikkja di. Det er helt greit at folk ønsker disse tjenestene, men da synes jeg man kan kjøpe seg dem, for det fins firmaer i Norge som leverer disse tjenestene – både barnepass, lufting av hund, vask og stryk av klær og alle disse tingene. Det fins det firmaer i Norge som leverer, og man kan betale vanlig norsk tariff lønn for å få det gjort. Da er det helt i orden, og det er vi ikke imot. Men denne aupairordningen slik den fungerer i dag, burde vi snarest avvikle, og vi har da også forslag om å be regjeringen «starte arbeidet med å avvikle dagens au pair-ordning og etablere en ny ordning som sikrer at formålet er kulturutveksling, og som sikrer deltakerne mot utnytting».

Det er som sagt snodig at det fremdeles er et flertall i Stortinget som mener at dagens aupairordning er så grunnleggende viktig som kulturutveksling at den må man for enhver pris beholde.

Norunn Tveiten Benestad (H) [13:06:31]: Den saken vi behandler nå, har flere elementer, og jeg vil gjerne kommentere noen av dem.

Vi lever i en stadig mer globalisert verden, med stor grad av interaksjon og bevegelse av mennesker over landegrensene. Da er det også viktig at vi opprettholder tilliten til og respekten for ordningene for lovlig opphold i landet vårt. Vi må legge til rette for at utlendingsmyndighetene kan fatte korrekte vedtak.

I mange saker er det viktig å få avklart om det foreligger en familierelasjon, som kan være avgjørende for en utlendings eventuelle rett til å få opphold i Norge. Det kan være i både familieinnvandringsaker og andre tilfeller. Da er muligheten til å kunne pålegge en DNA-test for å bekrefte eller avkrefte familierelasjonen et sentralt virkemiddel.

I Høyre er vi i enig i at ved å ha en lovbestemmelse som gir adgang til å pålegge DNA-test, sender vi et tydelig signal om at familierelasjoner som ikke er reelle, vil bli oppdaget. Det mener vi bestemmelsen i loven tydeliggjør, og vi mener at det bidrar til forutsigbarhet for dem det gjelder.

Vi er også enig i formuleringen om at resultatet må forventes å få betydning for avgjørelsen i sakene, selv om det fremdeles ikke automatisk skal være avgjørende for sakens utfall at et pålegg om DNA-test ikke etterkom-

mes. Det er altså sånn at den foreslåtte hjemmelen for pålegg om DNA-test ikke innebærer tvangsbruk eller straff, dersom pålegget ikke etterkommes, men at saken må forventes å bli avgjort til ugunst for dem det gjelder.

Det å kunne pålegge en DNA-test og behandle genetiske opplysninger om en person, innebærer et inngrep i retten til privatliv. Det er ikke uproblematisk, og det må vurderes grundig i forhold til Grunnloven, menneskerettighetene og personvernforordningen. I denne saken mener vi at lovforslaget drøfter og på en rimelig måte avveier myndighetenes behov for kontroll og regulering opp mot den enkeltes privatliv, og vi har merket oss at det heller ikke etter dette forslaget vil være aktuelt å pålegge DNA-testing overfor personer som ikke er involvert i en utlendings sak.

Så til forslagen om utestengelse fra aupairordningen for vertsfamilier som utnytter au pairer. Dette er en viktig oppfølging av behandlingen av Dokument 8:54 S for 2016–2017, som vi behandlet i Stortinget i juni 2017. I den sammenhengen ble Stortinget bedt om å fremme forslag om lovendring, som sikrer at familier ikke får motta au pairer, dersom familiene er ilagt straff eller særreaksjon i forhold som kan føre til fengselsstraff for handlinger mot en au pair.

Videre ba Stortinget da om at regjeringen skulle fremme forslag om en lovendring for å sikre at vertsfamilier som grovt eller gjentatte ganger bryter lover og regler som skal beskytte au pairer, kan miste retten til å ha au pair.

Jeg tror vi alle er opptatt av at kulturutvekslingsordningene våre skal være trygge, og ikke minst at vi har et spesielt ansvar når det gjelder ordninger for unge voksne. Slike ordninger gir muligheter for at noen som kanskje ellers ikke ville ha fått sjansen til å utvide sin kunnskap og erfaring i en internasjonal setting, kan få det.

Men utvekslingsordningene krever trygghet – personlig trygghet for en selv i et fremmed land, og trygghet for ikke å bli utnyttet. Det er et ansvar som skal ligge tungt på oss som legger viktige rammebetingelser også på dette feltet.

På bakgrunn av de erfaringer som er gjort gjennom årene, er vi i Høyre veldig glad for de innstramminger som kommer i dette lovforslaget. Det har vært helt nødvendige innstramminger av regler for å beskytte au pairer, sikre deres rettigheter, bidra til en tryggere ordening og motvirke misbruk og utnyttelse.

I Høyre mener vi at ordningen fortsatt kan være gjensidig fordelaktig for vertsfamilier og unge mennesker som reiser til eller fra Norge for å være au pair, men det forutsetter selvfølgelig at prinsippene og reglene som ligger til grunn for ordningen, følges. Dette lovforslaget mener vi er et godt tiltak for å forbedre ordningen og å trygge au pairer.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:11:18]: Dette er en viktig og god sak fra regjeringen. Familieinnvandring er den vanligste formen for innvandring til Norge. Det er mange tusen hvert år som får opphold i Norge på bakgrunn av familieinnvandring, etablering eller familiegjenforening, og da er det veldig viktig at vi har klare og gode regler for dette. Det har vi jo, men vi vet også at det er stor grad av juks og fanteri i disse sakene. I 2010 gjennomgikk UDI en del familieinnvandringstillatelser blant somaliere i Norge, og det viste seg at så mange som 40 pst. sannsynligvis hadde jukset med søknaden for å få en tillatelse de ikke skulle hatt. Vi vet også at det på andre deler av utlendingsfeltet er stor grad av juks, og man sliter med å avdekke det.

DNA-tester er en meget treffsikker og effektiv måte å avdekke juks på i familieinnvandringssaker, og derfor er Fremskrittspartiet spesielt glad for at dette nå kommer ordentlig på plass. Vi vet at DNA-tester har vært brukt i veldig mange saker. Vi mener at regjeringen fortsatt må satse på å øke bruken, slik at man faktisk utfører en DNA-test i alle familieinnvandringssaker, som nevnt i Granavolden-plattformen.

Når det gjelder aupairordningen, er Fremskrittspartiet også veldig glad for at det gjøres grep for å hindre misbruk av den, og at man beskytter au pairer fra å bli utnyttet av vertsfamilier. Det er veldig viktig at dersom man har misbrukt en sånn ordening og utnyttet en au pair, må man utestenges fra ordningen. Sånn sett støtter også Fremskrittspartiet varmt opp under de nye tiltakene fra regjeringen på det feltet.

Heidi Greni (Sp) [13:13:39]: Lovforslaget omhandler to hovedspørsmål: Det er pålegg om DNA-testing, og det er utestengelse fra aupairordningen for vertsfamilier som utnytter au pairer.

Senterpartiet støtter det første forslaget. Det er viktig at søkere får mulighet til å bevise slektskapet sitt gjennom DNA-testing. Samtidig understreker komiteen at DNA-testingen ikke kan gjennomføres ved tvang. Det vil altså ikke være straffbart å nekte å gjennomføre en DNA-test. Det vil fortsatt være mulighet til å nekte. Dette vil styrke rettssikkerheten til søkeren, men det vil også motvirke misbruk av ordningen med familiegjenforening. Senterpartiet mener at hvis en nekter å gjennomføre DNA-testen, må hovedregelen være at det fører til avslag på søknaden.

Så til spørsmålet om utestengelse fra aupairordningen for vertsfamilier som utnytter au pairer. Senterpartiet vil understreke at intensjonen med aupairordningen er veldig god. Intensjonene om språkopplæring, kulturutveksling gjennom arbeid og deltakelse i en familie er gode intensjoner, og ordningen baserer seg på

verdier som gjør at den fortsatt bør bestå, etter vår mening.

Ordningen er gjensidig fordelaktig både for vertsfamiliene og for ungdommene som reiser enten til eller fra Norge for å være au pair, så lenge regler og prinsipper som ligger til grunn for denne ordningen, følges, og det må vi forutsette. Vi ser at ordningen behøver forbedringer og innstramminger, men forutsatt at vi får på plass det, noe vi er på vei til å gjøre nå, mener vi den bør videreføres. Endringene som gjøres innenfor dagens system, mener vi gjør at den bør videreføres, og ikke at det, som det er foreslått her, opprettes et nytt kulturutvekslingsprogram som erstatning for dagens ordning. Vi vil altså heller sørge for at reglene blir etterfulgt og eventuelt strammet inn, slik at ordningen fungerer etter intensjonen.

Sammen med SV har vi tidligere fremmet forslag om at det til dem som får tillatelse til å benytte seg av aupairordningen, bør stilles krav om at det skal være mindreårige barn i vertsfamilien. Vi er litt skuffet over at regjeringen ikke har tatt det inn i dette forslaget.

Som sagt – vi mener det er bra at det nå strammes inn. Nå vil det være utestengelse i ti år, for grove forbrytelser på livstid, for dem som misbruker ordningen, og det er veldig bra. Vi håper at departementet vil følge denne saken videre framover og se om det virker etter hensikten. Det vil i alle fall vi i Senterpartiet gjøre. Hvis det ikke gjør det, blir vi nødt til å diskutere ytterligere innstramminger, for en forutsetning for at ordningen skal fungere slik den er tenkt, er at regelverket etterleveres.

Statsråd Monica Mæland [13:17:40]: Jeg er glad for at det er støtte i komiteen for at pålegg om DNA-testing er et viktig kontrolltiltak for utlendingsforvaltningen. DNA-tester bidrar til at utlendingsmyndighetene kan fatte riktige avgjørelser basert på et korrekt grunnlag. Det er en kjensgjerning at enkelte forsøker å få opphold i Norge på grunnlag av uriktige opplysninger, bl.a. falske dokumenter. Dette gjelder også i saker hvor en familierelasjon er et sentralt vilkår for å få tillatelsen.

DNA-tester bidrar til å avsløre og motvirke forsøk på å få opphold på uriktig grunnlag. I mange land er det også vanskelig å skaffe til veie dokumenter med tilstrekkelig troverdighet, og DNA-tester kan derfor også være et gode for søkere som ellers ville hatt vansker med å dokumentere sin familierelasjon.

Det er slik at dagens bestemmelser baserer seg på at det samtykkes til å avlegge DNA-test. Personvernprinsipper taler imot bruk av samtykke når frivilligheten ikke oppleves som reell. Et pålegg om DNA-testing er mer i tråd med disse prinsippene og med realiteten i situasjonen. Flere av høringsinstansene var av den grunn positive til endringsforslaget. De påpekte bl.a. at en klarere ordlyd gir større forutsigbarhet for dem det gjelder.

Jeg vil presisere at pålegg om DNA-testing ikke skal kunne gjennomføres med tvang. Det vil heller ikke være straffbart å nekte. Lovforslaget slår derimot tydelig fast at man da må forvente at søknaden avslås. Samtidig skal det ikke være automatikk i dette, og forslaget åpner for at det kan finnes unntakstilfeller hvor man har rimelig grunn til å nekte.

Når det gjelder proposisjonens forslag om endringer i aupairordningen, er jeg glad for at det fortsatt er flertall for å videreføre ordningen. Ordningens intensjon, nemlig språkopplæring og kulturutveksling gjennom arbeid og deltakelse i en familie, er god og basert på verdier som gjør at ordningen fortsatt bør bestå. Samtidig er det noen klare dilemmaer, og vi er godt kjent med at det forekommer misbruk av ordningen og i noen tilfeller også alvorlige overgrep mot au pairer. Jeg er derfor opptatt av å ta utfordringene med ordningen på alvor og forhindre at den misbrukes.

Lovforslaget som fremmes av regjeringen nå, er et ledd i dette arbeidet. Vi følger opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 743 og 744 fra 2017, men vi går også lenger. I tillegg til å åpne for varig utestengelse fra aupairordningen senker vi også terskelen for å ilegge utestengelse for brudd på ordningen. Videre foreslår regjeringen at utestengelse kan ilegges på et tidligere tidspunkt i saker som gjelder straffbare forhold begått mot en au pair. Endelig foreslår vi en opplysningsplikt for politiet, slik at politiet skal gi utlendingsmyndighetene opplysninger om saker i rettsvesenet som kan gi grunnlag for å vurdere utestengelse fra aupairordningen.

I tillegg til disse forslagene er det slik at Justisdepartementet like før jul innførte endringer i utlendingsforskriften for å styrke rettighetene til au pairer når de bytter familier.

Mye er gjort den siste tiden for å styrke au paires rettsstilling. Likevel ser jeg at enkelte partier fortsatt etterlyser flere tiltak i innstillingen. De fleste forslagene er ikke av en slik art at de skal gjennomføres i lovs form, og det er derfor ikke nærliggende å drøfte dem i det framlagte lovforslaget.

Tiltakene ble også drøftet i debatten i Stortinget 3. desember i fjor, da Stortinget den gang behandlet forslagene om å avvikle aupairordningen i Dokument 8:162 S for 2018–2019. Som settestatsråd Jan Tore Sanner uttalte i den debatten, vurderer regjeringen fortløpende behovet for endringer i regelverket. Det vil vi gjøre også framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [13:22:03]: Tall fra 2017 viser at ca. 960 mennesker fikk tillatelse til å være au pair i Norge, og obs, obs: 850 av de ca. 960 viste seg å komme fra Filipinene. Jeg lurer på: Hva tror statsråden er års-

ken til at unge filippinere er så sterkt opptatt av norsk kultur?

Det er påfallende tall når vi har om lag 960 som får tillatelse til å være au pair i Norge, hvorav ca. 850 av dem er fra ett bestemt land, altså fra Filippinene. Hva tror statsråden er den underliggende årsaken til at unge innbyggere i Filippinene er så sterkt opptatt av å komme til Norge for å drive kulturutveksling?

Statsråd Monica Mæland [13:23:03]: Jeg har nyere tall enn det: I 2019 ble det innvilget 689 aupairtillatelser, og 90 pst. av dem var fra Filippinene. Så har jeg, i motsetning til representantene, ikke alder på dem det gjelder.

Jeg må si jeg reagerer litt på at representanten ber meg spekulere rundt motivet for at mennesker søker språkutveksling, kulturutveksling, med andre land. Det har jeg ikke noe grunnlag for. Jeg har et grunnlag for å si om dette er en ordning vi ønsker å beholde. Det gjør vi.

Vi vet at det er dilemmaer, slik jeg redegjorde for. Vi vet at noen dessverre misbruker ordningen, og det må vi gjøre noe med. Men jeg har også lang erfaring med, blant helt vanlige familier, at dette er gode ordninger som fører til vennskap for livet.

Så det å be meg spekulere rundt dette kommer jeg rett og slett ikke til å gjøre.

Stein Erik Lauvås (A) [13:23:53]: Statsråden spekulerer jo rundt en hel del andre spørsmål, til andre tidspunkt, så jeg tenkte hun kanskje kunne tenke litt høyt rundt hvorfor andelen er så høy fra ett bestemt land. Og de tallene som statsråden legger fram, som er fra 2019, er ikke noe annerledes enn dem som er fra 2017, egentlig; det er ikke store forskjellen på dem. Der er fordelingen ganske lik.

Det er altså så sterk overvekt fra ett land at det må være mulig å spørre statsråden, uten at det skal bli spekulativt i det hele tatt, hva hun tror er hovedårsaken til at ett land er så sterkt overrepresentert som au pairer i Norge.

Presidenten: Presidenten oppfattet at statsråden svarte på det spørsmålet, men overlater til statsråden å svare på det nye spørsmålet, nok en gang.

Statsråd Monica Mæland [13:24:40]: Jeg reagerer rett og slett på spørsmålet; jeg undrer meg litt på motivasjonen for det. Jeg kan jo spekulere, selvfølgelig kan jeg det. Jeg kan spekulere på hvorfor de fleste sjøfolk på norske skip er filippinere. Det har kanskje å gjøre med den kulturen man har for det. Det kan gjelde det samme for mennesker som søker seg til Norge: Det kan være en kultur for det, at man snakker med hverandre,

at man har gode erfaringer med det. Jeg kan faktisk ikke begi meg inn på det.

Jeg kan innestå for at vi skal ha lovregler som hindrer misbruk av en ordning jeg i hovedsak oppfatter å være god, men som har noen sider ved seg som vi må regulere, og derfor gjør vi det.

Heidi Greni (Sp) [13:25:33]: For Senterpartiet er det en forutsetning for at vi fortsatt skal støtte denne ordningen, at det faktisk er en kulturutvekslingsordning, og at det ikke blir billig arbeidskraft. Derfor har vi fremmet forslag sammen med SV om at det skal stilles krav om at det skal være mindreårige unger i familier som får tillatelse til å ha au pair. Det å passe unger er jo en lettere oppgave i en familie som er veldig godt egnet for en au pair. De skal ikke bli ansatt som hushjelp. Det er det veldig viktig at vi ivaretar, så jeg er litt skuffet over at regjeringen ikke har vurdert å ta det kravet inn i lovendringen. Hvorfor har statsråden valgt å ikke benytte seg av den muligheten, som faktisk kunne ha begrenset problemstillingen med at det blir ren arbeidskraft, slik enkelte mener?

Statsråd Monica Mæland [13:26:30]: Det er vel nettopp fordi det ikke skal være ren arbeidskraft, og fordi det ikke skal være hushjelp, slik representanten Andersen uttrykte seg. Begrepet «familie» er mangfoldig, og vi har mange typer familier i Norge. Jeg tenker at det å ekskludere familier uten mindreårige barn ikke er rett i en ordning som handler om språk og kultur. Jeg tenker at det kan være mange familier som kan gi gode tilbud om dette, innenfor rammen av det aupairordningen er ment å være. Derfor tenker jeg det ville være veldig ekskluderende om man skulle si at det forutsetter mindreårige barn.

Karin Andersen (SV) [13:27:18]: Jeg synes vi skal snakke ærlig om denne ordningen. Slik den er nå, er det i hovedsak unge mennesker fra fattige land som ser på dette som en mulighet til å komme til Vesten, og det er familier med god råd og god plass som ønsker å ha hjelp i huset og hjelp til å passe ungene. Det er hoveddelen av dette. Jeg er enig med Arbeiderpartiet i at da handler det om at man må ansette folk til vanlig lønn eller åpne for arbeidsinnvandring på dette området og betale skikkelig lønn.

Noen av kravene i denne ordningen gjør at man blir ekstremt utsatt. Det at man må bo i vertsfamilien, gjør at man er ekstremt utsatt for overgrep og for utnyttning. Man er i en veldig avhengighetssituasjon. Det andre er at oppholdstillatelsen er knyttet til vertsfamilien. Ser ikke statsråden at dette gjør ordningen veldig usikker for den som er au pair?

Statsråd Monica Mæland [13:28:32]: Jeg må innrømme at jeg synes dette blir en debatt bygd på en god del fordommer. Jeg kjenner veldig mange som har hatt au pair, som ikke har veldig god råd eller veldig mye plass, men som har benyttet ordningen, og hvor det som sagt har skapt vennskap for livet. «Veldig mange» var kanskje å overdrive – jeg kjenner i hvert fall en god del.

Det er også slik at i hvert fall i min ungdom var det en del norske som reiste ut for å være au pair, for å bo i en familie. Jo, man er utsatt da. Ja, man kan risikere ting. Det gjelder gjensidig, og derfor må vi ha et regelsett knyttet til dette. Vi må ha ordentlige rammer rundt det, og det er det vi forsøker å få på plass. Men jeg mener at i utgangspunktet er det slik at de fleste ikke utnytter denne ordningen, og at de fleste au pairer faktisk opplever at man får lære et annet land, andre kulturer, andre språk å kjenne. Jeg håper i hvert fall det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [13:29:44]: Jeg kjenner veldig få som har hatt au pair. Det sier vel kanskje litt om at vi er fra litt forskjellige sider av samfunnet. Men jeg har som sagt ingen ting imot verken kulturutveksling eller at noen får hjelp i huset eller til å passe barna. Det jeg har svært mye imot, er at vi har en ordning som forplikter mennesker som kommer fra vanskelige vilkår i andre land og ønsker å bedre livet sitt, til å bo med vertsfamilien og med det å utsette dem for å bli utnyttet på en måte som nesten er umulig å avdekke, i hvert fall når vi har fjernet de juridiske hjelpeinstansene som var ved kontoret som Norsk Folkehjelp drev, og som Caritas nå har fått ansvaret for, men som ikke lenger innbefatter den juridiske hjelpen som au pairene fikk før.

Det andre er at vi har en ordning der oppholdstillatelsen til disse menneskene er knyttet til vertsfamilien, altså at man ikke sjøl får oppholdstillatelse og sjøl kan forlate en vertsfamilie uten å være redd for å miste oppholdstillatelsen. Det betyr at terskelen er veldig høy før man sier fra. Det kan man snakke om med dem som drev hjelpetelefonen for au pairene da Norsk Folkehjelp hadde den. Det var ikke småtterier av saker som kom inn der. Men der hadde de juridisk kompetanse på plass som kunne stille opp, slå i bordet, få satt skapet på plass og sørge for at folk skjønnte at det var lover og regler som skulle følges, og at det var noen som passet på.

Det er ikke alle dette gjelder, men det er for mange. Det betyr at vi fremdeles holder oss med en ordning der risikoen vi utsetter dem som kommer til Norge for, er utillatelig høy. Vi vet at flere blir utnyttet.

Det er ingen grunn til å vente med flere endringer på dette området. Det er f.eks. ingen grunn til å vente med å endre det slik at vertsfamiliene skal ha plikt til å dokumentere at det faktisk foregår en kulturutveksling, for det har de ikke nå. Det er ingen grunn til å vente med å endre på gebyret som ilegges hvis man skal bytte vertsfamilie, som en au pair må betale sjøl. Hvorfor i all verden skal det være slik? Vi skjønner at et menneske som lever på aupairlønn og antakeligvis har dårlig råd fra før, også vil kvie seg ut fra økonomiske årsaker. Her er det mye som må forandres hvis denne ordningen skal bestå.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:33:00]: Jeg forstår veldig godt at aupairordningen kan diskuteres. Det er mange argumenter for og mot den, og det er bra at det kommer forslag som gjør den bedre og beskytter dem som er au pairer i Norge.

Men det som fikk meg til å ta ordet, var replikkvekslingen mellom representanten Lauvås og ministeren, hvor Lauvås egentlig så ut til å mene at ordningen må avvikes bare fordi det er mange fra Filippinene som er au pairer. Det kom veldig få andre argumenter fra den kanten. Hvis det er sånn at Arbeiderpartiet nå kunne tenke seg å legge ned alle ordninger som bare et ganske snevert utvalg bruker, kan jeg f.eks. nevne at av alle som søkte statsborgerskap i fjor, var 82 pst. fra Afrika eller Asia – det er altså et ganske snevert utvalg som bruker den ordningen også. Er det sånn at fordi veldig mange, eller de aller fleste, som søker om norsk statsborgerskap, er fra Afrika, ønsker Arbeiderpartiet å legge ned den ordningen, bare av den grunn? Jeg hadde forventet meg en litt dypere argumentasjon fra Arbeiderpartiet i denne saken, og at man ikke prøver å få ministeren til å spekulere i hvorfor enkelte grupper bruker en ordning som er helt legitim.

Stein Erik Lauvås (A) [13:34:39]: Det er et ærlig standpunkt, mener jeg, at vi foreslår at en ordning som så tydelig ikke lenger har kulturutveksling som formål, avvikes. Det burde ikke skape det store, hjertebankende motengasjementet hos representanten Engen-Helgheim – eller hos noen andre for den saks skyld.

Jeg skal ikke bruke veldig mye mer tid på denne saken, men jeg skal bare avkrefte at opprinnelseslandet til dem som kommer som au pairer til Norge, har noe med det standpunktet å gjøre, og det vet også representanten Engen-Helgheim utmerket godt. Jeg skal ikke argumentere noe videre for det. Det holder å si at ordningen er utdatert, og det er oppsiktsvekkende at ikke representanten Engen-Helgheim også innser det.

Karin Andersen (SV) [13:35:48]: Jeg tror kanskje det er behov for en geografitime også. Jeg så en ganske morsom sak på YouTube i går, der amerikanske statsborgere ble presentert for et verdenskart og bedt om å peke på noen land. Veldig mange av dem pekte på Afrika som et land. Nå opplever jeg også at det er noen i denne salen som mener at Afrika er et land. Afrika er en verdensdel, med svært mange land. Og det er ganske stor forskjell på en ordning med kulturutveksling og det at mennesker av ulike grunner flytter til andre land. Det gjør nordmenn også, og det er det mange grunner til at man gjør. Det er helt legitimt.

Dette kulturutvekslingsprogrammet som nå foregår i stor grad mellom Norge og Filippinene, kommer av at unge mennesker på Filippinene har et stort behov for å tjene penger og komme seg ut i verden. Det synes jeg er helt legitimt, jeg skjønner dem. Jeg synes ikke det er galt. Det jeg synes er galt, er at Norge ikke beskytter dem mot utnyttning når de kommer hit. Det er det som er problemet, og når flertallet motsetter seg det, får man slutte å kalle dette en kulturutveksling, for det er det ikke. Dette er hushjelp, sånn det er i dag.

Til lovreguleringen av DNA-testing: Jeg er glad for det fordi det på en måte er fakta som kan tas fram, og som selvfølgelig kan være til hjelp for norske myndigheter, men også til hjelp for den det gjelder, for å kunne bevise hvem man er. Det bør man få mulighet til. Det er en del som er blitt nektet det i Norge, knyttet til asylsøknader. De er blitt nektet å avgi DNA som et bevis på hvem man er. Det må det bli slutt på.

Det andre er denne debatten om juks og fanteri. Ja, det forekommer. Men det er også sånn at i andre land har man litt andre familiestrukturer. Jeg sier ikke at vi skal akseptere det, men det er av og til slik at f.eks. en tante tar til seg et barn som sitt eget fordi mor og far er døde, uten at det er regulert ved adopsjon eller annen slags måte. Å framstille det som juks og fanteri og vondt i sinnet er ikke riktig. Jeg sier ikke at det skal godtas, men jeg sier at vi får omtale det med nødvendig respekt, for det er grunn til å ha respekt for dem som bistår i slike vanskelige situasjoner.

Sak nr. 4 [13:38:36]

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Borch, Siv Mossleth, Heidi Greni, Kari Anne Bøkestad Andreassen og Geir Adelsten Iversen om endring av forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag (Innst. 219 S (2019–2020), jf. Dokument 8:55 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Liv Kari Eskeland (H) [13:39:36] (ordfører for saka): Stortingsarbeidet er til tider både spanande, krevjande og lærerikt. Saka me i dag skal drøfta, har ei lang historie som har utvikla seg gjennom dei siste tiåra, gjennom skiftande regjeringar og skiftande stortingsfleirtal. I korte trekk handlar saka om eit unntakspunkt i motorferdsellova. Av omsyn til natur og friluftsliv er i utgangspunktet all motorferdsel, herunder bruk av snøscooter, forbode i utmark. Forbodet er nedfelt i motorferdsellova § 3, som lyder:

«I utmark og vassdrag er motorferdsel ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller vedtak med hjemmel i loven.»

Det er ei rekkje unntak frå forbodet mot motorferdsel i utmark som i hovudsak gjeld ferdsel til ulike typar nytteføremål. Eit av unntaka gjeld rett til å frakta bagasje og utstyr til hytter som ikkje ligg ved vinterbrøyta veg. Det går fram av forskrift for bruk av motorkjøretøy i utmark og på islagde vassdrag § 5 første ledd bokstav c. Der står det at kommunestyret kan gje tillating til bruk av snøscooter for

«eier av hytte for transport av bagasje og utstyr mellom bilveg og hytte som ligger minst 2,5 km fra brøytet bilveg når det i området ikke er mulighet for leiekjøring».

Det er denne paragrafen me skal behandla i dag, basert på eit Dokument 8-framlegg frå Senterpartiet, der ein ønskjer å gå bort frå kravet om 2,5 km.

Eg kan gjerne innrømme at den siste runden har vore noko krevjande, ettersom framlegget me her drøftar, kom midt i ei pågåande høyring om korleis 2,5 km-grensa skulle tolkast. Handsaminga av denne saka vart sett i gang medan kommunane hadde førre sak på høyring, og merknadane frå regjeringspartia ber klart preg av det.

Som saksordfører ynskjer eg å takka komiteen for utvist tolmod og drøftingar i gjennomføringa av sakskomplekset, ettersom nye opplysningar har kome til etter kvart.

Høyringsinnspel vart leverte med frist den 4. mars 2020. Dei viste at fleire kommunar hadde innspel på at 2,5 km-grensa burde vore fjerna, og at det må vera opp til kommunane sjølve å avgjera om og kor lang avstanda

frå veg til hytte må vera før ein kan søkja kommunen om løyve til å frakta bagasje og utstyr sjølv.

På bakgrunn av dette og det faktum at Arbeidarpartiet no har snudd i saka, og det er fleirtal i salen for å fjerne grensa, har departementet sendt framlegget ut på høyring. Det vert difor no opp til kommunane å køyra gode, demokratiske prosessar på kva grense ein ønskjer å leggja seg på. Høgre har alltid vore oppteke av lokaldemokratiet og lokal sjølvrådet.

Eg håpar me får ein god og ryddig debatt.

Runar Sjøstad (A) [13:42:57]: Stortinget behandlar forslag om endring av forskrift for bruk av motorkjøretøy i utmark på islagte vassdrag. Samtidig sendte regjeringa sist fredag ut et lignende forslag på en bred høringsrunde. Det forslaget la så mange føringer for utforminga av den endringa, og har også spreidd så mye usikkerheit rundt når den vil virke fra, at Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet kommer med et løst forslag.

Forslaget vi behandlar her i dag, går ut på å åpne for at kommunene kan gi dispensasjon for bruk av snøscooter for å transportere bagasje og utstyr til egen hytte, selv om avstanden mellom hytte og brøytet vei er mindre enn 2,5 km. Det betyr at kommunene selv kan vurdere lokale forhold og forvalte reglene på en ansvarlig måte. Totalbelastninga når det gjelder støyproblematikk, natur, dyreliv og trivsel, må vurderes, men det meiner vi at den enkelte kommune er best i stand til å gjøre.

Også snøforholdene er viktige og avgjørende for om man åpner for snøscooterkjøring, og vi ser at det er store forskjeller i landet. Mens man har innført bålforbud for noen uker sidan i sørlige deler av landet, har man altså metervis med snø – og selv den ivrigste snøscooterkjører er ganske lei – i nord, og mer snø er det lovet. Men det vi ser, er at enhver debatt om bruk av snøscooter og øvrig friluftsliv er preget av å være polarisert og normativ. Det skapes heftige debatter om hvorvidt man er for eller mot bruk eller endring i lov og forskrifter. Altfor ofte ser vi tendenser til å overdrive konsekvensane av enhver oppmyking eller tilpasning. Det blir brukt ord som fullt frislipp og liberalisering, men det er ikke det vi diskuterer her i dag.

Det er slik at motorisert ferdsel i utmark i utgangspunktet er ulovlig, og så har vi en god del unntak. De unntakene er bygd opp over tid. Det er fornuft, men det stilles også krav for at man skal få unntak fra et strengt lovverk. Det er også slik at vi har et rimelig høyt bøtenivå for dem som bryter det lovverket. Det vi debatterer i dag, er faktisk en liten endring i et stort og strengt regelverk, og forslaget vil neppe få store konsekvenser.

Med det tar jeg opp de løse forslagene fra Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Runar Sjøstad har tatt opp de forslagene han refererte til.

Terje Halleland (FrP) [13:45:54]: Jeg er veldig glad for det flertallet som Fremskrittspartiet er en del av i dag. Vi er med på å forenkle, fornye og forbedre samfunnet vårt. Med dette forslaget om endring av forskriften for bruk av scooter, er vi med på å øke det kommunale selvstyret – føre makt og avgjørelser nærmere folket og nærmere dem som blir berørt. Det er nesten synd at vi måtte gå ut av regjering for å få det til. (Munterhet i salen.)

Jeg har fått mange reaksjoner, både fra dem som synes endringene er positive, og fra dem som mener at endringene er ødeleggende.

Før mine kamerater slipper til, er det viktig å si at denne endringa ikke fører med seg noen økt motorferdsel i utmark. Men den gir større mulighet for det, og også mulighet til å begrense det. Den tilliten gir vi våre kommuner – en kommunesektor som vi har gitt ansvar for å styre opplæringa av våre barn, ta vare på våre eldre og styre barnevernet, men som vi altså ikke gir tillit når det gjelder å bestemme over motorferdsel i utmark. Mange snakker om viktigheten av kommunene, at avgjørelser skal tas nærmest dem som blir berørt. Nå har Stortinget sjansen til å vise at dette er mer enn fagre ord. Eller er det virkelig slik at vi kun ønsker å gi kommunene muligheten til å bestemme over det som vi ikke er imot?

Jeg skal ikke skryte på meg for mye kunnskap om offentlig forvaltning, men når regjeringa klarer å sende ut et høringsskriv om en forskriftsendring som de for det første er imot, og som for det andre ennå ikke er vedtatt, virker det litt rart, og jeg lurer litt på motivet. Men når jeg leser og ser hva høringsskrivet inneholder, forstår jeg hvorfor flertallet i dag tar et oppgjør med den forvaltninga som er av eksisterende lover. Vi ønsker å gå vekk fra de ulike tolkningene – bruk av skjønn som skal overprøves av den ene eller den andre. Vi vil ha slutt på at næringsdrivende kjører rundt med en egen dokumentmappe med forskjellige tillatelser – til leiekjøring, vedkjøring, næringskjøring. Vi ønsker at kommunene selv skal få lov til å bestemme – bestemme ferdsel for sine egne innbyggere, i sin egen utmark. Og om kommunene ønsker å gi tillatelse for ett år eller fire år, om de ønsker en fastlagt trasé eller ikke, skal kommunene selv, helt alene, få bestemme.

Sandra Borch (Sp) [13:48:50]: Dette har sidan fredag rukket å bli en nokså spesiell sak. Som kjent er det ikke første gang Senterpartiet fremmer forslag om å fjerne kravet om at det må være 2,5 km fra brøytet bilvei til hytta for at folk som eier hytta, skal kunne få kjøre scooter til hytta si. I motsetning til de andre gangene vi har frem-

met denne saken, har saken nå flertall – det med stemmene fra Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet.

I merknadene i saken sånn som den ligger nå, er det tydelig at denne saken er noe regjeringspartiene er imot. Men hva skjedde da media begynte å skrive om saken i forrige uke? Da får Høyre tydeligvis panikk. De kan ikke la Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet ta æren for denne saken. Så på fredag fant tydeligvis regjeringspartiene ut at de skal sende saken ut på høring – en liten, søt manøver for å prøve å få folk til å tro at dette er forslag Høyre støtter. Realiteten er at Høyre har stemt ned dette forslaget to år på rad, og i dag vil gjøre det samme.

Høyre har også framstilt dette i media som et forslag som er fremmet for å få fortgang i saken. Jeg var til og med ute i media og sa at dette var bra – helt til jeg leste høringsbrevet. Når man leser høringsnotatet som regjeringen har sendt ut i denne saken, er det ingenting annet enn en trenering. I høringsbrevet fra regjeringen kommer det nemlig fram at det skal innføres en rekke nye krav før man kan lempe på 2,5 km-regelen. Det innføres krav om at det bare er tungt utstyr som skal kunne fraktes. Da må man jo spørre hva som defineres som tungt utstyr. Har regjeringen tenkt å innføre en regel for hvor mange kilo det skal være på scooteren for at man skal kunne få kjøre nødvendig utstyr til hytta? Det presiseres også at dette bare skal gjelde et få antall turer i året, og at det skal innføres streng kontroll ved håndhevelse av kjørebok.

Vårt forslag går ut på å fjerne kravet om 2,5 km, sånn at kommunene gjennom egne lokale retningslinjer kan vurdere dette og andre krav de måtte ønske å innføre. Dette vil lempe på byråkratiet og styrke selvråderetten til kommunene, som også er et av hovedpoengene i denne saken.

Det regjeringen nå gjør, er å innføre et enormt byråkrati overfor kommunene når de ønsker å legge om praksisen, ved at tillatelser bare skal gis for én sesong om gangen. I dag praktiserer kommunene dette på egen hånd og gir tillatelser for fire og fem år om gangen. Om regjeringen mot formodning etter den høringsrunden de nå har satt i gang, skulle fjerne 2,5 km-kravet, er det altså en haug med nye krav som skal innføres, og vi vil være like langt.

Jeg vil vise til de forslagene Senterpartiet er en del av, og jeg vil oppfordre Høyre til å stemme for de to løse forslagene som er fremmet i denne saken. Det vil gi fortgang.

Lars Haltbrekken (SV) [13:52:17]: Om vinteren går naturen på sparebluss. Derfor var bruk av snøscooter i utgangspunktet strengt regulert, men dagens regjering har tillatt mer motorstøy i naturen, og i dag står vi foran

en ny runde hvor stillheten, naturen og friluftslivet blir taperne.

I det høringsutkastet som regjeringen har sendt ut i forbindelse med en tilsvarende regelendring som flertallet ønsker seg her i dag, kan vi lese at i enkelte deler av landet kan vi vente en til dels betydelig økning i antall tillatelser til bruk av snøscooter. Dette vil spesielt ramme de sårbare delene av naturen. Snøscooter brukes gjerne i perioder hvor dyr er spesielt sårbare. Senvinteren og tidlig vår er en krevende periode med tanke på tilgang til mat, og det er en viktig periode for reproduksjon. I disse periodene er dyrene ekstra sårbare for forstyrrelser.

Jeg er ikke spesielt overrasket over at Senterpartiet fremmer dette forslaget, selv om det er litt vanskelig å bli klok på partiet. I fjor mente de at det måtte være 2,5 km fra brøytet vei til hytta for å kunne bruke snøscooter. I år vil de ikke ha noen grense i det hele tatt.

Men partiet som jeg blir overrasket over, er Arbeiderpartiet. De hiver seg nå på Senterpartiets forslag, sammen med Fremskrittspartiet, og vil la det være fritt fram å få kjøre snøscooter til hytta dersom den ikke ligger kloss inntil en brøytet vei – riktignok etter en søknad til kommunen. Et av de virkelig store spørsmålene er: Hvorfor dette hastverket? Nå smelter snøen i store deler av landet, og snøscooterføret blir bare dårligere og dårligere for hver dag som går. Derfor kunne man latt friluftsansisasjonene, kommunene, naturvernere og andre få lov til å si sitt om denne saken, som er sendt ut også på høring fra regjeringen. Man kunne ha latt demokratiet få fungere. Motorferdselloven er en lov som skal sikre dyr og oss fred i naturen. Denne beskyttelsen har blitt kraftig svekket de siste årene. Men hvorfor har man sånn hastverk med å svekke den enda mer? Jeg skjønner ikke hvorfor Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet vil overkjøre friluftslivets, naturvernets og kommunenes rett til å la seg bli hørt i denne saken. Hvorfor vil de ikke la demokratiet virke?

Ketil Kjenseth (V) [13:55:20] (komiteens leder): Det er blitt en tradisjonell debatt rundt påsketider å gjøre noe med regelverket for motorferdsel i utmark, og det er særlig snøscooter som har vært det store temaet de siste årene. De får stadig større effekt og lengre rekkevidde og kan selvfølgelig også være et hjelpemiddel.

Men motorferdsel i utmark har vi jo satt et regelverk for, ikke minst av hensyn til dyr og natur, og faktisk også oss selv. Det er ikke alle som vil ha den støyen innpå seg. Og det er ikke slik som representanten Sjøstad sa her tidligere i debatten, at vi har masse unntak. Vi fjerner nå rett og slett en restriksjon, eller, som representanten Sandra Borch sa, et krav, og det betyr at vi øker muligheten for frikjøring og mer bruk av snøscooter.

Så har det vært høring i denne saken. Det er litt uvanlig at Stortinget griper inn midt i en høringsrunde, og enda mer uvanlig er det at en tar enkelte av høringsvarene til inntekt for seg. Dette handler om et ganske geografisk avgrenset område i Norge, og det er særlig snøscooterorganisasjoner e.l. relatert til snøscooter som er for å fjerne de kravene, mens de nasjonale organisasjonene, som Norsk Friluftsliv, Norges Bondelag, DNT – og til og med KS, som Arbeiderpartiet og Senterpartiet vanligvis lytter til, med sine mange ordførere – blir oversett i denne saken. Det synes jeg er en bekymring for det såkalte demokratiet, som jeg også hører i denne debatten i dag. Litt av grunnen til at vi har nasjonale regelverk knyttet til dyr og natur, er at når lokale interesser som skal styre mye, blir ikke de nasjonale interessene ivare tatt. Det er litt merkelig at vi senere i dag skal ha en sak om naturrisiko, når vi samme dag diskuterer å ha færre rovdyr og mer snøscooter. Jeg tror at den debatten kunne startet på noen partikontorer i stedet for her i stortingsalen.

Det gledelige er at det skjer mye teknologiutvikling som gjør det mulig å sjekke ut digitalt, uten så mye personalressurser, at regelverket blir overholdt. Nasjonalparker og andre er i ferd med å utvikle teknologi der du kan søke online, via mobiltelefonen, og du kan få godkjenning online der og da. Men det innebærer også at du må underlegge deg visse teknologiske krav, i disse dager kalt for Smittestopp, via en app.

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:58:31]: Av omsyn til natur og friluftsliv er motorferdsel i utmark strengt regulert. Det gjeld også bruk av snøscooter. Hovedregelen er at ferdsel i utmark med motorkjøretøy er forbode, og så er det ei rekkje unntak frå det. Unntaka gjeld i all hovudsak motorferdsel til ulike former for nyttekjøring, bl.a. for frakt av bagasje og utstyr til hytter som ikkje ligg til vinterbrøyta veg. Kommunar kan etter søknad gje hytteeigarar lov til å bruke snøscooter når hytta ligg minst 2,5 km frå brøyta veg, og når det ikkje er mogleg å leige transport. Den regelen som ein finn i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag, er meint å dekkje transportbehovet til avsidesliggjande hytter i område der det ikkje finst gode nok moglegheiter til å leige transport.

Det har vore mykje debatt om 2,5 km-regelen dei siste åra, og det har vore fleire representantforslag om dette. På bakgrunn av eit representantforslag sende Klima- og miljødepartementet i desember 2019 på høyring eit forslag om å tydeleggjere det vi meinte var gjeldande rett, nemleg at dei 2,5 km ikkje må målast i luftline, men at ein kan ta omsyn til topografi og naturlege forhold. Høyringsfristen var 4. mars i år.

Det forslaget som Stortinget behandlar i dag, går ut på å fjerne heile avstandskravet. Det var ikkje ein del av høyringa. Forslaget går også ut på å oppheve kravet om at kommunen berre kan gje løyve dersom det ikkje er mogleg å leige transport. Det inneber dermed at kommunane kan gje løyve til å bruke snøscooter til hytte sjølv om det berre er nokre få hundre meter til hytta, og sjølv om det er tilbod om legekjøring i området.

Eg meiner i utgangspunktet at det er lite heldig å gje endringar i dei reglane allereie no, før vi ser resultatet av den høyringa vi har gjennomført. Og eg meiner vel også at vi burde venta med nye endringar til vi hadde fått evaluert den lovendringa som allereie er gjort, om at kommunar kan etablere snøscooterløyper. Sluttrapporten for den evalueringa er venta i år.

Samtidig ser eg at dette forslaget ligg an til å få fleirtal, og det same gjeld forslaget om å fjerne kravet om legekjøring. Så eg har difor allereie sendt ut dette forslaget på allmenn høyring, slik at det i det heile skal vere teknisk mogleg å gjennomføre det før neste sesong, slik eg oppfattar at fleirtalet i Stortinget er opptekne av.

Det forslaget som Stortinget vart invitert til å ta stilling til, vil gjere at fleire hytteeigarar kan bruke snøscooter. Kor mange veit vi ikkje. Ifølge SSB er det ca. 440 000 hytter i Noreg. Vi veit ikkje kor mange av dei som ikkje har tilgang til veg, eller som dermed ligg mindre enn 2,5 km frå brøyta veg. Det einaste vi veit, er at dette forslaget vil føre til meir motorferdsel i utmark.

Mange hytteområde ligg i dei mest attraktive friluftsområda vi har. Det er derfor spesielt friluftslivet som vil kunne kome dårlig ut av det. Det kan bli konflikter mellom snøscootertrasear og skiløyper, og ikkje minst er naturen for mange ein plass for ro og fred og for opplevingar fri for trafikk, og mange opplever scootertrafikk som sjenerande. Det gjeld ikkje minst naturen og dyra som bur der.

Det ligg med andre ord i sakens natur at eg er skeptisk til dette forslaget. Men vi er ei mindretalsregjering. Vi held oss til det som Stortinget bestemmer, og sjølv sagt også i denne saka.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Runar Sjøstad (A) [14:02:05]: Vi ser at det vi behandlar i dag, ikke er en generell tillatelse for alle til å kunne kjøre utstyr og materiell til egen hytte. Det er en mulighet for kommunene til å gi den type tillatelse. I dag er det sånn at kommunene ut fra gitte kriterier og egne vurderinger enten tillater eller ikke tillater kjøring til hytter som ligger mer enn 2,5 km unna brøytet vei. Mener man virkelig at kommunene er godt i stand til å vurdere om nytten er der, om belastningen er for stor når hytta ligger bare over 2,5 km unna vei, har de ikke

samme mulighet og forutsetning for å vurdere også når hytta ligger nærmere?

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:02:51]: Eg trur det er viktig å huske på kva som er utgangspunktet her. Utgangspunktet er ikkje at det er fritt fram for motorferdsel i utmark. Utgangspunktet er at det ikkje er lov. Eg har ikkje oppfatta at Arbeidarpartiet meiner vi skal ha eit anna utgangspunkt for politikk. Dersom dei meiner det, er det sjølv sagt heilt greitt å meine at då må kommunane kunne gjie tillatingar til akkurat kva dette måtte vere av motorferdsel i utmark – kor som helst, når som helst, heilt uavhengig av naturforhold, sårbare dyreartar, friluftsliv m.m. Det trur eg ikkje Arbeidarpartiet meiner. Det må gjerne representanten få avkrefte, sjølv om dei no går inn for ei liberalisering her.

I det ligg det at eg meiner at kommunane er godt i stand til å ta ei rekkje vurderingar her og bør ha eit handlingsrom, og det er ulike behov rundt omkring i landet. Men eg meiner ikkje at det bør vere fritt fram for kommunar, fordi det er ein del nasjonale omsyn her, og som er viktige, til sårbare dyreartar, til tamrein, til fred og ro, til friluftsliv. Så enkelte nasjonale føringar trur eg vi bør ha, og eg trur ikkje Arbeidarpartiet er ueinig i det.

Runar Sjøstad (A) [14:03:54]: Jeg oppfatter at replikken min ble møtt med en rekke spørsmål, så jeg burde egentlig bedt om lengre taletid for å svare på alle spørsmålene. Men jeg har lyst til å si at Arbeiderpartiet absolutt er for et strengt regelverk. Samtidig er vi for fornuftige tilpasninger. Dette er en sådan, det er en relativt liten forskriftendring, det er en liten tilpasning, men det betyr mye for veldig mange. Så vi er for en restriktiv scooterlovgivning, men vi ønsker samtidig endringer. Da vil jeg spørre: Når man først velger å sende saken på høring så tett opp mot at Stortinget skal behandle den, hvorfor velger man samtidig å legge så mange restriksjoner og føringar, sånn at det i realiteten ikke åpner for å lette hverdagen for noen?

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:04:45]: Når eg har valt å sende denne saka på høyring, er det ikkje noko eg bestemte meg for å gjere rett før Stortinget behandla saka. Då komiteen la fram si tilråding for ei tid tilbake, såg eg at her låg det an til å verte eit fleirtal for dette. Eg forstod det slik at Stortinget ønskte at dette burde kunne tre i kraft allereie til neste sesong. Det er faktisk eit arbeid som må gjerast i eit departement for å førebu høyringsbrev, vurderingar, og det må kome ut. Så eg synest det er litt rart at Stortinget reagerer på at eg har lagt til rette for det. Dersom eg ikkje hadde gjort det, synest eg det er vanskeleg å sjå at det i det heile skulle vore mogleg å gjennomføre dette før neste sesong, med mindre ein i det heile ikkje er interessert i å høyre kva friluftsliv-

livsorganisasjonar, næringsorganisasjonar og kommunar over heile landet måtte meine om dei forslaga som her vert fremja. Eg er interessert i å vite det. Eg er i og for seg også pålagt å sørgje for at eg får kunnskap om det. Det er slik vi driv ansvarleg demokratisk forankring av vedtak. Og eg synest det er litt rart at fleire representantar på eit eller anna vis synest dette er ein underleg ting å gjere av ein statsråd, eg meiner det er den mest naturlege ting i verda for ein statsråd å gjere nettopp det.

Terje Halleland (FrP) [14:06:02]: Næringsdrivende har store utfordringer med å drive virksomhet når det er i tilknytning til bruk av snøscooter, og de opplever store restriksjoner. De blir i dag bl.a. pålagt å ha forskjellige løyver for ting som de har fått tillatelse til, på seg og tilgjengelig, om det skulle komme kontroller. Det kan være løyve til leiekjøring, til kjøring av ved, til annen næringskjøring. Spørsmålet mitt til statsråden går på om det brevet som statsråden nå har sendt ut på høring, vil føre til en forenkling for næringsaktørene. Og ser statsråden for seg at det er en utfordring, og at man kan forenkle det bildet i dag?

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:07:02]: Eg forstår at det kan vere krevjande for mange næringsdrivande å måtte ha ei rekkje løyve for å gjere det dei skal tene pengar på. Samtidig er det slik at ein også har nokre kontrollbehov som er reelle. Vi veit f.eks. at det er eit ganske stort omfang av ulovleg scooterkjøring, og måten ein kontrollerer det på kvart år, er nettopp å sjå om dei som oppheld seg på ein plass med ein scooter, har løyve til å gjere nettopp det. For vi veit at mange køyrer ulovleg. Det er litt vanskeleg å kontrollere det med mindre ein er for totalt frislepp eller at ein ikkje har noka form for løyve. Samtidig er det vel i den tida vi lever i, ikkje urimeleg å forvente at slike ting er noko ein f.eks. kan ha på mobiltelefonen. I kva grad det praktisk vert sørgja for at det kan skje, veit eg ikkje, men det burde i så fall vere ei relativt smal sak.

Når det gjeld dei sjølvstendig næringsdrivande, er det veldig mange som tener gode pengar på å drive frakt av folk med snøscooter, og det er det fullt mogleg å gjere. Det vil sannsynlegvis verte totalt undergrave for dei næringsdrivande dersom ein går inn for den ordninga som fleirtalet no ønskjer å gå inn for. Det treng ikkje å vere eit avgjerande argument, men eg veit ikkje om dei næringsdrivande som i dag tener pengar på dette, det vere seg bønder eller andre, vil verte veldig begeistra for at den næringsinntekta no forsvinn.

Terje Halleland (FrP) [14:08:11]: Jeg forstår at statsråden forventer at hver og en som har hytte i dag, kommer til å gå til innkjøp av en snøscooter, og de som vil prøve å gjøre dette i et samarbeid, vil slite med det. Mitt

spørsmål gjelder egentlig det temaet som statsråden selv var inne på, med tanke på en forenkling som f.eks. kan gå på at en kommune kan utstede et kjørebevis som inneholder en del aktivitet, istedenfor at en mer eller mindre skal ha med seg en dokumentmappe med uendelig med forskjellige tillatelser i de forskjellige kommunene, noe som er sterkt hemmende. Vil det høringsbrevet som statsråden har sendt ut, kunne føre til en slik forenkling?

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:09:01]: Det vil det kunne, litt avhengig av korleis den endelege forskrifta ser ut. Så vil eg understreke at eg har forståing for at det er komplisert for næringsdrivande å måtte ha ulike løyve og måtte ha dei med seg. Det er godt mogleg å gjere slike ting enklare enn det det vert gjort i dag rundt omkring i mange kommunar. Det vil eg iallfall oppfordre til, det er ein fordel.

Så er det ein grunn til at mange kommunar stiller ein del krav i denne samanhengen, og eg går ut frå at dei vil fortsetje å gjere det sjølv om ein skulle fjerne heile avstandskravet. For eksempel kan krav til bruk av trasé vere ganske fornuftig med tanke på kor det eventuelt er villrein i eit område, kva for dyreartar som trekkjer kor, kor naturen er mest sårbar osv. I den samanhengen meiner eg at det å stille krav om trasear for bruk av snøscooter er ganske fornuftig. No vil det vere opp til den enkelte kommunen om ein ikkje legg nokon føringar for det, men om eg var kommunepolitkar, ville eg iallfall meint at det var lurt å gjere det.

Sandra Borch (Sp) [14:10:10]: Som mange har nevnt, har vi merket oss at regjeringen allerede har sendt saken ut på høring, men med en rekke nye krav som skal innføres før man vurderer å lempe på 2,5 km-regelen – krav som innskrenker kommunenes selvvrådrett. Blant annet skal kommunene få gi løyve for bare ett år av gangen. Ser ikke statsråden hva slags enormt byråkrati han vil påføre kommunene med å innføre et krav om det, og er det egentlig slik at statsråden ønsker en innskjerping av forskriften?

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:10:50]: Vi har sendt dette ut på høring med ein del alternativ som vi ber om tilbakemeldingar på. Dei ser vi fram til å få. Eg forstår det slik at representanten ikkje ønskjer at det skal vere nokon alternativ, og at alle skal vere heilt einige i det ho sjølv meiner. Men eg synest det er ein fordel at ein kan ha ein god demokratisk samtale om dette, og at kommunane som dette trass alt vedkjem, får lov til å meine noko om det. Dette forslaget har ikkje vore høyrte, heller ikkje ulike variantar av det. Då synest eg det er rett og rimeleg at landets 356 kommunar får moglegheit til å ta stilling og gje meg ei tilbakemelding.

Det same gjeld Den Norske Turistforening, foreiningsga Norsk Friluftsliv, bondeorganisasjonar, kommunane – så denne motstanden mot at dei skal få nokon alternativ å ta stilling til og moglegheit til å gje tilbakemeldingar til oss, synest eg er litt rar. Men det er no slik det er, og eg ser fram til å høyre det dei har å seie, sjølv om representanten tydelegvis ikkje er interessert i det.

Lars Haltbrekken (SV) [14:11:56]: I Dagbladets nettutgave kan vi lese følgende uttalelse fra tidligere klima- og miljøminister Ola Elvestuen:

«Scooter-alliansen Ap, Sp og Frp vil ha fullt frislipp. Om dette forslaget går gjennom blir det mer motorstøy i naturen.»

Jeg er helt enig i tidligere klima- og miljøminister Ola Elvestuens uttalelse – bare for å ha sagt det.

Samtidig har Venstres nåværende klima- og miljøminister fremmet et nærmest identisk forslag til det vi diskuterer i dag. Så spørsmålet mitt er: Hvorfor snakker Venstre med to tunger i denne saken?

Statsråd Sveinung Rotevatn [14:12:47]: Det oppfattar eg slett ikkje at vi gjer. Tvert imot har eg sagt i innlegget mitt og i svarreplikkrunden omtrent det same som representanten Ola Elvestuen seier, nemleg at dette forslaget vil føre til meir motorstøy i naturen – med mindre ingen vel å nytte seg av det. Det tvilar eg på, elles ville det vel neppe ha vore eit forslag. Det meiner eg det ikkje er tvil om at kjem til å skje. Det skin vel også godt igjennom, og eg har sagt det direkte også, at eg er skeptisk til dette forslaget. Men eg er statsråd i ei mindretalsregjering, og vi rettar oss etter det Stortinget går inn for. Vi følgjer opp det som Stortinget ber oss om å gjere, og difor har vi sendt dette forslaget på høring, slik at vi kan få innspel frå alle dette faktisk vedkjem der ute.

Så eg trur nok ikkje at eg og representanten Elvestuen er spesielt ueinige i sak her. Eg trur heller ikkje at eg og representanten Haltbrekken er det, for den saks skuld, men vi må nok akseptere at ikkje alle er einige med oss.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Cecilie Myrseth (A) [14:13:48]: Man skulle tro at dette var en sak om frikjøring og frislipp. Det er det jo ikke. Denne saken handler om folk som vil på hytta. Og er det én ting vi har fått vite den siste måneden, er det at hytta betyr mye for folk. Det er ikke sånn at alle kan gå til eller komme seg på hytta uten hjelpemiddel, og scooter er nettopp et sånt hjelpemiddel. Det er heller ikke alle plasser man kan kjøre til hytta.

Det ble sagt her av SV at man var så overrasket over Arbeiderpartiet. Arbeiderpartiet har vært helt konsekvent i denne saken. Vi har prøvd å løse et problem nå i flere runder i Stortinget. Det har ikke gått, og regjeringen har ikke villet lytte.

Så må jeg minne om at dette landet er rimelig forskjellig. Her kan man jo gå ute i småsko, mens da jeg var hjemme i helgen, kunne jeg gå med skisko. Så våren er forskjellig, det er mulig å ha vinterglede fremdeles, og noen steder er man ennå avhengig av scooter.

Det har altså vært et stort engasjement i denne saken, og vi har prøvd å løse den på mange måter. Jeg er faktisk veldig glad for at Fremskrittspartiet har gått ut av regjering. Jeg tenker at de for alltid burde forbli utenfor regjering, for da får vi faktisk ting gjort. Så det synes jeg er veldig bra. Honnør til Fremskrittspartiet for at de stemmer sammen med Senterpartiet og Arbeiderpartiet i denne saken – derav navnet scooteralliansen.

Folk er lei. Folk er kjempelei av at man ikke lytter til denne typen problemer. Nei, det er ikke de store verdensproblemer vi diskuterer nå, men det er vanlige folk som har utfordringer i hverdagen, og da burde vi som politikere lytte til dem.

Jeg vil si at dette er en god dag for lokaldemokratiet. Det er en god dag for lokalt engasjement og for lokalt gjennomslag. Som min gode venn og leder i Senja Arbeiderparti, Martin Ness, ville ha sagt: Det er en god dag for gressrota. For man må jo lytte til gressrota, og det er det vi har gjort i denne saken. Jeg vil gratulere alle dem som har stått på, med gjennomslag.

Så kunne jeg sagt mye om Høyre og regjeringens småflaute forslag og forsøk de siste dagene, men det er sånn at om man er enig, burde man bare stemme med flertallet. Det kunne ha blitt en god dag, det også.

Per-Willy Amundsen (FrP) [14:16:36]: Stortinget vedtar i dag en riktig endring som er et lite skritt i riktig retning, og som på ingen måte er det frislippet som jeg registrerer at noen prøver å fremstille det som i media og på venstresiden i politikken.

Vi registrerer at her er Klima- og miljødepartementet forbilledlig effektive. De sender altså ut på høring en sak som ikke er vedtatt av Stortinget ennå. Da vil jeg legge til at dersom Klima- og miljødepartementet hadde vært like effektive tidligere, hadde vi overhodet ikke behandlet denne saken i dag, for det er nettopp det som er problemet. Hele diskusjonen om luftlinje eller faktisk kjørelengde har brakt denne saken opp og gjør at Stortinget nå må gripe inn fordi man har dratt beina etter seg – det jeg tolker som motvilje i Klima- og miljødepartementet mot å gjøre noe med denne saken.

Det er viktig å minne litt om historien. Lov om motorferdsel i utmark ble endret i forrige stortingsperi-

ode. Det var fremmet av Høyre og Fremskrittspartiet i regjering, og Høyre og Fremskrittspartiet sto sammen om det. Det fikk også tilslutning fra Senterpartiet, som skaffet flertall for det som skulle være en mer liberal innretning av loven. Vår erfaring er dessverre ikke sånn, og igjen er det byråkrati, hindringer og overstyring som er blitt fasiten. Dessverre ble ikke lov om motorferdsel i utmark så liberal som Stortinget faktisk ønsket. Det er nettopp det som er problemet. Departementet har ikke levert på det Stortinget har bedt om, verken når det gjelder lov om motorferdsel i utmark, eller i denne konkrete saken, som er en liten sak i den store sammenhengen, men viktig for dem det angår.

Det er veldig rart. Det er veldig rart at man kan stå her og diskutere og mene at kommunene ikke kan ta disse beslutningene. Det er liksom problematisk at kommunene skal ta så viktige beslutninger som det om folk får lov til å kjøre til hytta si eller ikke på snøscooter. De samme kommunene som kan ta barna fra foreldrene, skal ikke få bestemme om man skal ha lov å kjøre med snøscooter til hytta si eller ikke. Det er merkelig, og det viser bare hvor håpløs denne debatten er.

Men historien er viktig å huske. Fremskrittspartiet har stått på en liberal scooterpolitikk gjennom hele historien. Vi har også hatt med oss Høyre og Senterpartiet på det i forrige periode. Nå rydder vi opp i det som er helt nødvendig, fordi regjeringen og Klima- og miljødepartementet ikke har levert. Det rydder Stortinget i dag opp i.

Anne Karin Olli (H) [14:19:53]: Høyre i Finnmark har i lang tid jobbet for økt lokalt selvstyre, også når det gjelder saken som diskuteres i dag. Derfor er jeg glad for at regjeringen har sendt på høring forslag om å fjerne avstandskravet på 2,5 km for frakt av utstyr med snøskuter til egen hytte. Det er også gledelig at det nå ser ut til å være flertall for dette i Stortinget. Høyre og Fremskrittspartiet foreslo en oppmyking av loven allerede i 2015, men fikk ikke den gang tilslutning til forslaget.

For de fleste finnmarkinger er hytta og det å ferdes fritt i naturen selve symbolet på det gode liv. Mange oppgir det som grunnen til at de velger å bo i Finnmark. I Nord-Norge, og i Finnmark spesielt, har vi snø store deler av året. Denne vinteren har ikke vært noe unntak – snøen ligger fortsatt godt i Troms og Finnmark. Det er det vi kaller et skikkelig snøår. Når man investerer i en hytte, så ønsker de fleste å bruke den mest mulig. Det å komme seg til hytta, enten du er 85 år eller 3 år, må være overkommelig også de vintrene det er mye snø. 2,5 km til fots eller på ski i dyp snø, med alt av proviant og utstyr, kan bli en strabasjos ferd for de fleste av oss.

Med forslaget som nå er sendt på høring, kan hver enkelt kommune gjøre sine selvstendige vurderinger.

Jeg registrerer at mange i nord mener at dette er rett vei å gå. Noen har innvendinger og frykter mer støy – og det er innvendinger som er høyst relevant. For Høyre er det viktig at alle skal bli hørt og at demokratiske prosesser blir fulgt på en skikkelig måte. Jeg har stor tiltro til at også kommunene tar med dette i sine vurderinger og forvalter reglene på en forsvarlig måte. Det vil fortsatt være sånn at kommunene må gi særskilt tillatelse til den enkelte hytteeier etter en egen søknad.

Avslutningsvis vil jeg gi ros til regjeringen som har sendt ut forslaget om å fjerne grensen på 2,5 km. Det vil føre til at man allerede neste vinter kan åpne opp for gode og fornuftige løsninger rundt omkring i hele landet.

Liv Kari Eskeland (H) [14:22:20]: Eg vil retta merkemda mot at det er sett fram ytterlegare to framlegg i denne salen i dag. Det går på datofrist for når endringane i forskrifta skal gjelda frå, samt at ein skal syta for at forskriftsendringane fører til forenklingar i regelverket og auka kommunalt sjølvstende.

Regjeringspartia er opptekne av at når me no sender saka ut på høyring på ny, så lyttar me til kva kommunane og organisasjonane vil spela inn. Me er òg for stor grad av lokalt sjølvstyre og vel difor å avventa kva kommunane seier før me i vedtak i dag på førehand vil prosedera for korleis forskriftsendringane skal utformast – slik framlegg nr. 2 gjev uttrykk for. Vi vonar at kommunane tek seg god tid til å gje oss gode innspel, som vil gje tenlege formuleringar i forskrifta.

Når det gjeld datofesting av forskriftsendringane, har me tillit til at prosessen går så effektivt som mogeleg, slik statsråden også tok til orde for, så det vert jobba godt med saka fram mot ei forskriftsendring. Me ser det ikkje nyttig å driva med detaljstyring av regjeringa, slik framlegget her legg opp til, og me har tiltru til at regjeringa ser verdien av å halda ei god framdrift, slik at endringane kjem på plass i rimeleg tid etter at høyringsfristen har gått ut.

På bakgrunn av dette kjem regjeringspartia til å røysta mot også desse framlegga.

Heidi Greni (Sp) [14:24:07]: Dette er en underlig debatt. Nå har mange av Høyres representanter vært på talerstolen og fortalt at endelig styrker vi lokaldemokratiet, nå skal det bli mer lokalt selvstyre, og dette er en seier for lokaldemokratiet. Jeg kan love salen at hver eneste kommunestyrerepresentant i Holtålen ble ganske sjokkert da de så dette høringsutkastet. Det er en liten liberalisering, som jeg selvsagt er enig i, fordi jeg har vært med på å fremme dagens forslag. Samtidig er det en sju-åtte begrensninger som er helt ødeleggende for lokaldemokratiet. Det er ødeleggende for hyttelivet og næringsutviklingen i min hjemkommune, og det vil

føre til en voldsom verdiforringelse for dem som har kjøpt seg hytte der.

Det skal nektes å kombinere leiekjøring og løyve til egen hytte. Det skal stilles krav om at bagasjen skal være tyngre – hvor mange kilo det skal være, aner ikke jeg. Det skal være krav om mengde og utstyr. Det foreslås å begrense antall turer, og at dette antallet skal settes lavt. Det skal pålegges kjørebok, og det skal pålegges at kommunen tegner et løypekart. Og ikke minst skal det føre til en enorm ekstra arbeidsbelastning på kommunene, fordi det skal søkes om nytt kjøreløyve hvert eneste år.

I min kommune har vi 400–500 løyver til å kjøre til egen hytte, i tillegg til at vi har 15 leiekjørere, som gjør en god jobb. Det vil si at i stedet for å behandle i underkant av 100 kjøreløyver, skal vi nå behandle i underkant av 500 hvert år. Disse hyttene flytter sjelden på seg. Det er sjelden eierskifte, og ved eierskifte forsvinner dette automatisk, og ny eier må søke. Det er helt meningsløst at vi skal bruke byråkratiske ressurser på noe så «tullat».

Når det gjelder å kombinere leiekjøring og løyve til egen hytte, er det en selvfølge i mange kommuner. Hos oss ville det overhodet ikke fungere hvis vi ikke kunne fortsette den praksisen. Noen påstår at det er en praksis i strid med lovverket. Da har i tilfelle Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sovet de siste 30 årene, for vi har praktisert dette i 30 år, og det har fungert helt utmerket. Hvis vi ikke skulle fortsette med den kombinasjonen, ville vi bli nødt til å si at vi ikke har leiekjøringspraksis i kommunen. De som ikke har egen scooter, ville da helt miste mulighet til tilgang til en leiekjører. For det er ikke sånn at 15 leiekjørere kan kjøre for 500 stykker fredagen før palmehelgen og fredagen før vinterferien. Det er ikke slik dette fungerer i praksis. Skulle man hatt 50 leiekjørere til å fordele det, ville det ikke blitt noe igjen til noen. Ingen ville sittet med ansvaret å være tilgjengelig, hvis det ikke ble noe igjen av det. Dette er et voldsomt angrep på lokaldemokratiet.

Presidenten: Presidenten vil nok bemerke at selv om trøndersk er et fargerikt språk, er nok ikke ordet «tullat» helt innenfor. (Munterhet i salen.) Det er i samme kategori som «tull», «tullprat» og «tullball», som tidligere er påtalt fra presidentens side.

Kent Gudmundsen (H) [14:27:35]: Sånn blir det vel når vi har mange distriktsrepresentanter oppe på talerstolen! Selv kommer jeg fra en fargerik landsdel i så måte, men jeg skal besinne meg i dag, og si at i dag er det all grunn til å glede seg over det uttrykket som kommer i denne sal, ved at det er et solid og bredt flertall for at man skal styrke lokaldemokratiet i spørsmålet om motorferdsel i utmark.

Det har selvfølgelig vært ulike tilnærminger og argumenter i denne saken, men det er ingen tvil om at i hvert

fall regjeringspartiene i lang tid har jobbet for økt lokalt selvstyre i mange spørsmål. Og når vi sendte denne saken på høring i forrige uke, er det fordi vi selvfølgelig skal bidra til at vi får en best mulig forskrift.

Jeg er, sammen med partiet mitt, stor tilhenger av at vi får en styrking av det lokale selvstyret. Jeg mener at det dette egentlig koker ned til, er at vi erkjenner de store forskjellene som finnes rundt omkring i Kommune-Norge. Det finnes f.eks. ikke i mitt fylke veldig mange store hyttefelt med asfalterte veier, der man kan kjøre SUV-en sin opp og parkere utenfor døra, og der man har innlagt vann og strøm. Man har ikke det. At vi på den ene siden skal si: Det er greit, bare rull ut asfalten, grav opp grøfta, bygg svære hyttefelt, legg ut infrastruktur, mens vi som er i Troms, og som har langt mellom husveggene – man har kanskje utedass, og er man heldig, har man solcellepanel på taket – skal spenne på oss skiene, ta med en sekk med ved og dra med oss masse proviant, fordi det er langt til en brøytet bilvei – det mener jeg er mangel på respekt for det mangfoldet og den variasjonen vi har i dette landet vårt. Derfor mener jeg det er helt riktig, og klokt, at vi gir denne muligheten til kommunene, nemlig å se på det behovet man har. For det er forskjell rundt omkring.

Jeg mener at i forbindelse med den endringen som er sendt ut på høring nå, er det nødvendig at vi forsøker å ivareta høringssvar som gir en enklest mulig forskrift. Jeg er veldig stor tilhenger av at det ikke gir ekstra byråkrati. Jeg tilhører dem som er enig i at det er ganske ulogisk at man skal måtte søke hvert eneste år, all den tid man tross alt har den samme hytta, eieren er den samme, og man har samme behov for å komme seg opp, enten i helga eller på påskeferie, for å bruke hytta, enten man er gammel eller ung, eller er en familiefar med unger på slep.

Det handler egentlig bare om å ha respekt for at vi skal få ta i bruk hytta vår, at vi skal få ta i bruk friluftslivet vårt. Og dette er jo ikke noe frislipp. De som mener det, har misforstått. Dette er rett og slett noe så enkelt som å gi kommunene mulighet til å gi den som eier en hytte, muligheten til å ta den i bruk. Så enkelt er egentlig dette. Derfor håper jeg også at regelverket blir like enkelt når det skal utføres i en forskrift.

Elin Rodum Agdestein (H) [14:30:47]: Når det nå endelig har blitt flertall på Stortinget for å fjerne avstandskravet på 2,5 km i snøscootersaker, og regjeringen allerede har sendt nye forslag om det på høring, er dette det mange av oss som vil kalle en god dag på jobben. Det er faktisk mange som er veldig glad for og fornøyd med det.

Dette har vært et veldig viktig tema for Høyre i lang tid, det kan ingen være i tvil om. Mange av oss har faktisk

jobbet i mange år for å få bedre løsninger på dette. Og det er altså først nå det har blitt flertall på Stortinget for å endre regelverket for motorferdsel i utmark på dette punktet. Dagens regelverk har vært for stivbeint og for lite tilpasset lokale forhold. Kommunene er ulike, svært ulike, og behovene er ulike, og det må reglene ta høyde for.

Det er et stort engasjement blant folk rundt reglene for snøscooterkjøring, ikke bare i min region i Trøndelag, men i store deler av Distrikts-Norge. Som representanten Gudmundsen var inne på, snakker vi om områder av landet der Hytte-Norge fortsatt er preget av spredt bebyggelse, der hyttene verken har vintervei, strøm eller vann og avløp – altså standarder som ligger langt unna det vi ser mange plasser i landet i mer sentrale strøk, i form av hytteurbanisering.

Svært mange bruker utmarka og fjellet til fritidsformål. Det er en del av fritidskulturen å gjøre det, og man benytter da snøscooter i forbindelse med opphold på hytta om vinteren. Det gjelder frakt av materialer, utstyr, proviant, ved, osv. Verdien av dette enkle hyttelivet er faktisk noe vi ønsker å understøtte, også for nye generasjoner, og nå vil det altså bli mye enklere for flere enn det er i dag, å bruke hyttene sine på vinterstid. Det er bra.

Jeg er veldig glad for at det lokale selvstyret kan styrkes på dette området. Det har vært en viktig sak for Høyre. Vi har vært en pådriver for det både i denne saken og generelt. Jeg håper at kommunene i denne runden med høringer vil gi klare og tydelige tilbakemeldinger, og at vi får en effektiv prosess, sånn at forskriftsendringer kan komme på plass så raskt som mulig.

Å få på plass nye forskrifter sånn at man allerede til neste vinter kan få mer fornuftige regler for bruk av snøscooter mellom hytte og vei, uansett avstand, er gledelig. Det er et stort framskritt som vil gjøre hyttelivet mer tilgjengelig for flere, øke livskvaliteten og bolyst og attraktivitet i store deler av Distrikts-Norge, og det er veldig gledelig. Det burde man også glede seg over i en del av partiene som har gått høyt på banen, og som jo vet hvor krevende slike saker kan være i regjering. En bør heller glede seg over det enn å fokusere på kritikk.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:33:58]: Jeg kan innledningsvis nevne at jeg var på fjellet i helgen med snøscooter, på samme måte som store deler av befolkningen i nord.

I min hjemregion Finnmark er bruk av snøscooter friluftsliv, det er samhold, det er rekreasjon og det er ikke minst kultur. Man tar med seg familie og barn ut på tur – også dem som normalt ikke kommer seg ut på tur – og i enkelte ekstreme tilfeller også svigerfamilien. Jeg kan rapportere om fantastiske forhold med flere meter snø. På fjellet i nord er det fortsatt full vinter. For å sitere

Arthur Arntzen: Det trengs flere gode somre for å klare å tine denne snøen.

Fremskrittspartiet er for en liberalisering av scooterpolitikken. Dagens vedtak er et lite skritt i riktig retning, hvor vi flytter beslutningsmyndighet til lokaldemokratiet. Vi forenkler, vi fornyer, og vi forbedrer. Jeg er veldig glad for det flertallet Fremskrittspartiet er en del av i dag, som gir det lokale selvstyret mulighet til å gi tillatelse til å gi dispensasjon for å benytte snøscooter til hytte som ikke ligger tilknyttet brøytet bilvei, selv om hytta ligger nærmere enn 2,5 km.

Vi fikk det ikke til da vi satt i regjering, som representanten Halleland var inne på. Det gjorde heller ikke Arbeiderpartiet eller Senterpartiet da de satt i regjering. Så det er veldig bra at vi nå kan danne politisk flertall for disse forslagene – når alle tre partier er ute av regjering. Fremskrittspartiet er for en ytterligere liberalisering av scooterpolitikken og har store forventninger til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet også vil støtte en ytterligere forenkling og forbedring i tiden framover når vi jobber videre med dette.

Dagens vedtak er en seier for lokaldemokratiet. Fremskrittspartiet mener at i et lokaldemokrati er det de som har best kunnskap om lokale forhold, som er best til å kunne vurdere om det skal gis tillatelse eller ikke.

Så må jeg avslutningsvis si at det er skuffende at Høyre som sammen med Fremskrittspartiet foreslo en oppmyking i 2015, i dag har snudd og stemmer imot forslaget og imot å gi bedre bestemmelsesmakt til lokaldemokratiet.

Arne Nævra (SV) [14:36:50]: Jeg vil si som kollega Lars Haltbrekken at det ikke er overraskende at Senterpartiet kommer med sånne forslag, eller at Fremskrittspartiet, først og fremst, kommer med sånne forslag. Vi har jo sett det på all transportvirksomhet. Det har vært fart og spenning, til lands og til vanns og – jeg holdt på å si – i lufta med. Dette kjennetegner jo på mange måter liberalismens høyborg i transportsektoren, Fremskrittspartiet. Men at vi har fått en allianse mellom Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet, er leit. Det er vanskelig å svelge. Jeg må si at hvis det er sånn vi skal ta opp kampen, ved å konkurrere på liberalisme ute i utmarka, så er det trist.

At det er en taper her, er det liten tvil om. Det er naturen. Og så er det faktisk de som ønsker et enkelt friluftsliv. Taperne er de som driver friluftsliv i Norge på en mer tradisjonell måte, dvs. ikke motorisert. For dette er en alvorlig sak. Det er en rekkevidde som er større enn man aner i første omgang. Hvis det er sånn at man heller får mindre kjøring, som det ble sagt – jeg tror det var Senterpartiet som nevnte det – så er det en underlig analyse. Alle friluftsansjoner sier det motsatte. Har

man ingen respekt for disse organisasjonenes dømmekraft? Det er vel ingen som tror det blir mindre kjøring av dette? Det blir mye mer. Hvordan man enn snur og vender på det: Har man en scooter og skal til en hytte: – Jeg skal bare opp til hytta mi, jeg kommer fra hytta mi. Det er veldig vanskelig å kontrollere. Det er nærmest håpløst. Det er vanskelig å unngå å kalle dette noe annet enn et tilnærmet frislepp i hvert fall.

Så er det en del poeng her som må nevnes. Det ene er det også kollega Haltbrekken nevnte – sårbar natur om våren. Jeg har vært mye der ute om våren, og jeg har vært mye i fjellstrøk der snøscooter er aktuelt, og jeg har vært på kloss hold av villrein, tamrein, elg og annet vilt som er helt på sparebluss. De er helt på felgen. Den siste energien er på våren – i april, mai og kanskje i juni nordpå er de veldig utsatt.

Det siste poenget jeg har lyst til å komme med, er at ved en liberalisering av snøscootertrafikken får vi et nytt press på hyttebygging i Norge. Nå er det lettere å bygge hytte litt lenger fra veien, husk på det! Vi har nesten 500 000 hytter fra før. Dette er et poeng vi skal ta med oss.

Lars Haltbrekken (SV) [14:40:04]: Jeg må si det er en litt underlig seanse vi er vitne til i dag – en underlig seanse hvor Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet nærmest virker skuffet over at regjeringen iverksetter deres forslag før det er vedtatt i Stortinget. Jeg skulle vært glad hvis regjeringen hadde lyttet til alle de gode miljøforslagene SV fremmer, før de ble vedtatt i Stortinget. Jeg skulle ha brukt den anledningen til å juble fra Stortingets talerstol, men i stedet får vi et politisk spill fra de tre partiene, hvor de er misfornøyd med at regjeringen gjør som de sier. Det er helt utrolig.

Så får vi høre at snøen fortsatt ligger nordpå – ja, det gjør den. Snøen ligger fortsatt også i Trøndelag. Men ingen av de representantene som har snakket om det, har foreslått at denne forskriften skal tre i kraft i morgen. Nei, de har i dag fremmet et forslag om at forskriften skal tre i kraft 1. oktober. Da vil jeg tro at vi har hatt en sommer også nordpå, og at det har vært relativt dårlig snøscooterføre, så de argumentene må jeg si er relativt tynne.

Vi hører fra Arbeiderpartiets representant Cecilie Myrseth at dette ikke er et frislipp. Nei vel, kanskje Arbeiderpartiet kan fortelle oss andre hvor mange flere enn før det er som nå vil få lov til å søke om å bruke snøscooter til hytta – eller for å bruke Arbeiderpartiets retorikk: Hvor få er det som vil få lov til det?

Når man i dag fremmer forslag om å sørge for at denne forskriftsendringen ikke skal gjelde før 1. oktober, hvorfor i alle dager tar man seg da ikke tid til å høre på demokratiet og la det virke? Høringsfristen

som regjeringen har satt, er i begynnelsen av august. Man kunne her latt demokratiet virke, man kunne her ha tatt med seg de innspillene som kommer fra kommunene, fra friluftsansjonene og fra andre, men man velger i stedet å se totalt bort fra det.

Heidi Greni (Sp) [14:43:28]: Til representanten Haltbrekken om hvorfor vi ikke velger at dette skal igangsettes i dag: Hvis Haltbrekken hadde kikket på kalenderen, er det 5. mai i dag, og ifølge motorferdselloven er det 5. mai som er siste dagen for dispensasjonskjøring – det kan ha en viss sammenheng med det.

Det blir hevdet at dette er et fullstendig frislipp, og at det vil bli mye tullekjøring, mye ulovlig kjøring og enormt mye støy i naturen. Det er ikke måte på hvor mange plager det skal bli med dette. Er det mange som har blitt tatt for tullekjøring og ulovlig kjøring – oppi alle fjell og med en henger med bagasje på? Den statistikken hadde jeg gjerne villet se. I min kommune er det i hvert fall ingen som blir tatt for tullekjøring med henger. Som vi alle vet, er det påbudt å kjøre med henger, det er ikke lov å drive persontransport. Man kjører kun med henger med bagasje, eventuelt med personer det er plass til i tillegg. Det er ikke denne gjengen som driver med tullekjøring noe sted i landet.

Så ble det sagt at det var en trussel for villreinen. Sist jeg sjekket, var villreinen stort sett i nasjonalparker og en del i landskapsvernområder. Og sist jeg sjekket, var både landskapsvernområder og nasjonalparker underlagt et helt annet motorferdselsregime enn det vi diskuterer her i dag, som er det kommunene rår over per i dag. Dette er en krisemaksimering som ikke har noen rot i virkeligheten.

Til representanten Agdestein, som holdt et veldig godt innlegg her i dag: Jeg var enig i alt, bortsett fra det at høringsuttalelsen var det som vi har foreslått her i salen. Det er det absolutt ikke. Det er én liberalisering i den høringsuttalelsen, og så er det sju innskjerpinger, som jeg på ingen måte vil være med på. Så jeg oppfordrer representanten Agdestein til å gjøre rede for hva hun mener om innskjerpingene som står i den høringsuttalelsen: Det skal være forbudt for kommuner å fortsette dagens praksis med å kombinere leiekjøring og løyve, det skal være krav om tyngde på bagasje, det skal være krav om mengde bagasje, det skal være krav om at kommunene skal begrense antall turer til et minimum, det skal være krav om å pålegge kjørebok, det skal være krav om å pålegge løypekart – og kommunene skal bli plaget til å behandle søknadene hvert år i stedet for hvert femte år, slik det er i dag. Mener representanten Agdestein det er en styrking av lokaldemokratiet, eller mener hun det er en svekkelse av lokaldemokratiet?

Fra statsråden vil jeg gjerne ha svar på om han lover å følge opp forslag nr. 2 i dag. Da er alle forslagene som er i høringsuttalelsen, bortsett fra 2,5 km-grensen, fullstendig ugiennomførbare.

Kent Gudmundsen (H) [14:46:42]: Jeg vil minne representanten Greni om at forslaget som er en del av representantforslaget, og som står i innstillingen fra komiteen, står i høringsbrevet som er sendt ut på høring. Men det er riktig, som også representanten Greni var inne på, at det er andre alternativ som også er med i det høringsbrevet. Nå er det viktig at kommunene, som tross alt skal forvalte dette nye regelverket når forskriften er stadfestet, gir sin klare tilbakemelding. Jeg skal være ærlig på at jeg er tilhenger av første alternativ, av den enkle grunn at jeg har tillit til at kommunene innenfor det mangfoldet, som jeg var inne på i mitt første innlegg, skal finne gode lokale løsninger. Jeg håper at kommunesektoren er enig i det. Det har jeg all grunn til å tro at den er når man ser på den høringsrunden som ble gjennomført tidligere i år, der kommunene helt uoppfordret – selv om det ikke var spurt om det – mente at denne 2,5 km-regelen har vært unødvendig og veldig byråkratisk og ikke treffer det behovet og den variasjonen som flere har vært inne på i denne salen.

Det som fikk meg til å ta ordet, var at representanten Strifeldt påsto at Høyre har snudd i denne saken. Da må jeg – med respekt å melde – få lov til å si at det er så langt fra sannheten som man kan komme. Er det noen partier – nå skal jeg være raus tilbake – som har stått sammen og hatt et ensrettet syn i denne saken siden 2000-tallet, er det Høyre og Fremskrittspartiet. Vi fremmet en rekke representantforslag under den rød-grønne perioden, og noe av det første vi gjorde som Høyre-Fremskrittsparti-regjering, var å fremme et forslag om lovendring i Stortinget. Vi sikret også flertall på en rekke punkter sammen med Senterpartiet da komiteens innstilling endelig var behandlet her i Stortinget på nyåret i 2015. Loventen var i Stortinget allerede året før, i 2014.

Det er verdt å bemerke at i forhandlingene og det arbeidet som ble gjort i komiteen, foreslo Høyre og Fremskrittspartiet å redusere 2,5 km-grensen til 0,5 km. Det var ikke mulig å få gjennomslag for det. Det var ingen flertallsmerknader som ga regjeringen en klar instruks om å redusere denne avstanden. Dermed ble Høyre og Fremskrittspartiet stående alene i denne saken.

Tidligere har vi her behandlet hvordan man skal forstå denne 2,5 km-grensen. Det har hele tiden ligget til grunn at det skal være faktisk trasé, noe som også var bakgrunnen for den forskriften vi sendte på høring tidligere år.

La det være helt klart: Alle forslag som er sendt ut på høring, fjerner 2,5 km-grensen. Jeg er tilhenger av at vi

skal ha et sterkt lokaldemokrati, som ivaretar det mangfoldet som er der ute.

Til dem som er kritiske og peker på frikjøring: Jeg har mange ganger begrunnet hvorfor dette ikke er det – det er snakk om fornuft. Jeg undrer på om SV hadde vært for motorferdsel i utmark hvis snøscooterne hadde vært elektriske og lydløse.

Tor André Johnsen (FrP) [14:49:53]: Det er ikke ofte jeg skryter av Senterpartiet og Arbeiderpartiet, i hvert fall ikke begge partiene samtidig, men i dag føler jeg faktisk litt behov for det. Det er nemlig gledelig å se at både Senterpartiet og Arbeiderpartiet nå ønsker å liberalisere kjøring med snøscooter. Tradisjonelt sett er det vel bare Fremskrittspartiet og Senterpartiet som har en liberal tilnærming til bruk av snøscooter, og følgelig er det da ekstra gledelig å se at Arbeiderpartiet også støtter forslaget til Senterpartiet, slik at det nå blir flertall for å gi kommunene full frihet til å bestemme selv om det skal være tillatt å bruke snøscooter til hytta, uavhengig av avstanden til hytta – om den er over eller under 2,5 km fra nærmeste bilvei. Kommunene får nå økt selvråderett, så dette er en gledens dag for lokaldemokratiet.

Etter sju år med godt samarbeid i regjering med Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti må jeg si at det oppleves litt unaturlig å være på samme side – for å si det slik – som Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Men når både SV og MDG er imot forslaget og heller støtter regjeringen, ringer varselklokkene. Det burde de kanskje gjort for flere.

Forskriften som nå endres, er fra 1980-tallet, og det er mye bra å si om 1980-tallet. Selv var jeg ungdom da – det var mye bra musikk som jeg synes det er verdt å ta vare på, men denne forskriften som skrotes i dag, er det absolutt ikke verdt å ta vare på. Så dette er veldig positivt. Det er meningsløst å ha en helt vilkårlig og kunstig grense med krav til avstand fra kjørbil til hytta for å kunne få kjøre snøscooter eller ikke og for å kunne ha med bagasje eller ikke. Dagens kunstige grense har ført til mye byråkrati, ført til mange tilfeldigheter, ført til mye forskjellsbehandling og urettferdighet, og det blir det nå slutt på.

Det å gjøre det enklere å få kjøre snøscooter til hytta er viktig for mange hyttekommuner rundt omkring i hele Norge. Jeg er overbevist om at det vil få positive ringvirkninger for flere lokalsamfunn, vil bli positivt for reiselivet og kan føre til økt hyttebygging, økt verdiskaping og ikke minst økt livsglede for den enkelte. Det at man kan komme seg enklere på hytta, og at det blir enklere å ta med seg alt fra bagasje til svigermor, vil forhåpentligvis føre til at flere familier kan få brukt hyttene sine mer, og at de får kost seg mer med det gode liv, både

på hytta, i skogen og på fjellet – nettopp det som SV prinsipielt også er veldig opptatt av.

Presidenten: Presidenten vil forsiktig antyde at det meste kanskje snart er sagt (munterhet i salen), men det er i hvert fall helt åpenbart at nasjonalforsamlingen er tilbake til normal parlamentarisk virksomhet. (Munterhet i salen.)

Sandra Borch (Sp) [14:52:49]: Jeg vet ikke om det var en tilfeldighet, siden jeg kom opp ... (Munterhet i salen) Men: Dette som vi vedtar i dag, er en liten endring i et svært omfattende regelverk, men det er en endring som betyr veldig mye for veldig mange hytteeiere.

Jeg reagerer på at enkelte i denne salen sier at dette vil føre til masse ulovlig scooterkjøring. Det høres for meg ut som om man skjærer alle over en kam. Det er ikke sånn at en barnefamilie som drar på hytta i helga, bruker helga til å kjøre villmann i fjellet – sånn er det ikke. Man må ta inn over seg realitetene i hvilken gruppe mennesker dette faktisk handler om. Dette omhandler hytter som ligger spredt i terrenget. Det er hytter med utedo, uten innlagt strøm og uten vann. Dette må jo være noe av det beste vi gjør for klimaet og naturen, for alternativet til dem som ikke får løyve til å kjøre scooter til hytta vinterstid, er at de vil måtte bygge vei til hytta, noe som er en mye større inngripen i naturen.

Jeg merker meg at statsråden er opptatt av å høre på kommunene, og at han derfor allerede har sendt saken ut på høring med en ganske bred høringsfrist. Det er litt spesielt at man i større, inngripende saker som regionreform og domstolstruktur haster gjennom høringer på kort tid – i denne saken tar man seg derimot god tid. Men det har allerede vært høring om lov om motorferdsel i år, og der handler nesten tre fjerdedeler av hørings svarene om å fjerne 2,5 km-regelen. Så kommunene har allerede gitt mange innspill i denne saken.

Så merker jeg meg Høyres innlegg i denne saken, og de gjemmer seg bak høringen som nå er sendt ut. Men realiteten i dag er at Høyre stemmer ned alle forslag som blir behandlet i Stortinget – konkrete forslag som ville ha gitt klare instruksjoner til regjeringen.

Dette er en god dag for mange hytteeiere, og det er takket være Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiets forslag, som i dag vil få flertall. Heldigvis er vi ikke avhengig av Høyre for å få flertall i denne saken.

I fjor lovte Høyre i denne sal at denne endringen vil være på plass innen ett år, og jeg sa til en representant som sitter i denne salen, at skjer det, skal jeg invitere på kakefest. Ja, i morgen kan Høyre gå ut og ta seg en gravøl når skjenkestedene åpner, og så kan jeg invitere Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet på kake.

Cecilie Myrseth (A) [14:55:51]: Jeg vet hvem som ikke ble invitert på den kaka, og jeg gleder meg til å gå på kakefest.

Jeg vet ikke om jeg har det som jeg vil kalle «noe nytt» å si, men jeg kommer til å si det allikevel, for denne saken er det mange som bryr seg om, og det er viktig for dem som har engasjert seg. Det er en viktig dag for lokaldemokratiet, for lokalpolitikere og for folk som har engasjert seg. Denne debatten sendes faktisk direkte på folkebladet.no, og jeg kan love dere at det er ikke alle stortingsdebatter som skaper like stort engasjement, så det skal vi jo være glade for som kollegium.

Det blir likevel en noe merkelig debatt når Høyre er skikkelig, skikkelig for – ja, de har vært for kjempelenge – men de er ikke for akkurat på denne måten, for de vil ikke detaljstyre regjeringen. Bra er det jo da at de har fått en rygg å stå bak, for det er jo sendt ut et høringsforslag. Og representanten Olli viser til gjennomslag for Høyre i et forslag fra Senterpartiet, som de også kommer til å stemme imot. Ja, dette blir en noe merkelig debatt. Venstre er bare forundret i saken, forundret over at man ikke lytter, forundret over Arbeiderpartiet – forundret over at man ikke lytter til KS, har det til og med blitt sagt. Det er det samme partiet som på et bakrom tegnet et regionkart. Da kunne vi ha snakket om å involvere lokaldemokratiet.

Så dette er en bra sak, hvor vi har fått Fremskrittspartiet på lag, og det sier jeg veldig sjelden. Det er ikke sånn at vi er enige med Fremskrittspartiet i scooterpolitikken generelt – det er ikke sånn at Arbeiderpartiet ønsker fullstendig frislipp av scooter. Men scooter er jo ikke noe kriminelt, og vi må ikke snakke om det som det heller.

SV lurte på om ikke Arbeiderpartiet er opptatt av friluftslivet, det å kunne gå i stillhet på ski eller på tur uten å høre motorstøy. Jo, det er vi, vi er opptatt av å kunne gjøre det, men vi er også opptatt av at det er mange andre som trenger en scooter for å komme seg på hytta. Det er noen problemer som vi kan løse, og det er mulig å få til begge deler. Det er Arbeiderpartiet for: å få til begge deler. Så jeg er veldig glad for at vi endelig har løst denne saken, selv om Stortinget måtte instruere regjeringen for å få det til.

Kirsti Leirtrø (A) [14:58:38]: Dette er en underlig debatt. Man skulle tro, når en hører på debatten, at dette dreier seg om fullt frislepp av scooterkjøring. Jeg vil bare si at retten til å gå i fjellet uten motordur fra snøscooter ikke blir endret. Men det vil bli betydelig enklere for kommunene å håndheve regelverket. Det blir mer rettferdig og mindre byråkrati. Det vil fortsatt være svært enkelt å kontrollere at det er kjøring inn til egen

hytte det dreier seg om. Man har en godkjent trasé, og er man utenfor den, kjører man ulovlig.

Ved leiekjøring i dag kan det bli dobbelt så mange turer inn til hytta enn etter en endring av regelverket, for man må først fram og så tilbake, og så må man fram og tilbake igjen ved henting.

I dag er reglene slik at hvis man brøyter veien inn til hytta, kan man kjøre så mye snøscooter man vil.

Åpning av rekreasjonsløyper har endret bildet helt når det gjelder snøscooterkjøring. Er man heldig og har hytte ved løypenettet, kan man kjøre helt inn til hytteveggen om den ligger mindre enn 30 m unna løypa. Ligger hytta derimot 170 m unna, må man parkere 140 m unna hytta og gå de siste meterne, men man kan likevel kjøre så mye man vil i det offentlige løypenettet.

Enkelte områder er det hyttefelt der halve hyttefeltet har egen snøscooter inn til hytta, mens den andre halvdel ikke har det, på grunn av avstandsreglene.

Vi opplever i dag at det er færre hytter som har behov for snøscooter for å komme seg på hytta, all den tid det bygges mer vei. Derfor blir det også mindre attraktivt med leiekjøring.

Grunneierne vil fortsatt ha den hele og fulle rett og plikt til å gi tillatelse til motorferdsel over sin eiendom. Ingen får utstedt løyve før grunneier har gitt tillatelse til det, og en endring av avstandsreglene vil ikke rokke ved denne retten.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Elin Rodum Agdestein (H) [15:01:17]: Jeg må si det var litt spesielt å høre representanten Myrseths siste innlegg etter den snuoperasjonen Arbeiderpartiet har hatt i denne saken. Vi som har vært med noen år, vet jo litt om det – hvem det er som egentlig har endret politikk.

Det var representanten Greni som utfordret meg på høringen og på lokaldemokratiet. Det stemmer ikke, som representanten Greni påsto, at ikke det forslaget som det skal voteres over i salen i dag, er sendt på høring. Det er det. Som representanten Gudmundsen redegjorde for, er det sendt på høring, i tillegg til et annet alternativ. Jeg er også tilhenger av det enkle. Det enkle er ofte det beste, i tråd med det Høyre har ment gjennom alle år. Men nå vil vi høre kommunenes syn, i tråd med gode prosesskrav.

Jeg er ikke redd for noe frislipp i denne saken. Jeg er heller ikke noe redd for at det skal bli alvorlige miljøkonsekvenser. Det er også sånn at snøscooterteknologien faktisk utvikler seg, med lavere utslipp og lavere lyd. Folk der ute er veldig glad i naturen. Det vet jeg etter å ha tilbrakt massevis av år i trønderske fjell. Folk ønsker å ta vare på viktige naturverdier. Som flere

har vært inne på, tror jeg heller vi må se på i hvor stor grad den urbane hyttekulturen setter kraftige miljøavtrykk i naturen og utgjør en belastning som er langt større enn det kanskje litt økt trafikk av snøscooter i Distrikts-Norge vil medføre. Jeg er ikke noe redd for det. Jeg tror dette blir en kjempegod løsning som veldig mange vil være glad for.

Presidenten: Representanten Kent Gudmundsen har hatt ordet to ganger før i debatten og får difor ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Kent Gudmundsen (H) [15:03:27]: Da jeg hørte at jeg ikke fikk kake, måtte jeg nesten ta ordet, men det var altså jeg som var lovet den.

Det som jeg synes er beklagelig, er egentlig den dobbeltkommunikasjonen som Senterpartiet åpenbart driver i denne saken. Når representanten Borch står her og sier at dette var en forskriftsendring man skulle fikse – som om det man nettopp hadde sendt ut på høring, var å fjerne 2,5 km-kravet – viser det bare at man glatt overser og blander sammen fjerningen opp mot det som var spørsmålet for bare et år siden, nemlig hvordan man skal regne 2,5 km – luftlinje eller faktisk trasé. Det var det vi debatterte for et år siden, og det var det som var ute på høring, og som var bakgrunnen for at kommunene sendte en del svar som gjør at vi nå følger opp med ny forskriftsendring, som er å fjerne hele dette avstandskravet. Det er faktisk sånn at vi sitter i regjering. Vi trenger ikke be vår egen regjering starte et arbeid som allerede er i gang.

Runar Sjøstad (A) [15:04:44]: Presidenten sa at det meste måtte vel snart være sagt i denne debatten. Jeg er såpass enig at jeg skal begynne med å gjenta noe jeg sa i mitt tidlige innlegg. (Latter i salen)

Det er sånn at enhver debatt om bruk av snøscooter og øvrig friluftsliv er preget av å være polarisert og normativ. Det skapes heftige debatter om hvorvidt man er for eller mot bruk eller endring i lov og forskrifter. Altfor ofte ser vi tendenser til å overdrive konsekvensene enhver oppmyking eller tilpasning måtte medføre. Fullt frislipp og liberalisering er det som blir nevnt først. Jeg skal ikke påberope meg å være den nye Snåsamannen, men jeg synes jeg fikk litt rett. (Munterhet i salen) Det handler ikke om frislipp og liberalisering, det handler om en liten oppmyking.

Det høres her ut som om snøscooteren er i ferd med å overta alt. Det er ikke sånn det oppleves der ute. Tvert imot opplever vi at Fylkesmannen ofte strammer inn, pålegger kommunene å stramme inn praksisen rundt dispensasjoner. Det er også sånn at man har pålagt kommunene med etablert løypenett, med lovlig godkjente løyper, å ha en full gjennomgang i henhold til plan- og

bygningsloven, noe som påfører kommunene våre millionutgifter.

Det er mange som prøver å skille mellom dem som bruker naturen riktig, og dem som bruker den galt. Hvis man går og er svett, bruker man den riktig. Hvis man kjører scooter – de som har stått fast i overvann, vet at man blir rimelig svett av det også, og man får en naturopplevelse av de sjeldne. (Munterhet i salen) Det er sånn at mange har scooter, men de er også medlemmer av en friluftsansettelse, så det betyr ikke at man nødvendigvis har full enighet der. Privat har jeg to ski og én snøscooter. Mange bruker naturen på mange forskjellige måter gjennom hele året. Det er ikke sånn at folk kun er ute når de kan kjøre scooter.

Jeg tror at det er plass til alle, og jeg skulle ønske at det også var mer romslighet og plass i debattene rundt snøscooterbruk. Det tror jeg alle ville være tjent med.

Presidenten: No har ikkje denne presidenten fulgt heile debatten, så han må seia at han set pris på litt repetisjon av hovudessensen.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:07:22]: Aldri tidligere har vel et regjeringsparti blitt så glad for å bli nedstemt som i dag – når man hører på Høyre. Og jeg tror det er ektefølt. For vi vet hvor denne uenigheten går. Den går ikke mellom Høyre og Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet og Senterpartiet på den andre siden. Den går mellom Høyre og Venstre. Det er nok en intern kamp i regjeringen vi ser et utslag av her.

Når vi snakker om historikken her, om hvem som mente hva, når, først og alt dette, vil jeg bare minne om at jeg tror jeg er en av dem her i denne salen som var tidligst ute med å foreslå en liberalisering av scootertrafikken. Det skjedde allerede for 12–15 år siden, sammen med mitt parti. Det har vært en konstant kamp for Fremskrittspartiet, og jeg er veldig glad for at denne lille saken – viktig nok for dem det angår – får flertall i dag.

Så skal man ikke late som, som jeg oppfatter at enkelte gjør, at dette er noe man har ment hele tiden. Den forrige regjeringen gjorde ingenting med lov om motorferdsel i utmark. Snarere tvert imot – den gjorde det vanskeligere. Det var en regjering som Senterpartiet satt i. Der var det sikkert litt dragkamp innad i regjeringen, kan vi tenke oss, mellom Senterpartiet og SV. Nå er det mellom Høyre og Venstre.

La oss være litt edruelige midt oppe i det hele: Her er det mange som ønsker denne liberaliseringen, og jeg stiller spørsmålet: Dersom Arbeiderpartiet hadde visst at Fremskrittspartiet kom til å være med på å gi regjeringen et nederlag i denne saken – for det er det det er snakk om, regjeringen får et nederlag i denne saken – er jeg jammen ikke sikker på at de hadde støttet forslaget i

dag. Jeg er ikke sikker. Jeg er ikke overbevist. For det er – igjen – et politisk spill.

Men la oss legge det politiske spillet til side og konstatere at i dag gjør vi faktisk en endring som bidrar til å gjøre livet enklere for folk der ute i distriktene som ønsker å ta seg til hytta si på en enkel og grei måte.

Jeg vil våge den påstand at hadde dette vært en problemstilling som gjaldt Frogner og Oslo vest, hadde dette vært løst for lenge siden, rett og slett. Men nå gjør vi noe med det. Det er bra, og så får vi legge til side historikken. Stortinget fatter i dag et klokt vedtak.

Presidenten: Representanten Heidi Greni har hatt ordet to ganger tidlegare i debatten og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Heidi Greni (Sp) [15:10:18]: Representanten Rodum Agdestein prøver igjen å skape inntrykk av at det som er sendt på høring, er det samme som det vi vedtar her i dag. Jeg utfordret statsråden i mitt forrige innlegg – jeg prøver igjen: Kan statsråden bekrefte at det vi nå vedtar her i dag, der Stortinget ber regjeringen sørge for at forskriften fører til forenklinger i regelverket og økt kommunalt selvstyre, blir fulgt opp? Eller kan vi risikere det som regjeringen foreslår i høringsutkastet, med kraftige begrensninger på kjøring både for dem som har hytte innenfor 2,5 km-grensen, og for dem som har hytte mye lenger unna, f.eks. med å stille krav til et fåtall turer, med å nekte å ha løyvekjøring kombinert med leiekjøring, med å pålegge kjørebok og med å behandle hvert eneste år? Kan statsråden bekrefte at det ikke er en trussel som kommunene skal leve i usikkerhet om det neste året?

Ketil Kjenseth (V) [15:11:33]: Norges eneste liberale parti har ikke dominert denne debatten – det er det de som såkalt vil ha liberalisering, som har gjort. Etter mine begreper handler ikke denne debatten om liberalisering i det hele tatt, eller om en liberal ideologi, men jeg skal ikke sette ord på hva jeg tenker om det. I denne debatten synes jeg likevel at bl.a. siste taler, representanten Heidi Greni, må ta inn over seg at en legger jo til rette for at kommuner kan opprettholde dagens regelverk, eller vedta et strengere.

Representanten Johnsen, fra Innlandet, hadde sikkert hørt litt mye på Modern Talking og var begeistret over at vi nå går inn for en liberalisering, men i de høringsuttalelsene jeg har sett, er det vel ingen kommuner fra Innlandet som støtter at en skal fjerne den grensa, så distriktskommunene i Innlandet, som har store avstander, og som har snøscootere – vi sørpå også – ønsker altså ikke en slik endring.

Slaget i disse debattene har reelt sett ikke stått, og derfor kan ikke statsråden garantere det representanten

Greni etterspør når det gjelder hva som nå blir vedtatt i kommunene. Det blir en spennende debatt rundt omkring i de mange kommuner. Jeg unner for så vidt lokaldemokratiet å få de oppgavene. Som et lokaldemokrati-parti er Venstre opptatt av at det ansvaret skal ligge til kommunene, og ta beslutninger nærmest mulig innbyggerne, men en skal også ha med seg noen nasjonale føringer i de debattene, for hvis konsekvensen er at det i naturen blir stadig flere snøscootere og stadig færre rovdyr, vil på et tidspunkt den nasjonale lovgivende forsamlingen tre inn igjen. Det er jo en boomerang i denne debatten som vil komme tilbake på et tidspunkt.

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:13:49]: Eg og regjeringa følger sjølv sagt opp alt Stortinget måtte ønskje å vedta, også det punktet som representanten Greni viser til. Men det er nok også slik som representanten Kjenseth viser til, at uansett korleis ein no gjer dette, vil det framleis vere betydeleg rom for kommunar til å stille dei krava dei måtte ønskje, så nokon garanti mot at alt byråkrati berre skal fordunste, med kjelde i Klima- og miljødepartementet, men at kommunar ikkje skal få rom til å gjere slik dei vil, kan eg nok ikkje gje. Men eg vil følgje opp alt det Stortinget gjer, og så trur eg også det vil vere rom til å vere for at vi har sendt ut ulike alternativ på høyring, slik at vi kan få tilbakemeldingar frå desse som det faktisk angår, nemleg kommunane.

Elles vil eg på slutten av debatten seie takk for mange gode og eg får nesten seie entusiastiske innlegg frå mange representantar. Det er kjekt å sjå at representantar frå både Framstegspartiet, Arbeidarpartiet og Senterpartiet finn så stor glede i å vere fritekne frå regjeringsansvaret og kunne finne saman i skjønn harmoni. Det får ein vel eventuelt late seg inspirere av til framtidige stortingsperiodar – det verkar som om det er kjekt for alle involverte. (Munterheit i salen)

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [15:15:05]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Lars Haltbrekken og Kari Elisabeth Kaski om å utrede oppsamling av bly fra skytebaner og forbud mot blyholdig jaktammunisjon i Norge (Innst. 193 S (2019–2020), jf. Dokument 8:29 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til replikkordskifte med inntil seks replikkar

med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Une Bastholm (MDG) [15:16:04] (ordfører for saken): Jeg vil begynne med å takke komiteen for samarbeidet i denne saken, som handler om blyforurensning.

Bly er akutt giftig for vannlevende organismer og pattedyr. Kronisk blyforgiftning kan skade nervesystemet, nyrer og det bloddannende systemet hos dyr, skade forplantningsevnen og skade foster og barn som ammes. Mattilsynet fraråder derfor gravide å spise vilt skutt med blyhagl.

I Norge er blyammunisjon den viktigste kilden til blyutslipp. Etter at Stortinget opphevet forbudet mot denne typen ammunisjon i 2015, økte naturlig nok også utslippene.

Det legges fram tre forslag i innstillingen vi debatterer i dag. I forslaget til tilråding ber flertallet i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne, regjeringen lage et program for analyse av blyinnhold på og rundt alle utendørs skytebaner samt utrede mulige oppsamlingsmetoder for akkumulert bly. Arbeiderpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne ber regjeringen dessuten utrede løsninger for oppsamling av bly under skyting på skytebaner samt utrede pålegg om bruk av slike oppsamlingsløsninger. Og SV og Miljøpartiet De Grønne ber regjeringen fase inn et forbud mot blyholdig jaktammunisjon, slik vi hadde fram til 2015, og sette i gang en utredning av tidspunkt for innføring av et slikt forbud.

Bly og blyforbindelser står på miljømyndighetenes prioritetsliste over helse- og miljøfarlige stoffer. Inntil i fjor var målet med stoffer på prioritetslisten at utslippene skulle stanses innen 2020. Men nå er vi i 2020, og i det stille har regjeringen fjernet «innen 2020» fra målsettingen – altså målet om at det skal være innen 2020.

De Grønne mener miljøgifter, inkludert bly, må reguleres strengere enn i dag. Å tillate blyammunisjon gjør at gravide frarådes å spise vilt, og at dyr og natur forgiftes. Vi stemmer derfor for å gjeninnføre forbudet mot blyholdig ammunisjon.

Det er også tankevekkende at det var Arbeiderpartiet som foreslo å oppheve forbudet mot blyammunisjon i 2015, og det husker jeg veldig godt. Omtrent samtidig ba andre Arbeiderparti-representanter om en handlingsplan for en giftfri hverdag. Det er altså ikke lett å se en konsistens i miljøpolitikken til Stortingets største parti.

De Grønne har tidligere foreslått bl.a. nasjonale reguleringer av prioriterte miljøgifter i påvente av strengere internasjonalt lovverk. Vi vil innføre krav om innholdsdeklarasjon på produkter med miljøgifter for å

gjøre det enklere å velge dem bort. Begge forslag ble nedstemt i Stortinget.

Utslipp og spredning av miljøgifter er et alvorlig problem som hadde fortjent et sterkere politisk søkelys, og det håper jeg flere partier kan bidra til framover. I første omgang vil jeg takke SV for dette representantforslaget.

Med det vil jeg ønske alle en god debatt og ta opp de forslagene som Miljøpartiet De Grønne er med på.

Presidenten: Representanten Une Bastholm har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Runar Sjøstad (A) [15:19:18]: Bly ble oppført på myndighetenes prioritetsliste i 1997. Målet er å kontinuerlig redusere utslipp og bruk av stoffet i den hensikt å stoppe utslippene. En ting er å stoppe utslippene, men i tillegg er vi nok nødt til å se på muligheter for å redusere, samle inn og rydde opp etter tidligere års bruk.

Blyholdig ammunisjon utgjorde ca. 67 pst. av de totale blyutslippene i 2017. Blyhagl ble forbudt i Norge fra 2005, og utslippene fra blyhagl var lave i flere år. I februar 2015 opphevet imidlertid Stortinget det generelle forbudet, og det er nå tillatt å bruke blyhagl til jakt på angitte arter som ikke hovedsakelig hører hjemme i våtmarksområder. Blyhagl til jakt på gjess i innmark er også tillatt. I 2017 ble det importert nesten 60 tonn blyhagl til Norge.

Norges Jeger- og Fiskerforbund har igangsatt et arbeid med å legge til rette for en full kartlegging av skytebanene til de lokale jeger- og fiskerforeningene. En slik kartlegging vil gi et godt utgangspunkt for en oversikt over eventuelle utfordringer når det gjelder forurensning som bør følges opp.

Det er svært positivt at det legges opp til en samkjøring med skytebaneregisteret til Det frivillige Skyttervesen, og at informasjonen i dette registeret vil være tilgjengelig også for forvaltningen.

Vi ser at lokal motstand mot etablerte skytefelt er økende. Bebyggelsen har kommet tettere og tettere inn på mange av de eksisterende skytefeltene, og da er det viktig at man gjør denne jobben, og at man skaper tillit for at man ikke slipper ut den type gift i lokalmiljøet. Da er det ikke godt å se oppslagene i media de siste dagene som viser at man til tross for forbudet har brukt tonnevis av blyholdig ammunisjon på godkjente skytebaner.

Norge ligger langt foran EU i denne saken, men det er ingen grunn til at vi skal sakke akterut. Tvert imot tror jeg at det forbudet som EU er i ferd med å innføre, vil føre til at det blir et større marked for alternativ ammunisjon, at man får ammunisjon som ikke forurenser slik bly gjør, og at man øker forbruket på den måten at også prisen går ned.

Så jeg har lyst til å si til Fremskrittspartiet og Senterpartiet, som har en setning her om at regjeringen ikke bør «vurdere restriksjoner eller andre tiltak som kan påvirke jakt og sportsskyting negativt før fullverdige alternativer er bredt tilgjengelig». De fullverdige alternativene er allerede tilgjengelig. Det er nok litt snakk om pris, men det er fullt mulig å finne alternativer.

Stefan Heggelund (H) [15:22:37]: Jeg har lyst til å takke saksordføreren og – igjen – komiteen for et godt samarbeid.

Vi har en handlingsplan mot miljøgifter, og utviklingen der går rett vei for de fleste av de prioriterte stoffene, og det er internasjonalt regelverk som er det viktigste og mest effektive virkemiddelet i kampen mot miljøgifter. Vi har nettopp vært gjennom en lang debatt der det ble forventet at vi skulle be regjeringen gjøre noe regjeringen allerede har gjort – og vi er litt i samme situasjon der, fordi i EU pågår det nå nye prosesser med utfasing av bly. Norge ligger foran disse prosessene i EU. Men uansett: På grunn av EUs Reach-direktiv vil implementering av regelverk også gjelde i Norge.

Så vet vi at Norges Jeger- og Fiskerforbund har igangsatt et arbeid med å legge til rette for en full kartlegging av skytebanene til de lokale jeger- og fiskerforbundene, og en slik kartlegging vil gi et godt utgangspunkt for en oversikt over eventuelle utfordringer når det gjelder forurensning, som bør følges opp.

Så vil jeg til slutt legge til at trening til jakt, konkurranseskyting, obligatorisk skyting i forbindelse med jegerprøven, skyteprøve for storviltjegere – alt dette er ønsket aktivitet. Vi har en sunn og god jeger- og fiskerkultur i Norge, og det kommer av at vi er et folk som er vant til å bruke naturen. Denne kulturen skal vi bevare.

Terje Halleland (FrP) [15:24:39]: Da skal jeg gjenta veldig mye av det representanten Heggelund sa.

Det er i grunnen ikke så mye annet å si om disse forslagene enn at de er under arbeid, at det vil komme reguleringer om bruk av blyholdig ammunisjon, og at det ikke er behov for å iverksette egne utredninger. Men jeg tror, i likhet med Heggelund, at jeg har lyst til å si at jakt og skyting er en positiv aktivitet som mange driver med, og det er en aktivitet som vi fortsatt ønsker å ha – om det er konkurranseskyting, jakt, jegerprøven eller den årlige skyteprøven.

For Fremskrittspartiets del er det viktig å ivareta denne aktiviteten, og det er viktig at det ikke blir innført restriksjoner før det foreligger fullverdige alternativer. Og til representanten Sjøstad: Ja, det kommer alternativer. Det er mye å gå på når det gjelder alternativer, og ikke minst på pris.

Jeg har samtidig lyst til å berømme Norges Jeger- og Fiskerforbund for arbeidet de gjør med å kartlegge sky-

tebanene hos sine lokale foreninger, samkjøringen de gjør med Det frivillige Skyttervesen, og at denne informasjonen vil være tilgjengelig for forvaltningen.

Det vil også være på sin plass å gratulere alle med bestått skyteprøve fra i fjor, takke Miljødirektoratet for en rask og god avklaring av at alle disse blir videreført i år. Et lite push fra Fremskrittspartiet – og så kom alt på plass. Fantastisk! Samtidig får vi i den forbindelse oppfordre dem som har mulighet, til å møte opp på skytebanene i den grad det er mulig og få så mye trening som overhodet mulig.

Ole André Myhrvold (Sp) [15:26:47]: Det er riktig at for fem år siden opphevet Stortinget det generelle forbudet mot blyammunisjon. Unntak ble gjort for jakt i våtmark. Årsaken var at blyhagl har hatt en dokumentert negativ effekt i våtmarksområder. Slike negative miljøeffekter er ikke påvist på fastmark, altså i skog og i fjellet, der ammunisjonen i dag er tillatt brukt. EU jobber med å innføre det samme regelverket. Norge ligger altså, som vi i Senterpartiet sier, nær sagt som vanlig foran EU i denne saken. Heller ikke her har EU et generelt forbud mot blyhagl på sin agenda. Sånn sett slår dette forslaget inn åpne dører.

Blyhagl har den egenskapen at den kan benyttes i nær sagt alle haglepåner, uavhengig av type og alder. Den er også mer effektiv og bedre med tanke på dyrevelferd og sikkerhet, for det var en grunn til at forbudet ble opphevet. Stålhagl, som var alternativet inntil forbudet ble opphevet, hadde flere negative egenskaper. En av dem var fare for rikosjettering og problem for skogbruket.

Etter at forbudet ble opphevet i 2015, har jegere og fiskere tatt tilliten som ble vist dem, på alvor. Blant annet har Norges Jeger- og Fiskerforbund igangsatt et selvstendig arbeid med å kartlegge egne skytebaner, og det vil gi et godt utgangspunkt for videre tiltak og hvordan eventuell forurensning bør følges opp.

Jakt og fiske er viktig for forvaltningen av landets viltstammer. Det er også en viktig hobby og en langvarig tradisjon for hundretusenvis av nordmenn – sommer som vinter. Jakt gir gode naturopplevelser og fremmer folkehelse, psykisk så vel som fysisk. Senterpartiet er derfor opptatt av at man ikke innfører ytterligere restriksjoner eller andre tiltak som kan påvirke jakt, fiske og sportsskyting negativt, før det finnes fullverdige alternativer som er bredt og allment tilgjengelig. Da handler det ikke om et forbud som bare flytter enda mer grensehandel over til Sverige, hvor man får tak i den samme ammunisjonen som var forbudt her før 2015.

Vi er også opptatt av at de lokale jegerinteressene som i framtiden kan få pålegg om oppryddingstiltak på sine anlegg, kompenseres økonomisk eller på annen måte gis økonomiske virkemidler som gjør det mulig for

lokale foreninger å opprettholde drift. Vi mener også at regjeringen kan bidra til dette arbeidet ved å lage et program for analyse av blyinnhold på og rundt skytebaner samt skissere et opplegg og metode for oppsamling for akkumulert bly. Det er derfor Senterpartiet også står bak det forslaget sammen med flere andre partier.

Arne Nævra (SV) [15:29:45]: Dette er en ganske utrolig sak, der kunnskap og konklusjoner hos flertallet her i salen kolliderer fullstendig. Om man leser innstillinga og merknader fra en samlet komité, ser man at alle partier slår fast at bly er et tungmetall som er akutt giftig for vannlevende organismer og pattedyr, at kronisk blyforgiftning kan gi skade på nervesystemet, nyrer osv. De sier at bly ble oppført på myndighetenes prioritetsliste i 1997. De sier også at blyholdig ammunisjon utgjorde 67 pst. av de totale blyutslippene i 2017. Dette sier komiteen.

Så klarer altså de største partiene å konkludere med at vi ikke behøver å gjøre noe – omtrent ingenting. Vi venter på EU. Kanskje kommer Godot, kanskje ikke. Er det så farlig, da?

Samtidig er det store oppslag i mediene, senest for noen dager siden, om blyholdig ammunisjon brukt på skytebaner. Den ulovlige bruken av blyhagl, som har foregått i mange år i regi av Skytterforbundet, ser jeg helt bort fra, for det er direkte lovbrudd, som jeg regner med at politiet tar en titt på.

Når det gjelder skytebaner, er det to forhold en må gå inn i – rifleskyting med bly på bane, som fortsatt pågår i stor stil, og den enorme mengden med bly som er samlet i grunnen rundt skytebanene etter all skyteaktiviteten gjennom årene.

Gjennom SVs forslag hadde Stortinget nå anledning til å ta et krafttak for å bli kvitte denne vederstyggeligheten som bly i naturen er. Men nei, komiteen vil ikke. Vel, komitéflertallet, som ikke er flertallet i salen, ber regjeringa lage et program for analyse av blyinnhold på og rundt alle utendørs skytebaner, utrede mulige oppsamlingsmetoder for akkumulert bly. Ja vel, det er et stykke på vei for å ta tak i blyproblemet rundt skytebaner, men ingen vilje til å bry seg noe som helst om blyet i naturen, 60–70 tonn med gift, som bl.a. ender opp i tusener av vilt, rovfugl – og mennesker.

Problemet med bruk av blyholdig ammunisjon til storviltjakt er at kulene fragmenteres i tusenvis av små biter som forurenser kjøttet, som konsumeres av mennesker, og slakteavfallet som spises av åseletere. Det er vitenskapelig konsensus om at bruk av blyholdig jaktammunisjon utgjør en helse- og miljørisiko for mennesker og viltlevende dyr. Husk på det: Ett eneste hagl, 0,2 gram, er nok til å gi alvorlige forgiftninger hos f.eks. en ørn. At vi, det rikeste hjørnet av Europa, med et av de høyeste

kunnskapsnivåene, ikke klarer å gjøre noe med blyet vi tilfører naturen, er skuffende, skremmende og gjør at jeg ikke umiddelbart er optimist med tanke på hvordan vi skal klare å takle de nye, store krisene – med klimaet og tap av naturmangfold.

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:33:06]: Sivil våpentrening har over mange år ført til at det ligg ein god del metall, særleg bly, men også kopar, i grunnen på norske skytebaner. Ved mange sivile skytebaner kan det liggje konsentrasjon av bly og andre metall i grunnen som kan utgjere ein risiko både for helse og for miljø. Dette tek miljøstyresmaktene på alvor, og vi er alle-reie i gang med å vurdere korleis den problematikken kan verte handtert på ein god måte.

Klima- og miljødepartementet har gjeve i oppdrag til Miljødirektoratet å vurdere å regulere aktive sivile skytebaner gjennom forskrift. Oppdraget inneber å sjå om det er mogleg å stille tydelege krav og vilkår om kontroll av tilførsel og avrenning for bly og andre metall. Omfanget av problemet vert vurdert. Tiltak for å sikre ei forsvarleg handtering av metall som vert samla opp i kulefangarvol-lar og krav ved nedlegging av baner vert også vurderte.

I Noreg finst det om lag 1 700 aktive sivile skytebaner. Å undersøkje alle dei banene, inkludert å analysere innhaldet av bly på og rundt banene, er ein stor jobb, og det er ein krevjande jobb. Det vil vere behov for prioriteringar og å hente inn ytterlegare kunnskap om kva som er dei mest effektive og realistiske tiltaka.

Det er svært store forskjellar mellom enkeltbaner lokalt og mellom regionar, bl.a. på grunn av variasjonar i geologi og klimatiske forhold. Banene kan også ha svært ulike miljøtekniske tilstandar. Nyare sivile baner er heldigvis bygde slik at miljøbelastninga skal vere avgrensa.

Å kartleggje og registrere nedlagde sivile skytebaner er det første trinnet i å få betre oversikt over talet på nedlagde sivile skytebaner og forureinings-situasjonen ved dei. Miljøstyresmaktene vil prioritere undersøkingar og eventuelle oppryddingstiltak på dei skytebanene som utgjir den største risikoen for helse og miljø. Utslepp av miljøgifter i naturen er eit av dei store problema i verda, saman med klimaendringar og tap av natur.

Regjeringa prioriterer det arbeidet høgt.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Arne Nævra (SV) [15:35:41]: Hvis statsråden anerkjenner at bly er så skadelig som fagfolk sier, og når vi veit at jaktammunisjon, blyammunisjon generelt, er den største kilden til forurensning i naturen, hvorfor vil ikke statsråden fremme forslag om at jaktammunisjon med bly skal bli forbudt i Norge?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:36:14]: Dette var jo ein svær diskusjon i førre stortingsperiode, som fleire har vore inne på, der eit stort fleirtal i Stortinget ønskte å gjere ei endring på det totalforbodet vi jo hadde mot blyhagl. Eg kan vel seie at eg personleg ikkje var nokon stor tilhengjar av det vedtaket, men det var no det som vart gjort. Eg har ingen stor grunn til å anta at fleirtalet i salen har endra seg i så måte.

Når det er sagt, er det heldigvis nokre restriksjonar, og det går også føre seg prosessar i EU-systemet rundt regulering av denne typen spørsmål som vi følgjer nøye. Men representanten Nævra må sjølvsagt få lov til å meine at det burde vore innført – eller rettare sagt gjeninnført – eit forbod, slik som dei fjerna i førre periode.

Arne Nævra (SV) [15:36:57]: Jeg takker for svaret. Men det jeg synes er litt underlig, er at både tidligere statsråd Elvestuen og nåværende statsråd svarer med henvisning til EU, at det er prosesser der, men de henviser også noe til den politiske sisen i salen. Det kan jeg til en viss grad forstå. Men det er jo fagstatsrådets oppgave å dokumentere at det har skjedd mye den siste tida, de siste par årene, med kunnskaper på denne sektoren. Mer og mer kunnskap har kommet. Blant annet vet vi at bly skutt med rifle inn i vev faktisk sprer seg til store deler av det vevet som også mennesker spiser etterpå som kjøtt fra vilt. Er statsråden klar over det? Og kunne ikke statsråden da ha brukt den kunnskapen til å prøve saken på nytt i stortingssalen?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:37:53]: Det er vel ein grunn til, som saksordføraren også var inno i sitt opningsinnlegg, at det også finst nokre helseråd ein gjev her, av førebyggjande art. Så ja, eg kjenner inngåande til den kunnskapen som representanten Nævra viser til.

Det går føre seg politiske diskusjonar i regjering og kontinuerleg også her i Stortinget, og då må ein jo også lytte litt til kva fleirtalets oppfatning er. Og mange kampar har vore tekne før rundt dette spørsmålet.

Når det er sagt, vil eg nok seie at dei prosessane som går føre seg internasjonalt, er viktige. Det er heller ikkje slik at det å gjennomføre nasjonale særreguleringar av miljøgifter nødvendigvis er mindre tidkrevjande eller meir effektivt enn det er å følgje dei internasjonale prosessane. For også nasjonale forbod krev omfattande dokumentasjon, prosessar, ofte WTO- og ESA-godkjenningar osv. Så på generelt grunnlag trur eg det er klokt å halde seg til det som er det EØS-rettslege sporet på miljøgifter, også i tilfellet bly.

Arne Nævra (SV) [15:38:58]: Jeg kan jo forstå at statsråden er litt skvist mellom regjeringspartnerne sine i dette spørsmålet. Men samtidig, på bakgrunn av

den nye viten som er kommet, for det er mer og mer kunnskap på denne sektoren: Kan statsråden tenke seg noen andre områder hvor det i større grad er lavt-hengende frukter enn å innføre et blyforbud i norske jaktvåpen? Med ett enkelt vedtak hadde vi fjernet den aller største trusselen for bly i norsk natur – et utrolig enkelt vedtak, som man kunne ha kjempet for. Og jeg går ut fra at statsråden er fullstendig klar over hva eget fagdirektorat mener om denne saken.

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:39:48]: Viss ein ser på kven som stod bak fleirtalet i førre periode, vil ein vel sjå at det ikkje berre er innerter i regjeringa at det er litt ulike syn på akkurat dette, slik det ofte er i ein del miljøspørsmål – ref. førre sak, f.eks.

Det er mange ulike diskusjonar rundt miljøgifter der ein i og for seg har relativt lågthengjande frukter, og der det går an å gjere tiltak, og der også utviklinga går framover. Så er det internasjonale prosessar samtidig, og ting må jo forankrast hos dei det gjeld. Eitt nærliggjande eksempel som eg kjem på, som eg hugsar vi diskuterte for ikkje så altfor mange vekene sidan, er spørsmålet om skismurning og fluor. Der har det skjedd mykje positivt i det siste, bl.a. fordi ein har sett at dei det gjeld, har begynt å vere meir framoverlente i det spørsmålet, og at det er reguleringar på veg.

Så svaret er vel at det finst ein god del diskusjonar rundt miljøgifter der det er eit betydeleg potensial for å gjere meir med relativt enkle grep, og det meiner eg også at ein bør gjere. Eg meiner, ikkje minst, at dei grepa er mest effektive om dei skjer gjennom REACH-direktivet, slik at desse miljøgiftene, som eg trur representanten er einig i ikkje nødvendigvis respekterer landegrensar, men følgjer både havstraumar og vind, vert fellesregulerte innanfor Europa.

Arne Nævra (SV) [15:40:57]: Bare et siste spørsmål til statsråden: Når det er så vanskelig å komme med konkrete forslag på grunn av den politiske sisen i regjering, så er det også i statsrådets makt å kunne foreta utredninger, sette ned utvalg, sette i gang fagetatene sine, for å samle kunnskapen om bly i norsk natur. Kunne statsråden tenke seg nå å ta noen initiativer som konkret går på bly i norsk natur, og fremme en sak etter en utredning om blyet i Norge og status i dag?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:41:31]: Eg kunne ikkje berre tenkje meg det, eg er i full gang med det. Som eg sa i mitt innlegg, gjer vi no eit omfattande arbeid rundt nettopp spørsmålet om bly og det som konkret handlar om det som har vorte teke opp i forslaget, nemleg situasjonen rundt dei mange skytebanene i landet. Der går det no føre seg mykje arbeid i Miljødirektoratet, for å få informasjon om kva som er tilstanden, kva

som er dei mest effektive verkemidla for både å hindre ytterlegare sprenging og rydde opp etter gamle synder. Det er eit ganske omfattande arbeid. Det er snakk om enormt mange baner i veldig mange ulike kommunar, i ulik tilstand og i ulik natur, men det arbeidet er i full gang, heldigvis.

Une Bastholm (MDG) [15:42:16]: Da er det også igjen en replikk til meg.

Vi vet at bly er blant de farligste miljøgiftene vi kjenner til, og EU har varslet at en kan komme til å regulere blyammunisjon strengere. Likevel sier Norges Jeger- og Fiskerforbund, som mange har referert til i denne debatten, at vi ikke vet nok, at vi ikke har tilstrekkelig dokumentasjon som viser at blyammunisjon er så skadelig at det er riktig å forby det overalt. I mitt hode er det å sette føre-var-prinsippet på hodet. Vi vet mer enn nok til å vite at bly og blyammunisjon er skadelig for naturen og for mennesker.

Så mitt spørsmål mener jeg egentlig er ganske enkelt, for det kan gi statsråden en mulighet til bare å svare på miljøaspektene av dette: Mener statsråden det er miljømessig forsvarlig å tillate bruk av blyammunisjon?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:43:14]: Ut frå ei reint miljøfagleg vurdering vil kvart utslepp av bly i naturen ikkje vere å tilrå, for å seie det sånn. Så vil ein også måtte ta andre omsyn, til mange ulike ting, også i denne saka. Det er ofte litt sånn i miljøpolitikken: ikkje at vi ikkje veit nok, men eg trur svaret her, som så ofte elles, er at vi veit mykje, og så kan vi alltid vite meir. Og slik er det alltid når det gjeld miljøgifter. Men vi veit i alle fall nok til at vi har ganske mange restriksjonar på dette allereie i dag, f.eks. når det gjeld bruk i våtmark, og når det gjeld kva ein har lov å bruke på skytebanen osv., osv. Det i seg sjølv tilseier at her er det ein bevisstheit rundt at det er høg risiko.

Og så vil diskusjonane som går føre seg i EU om enda strengare regulering, der vi i ein del aspekt allereie ligg føre, vere noko vi følgjer med interesse og engasjement, og som vil vere EØS-relevant når det materialiserer seg i REACH-direktivet.

Presidenten: Replikkordskiftet er då omme.
Flere har heller ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [15:44:26]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Else-May Norderhus og Åsmund Aukrust om oppnevning av et offentlig naturrisikoutvalg (Innst. 199 S (2019–2020), jf. Dokument 8:68 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Ketil Kjenseth (V) [15:45:27] (komiteens leder og ordfører for saken): Norge har brøytet løype når det gjelder klimarisiko. Det utvalget vi nedsatte, og den rapporten de utarbeidet, har vakt stor internasjonal oppmerksomhet og interesse. Statens pensjonsfond utland har faktisk også vakt en viss interesse, om enn ikke så mye i klima- og miljødebatten foreløpig i Norge, men også gjort en god del når det gjelder kriterier og forvaltning knyttet til både miljø og klima.

Risikovurdering er et kjent tema for oss her i Norge med de omgivelsene vi bor i. Naturlig nok har Finans Norge engasjert seg en del i dette. Forsikringsutbetalinger er en stor del av deres medlemmers utlegg knyttet til skader etter naturhendelser – flom, skred, styrtregn og hva det nå måtte være – men også det som kan relateres mer og mer til klima.

Norge leder også an når det gjelder å kartlegge og ha oversikt over egen natur. Vi har en bred forvaltning i form av både vern og restriksjoner på bruk utenfor nasjonalparkområder. Vi har mye verdifull natur å ta vare på. Vi er også blant dem som har digitalisert mest natur, og har sånn sett en god oversikt.

Vi skulle egentlig til Kina til høsten for å forhandle om en Parisavtale for naturen. På grunn av koronasituasjonen er det utsatt. Vi skulle også egentlig til Skottland på klimatoppmøtet til høsten. Også det er utsatt. Betegnelsen på klimatoppmøtet er COP, og det er nummer 26 i rekken. Når det gjelder naturtoppmøtet, er det nummer fem i rekken. Det sier nok litt om hvilken oppmerksomhet klima har i forhold til natur – det er det ene – men også hvilke risikoelementer vi har hatt knyttet til dette.

Men det som vi peker mest på fra flertallets side her i dag, er at det også har noe å si hvilken metodikk som finnes der ute, der også fag og forskning gjerne vil bidra mer før vi går løs på en sånn type utvalg i Norge, og at vi samarbeider mest mulig innenfor de nordiske landene for å brøyte den løypa som Norge også har gjort knyttet til klima. Dette er absolutt og helt sikkert noe Norge kommer til å lede an i de neste årene.

Espen Barth Eide (A) [15:48:46]: Det er to store dype, langsiktige og globale kriser vi står overfor framover. Det er klimakrisen og det er naturkrisen. De to er

nært koblet sammen, de forsterker hverandre – klimaendringene øker alvorlig i naturkrisen, og måten vi bruker naturen på, bidrar til klimaendringene – men de er samtidig forskjellige og må forstås hver for seg i tillegg til sammen.

2020 er naturens år. Vi skulle ha toppmøte i Kunming – FNs naturpanel og FNs naturtoppmøte – og forslagsstillerne har ønsket å sette et helt annet fokus nettopp på tematikken rundt naturrisiko.

Vi er natur, vi lever av naturen, vi bør leve med naturen, og vi lever av en lang rekke naturgoder – naturtjenester – som gjør livet på jorden mulig. Vårt moderne industrielle samfunn er ikke noe mer enn at vi rett og slett har blitt «flinkere» til å foredle og utnytte naturen. Men vi har samtidig også blitt mye flinkere til å undergrave det livsgrunnlaget som gjør fortsatt vekst og fortsatt velstand mulig. Dette er svært alvorlig og svært alarmerende.

Fokuset på klima har nå over flere år vist at man langt inn i viktige næringslivskretser har skjønnet at det er viktig også å tenke på klimarisiko – det man kaller økonomisk klimarisiko – både overgangsrisiko og risiko for klimaet i seg selv. Det utmerkede Klimarisikoutvalget, som la fram sin rapport for ikke så veldig lenge siden, bidro kraftig til hvordan både offentlige myndigheter og privat sektor kan tenke rundt denne økonomiske klimarisikoen. Forslagsstillerne fra Arbeiderpartiet har ønsket at vi skal gjøre det samme med naturrisiko. Vi erkjenner at det på mange måter er et enda mer komplisert spørsmål, for utslipp ett sted i verden rammer hele verden. Naturrisiko er mye mer ulikt fordelt, men desto viktigere er det at man går i front.

Jeg har lyst til å si at jeg er litt overrasket over responsen fra regjeringspartiene, som mener å si at dette er vel en god idé en gang, men noen andre der ute et annet sted må utrede metodikken for oss først. Og når de har gjort det – om det er OECD, utlendinger, EU eller andre – kan vi komme og gjøre det vi også. Hva med å ta ledelse? Hva med å sette fokus selv? Hva med å gjøre noe som vil være viktig i Norge, og også gi en viss internasjonal oppmerksomhet – at noen gikk foran og utredet sin naturrisiko, men derved også bidro til den metodeutviklingen som trengs for at andre kan gjøre det samme.

Med det vil jeg ta opp de forslag som Arbeiderpartiet er en del av i denne innstillingen.

Presidenten: Representanten Espen Barth Eide har teke opp dei forslaga han refererte til.

Terje Halleland (FrP) [15:52:01]: Jeg kan bare begynne med å si at jeg kommer ikke til å stemme for dette forslaget, og kommer heller ikke til å gi Espen Barth Eide noen internasjonal anerkjennelse for forsøket.

Det er mange grunner til å se på bruken av naturen vår. Det er utfordringer, gjerne i forbindelse med hvordan vi bruker den i dag, og om å vi klarer å hente ut potensialet som ligger der. Men jeg tror ikke et offentlig utvalg vil være en løsning på dette.

Jeg sitter med en følelse av at dette fort kan ende med en ren begrensning av bruken av naturen og hvordan slik bruk kan skattlegges eller avgiftslegges. Når jeg leser tvilen i Senterpartiets merknader, når de mener at et slikt utvalg vil føre til en utvikling basert på «ensidig vernepolitikk», da tror jeg vi skal lytte, for dette kommer fra et parti som kjenner meget godt til forslagsstillerne og forslagsstillerens ambisjoner. Norge er en nasjon som har levd av naturen rundt oss. Om det er fisken i havet, om det er vannkraften eller oljen, så har vi levd av det naturen har gitt oss. Så lenge vi har hatt gründere og pådrivere for utvikling og vekst, har vi hatt «bremseklosser» som hele tiden har arbeidet for å gjøre dette så vanskelig som mulig.

Ole André Myhrvold (Sp) [15:53:54]: At verden står i en krise også med hensyn til tap av natur, er hevet over tvil. Tapet av natur og biologisk mangfold skjer i stort tempo, og konsekvensene er uoverskuelige.

Senterpartiets inngang til den problemstillingen er imidlertid annerledes enn den flertallet i denne salen har. Vi står i en tradisjon med forvaltning gjennom bruk. Det finnes ingen enkle løsninger på disse sektorovergripende, globale utfordringene. Løsningene er svært ulike og må etter Senterpartiets syn finnes på en linje hvor forsvarlig forvaltning kan kombineres med bærekraftig bruk og høsting av det naturen kan tilby. Globale avtaler må først og fremst ta for seg hvilke forpliktelser det enkelte land har for fellesskapet, og ikke hvordan utfordringene skal løses lokalt.

For Senterpartiet, f.eks., er arbeidet med å begrense tapet av matjord og kulturlandskap avgjørende viktig. Det handler om matproduksjon, det handler om beredskap, men ikke minst handler det om hensynet til det biologiske mangfoldet som finnes i det kulturlandskapet. Løsningene her ligger i en landbrukspolitikk som er bevisst disse utfordringene, en bevisst politikk rundt arealbruk, og at man tillater å høste av de ressursene marka tilbyr.

Senterpartiet er også opptatt av skog – for å nevne et annet område. Senterpartiets utgangspunkt er at skogen representerer en verdifull ressurs som må behandles deretter. Det er mulig å bruke skogen på en måte som ivaretar de ressursene vi trenger knyttet til bioøkonomien, som klimaløsning, men som også ivaretar det biologiske mangfoldet, som er avhengig av skogen, og som finner sitt grunnlag her. Norsk skog har vært i kontinuerlig utvikling, og det finnes vel knapt uberørt skog her i landet.

Løsningen på krisen knyttet til tap av natur og biologisk mangfold må etter Senterpartiets syn finne sin løsning basert på ulike klimatiske, topografiske og miljømessige forhold samt geografiske forskjeller og forutsetninger. Vi mener forslaget som debatteres i dag, favner for vidt. Senterpartiet mener at et naturrisikoutvalg må organiseres ut fra de nevnte forutsetninger og prinsippet om kunnskapsbasert naturkartlegging, sammen med tradisjonen med bruk og forvaltning av natur.

Dette handler ikke om Senterpartiets kjennskap til forslagsstillerne. Det handler nok mer om at vi frykter et utvalg nedsatt av en regjering som er i ferd med å videreutvikle en vernepolitikk som vi har sett mange eksempler på ikke har vært kunnskapsbasert. 10-prosentvernet av norsk skog er et eksempel på det. Det samme er forslaget om forbud mot torvproduksjon. En slik følelsesmessig forvaltning av naturressursene ønsker Senterpartiet ikke å stille seg bak, og vi kan derfor heller ikke stille oss bak dagens forslag.

Stefan Heggelund (H) [15:57:12]: Tap av natur og biologisk mangfold er negativt på i alle fall tre måter. Det ene er naturens verdi i seg selv. Det handler bl.a. om alle de fantastiske naturopplevelsene som vi ikke ønsker å frarøve fremtidens generasjoner. Vi bor i verdens vakreste land, og vi forvalter verdens vakreste natur. Det skal også komme kommende generasjoner til gode.

Det andre er møtet med klimaendringene. Jo større biologisk mangfold vi har, jo bedre rustet er naturen til å håndtere de klimaendringene vi vet uansett kommer.

Det tredje er at tap av naturmangfold, biologisk mangfold, også kan ha økonomiske konsekvenser og være direkte negativt for næringsvirksomhet og verdiskaping, f.eks. for fiskerinæringen.

Vi støtter et sterkt arbeid, og vi støtter internasjonalt forpliktende avtaler for å stoppe tapet av natur og å verne truede arter. Naturrisikoarbeidet er faglig og metodisk i sin oppstart. OECD er i ferd med å starte opp et arbeid som tar opp metoder for å analysere påvirkning av avhengighet, risiko og muligheter i næringslivets forhold til naturmangfoldet. Naturrisiko er et helt reelt begrep, et begrep vi bør bruke mer, og det bør integreres i alt arbeid av viktighet for naturmangfoldet.

Så kommer vi til disse argumentene om at regjeringen har en vente-og-se-holdning. Vi hørte nå fra representanten Espen Barth Eide at regjeringspartienes respons er at vi bare skal se hva som skjer der ute, og så kanskje gjøre noe med det selv etterpå. Det er jo feil. Det er det argumentet venstresiden kommer med i klimadebatten, i miljødebatten – hver gang de ikke har reelle argumenter, hører vi dette: Norge må gå foran. Vel, det regjeringspartiene har svart i denne saken, er at det er for tidlig å si om det mest hensiktsmessige er å ha et of-

fentlig naturrisikoutvalg etter mønster av Klimarisikoutvalget. Det er det eneste man har sagt. Det er for tidlig å si om det er det mest hensiktsmessige.

Så tror jeg det er få land som kan si at man går så foran som Norge gjør, både i klimapolitikken og i miljøpolitikken. I naturmangfoldspolitikken og for øvrig i klimapolitikken går vi så langt foran at vi betaler andre land for å ta vare på sin natur. Har man ikke noen bedre argumenter, kommer man alltid med: «Regjeringen vil bare vente og se», eller «Norge må gå foran». Norge går foran, og det er det ingen tvil om.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Lars Haltbrekken (SV) [16:00:33]: Hva har naturen noen gang gjort for oss? Ofte er den jo i veien – i veien for en ny hyttelandsby, et alpinanlegg, en motorvei eller en snøscooter.

Vi er avhengig av naturen. Det er lett å si, men det er kanskje vanskelig å tro på det når det vi føler oss avhengig av i hverdagen, er mac-en, bilen, kona, pengene, kaffen og mobiltelefonen. En rik natur gir oss de tingene vi er enda mer avhengig av, men som vi ikke skjønner at vi savner før de er borte – ren luft, rent vann, mat, medisiner, sikring mot ras og oversvømmelser og materialer til hus, klær og annet, som medisiner, for å nevne noe.

Ta elvemuslingen, en liten pusling som er truet av utryddelse, mye på grunn av den storstilte vannkraftutbyggingen vi har hatt i Norge. Elvemusling er ingen delikatess for mennesker. Det er heller ikke derfor vi bør ta vare på den. Men den er med på å rense vannet i elven – og rent vant er vi mennesker avhengig av.

Gitt at vi er enige om at mennesket er avhengig av en rik natur og sammenhengene i naturen for å overleve: Hvordan sikrer vi dette i praksis? På engelsk kaller de dette «Web of Life» – livets nett. Det høres kanskje litt hippieaktig ut for mange av oss, men det er et godt bilde. Naturen henger sammen på så intrikate måter at vi ikke engang forstår halvparten. Det handler om hvem som spiser hvem, hvem som beskytter hvem – kort sagt hvordan vi alle er avhengig av mangfold. Og dersom vi ikke vet hvordan trådene henger sammen, kan kutting av én enkelt tråd føre til at nettet rakner og nettets funksjon svekkes eller ødelegges.

De fleste planter og dyr er ikke nødvendigvis så sjarmerende vesener. Kanskje føles det trist å tenke på at det ikke lenger skal finnes pandaer, isbjørn, regnskog, pingviner og gorillaer. Men hva med fettkjuka, krypsekkyret eller grå buktkrinlav – arter som er stygge, uformelige, små og med navn som bare en forsker kan elske. Det er lett å overse dem, men det er akkurat sånn naturmangfoldet ser ut. Og de dyrene som vi kjenner, som vi ser på tv og henger opp bilder av, er avhengig av disse artene

og enda mer ukjente slektninger, men de kommer seg aldri verken på Discovery Channel eller Ut i naturen.

Naturen er vår viktigste tjenesteyter. Likevel ødelegger vi den. Hva det vil koste oss, og hvilken risiko vi tar, er noe av det vi ønsker svar på gjennom en slik utredning.

Jeg tar med det opp de forslag SV står bak.

Presidenten: Da har representanten Lars Haltbrekken tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:03:58]: Naturmangfaldet forsvinn i eit tempo som vi ikkje har sett før, og det vi mistar, er ikkje først og fremst plantar og dyr som vi likar å sjå – slik representanten Haltbrekken var inne på. Vi mistar delar av det livsvevet som utgjør grunnlaget for produksjon, forbruk og velferd. Tilstanden i naturen avheng av våre handlingar, og velferda vår avheng av tilstanden i naturen. Omgrepet «naturrisiko» fangar den siste samanhengen: Kor robust eller sårbart vil eit land, ein bransje eller ei bedrift vere i møte med store tap og alvorleg svekking av økosystem og naturområde?

Svaret på slike spørsmål hjelper oss til å sikre at tiltaka er sterke nok. På same måten fangar omgrepet ein annan samanheng: Kor robuste eller sårbare vil vi vere for framtidig skjerpning av dei tiltaka vi må ta i bruk for å verne naturmangfaldet, som ei oppfølging av biomangfaldskonvensjonen?

Her finst det absolutt ein parallell til omgrepet «klimarisiko», som omfattar både fysisk klimarisiko og overgangs- eller omstillingsrisiko. Det at vi har teke i bruk risikotenkning på klimafeltet, har hjulpet oss mykje til å ta omsyn ikkje berre til det vi trur vil skje, men også til det som kan skje i ekstreme tilfelle og i verstefallstilfelle. Eg er sikker på at ei risikotilnærming også kan gje oss auka forståing av korleis vi er avhengige av naturmangfaldet og naturmangfaldspolitikken. Både den globale oppvarminga og tapet av naturmangfald er globale utfordringar, og begge er kjelder til økonomisk tap alle reie i dag.

Det er lett å tenkje at det er næringsliv og arbeidsplassar i utkanten av landet som er mest avhengig av naturgrunnlaget og dermed mest utsett for risiko når grunnlaget vert svekt, men denne avhengnaden gjeld alle – direkte og indirekte. Og eg er glad for at eit stort fleirtal i komiteen synest einige om at «naturrisiko» er eit nyttig omgrep.

Når eg likevel ikkje vil støtte forslaget om å opprette eit offentlig utval no etter mønster frå klimarisikoutvalet, er det ikkje fordi «naturrisiko» er eit uviktig omgrep. Det er fordi vi meiner det er for tidleg. Det finst nokre viktige forskjellar mellom klima- og naturmangfald, og dei forskjellane må ein ta omsyn til når ein skal konkre-

tisere korleis ei risikotilnærming på naturmangfaldfeltet kan sjå ut. Naturrisiko krev skreddarsaum, som OECD seier, på ein annan måte enn det klimarisiko gjer. Per i dag har vi rett og slett kome for kort.

Regjeringa vil gjerne bidra til å støtte dei prosessane som heldigvis går føre seg internasjonalt, som greier ut naturrisikoomgrepet og gjev det innhald. Eit slikt bidrag er å arbeide for at dette kjem høgt på agendaen under UNEA-5 f.eks., FNs miljøforsamling. Både fleirtalet og mindretalet i komiteen har trekt dette fram som eit viktig initiativ. Det vil eg følgje opp som president for den miljøforsamlinga. Eg vil også ta dette opp i det nordiske samarbeidet. Og ikkje minst støttar vi det viktige arbeidet som føregår i OECD, som er ein viktig arena for å utveksle erfaring og utvikling av omgrepet «metodik og statistikk» generelt, og innanfor naturmangfaldsområdet spesielt i denne samanhengen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [16:07:18]: Jeg konstaterer med tilfredshet at statsråden deler engasjementet for begrepet «naturrisiko». Det tror jeg på og er glad for. Jeg vil også slutte meg til at det er bra at et bredt flertall i komiteen har snakket det opp, men jeg fortsetter å stusse ved det som blir andre del av innlegget, nemlig at det er for tidlig å ta tak i dette i Norge, for jeg har i hvert fall alltid levd etter den forestillingen at man kan jobbe både hjemme og ute samtidig. Vi skal selvfølgelig delta i internasjonale prosesser for å utvikle metodikken, men da f.eks. Bank of England gikk helt i front med å utvikle begrepet «klimarisiko», sa jo ikke Mark Carney og Bank of England at dette kan vi ikke gjøre, for de andre har ikke gjort det først. Noen må jo sette tonen. Noen må gå i front. Jeg har vanskelig for å forstå det og vil derfor gjerne høre statsråden forklare hvorfor ikke vi kunne ha et offentlig utvalg som så på dette i norsk sammenheng, som også kunne være et innspill til både den nasjonale og den internasjonale prosessen med å utvikle metodikken for å utrede naturrisiko.

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:08:22]: Det har med å gjere at då regjeringa sette ned klimarisikoutvalet, som leverte sin rapport i forfjor, der Noreg vel var det første landet i verda, trur eg, som fekk ein slik rapport på ei regjering sitt bord, var ikkje det berre noko Noreg sette i gang med på eiga hand, med metodeutvikling osv. Det var som del av ein internasjonal prosess. Ein hadde gjort eit ganske stort arbeid med å finne fram til ein del felles metodar ein kunne vere einige om, som er nyttige når ein skal jobbe med nettopp det. Der føler eg ikkje at vi er komne per no når det gjeld naturrisiko. Eg skulle ønskje at vi var komne endå lenger. Eg skulle ønskje at arbeidet i OECD var kome endå lenger,

innanfor FN, osv. Vi jobbar på for at nettopp det skal skje. Men å begynne heilt frå starten sjølv utan noko felles syn på metodebruk eller korleis ein skal gjere dette, trur eg rett og slett ikkje vil gje oss noko særleg meir nyttig informasjon. Eg kunne alltid ha sett ned eit utval som ville kome fram til noko som ikkje var så veldig nyttig, men det er eg generelt litt skeptisk til.

Espen Barth Eide (A) [16:09:23]: Det ville vært underlig å sette ned et utvalg med det formål at det ikke skulle komme fram til noe nyttig. Man kunne forsøke å sette sammen fagfolk og folk med innsikt i relevante miljøer, både klima, miljø, natur og økonomisk forskning, som faktisk kunne bidra med noe nyttig og derved si noe til oss her i Norge som også kunne inspirere de internasjonale prosessene. Men jeg vil for min del avslutte med å spørre statsråden om han er glad for at noen andre – f.eks. som Bank of England i 2015 – går foran og ikke venter til at noe allerede er skjedd, men faktisk går i spissen for å sette en ny agenda, slik at vi i hvert fall kan heie på dem som tør å gjøre det.

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:10:04]: Ja, det er eg glad for, nettopp fordi det var eit nyttig arbeid som gjorde at vi kunne setje i gang med vårt klimarisikoarbeid. No er ikkje Bank of England eit land, men det var eit viktig fagleg arbeid dei sette i gang. Eg veit at det er mykje som no er på gang der ute – Noreg bidreg til det – som kan gje oss eit grunnlag, på eit tidspunkt, for å gjere eit endå større arbeid her på naturrisiko. Det ønskjer eg at vi skal gjere. Eg trur berre vi dessverre er komne litt tidleg i gang. Når det er sagt, er det aldri for tidleg å ta omsyn til natur, å ta inn over seg naturrisiko når ein skal fatte konkrete vedtak. Eg synest f.eks. det er fornuftig å ta omsyn til det når ein skal diskutere spørsmål om snøscooter, når ein skal diskutere spørsmål om rovvilt, når ein skal diskutere spørsmål om nydyrking av myr. Akkurat der trur eg ikkje at hovudproblemet ligg i mangelen av eit offentlig utval, men heller mangelen på vilje til å prioritere naturen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Åsmund Aukrust (A) [16:11:11]: Verden står inne i en akutt helsekrise, den kommer vi ut av, men da må vi ta lærdom for hvordan vi kan være bedre forberedt på kriser vi vet kommer. Den store krisen verden står overfor, er miljøkrisen. Det er den globale oppvarmingen, som vi bruker mye tid på å diskutere, men det er ikke den eneste; tap av natur er den andre. Tap av natur er både et problem i seg selv, et problem for oss mennesker – fordi vi er avhengig av alt liv på jorda – og et pro-

blem for økonomien. World Economic Forum har regnet ut at ødeleggelse av natur er en større trussel enn aksjebobler, korrupsjon og terror.

Vi har hatt veldig gode erfaringer, som det er sagt flere ganger i debatten, med dette glitrende klimarisikoutvalget. Selv om det foreløpig ikke er fulgt opp, er det et veldig godt grunnlag for oss all sammen å diskutere. Derfor foreslår Arbeiderpartiet, sammen med bl.a. Framtiden i våre hender at vi burde få det samme når det gjelder naturrisiko. Den eneste argumentasjonen vi hører fra regjeringspartiene, er at de mener det er for tidlig: Vi må vente – om vi i det hele tatt skal vurdere å sette ned et utvalg. Jeg frykter vel heller at det er fordi det kommer fra Arbeiderpartiet at Venstre-statsråden ikke vil ta tak i det. Han burde heller ha grepet det med begge hender og sagt: For et flott forslag, jeg skulle ønske at jeg hadde kommet på det selv.

Jeg synes at behovet for dette utvalget har blitt styrket den siste uken, for i forrige uke sa lederen av Høyres programkomité og statsrådets regjeringskollega at nå skulle vi ta mindre hensyn til naturen. Hun sa at det grønne skiftet var fra en tid da vi kunne lene oss tilbake. Det har hun med rette fått mye kritikk for, og da forsvarer hun seg med å si at hun ikke snakket om klima, hun snakket om naturen. Statsråd Hofstad Helleland sier at Norge er det eneste landet i verden som har den luksusen at man kan legge vekt på natur.

Det er galt på så mange måter. Natur er ingen luksus, og det er heller ikke sånn at Norge er det eneste landet i verden som tar hensyn til natur. Natur er en nødvendighet for alt liv på jorda, også for arbeidsplasser. Det er så sant som det lederen av den internasjonale fagbevegelse sier: Det finnes ingen jobber på en død planet.

Jeg synes at det var et godt frampek for hva slags debatter man har i regjering og i Høyre. I Arbeiderpartiet diskuterer vi det motsatte. Vi diskuterer ikke hvordan vi skal ta mindre hensyn til naturen, vi diskuterer hvordan vi kan ta mer hensyn til natur og klima, og hvordan vi kan skape arbeidsplasser gjennom nettopp å gjøre det. Vi mener at et sånt utvalg som vi her har lansert, kunne vært et godt bidrag i en sånn diskusjon.

Stefan Heggelund (H) [16:14:21]: Det er kanskje ikke så overraskende at det var det siste innlegget som gjorde at jeg måtte ta ordet. Jeg vurderte om jeg skulle forlenge denne debatten – det klødde i fingrene – men så tenkte jeg: Er det et problem å forlenge en debatt om dette? Det er en viktig sak vi diskuterer, for viktig til at representanten Åsmund Aukrust skal sitte og lage ablegøyer av det som diskuteres i andre partier.

Utfordringen for representanten Aukrust er at han har intet svar, og Arbeiderpartiet har intet svar, på en av de tingene som er negativt med tap av naturmangfold,

nemlig at det også vil gå ut over verdiskaping, næringsliv. Og hvorfor har de ikke noe svar på det – hva mener jeg med det? Det jeg mener med det, er enkelt og greit at Arbeiderpartiet begynner å bli veldig tydelige i denne debatten og går nå ut til ytre venstreside, sammen med representanten Haltbrekken, og setter et skille mellom vekst og miljø. Det er et kunstig skille, et skille som ikke holder verken i miljøkampen eller i klimakampen, for det blir ikke noe omstilling hvis vi ikke har økonomisk vekst.

Dette er den debatten som man har i Høyre og regjeringspartiene: Hvordan skal vi frikoble vekst fra utslipp? Nå ser vi at utslippene går ned på grunn av helsekrisen, pandemien, som vi er i. Men de går ned på en dårlig måte, for det er ikke noe verdiskaping, det er ikke noen vekst – eller denne veksten bremses, og da havarerer også den grønne omstillingen. Dette har alltid vært venstresidens problem i klima- og miljøkampen: Man lager et kunstig skille mellom vekst og miljø. Men det kan vi ikke gjøre, for da løser vi ingen problemer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [16:16:51]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Audun Lysbakken og Lars Haltbrekken om å beskytte Trænarevet og omkringliggende områder mot miljøskadelig oljeaktivitet (Innst. 223 S (2019–2020), jf. Dokument 8:22 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:17:47] (ordfører for saken): Trænarevet består av rundt 1 500 separate korallrev, hvorav noen av korallene er minst 7 000 år gamle. Det er også grunnen til at det har vært forbudt å trålfiske i området i flere år. Leteboringen som var der, varte i noen få uker. Brønnen er pluggert og forlatt, og oljen som ble funnet – for de fant faktisk litt olje – var det ikke lønnsomt å hente opp. Leteboringen ble behandlet og vedtatt i 2011, da den rød-grønne regjeringen innlemmet området i TFO-ordningen.

Jeg vil – som seg hør og bør, for det har jeg etter hvert lært meg at man skal gjøre – takke komiteen for en god dialog om saken. Jeg vil også få lov til å takke dem jeg har vært i dialog med lokalt, på øyene rundt, om saken – for det har vært ganske stort engasjement. For øvrig vil jeg anbefale alle å ta en tur til Træna, for dem som ikke har vært der. Det er Norges aller vakreste plass, og har dere ikke sett det, så google det nå og trykk på «bilder» på mobilen deres, så skjønner dere hvorfor – da har dere funnet stedet å besøke på norgesferien i år, i hvert fall.

Trænarevet ligger et lite stykke nordvest for Træna, og Trænarevet er i dag omfattet av boretidsgrensninger og grenser til det særlig verdifulle og sårbare området Lofoten til Tromsøflaket. Jeg forstår bekymringen til forslagsstillerne, for havet er viktig for oss i Norge. Vi har levd av og ved havet i generasjoner, og det er en del av sjelen vår og identiteten vår. Det gir oss ganske store inntekter, og derfor er vi nødt til å forvalte dette med omhu.

Når det er sagt, var det ganske interessant å se hvordan Wintershall planla og gjennomførte denne boringen som vi har diskutert. Selv om dette var en ganske vanlig brønn, la de opp til en litt annerledes operasjon med et så lite fotavtrykk som mulig. Blant annet gjorde de ganske omfattende undersøkelser for å sikre at det ikke var sårbare koraller på borestedet, de designet brønnen så den minimaliserte utslipp av borekaks, og boreriggen var tett – det var altså en rigg uten utslipp i sjøen – og oljevernberedskapen var utvidet. Det er ganske gledelig å se den økende miljøbevisstheten som er i ferd med å vokse fram i oljebransjen, og mye av kompetansen vi utvikler, kan vi bruke i andre sektorer – på utslippssiden, men også på miljøsidan.

Når det er sagt, kan vi likevel ikke lukke øynene for de potensielle skadene sektoren kan påføre sårbare havområder. Det er nettopp derfor vi i Stortinget har lagt opp til å se dette i en litt større sammenheng enn dette Dokument 8-forslaget legger opp til, og vi ser fram til å behandle det i forbindelse med den helhetlige planen for marine verneområder som vi forventer at kommer i løpet av 2020. Så da er det egentlig bare for oss å glede oss til det.

Runar Sjøstad (A) [16:20:47]: Trænarevet ligger i et område som ble innlemmet i TFO-ordningen i 2011 og åpnet opp for petroleumsvirksomhet med visse boretidsgrensninger. Men Trænarevet er også et verdifullt område der det er gode grunner for å legge et føre-var-prinsipp til grunn.

Arbeiderpartiet er kjent med den bekymringen som råder lokalt i denne saken, der prosessene rundt marine verneplaner i enkelte tilfeller har vart i opptil ti år. Vi forstår at lokalbefolkningen har vanskelig for å

stole på at Trænarevet faktisk blir vernet gjennom en nasjonal prosess. Det har også vært lave forventninger lokalt knyttet til eventuelle ringvirkninger for oljeleting i dette området i Nordland. At Equinor ikke valgte ilandføringsløsning på Veidnes i Finnmark, styrker antakelig ikke støtten til oljevirkosomhet i Nord-Norge generelt og rundt Trænarevet spesielt.

Som en del av arbeidet med forvaltningsplanene har det blitt kartlagt og identifisert en rekke særlig verdifulle og sårbare områder der det må vises særlig varsomhet. Derfor vedtok også Stortinget i forbindelse med behandlingen av oppdateringen av forvaltningsplanen for Norskehavet for et par år siden at arbeidet med en helhetlig nasjonal plan for marine verneområder og prioriterte områder som er definert som særlig verdifulle og sårbare, skulle legges fram som egen sak for Stortinget senest i 2020. En slik plan er også omtalt i stortingsmeldingen om en helhetlig forvaltning av våre havområder som nylig ble lagt fram. Her blir det også varslet at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en helhetlig plan for de verdifulle og sårbare marine naturområdene i våre havområder.

Forslaget vi i dag skal behandle, foregriper til en viss grad det arbeidet Stortinget skal gjøre i forbindelse med planen for marine verneområder i løpet av året. Likevel vil vi understreke at hensynene som det er redegjort for når det gjelder Trænarevet, tilsier at det er naturlig å støtte et forslag om at det ikke er aktuelt å tillate utbygging av olje- og gassfelt i området rundt Trænarevet eller andre havområder som er planlagt innlemmet som særlig verdifulle områder i den kommende nasjonale planen for verneområder. Det er et klart politisk signal om at havområdet rundt Trænarevet vernes mot petroleumssaktivitet i den kommende nasjonale planen for marine verneområder.

Arbeiderpartiet vil stemme for komiteens tilråding.

Terje Halleland (FrP) [16:23:38]: Vi skal nå behandle et forslag som går på å beskytte områder mot miljøskadelig oljeaktivitet. Jeg har lyst til å presisere overfor forslagsstillerne at vi har ingen miljøskadelig oljeaktivitet i Norge. Vi har beskyttet alle våre områder og arealer mot miljøskadelig aktivitet. Men vi åpner for aktivitet som kan føre til skader på miljøet. Det har vi på mange områder. Vi har landbruket vårt, havbruk, vi har industri – alt dette er eksempler på næringer som kan påføre miljøet vårt skade, men det er ingen av disse næringene som driver med miljøskadelige aktiviteter.

Trænarevet ligger i et område som er åpnet for petroleumssaktivitet, innlemmet i TFO-ordningen i 2011. Vi vet hvem som styrte i 2011. Det må være mulig å ha lite grann forutsigbarhet. Men både SV og – nå skal jeg ikke gi Miljøpartiet De Grønne skylden for dette – Senterpartiet er

med på å fremme forslag mot oljeutvinning. Riktignok finner ikke Senterpartiet noe problem med at det drives med prøveboring i det samme området, en må bare ikke utvinne det i tilfelle en skulle finne noe.

Jeg har lyst til å spørre disse partiene: Med den forutsigbarheten og holdningen som næringslivet og petroleumsvirksomheten skal forholde seg til, hvordan ser de for seg å kompensere de selskapene som ville blitt berørt av dette forslaget som vi har til behandling i dag, om det hadde fått flertall?

Ole André Myhrvold (Sp) [16:25:59]: Senterpartiet har for lengst sagt at vi ikke skal ha oljevirkosomhet i Lofoten, Vesterålen og Senja. Det handler om å legge føre-var-prinsippet til grunn, og her må vi gi fisken forkjøringsrett – eller «forsvømmerett»! Det blir etter vårt syn feil å tillate oljeutvinning i viktige gyte- og oppvekstområder for fisk.

Trænarevet er en del av det samme økosystemet knyttet til disse havområdene. Et utslipp på Trænarevet vil kunne gi like store – kanskje få større – konsekvenser som om vi hadde fått utslipp i Lofoten-, Vesterålen- og Senja-området. Derfor vil vi gi fisken forkjøringsrett her. Vi har ikke råd til å gamble med disse ressursene og disse naturverdiene.

Senterpartiet er klar over at det er ventet en sak om marine verneområder i løpet av året, men vi er også kjent med at prosessene rundt marine verneplaner drøyer så mye som opptil ti år. Dessuten er det ventet at prosessene for å finne nye kandidat områder for såkalte sårbare og verdifulle områder vil ta opp mot to år, og i mellomtiden vokser bekymringen til lokalbefolkningen. Senterpartiet har også fått en del telefoner fra området i denne prosessen.

Vi mener derfor det haster med å få på plass et vern rundt Træna, på samme måte som vi mener at det ikke bør drives oljeaktivitet i Lofoten, Vesterålen og Senja. Trænarevet representerer ikke bare en del av dette viktige økosystemet, det er også viktig for dypvannskoraller, fugler og andre marine naturverdier.

Norge har tradisjon for god forvaltning av fiskeresursene, og regimet rundt forvaltningen av verdens største torskestamme er en ubetinget suksess. Skreifisket er bærebjelken for hele kysten i nord. Omdømmet til norsk fiskeriforvaltning er godt, og fiskemarkedene i hele verden elsker norsk villfisk. Rent hav, god råstoffbehandling og bærekraftig høsting er grunnlaget for det omdømmet.

Oljevirkosomhet i disse området rokker ved det bildet. Føre-var-prinsippet må legges til grunn for denne forvaltningen. Oljevirkosomhet ved Trænarevet er etter Senterpartiets syn ikke forenlig med føre-var-prinsip-

pet, og jeg tar med dette opp de forslagene Senterpartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold har tatt opp de forslagene han viste til.

Lars Haltbrekken (SV) [16:28:34]: Jeg må si at jeg satte stor pris på foregående representants innlegg. Det var et meget godt innlegg som beskriver veldig godt verdiene og viktigheten av å ta vare på Trænarevet.

Langs norskekysten finner vi en rekke sårbare og verdifulle områder. Trænarevet er et sånt. Trænarevet har siden 2010 vært beskyttet mot bruk av skadelige bunnredskaper i forbindelse med fiske. Beskyttet mot oljevirkosomhet har revet dessverre ikke vært. Fjorårets prøveboring viste seg heldigvis ikke å gi funn det var lønnsomt å utvinne.

Trænaområdet ligger mellom Røst og Træna på den nordlige delen av Helgelandskysten. Et oljeutslipp her ville ifølge Havforskningsinstituttet være minst like skadelige for disse naturverdiene som et utslipp i Lofoten, Vesterålen eller Senja.

Den 4. desember i fjor, da vi sammen med MDG gikk ut med forslaget om å verne Trænarevet, mente daværende statssekretær i Klima- og miljødepartementet, Atle Hamar fra Venstre, at forslaget hadde «dårlig timing». Han ledet da arbeidet med forvaltningsplanen som skulle legges fram i løpet av vinteren, og han sa til NRK:

«Regjeringen står midt i arbeidet med den nye forvaltningsplanen, og alle fagmiljøene skal komme med sine innspill.

- Å kortslutte den viktige innhentingene med et enkeltvedtak om Trænarevet nå, gir liten mening».

Ketil Kjenseth, miljøpolitisk talsperson i Venstre, gikk lenger og sa til NRK:

«Vi har ambisjon om å verne både det og mer i den nye planen som kommer til Stortinget i 2020».

Nå er den helhetlige forvaltningsplanen for de norske havområdene som den tidligere statssekretæren henviste til, lagt fram, og jeg har ikke sett noe forslag om å verne verken Trænarevet eller noen av de andre sårbare og verdifulle havområdene nedover langs kysten. Det som derimot står i forvaltningsplanen som er lagt fram, er følgende:

«Opprettelse av marine beskyttede og vernede områder i norske kyst- og havområder skal bidra til et internasjonalt representativt nettverk av marine beskyttede og vernede områder. Målet anses ikke som nådd for noen av havområdene fordi det mangler mye på gjennomføring av marin verneplan og fordi områdene som er opprettet ikke anses å utgjøre et representativt nettverk som bevarer variasjonsbredden i naturtyper.»

«Målet anses ikke som nådd». – Da er det grunn til å spørre regjeringen hva de har tenkt å gjøre for å nå dette målet. Det kan jo hende at statssekretæren tenkte på den marine verneplanen, men jeg håper da at statsråden nå vil fortelle Stortinget hva han har tenkt å gjøre for å sikre et representativt marint verneutvalg.

Une Bastholm (MDG) [16:31:57]: Å bore etter olje ved Trænarevet – det er galt, det er gammeldags, og det er grådig. Området er Norges viktigste gyte- og oppvekstområde for mange fiskeslag som befolkningen vår langs kysten har levd av i alle år, og som er en del av norsk matforsyning. Her er også store populasjoner av sjøfugl og viktige dypvannskoraller.

Et oljeutslipp på Trænarevet vil ifølge Havforskningsinstituttet, som altså er det fremste fagmiljøet vi har på marine økosystemer og gir råd til myndighetene på området, være minst like katastrofalt som et utslipp i Lofoten.

Verden har allerede funnet mer kull, olje og gass enn vi kan brenne hvis vi skal nå målet om å halvere utslippene innen 2030 for å unngå livsfarlige og uoverskuelige klimaendringer. Mer oljeleting nå er i seg selv å satse på at den globale klimapolitikken mislykkes, for ellers ville vi måtte anta at markedene våre for denne oljen vil forsvinne.

I vinter lette oljeselskapet Wintershall etter olje ved Trænarevet. Heldigvis fant de ingen drivverdige funn. Likevel viser saken behovet for et sterkere vern av sårbare havområder.

Den lokale motstanden mot oljeleting ved Trænarevet er enorm. Norges Kystfiskarlag betegner området som det viktigste for oppveksten til en mengde fiskeslag som beveger seg langs kysten. Å bore etter olje ved Trænarevet er å gamble med arbeidsplasser, natur, klima og matsikkerhet – og det til hvilket formål? Hvem er det Stortingets fossile partier prøver å lure?

Regjeringen ga i tillegg tillatelse til prøveboring ved Trænarevet mens Stortinget ventet på en helhetlig nasjonal plan for marine verneområder. I planen er regjeringen pålagt å prioritere områdene som er definert som særlig verdifulle og sårbare. Å tillate prøveboring før verneplanen er lagt fram, viser for min del både kunnskapsforakt og manglende respekt for Stortingets vedtak.

Norge er rikt. Vi har en av verdens lengste kystlinjer, og vi forvalter seks ganger mer hav enn land. Vi er en fiskeristormakt, og det må vi utnytte når vi skal omstille oss bort fra oljen.

Hver gang vi leter etter mer olje i sårbare havområder i nord, skyves også det grønne skiftet enda lenger ut i tid. Både klimaet, havet og Nord-Norge fortjener en ny politisk kurs. Derfor ber vi i dag staten klargjøre at det er

uaktuelt med oljeutvinning ved Trænarevet og andre sårbare områder. Området rundt Trænarevet må vernes, og det må bli full stans i prøveboring i alle sårbare områder, nå og i framtida.

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:34:57]: Regjeringa la for få dagar sidan fram forvaltningsplanane for dei norske havområda. Forvaltningsplanane er overordna og politiske rammeverk for all aktivitet i norske havområde. Som ein del av det arbeidet vert det også identifisert særleg verdifulle og sårbare område, såkalla SVO-ar, som er område med vesentleg betydning for det biologiske mangfaldet og den biologiske produksjonen i havområda, også utanfor sjølve områda. Særleg verdifulle og sårbare område gjev ikkje direkte verknader i form av innskrenkingar for næringsaktivitet, men signaliserer betydninga av å vise særleg aktsemd i dei områda.

Det er innhenta ny kunnskap om miljøverdiar og sårbarheit i særleg verdifulle og sårbare område. For fleire av desse områda har høg miljøverdi vorte stadfesta og styrkt gjennom forskning, kartlegging og overvaking. Grensene for enkelte av dei særleg verdifulle og sårbare områda er justerte i den nye forvaltningsplanmeldinga.

Gjennomgangen av dei særleg verdifulle og sårbare områda har vist at det er behov for å sjå nærare på verdi og sårbarheit i fleire av områda. Fagleg forum vil gjennomgå enkelte område i alle områda og vurdere behov knytt til nærmare spesifisering av verdi og sårbarheit i sitt vidare arbeid.

I tilknytning til fleire av dei eksisterande SVO-ane er det identifisert areal med særleg verdi, dei såkalla kandidatområda, basert på ny kunnskap om utbreiinga til sjøfuglane og arealbruk. Fagleg forum vil, som del av den vidare gjennomgangen av alle SVO-ane, også vurdere kandidatområda og sjå nærare på grensene for dei gjeldande SVO-ane. Området rundt Trænarevet er eit slikt område.

I forvaltningsplanen for havområda, som regjeringa nyleg la fram, er det også gjeve ei generell ramme for petroleumsverksemd for å ta vare på korallrev. Denne ramma vil også gjelde for Trænarevet. Ramma lyder:

«Nye utvinningstillatelser skal iverksette nødvendige tiltak for å sikre at korallrev og annen sårbar bunnfauna ikke skades av petroleumsaktivitet. Det må påregnes særlege krav for å unngå direkte fysisk skade på revene fra bunninnretninger og ankerkjettinger, nedslamming fra borekaks og forurensing fra produsert vann.»

Når det gjeld marine verneområde, som mange er opptekne av, kan dei opprettast i medhald av naturmangfaldlova ut til 12 nautiske mil frå grunnlinja i territorialfarvatn. Trænarevet, som ligg i norsk økonomisk so-

ne, er difor etter dagens lovverk ikkje aktuelt for eit tverrsektorielt vern etter naturmangfaldlova, med mindre Stortinget ønskjer å endre naturmangfaldlova.

Regjeringa vil vidareføre arbeidet med plan for marine verneområde, med mål om at eit representativt utval av havområda våre vert verna. Regjeringa tek sikte på å kome til Stortinget med ein heilskapleg nasjonal plan for marine verneområde på eigna måte i løpet av inneverande år.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lars Haltbrekken (SV) [16:38:07]: Spørsmålet mitt til statsråden gjelder det han nå sa om Trænarevet og den marine verneplanen som er varslet. Komiteens leder, Ketil Kjenseth, sa til NRK 4. desember 2019:

«Vi har ambisjon om å verne både det og mer i den nye planen som kommer til Stortinget i 2020».

Med ordet «det» henviste representanten til Trænarevet, som diskusjonen handlet om. Betyr dette at regjeringen ikke lenger har noen ambisjon om å få sikret Trænarevet, som Kjenseth sa til NRK?

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:39:03]: Ordet «vern» vert brukt på litt ulike måtar i debatten rundt petroleumsaktivitet. Når vi snakkar om det, er det veldig ofte eigentleg snakk om rammer for petroleumsaktivitet, der regjeringa politisk seier at her ønskjer vi ikkje det, f.eks. når vi seier at vi ikkje ønskjer petroleumsaktivitet nord for iskanten, slik han er definert i den nye forvaltningsplanen.

Så får sjølv sagt representanten Kjenseth sjølv svare for kva det var han sikta til, men det eg refererte til i mitt innlegg når det gjeld det reint juridiske marine vernet som eg kan gje etter naturmangfaldlova, og som vi absolutt har ambisjonar om å styrkje, er ei avgrensing i naturmangfaldlova ut til 12 nautiske mil. Det betyr ikkje at ein ikkje på andre måtar kan bestemme at ein ikkje skal ha petroleumsaktivitet i eit område. Det er mange område der dei seier det, som ikkje er marine verneområde. Men det er iallfall slik det heng saman viss det er den typen juridisk tverrsektorielt vern det er snakk om, etter naturmangfaldlova.

Lars Haltbrekken (SV) [16:40:00]: Statsråden sier at han har som ambisjon å styrke dette vernet, i sitt svar til meg nå. Betyr det at statsråden vil jobbe for å få sikret Trænarevet som et marint verneområde i den kommende stortingsmeldingen?

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:40:27]: Eg er einig i mange av beskrivingane som representanten Haltbrekken gav innleiingsvis, rundt viktigheita av eit representativt utval av marine verneområde osv., og eg meiner at vi framleis har ein jobb å gjere. Det er jo ein av grunn-

ane til at vi ønskjer å leggje fram ein marin verneplan. Der skal det gjerast ein god jobb. Ein skal vurdere ei rekke ulike område. Vi får kome tilbake til kva som vert resultatet av det, og kva vi kan leggje fram, men mitt utgangspunkt er at her er det mange aktuelle kandidatar som det er verdt å sjå på.

Men som eg også seier, er det slik at viss ein skal bruke dagens naturmangfaldlov, ligg det ei avgrensing på 12 nautiske mil for kva som skal få den typen juridisk vern. Det betyr ikkje at alle andre område er uregulerte, eller ikkje på ulike måtar kan leggjast politiske føringar for, med rammer for petroleumsvirksemd og slike ting. Men marint verneområde i juridisk forstand som eit tverrsektorielt vern er avgrensa av naturmangfaldlova, som Stortinget har hand om.

Lars Haltbrekken (SV) [16:41:20]: Jeg takker for svaret fra statsråden. Siden vi nå er inne på dette med marine verneområder og den kommende stortingsmeldingen, har jeg et spørsmål til statsråden knyttet til et annet marint verneområde. Det har vært stilt flere skriftlige spørsmål om det til den forrige klima- og miljøministeren fra Venstre, nemlig et marint verneområde i Trøndelag, Børgin og Skarnsundet, som er et svært verdifullt område som bør sikres vern gjennom den marine verneplanen, og som ligger godt innenfor grensen på 12 nautiske mil. Jeg benytter anledningen til å spørre statsråden om han vil ta dette verneforslaget opp fra sin skuff og sørge for at det innlemmes i den marine verneplanen.

Presidenten: Statsråden får selv velge om han vil besvare spørsmålet, som jo går utenom selve saken.

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:42:16]: Representanten må gjerne nytte anledningen, men eg trur eg vil nytte meg av privilegiet til å seie at Børgin og Skarnsundet ligg eit godt stykke unna Trænarevet. Men eg er kjend med saka og vil sjølvsagt kome tilbake til ho på eigna måte.

Une Bastholm (MDG) [16:42:42]: I 2017 behandlet altså Stortinget regjeringens forslag til oppdatering av forvaltningsplanen for Norskehavet. I behandlingen ba Stortinget regjeringen om å legge fram en helhetlig nasjonal plan for marine verneområder og prioritere områdene som er definert som særlig verdifulle og sårbare – de såkalte SVO-ene. Denne helhetlige planen er ennå ikke lagt fram. Det er godt redegjort for i debatten, og statsråden har også redegjort for at de tverrsektorielle verneinstrumentene vi har i dag, ikke nødvendigvis vil være relevante for Trænarevet. Jeg mener likevel at et relevant spørsmål til statsråden med ansvar for naturmangfoldet og miljøet og klimaet vårt er om det var

miljømessig forsvarlig å tillate leteboring ved Trænarevet før verneplanen var lagt fram, eller før det er gjort andre miljømessige vurderinger av området og hva slags type vern dette området skal ha.

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:43:35]: Det var iallfall ingenting til hinder for det, i den forstand at dette området var lagt inn som ein del av TFO-ordninga alle-reie under førre regjering, og dermed var det mogleg å lyse det ut og få tilslag på å drive prøveboring, med dei avgrensingane som følgde det. Slik er jo også status i dag, at det er ikkje noko totalforbod mot verksemd der. Det var dessutan ikkje på Trænarevet, men det var i nærleiken av det. Men det vil følgje avgrensingar dersom slike løyve vert gjevne, og eg siterte i stad litt av dei føringane som ligg, ut frå den forvaltningsplanen vi no har levert. I tillegg vil det gjelde betydelege avgrensingar på leteboring i oljeførande lag i gyteperiodar og hekkeperiodar, og særleg styrkt oljevernberedskap m.m., fordi det er snakk om sårbare område. Men området har vore inne i TFO lenge. Det var difor det vart tildelt løyve til å drive leteboring der i fjor.

Une Bastholm (MDG) [16:44:36]: Jeg må innrømme at jeg lurte ikke på om det var teknisk innenfor å tillate prøveboring her. Jeg ber egentlig om at ansvarlig for miljøet og naturen i Norge, mangfoldet i havene våre – store havområder som Norge, både arbeidsplasser og ungene våre skal ha glede av, og som vi er avhengige av i lang tid framover – gjør en vurdering av om det er forsvarlig å drive prøveboring i første omgang i forventning om at her skal det være oljeaktivitet, og å tillate oljeaktivitet i sårbare områder. Er det forsvarlig?

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:45:13]: Når ein gjer slike vurderingar, og når eg gjer slike vurderingar som konstitusjonelt ansvarleg for dette, er ikkje det frirettslege vurderingar på ståande fot. Det er ut frå det som gjeld av rammer for petroleumsvirksemda, forvaltningsplanar vi har, dei krava som følgjer med, konkrete vurderingar frå ulike direktorat, osv. Så vil det vere ulike politiske meininger om kor strenge føringar ein skal leggje, slik vi no har hatt veldig sterke politiske meininger om – og også denne statsråden har hatt det – rundt f.eks. rammer for verksemd i nærleiken av iskantsona, eller ved kystsona utanfor Troms og Finnmark. Men dei miljømessige vurderingane vert gjorde ut frå gjeldande ramme, og for det området er det snakk om rammer som går ganske langt tilbake, og der det no ligg ei rekkje føringar i den nye forvaltningsplanen.

Presidenten: Replikordskiftet er ferdig.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Willfred Nordlund (Sp) [16:46:21]: Skjult bak tekniske betegnelser, SVO-er, maritime verneområder og ytterligere fagbegrep er det sånn at denne saken for Senterpartiets del dreier seg om å ta i bruk føre-var-prinsippet, som vi har sterke formeninger om at man må bruke også når det kommer til petroleumsvirksomhet.

Trænarevet og omkringliggende områder er en del av de områdene som er definert som særlig sårbare av fagmyndighetene. Det betyr at man egentlig burde ta et steg tilbake, særlig når man er i et arbeid med å definere de marine verneområdene.

Jeg må si at jeg reagerer litt når statsråden viser til at det er Stortinget som håndterer naturmangfoldloven. Hvis det var sånn at Venstre ønsket å sette ned foten og mente at det var hensiktsmessig at man så på andre lovbestemmelser for lettere å kunne diskutere hvilke viktige marine ressurser, om det er sjøfugl eller om det er fisk eller om det er korallrev, man ønsker å verne, kunne regjeringen kommet til Stortinget med en endring eller en ny lov som diskuterte disse forholdene, ikke forsøke å gjemme seg bak, som statsråden gjør her, ved å vise til at det er Stortinget som har hånd om naturmangfoldloven. Det er en unnvikelse.

For folkene lokalt handler dette om de verdiene som man har høstet av i generasjoner, og som man ønsker å høste av framover. For Senterpartiet har det derfor vært en diskusjon om hvordan man skulle ivareta det regelverket og de tingene som man har vært med på tidligere. Men det er viktig å understreke at også denne salen – og samfunnet for øvrig – stadig får ta del i ny kunnskap. Og den nye kunnskapen – som for så vidt ikke nødvendigvis er ny, men som er blitt forsterket gjennom det arbeidet som har vært foretatt, bl.a. de siste ti årene, med å prøve å få på plass de verneplanene som man var inne på – viser at de verdiene som Trænarevet representerer, særlig for de nærliggende områdene, altså Lofoten, Vesterålen og Senja, er særs høye. I den forbindelse ville det ha vært formålstjenlig om Stortinget synliggjorde at man legger føre-var-prinsippet til grunn, og at man derfor heller ikke kommer til å åpne for olje- og gassvirksomhet i disse områdene.

Man var inne på hvilke verdier som eventuelt skal erstattes fra de selskapene som har foretatt prøveboring i området. Meg bekjent foregår det ikke aktivitet der nå, og det vil i så måte innenfor skattelovgivningen være sånn at de kostnadene som har påløpt, i stor grad allerede skal refunderes. Så det hadde vært formålstjenlig for Stortinget at man satte en fot i bakken nå og sa at det foregår et arbeid, vi ser de verdiene som ligger her, vi ser det behovet som er for å være føre var, og at Stortinget dermed ønsker å klargjøre at man ikke ønsker aktivitet i disse områdene – til det beste for fisk, fugl og framtiden.

Ketil Kjenseth (V) [16:49:39] (komiteens leder): Jeg tar tak i siste innlegg fra representanten Nordlund, for han sa «et steg tilbake». Det er vel kanskje det sentrale her. Det har vært trukket fram i debatten også når det gjelder Venstres målsettinger, men det var altså den rød-grønne regjeringa som åpnet for at den prøveboringen ble mulig. Det er bra at både Senterpartiet og SV nå tydeligvis ønsker å ta det steget tilbake fra da en åpnet det området i 2011. Det er viktig lærdom i det.

Det er også viktig lærdom for oss alle at når en først har tatt det steget, kommer en inn i juridiske utfordringer – det er utrolig vanskelig å ta det steget tilbake. Det er også en måte å jobbe på, det ikke å trække ut i det. Da har man startet på noe som det er veldig vanskelig å reverse. Det er også viktig når det gjelder miljø- og klimahensyn, hvilke områder en åpner, og hvilke lover og regler forvaltningen skal gjelde.

Trænaområdet er sårbart på flere vis. Det rød-grønne fylkesrådet i Nordland har slitt – bl.a. fra SVs side – med konsesjoner, fiskeoppdrett og også annet på land. Det er mange grunner til å være føre var på flere områder når det gjelder områdene rundt Træna.

Willfred Nordlund (Sp) [16:51:30]: Dette er ikke et forsøk på å forlenge debatten, men når representanten Kjenseth her påpeker det helt åpenbare, nemlig at ny kunnskap av og til gjør at man tar nye standpunkter eller vurderer forholdene annerledes, er det for så vidt akkurat de samme forholdene som statsråden var inne på når det gjelder det arbeidet som er igangsatt i forbindelse med utviklingen av marine verneplaner.

Jeg tror jeg må minne representanten om at i Granavolden-plattformen står det at i revideringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten vil miljøfaglige råd i eller nær verdifulle og sårbare områder vektlegges. Trænarevet er i seg selv en verdi og ligger også nær et slikt område. Det hadde i den sammenhengen ikke vært så merkelig om Venstre faktisk egentlig hadde vært enig i det som Senterpartiet mener, nemlig at man ikke skal åpne for oljevirksomhet i dette området. Det har man altså grunnlag for i regjeringsplattformen, og det har man tydeligvis også ment over lang tid.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [16:52:36]

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Sandra Borch, Kari Anne Bøkestad Andreassen, Emilie Enger Mehl og Ole André Myhrvold om å forvalte bjørnebestanden ut fra riktig antall bjørn (Innst. 222 S (2019–2020), jf. Dokument 8:37 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Tore Storehaug (KrF) [16:53:28] (ordfører for saka): La meg først, som saksordfører, takke komiteen for eit godt samarbeid i denne saka. Det er ei innstilling som er breiare, og som ein større del av stortingssalen stiller seg bak, enn i dei fleste andre rovdryrsakene vi diskuterer for tida.

Forvaltning av store rovdyr, under dei bjørn, byggjer på breie forlik i Stortinget. Det er både politisk og forvaltingsmessig lurt. Den todelte målsetjinga skal ein følge opp på ein slik måte at det både blir lagt vekt på Noregs medansvar for levedyktige bestandar av store rovdyr i Skandinavia og omsynet til beitenæringa og andre som bruker dei same områda.

Det er forståeleg at det oppstår debattar når folk opplever at det truleg er fleire bjørn og bjørneynglingar i eit område enn det som er det offisielle talet. Slik vil det òg vere, for all naturforvaltning i Noreg må vere kunnskapsbasert. Kunnskap og innsikt, i dette tilfellet om levesettet til bjørnen, har vore viktig for å få på plass ei rettast mogleg forvaltning.

Frå rovdryrforliket i 2004 nytta ein dokumentasjon og teljing av ungekull som vurdering for måloppnåinga. I 2010 fekk ein på plass gjeldande modell. Han er utvikla som ein del av det skandinaviske bjørneprosjektet, og det er den modellen som blir nytta i dag, og som forskarane meiner gjev eit sannare bilde av den situasjonen som er for bjørnebestanden.

Ein samla komité er samd om at forvaltninga, under det bestandsberekninga, alltid må basere seg på best tilgjengelege faglege metode. Den modellen Senterpartiet tek til orde for i forslaget, har svakheiter ved seg, og det er forståeleg nok ikkje ein samla komité som har stilt seg bak. Men som Ivar Aasen seier: Til lags åt alle kan ingen gjera.

Stortingsfleirtalet legg opp til at ein ikkje skal overprøve forvaltninga på den faglege vurderinga av kva som er den beste metoden for å telje bjørneynglingar. Vi skal fortsetje ei teljing, og vi må føresetje at den sitjande regjeringa – og den til kvar tid sitjande regjeringa og forvaltninga – til kvar tid forsikrar seg om at bestands- og berekningsmetodane ein brukar, er dei best tilgjengelege. Det er avgjerande for tilliten mellom folk og forvaltning.

Den tilliten er ein føresetnad for ein føreseieleg rovdryrpolitikk som skal stå seg over tid, og det er med den-

ne grunngevinga fleirtalet i komiteen – og det består av alle unnateke Senterpartiet – går inn for å avvise dette forslaget.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:56:16]: Det er alltid mange som engasjerer seg når vi har rovdryrsaker til behandling i Stortinget, og engasjementet pleier å være ganske sterkt. Jeg må innrømme at jeg ofte sender en varm tanke til dem som forhandlet fram rovdryrforlikene i Stortinget i 2004 og 2011 – det kan ikke ha vært bare-bare. Men skal de rovdryrforlikene ha troverdighet, er det selvfølgelig en forutsetning at de følges opp, og at den todelte målsettingen som hensyntar både bestandene og beitenæringen, ligger til grunn.

Jeg må innrømme at jeg har ganske stor forståelse for forslagsstillernes ønske om best mulig tellemetode for bjørn. Om tellemetoden ikke reflekterer det reelle nivået på bestanden, hvis man opplever at det er flere ulv – eller ulv ... snakker man om rovdryr, pleier det å være ulv, jeg mente bjørn; det er befriende med et annet rovdryr innimellom – altså, om tellemåten ikke reflekterer det reelle nivået på bjørnebestanden, mister også forlikene og forvaltningen troverdighet. Vi må derfor alltid sørge for å bruke best tilgjengelige faglige metode.

Som den nerden jeg er, og så glad som jeg er i å jobbe med rovdryr, har jeg kikket litt på de ulike metodene, som egentlig er ganske interessant. Jeg synes det mest spennende er at vi har utviklet en egen metode i Skandinavia som er tilpasset vår bjørnebestand, og den metoden vi bruker i dag, er faglig sett vurdert som den beste. Da synes jeg det er litt utfordrende, og kanskje ikke særlig hensiktsmessig, om vi som politikere skal definere oss som eksperter på bjørn, selv om jeg har sett at det finnes mange eksperter rundt omkring – på smittevern, f.eks. – og at vi da skal prøve å overstyre de faglige vurderingene av hva som er den mest treffsikre metoden for telling av bjørneynglinger.

Jeg føler meg i hvert fall ikke kompetent til det, og det er derfor jeg håper vi i dag kan stå sammen om at vi fortsatt ønsker å legge de beste faglige rådene til grunn, og da avvise forslaget.

Sandra Borch (Sp) [16:58:37]: Jeg reagerer på at noen her i salen, saksordføreren, nevner at metoden vi foreslår, har svakheter. Men Senterpartiet foreslår jo ikke noen metode konkret. Vi sier at dette må statsråden og regjeringen vurdere og finne nye metoder som er mer treffsikre.

Rovviltforliket fra 2011 slår fast at bestandsmålet for ynglende bjørn er 13. Bestanden av brunbjørn overvåkes gjennom Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. Og siden overvåkingen av bestanden er konsentrert til innsamling og analyser av biologisk materiale, er antallet registrerte bjørner til enhver tid et minimumstall.

Stortingets bestandsmål retter seg mot hvor mange bjørnekull som blir født årlig. For bjørn beregnes ikke dette ved faktisk observasjon eller telling av ynglinger. I stedet gjøres det en matematisk beregning av antall ynglinger basert på DNA-prøvene og hvor mange bjørner som er registrert med oppholdssted i Norge i inneværende sesong. Det gjøres en simulering ut fra faktorer som arealbruk, alderssammensetning og reproduksjonsdata. Når tallet på ynglinger er basert på en sån matematisk beregning, gjør det at tellingen er veldig lite presis, og det sier seg egentlig selv.

Det er også problematisk at sikre observasjoner av enkeltbjørner eller binner med ynglinger ikke teller med i denne bestandstillingen. DNA-prøver som registreres som bjørn, men ikke ID-registreres på individnivå, medregnes heller ikke.

Det er en betydelig utfordring at en rekke DNA-prøver blir underkjent. For 2018 ble det tatt ca. 1 000 prøver der det var mistanke om bjørn, inkludert den genetiske analysen. Av disse ble hele halvparten underkjent og forkastet som ubrukelige. Det er ingen tvil om at dagens tellemetode for bjørn har mange feilkilder, og det er tydelig at bestanden i realiteten er høyere enn det som er registrert. Senterpartiet mener derfor at det må utarbeides en ny metode som gir et reelt bilde av bjørnebestanden, og er av den oppfatning at dagens tellemetode er konflikt drivende og ikke ivaretar den todelte målsettingen i rovviltforvaltningen på en god nok måte.

En mer nøyaktig registrering av bestandsstatus er avgjørende også for å skape tillit til forvaltningen. Jeg er litt forundret, for dette er kanskje det minst inngripende forslaget Senterpartiet har fremmet når det gjelder rovdyr. Jeg forundrer meg over at verken Arbeiderpartiet, Høyre eller Fremskrittspartiet viser noen som helst interesse for saken. Det er mange som opplever dette som en stor utfordring, og særlig de som er mest berørt i en rekke utsatte områder.

Med det tar jeg opp Senterpartiets forslag i saken.

Presidenten: Da har representanten Sandra Borch tatt opp de forslag hun refererte til.

Arne Nævra (SV) [17:02:04]: Nok en gang har altså Senterpartiet kommet med et forslag som sår tvil om forskningsresultater og forvaltningen av rovdyr i Norge. Vi begynner å bli vant til det.

Jeg vet ikke om Senterpartiet er klar over det, men den skandinaviske bjørneforskningen er, akkurat på samme måte som ulveforskningen, helt på topp internasjonalt, og det skandinaviske bjørneprosjektet har høstet enorm anerkjennelse i utlandet. Siden 1984, da det hele startet, har forskerne stått bak utallige anerkjente prosjekter med sterke resultater på vandringsmønster, spredning, genetikk og mange økologiske fak-

torer. De står bak resultater som bygger på noen av verdens lengstvarende forskningsstudier.

Dette kjenner jeg godt til. Jeg har jobbet tett på det miljøet i mange år i min gamle jobb, både nasjonalt og internasjonalt, og jeg kjenner til at mange, også nord-amerikanske forskere, sperret øynene opp for det europeiske prosjektet som dette skandinaviske bjørneprosjektet utgjorde. Det var nybrottsarbeid i stor grad, og det har fortsatt litt i samme spor. Modellene som det henvises til, bygger på reproduksjonsforhold, altså hvor ofte de får unger, vandringsmønster og ikke minst avstanden fra riksgrensa, der sporene ble funnet.

Her er det et ganske viktig poeng, som Senterpartiet ikke nevner så mye. Det snakkes jo om underestimert og muligheter for det. Det er vi selvfølgelig veldig opp-tatt av. Utsagnet «det er flere bjørner enn forskningen sier» har jeg møtt så mange ganger når jeg har vært ute i felt. Det har f.eks. vært en bjørn som er blitt skutt, og så ser vi at det er brått slutt på sauetafet. Det var altså bare én bjørn. Men lokalt mener de det har vært mange bjørner i området. Det er en klassisk situasjon.

Man skal også huske at bjørnen i Norge i stor grad er grensebjørn. Den går på kjølen mot Sverige, og den går mot Finland og Russland. Vi deler en bestand med Russland og Finland der oppe i nord – dette vet f.eks. representanten Sjøstad veldig godt. Da er poenget at den kan oppholde seg ganske mye i Sverige, f.eks. Bare for å ta et eksempel: Denne bjørnen går inn i Norge og legger fra seg en fjert. Så kommer det en forsker og plukker opp denne lorten og tar DNA-prøver av den. Da blir den registrert som værende i Norge, mens den kanskje hovedsakelig er i Sverige. Det betyr at bestanden i perioder kan være overestimert – et ganske viktig poeng for en representant fra Senterpartiet å være klar over.

Så er spørsmålet: Hvordan i all verden skal Senterpartiet klare å telle ynglinger når ingen andre har klart det? Hvor mye ressurser skal man sette inn på å finne et bjørnehi? Hvis man visste hvor mange hi jeg har lett etter uten å finne dem! Det krever en enorm innsats, bare så det er nevnt.

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:05:13]: For å kunne føre ei dynamisk og føreseieleg forvaltning av rovvilt er det ein viktig premiss at overvaking av rovviltbestandane gjev oppdaterte og kvalitetssikra tal om størrelsen på bestandane og om bestandsmåla er nådd. Den metoden som vert brukt i dag, er den som frå fagleg hald er rekna for å vere den beste. Eg meiner at eventuelle endringar i overvakingismetodikk ikkje bør vere baserte på politisk fatta vedtak, men at vi overlèt det til dei beste fagfolka vi har.

Det første forslaget handlar om å utarbeide ein ny metode for teljing av ungekull av bjørn. Eg forstår det

slik at forslagsstillarane meiner at dokumentasjon av ungekull kan vere eit alternativ eller supplement til dagens metode. Frå rovviltforliket i 2004 var nettopp dokumenterte ungekull lagde til grunn i vurderinga av måloppnåinga for bjørn. Det er fleire utfordringar knytte til bruk av den metoden, som eg ikkje går nærmare inn på akkurat no. I 2010 kom ein vitskapeleg modell for å berekne sannsynlege tal på ungekull ut frå det registrerte talet på binner. Den modellen avløyste den tidlegare metoden med bruk av dokumenterte ungekull.

Det andre forslaget handlar om å gjennomføre ei kartlegging av det reelle nivået på bjørnebestanden gjennom ei teljing. Bjørnebestanden i Noreg har sidan 2009 vorte overvaka gjennom landsdekkjande årlege DNA-innsamlingar. Feltpersonell i Statens naturoppsyn samlar inn materiale. Det er også lagt godt til rette for at turgåarar, jegerar, næringsutøvarar og andre kan samle inn prøver, som også vert ein del av grunnlaget for analysar og resultat.

Eg er fornøgd med at fleirtalet i komiteen meiner at Stortinget ikkje bør overprøve dei faglege vurderingane av kva som er best metode for treffsikker teljing av bjørneynglingar. Eg er einig med komiteen i at ein føresetnad for det er at forvaltninga sikrar best tilgjengeleg metode til kvar tid, og at den blir brukt.

Sjølv om vi har eit av dei beste overvåkingsprogramma for rovvilt i verda, vil metodane alltid kunne forberast. Fagrådet for Nasjonalt Overvåkingsprogram består av ekspertar på internasjonalt nivå og skal bidra til kvalitetssikring av overvakinga. Fagrådet vurderer og kjem med anbefalingar, bl.a. om innretning på og utvikling av metodane som vert nytta, slik at overvakinga vert best mogleg.

Til sist vil eg nemne at det er opent for alle som ønskjer det, å ta kontakt med fagrådet og kome med sine innspel til endringar i overvaking av rovvilt generelt, og av bjørn spesielt. Representantforslaget må gjerne verte sendt over dit, og eg er sikker på at det vert behandla på grundig måte, og at alle innspel er velkomne.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Georg Dale (FrP) [17:08:38]: Eg er som kjent einig med statsråden i at Stortinget ikkje bør overprøve teljemetodikken i dette eller andre spørsmål. Samtidig er det ei kjensgjerning at så seint som då energi- og miljøkomiteen var på reise til Finnmark og møtte representantar frå NIBIO Svanhovd, bekrefta dei at vi er relativt trygge på det bestandstalet vi har, som eit minimumstal på bjørnebestanden i Noreg, men at ein har mindre kontroll oppover, altså kor mykje bjørn det er reelt sett, utover den minimumsregistreringa som ein opplever at dei tala gjev gode svar på. Spørsmålet er: Er det godt nok til faktisk å drive ei effektiv forvaltning,

spesielt i område som bjørnen trekkjer inn i som også er beiteprioriterte, når ein ikkje har betre oversikt enn vi trass alt har? Er det mogleg å gjere forbetringar i grunnlaget for det, sånn at ein har meir treffsikre måtar å registrere dette på for framtida?

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:09:38]: Svaret er at det kan godt vere. Eg har null politisk prestisje i dette spørsmålet, for eg meiner det ikkje er eit politisk spørsmål. Eg er for at vi skal vite kor mange rovdyr vi har i Noreg. Det gjev oss den beste forvaltninga. Det at det er rom for forbetringar, tilseier eigentleg berre historia, for vi har endra metodane våre. Men då vil eg også seie at om ein skal basere seg på hovudsakleg visuell observasjon, det ein faktisk kan sjå – eg opplever at representantforslaget går langt i den retninga – er det på ingen måte gjeve at det ikkje vil gje oss eit minimumstal eller for den skyld noko høgare anslag på bjørn enn det vi har i dag. Tvert om var det slik at ein før baserte seg meir på nettopp visuell observasjon. Då ein gjekk over til meir DNA-basert teljing, fekk ein altså eit høgare anslag for bjørn, ikkje eit lågare anslag for bjørn. Det kan godt hende at Senterpartiets mål med dette forslaget er at vi har altfor mykje bjørn i Noreg, og at det reelle talet er mykje lågare, men eg tillèt meg å tvile på det.

Jon Georg Dale (FrP) [17:10:40]: Det siste kan vi nok definitivt vere einige om, og det er sikkert mange gode grunnar også for det. Realiteten er likevel at spesielt for befolkninga som bur i beiteprioriterte område som opplever store bjørneskadar, og for så vidt også i område som er reserverte eller haldne av til yngleområde for bjørn, har ein historisk sett store tap med det, og f.eks. husdyrproduksjonen i slike område har vore vesentleg endra. Då må ein vere oppteken av at vi heile tida har eit så godt kunnskapsgrunnlag som mogleg å forvalte ut frå. Eg legg til grunn at statsråden også ser behovet for at vi framover utviklar metodikken, slik at dei tiltaka som vert sette i gang i forvaltninga, er på eit så oppdatert kunnskapsgrunnlag som mogleg. Er det løpande bestillingar til at slikt skal oppdaterast, eller er det noko som statsråden eventuelt vil ta initiativ til, om det er behov for det?

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:11:44]: Som eg var litt inne på i innlegget mitt, er det dette fagrådet som har ansvaret for kontinuerleg å utvikle metodar. Det består ikkje berre av norsk ekspertise, men også av internasjonal ekspertise. Eg har ikkje ei konkret bestilling nedover i systema mine no, anna enn at det er generelt viktig at ein heile vegen utviklar slike metodar og ser kritisk på det ein gjer. Det veit eg også vert gjort. Så vidt eg kjenner til, er det ikkje kome opp noka ny forskning eller ny kunnskap som tilseier at dei metodane vi i dag

brukar, er for dårlege, og at det finst betre alternativ. Men dersom det er representantar som har innspel på det, eller kjenner til fagmiljø som meiner det, er dei meir enn velkomne til å spele det inn, både til meg og til fagrådet. Eg er heilt sikker på at ein vil ta det på alvor, slik at vi får, som representantforslaget vel har i tittelen sin, eit «riktig antall bjørn». Det bør vi alle vere for.

Sandra Borch (Sp) [17:12:58]: Jeg må igjen presisere at vi ikke har noe konkret forslag til tellemetode. Vi foreslår at regjeringen skal se på dette nettopp for å få det beste kunnskapsgrunnlaget og de reelle tallene. Vi vet at Trøndelag, et hardt belastet område med mye bjørn i beiteprioriterte områder, kanskje særlig i fjor sommer, også har spilt inn at man trenger ny tellemetode for bjørn. Jeg har lyst til å utfordre statsråden – selv om han har vært inne på det – på om han mener at dagens tellemetode og registreringsmetode for bjørneynglinger viser det reelle nivået på bjørnebestanden i dag.

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:13:44]: Det kan for så vidt ikkje eg vite, men det dei beste fagfolka vi har, fortel meg, er at det er den beste måten vi kan gje det beste anslaget på. Det kan eg seie. Eg kjenner ikkje til nokon metode som fagfolk meiner er betre, men som sagt: Eg har ingen prestisje i det. Dersom det finst, må vi berre ta det i bruk. Desse metodane vert jo også vidareutvikla kontinuerleg.

Eg skal gje representanten rett i at Senterpartiet i forslaget sitt ikkje foreslår ein konkret teljemetode, og det er bra, men slik forslaget er skrive, opplever eg at her ønskjer ein seg at ein skal basere seg mykje meir på visuell observasjon, for ein refererer til så mange ulike observasjonar som har vorte gjorde rundt omkring. Og det var som sagt den metoden vi brukte før. Det gav ikkje noko høgare anslag på bjørn; det gav eit lågare anslag på bjørn. Og det har også ein del farar ved seg, for det kan f.eks. vere vanskeleg å sjå forskjell på eittårsungar og dei som er to år eldre. Det er krevjande å vite om ein bjørn ein ser, allereie er registrert eller ikkje, det er fare for dobbeltteljing med meir. Så det er nok ingen perfekte metodar, men eg trur metoden vi brukar i dag, er den beste.

Arne Nævra (SV) [17:15:01]: Jeg holdt på å spørre om å få en replikk på representanten Borch i stedet, men det går jo ikke.

Jeg er mest bekymret for reproduksjonsraten hos bjørn. Den er lav, og det regner jeg med statsråden er klar over. Bjørn er en art som man forvalter med mye mer forsiktighet enn ulv, som har en høy reproduksjonsrate. Ei voksen binne får i gjennomsnitt omtrent en unge i året i Sør-Norge – og unger hvert tredje år. Det jeg lurer

lite grann på, er: Vi har sett eksempler på at binner med melk i spenene har blitt skutt. Hvilke metoder og hvilke regler kan statsråden se for seg innført for at vi kan unngå dette, sånn at man altså ikke jakter på binner med unger, som etter vårt syn – og jeg tror nok også flertallet i landets syn – er en vederstyggelighet?

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:16:07]: Det er ingen tvil om at vi per i dag ligg langt under bestandsmålet for bjørn som Stortinget har bedt om at vi skal styre forvaltninga etter. Stortinget har bedt oss om at vi skal ha 13 ynglingar. Vi ligg på sju. Så får eg påpeike at det er betrakteleg mindre bekymring for det i Stortinget enn det er for det vi ligg over bestandsmålet på, som gjeld ein del andre rovdyrartar, men begge delar er ei utfordring som ein må handtere i forvaltninga. Vi har for få bjørnar, det er riktig, og det er også riktig at nøkkelen til dette, som med dei fleste dyreartar, ligg i at vi har hodyr, binner, som kan overleve og få fram ungar. For bjørn er det snakk om få ungar som vert fødte, og det tek lang tid. Så det tilseier absolutt varsemnd.

Så er dette krevjande diskusjonar å stå i. Vi har hatt ei rekkje debattar i denne salen, f.eks. om situasjonen i Trøndelag, som også representanten Borch var innom, som var alvorleg i fjor sommar. Det skal seiast at tala for nasjonen var ganske gode, men i Trøndelag var det alvorleg, og der er ein nettopp tilbakehalden med å felle binner av omsyn til bestandsmålet.

Emilie Enger Mehl (Sp) [17:17:20]: I denne debatten har det så langt vært veldig mye skyving av ansvar over på fagfolk og fine ord om fag, rett og slett. Men grunnen til at vi fremmet dette forslaget, er at hvis man ser på konkrete fakta, kan jeg veldig godt forstå at folk er frustrert, for sannsynligheten for at det er mer bjørn enn det dagens telling viser, er stor.

Helt konkret vil jeg vise til region 6, som er Trøndelag og Møre og Romsdal. I 2018 ble det beregnet at det var 1,8 bjørneynglinger der. Det er jo fysisk umulig at det kan være 1,8 ynglinger, men det var beregnet til det ut fra dagens metode. Samtidig, hvis man går inn på www.rovbase.no hvor det ligger offisiell dokumentasjon om rovdyr, finner man fire ulike observasjoner av ynglinger i 2018, på fire forskjellige steder i Trøndelag. Det er offisielle data som er tilgjengelig for alle. Kan statsråden forstå at folk mister tillit til forvaltningen når det er så klare motsetninger i faktagrunnlaget her?

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:18:26]: For det første: Eg skyv ikkje noko ansvar over på fagfolk, men eg meiner at fagfolk bør ha ansvaret for ein del ganske faglege spørsmål. Eg trur f.eks. at dersom representanten Enger Mehl tek bilen sin til reparasjon og får beskjed frå mekanikaren om at bilen er utrygg å kjøre, tek ho ikkje

ei politisk vurdering av at dette går nok bra likevel. Litt slik må det også vere når vi snakkar om DNA-registrering av dyr, og det som er ganske vanskelege biologiske spørsmål. Det betyr ikkje at Stortinget ikkje har hand om rovviltpolitikken, men det betyr at enkelte ting er faktisk faglege spørsmål. Korleis vi tel rovdyr, meiner eg er det.

Så er spørsmålet om eg kan forstå frustrasjonen når folk opplever eller trur at det er fleire rovdyr i naturen enn det den offisielle statistikken viser. Ja, dersom ein opplever at det er slik, kan eg forstå at det er frustrerende. Når det er sagt, veit vi jo, fordi vi brukte det tidlegare, at visuell observasjon gjev ganske mange feil og faktisk ei underrapportering i forhold til det dagens rapportering gjev. At det er eit mål at ein skal basere seg på det, det må eg seie at eg tvilar på at Senterpartiet meiner.

Emilie Enger Mehl (Sp) [17:19:35]: Det blir litt for dumt, den framstillingen statsråden her prøver seg på. Det som er faktum, er at dagens tellemetode er en matematisk formel. Det man gjør, er at man beregner ut fra matematikk hvor mange ynglinger det er. Hvis man derimot baserer seg på hva som er observert ute i naturen – og da mener jeg ikke nødvendigvis visuell observasjon, det kan være ekskrementer, det kan være DNA-prøver, spor, hår, det er mange ting, og det kan du lese detaljert om på Rovbase hvis du tar deg tid til å gå inn der – da finner man at det er fire ynglinger. Men hvis man lager en matematisk beregning ut fra hypotetiske fakta, får man 1,8 ynglinger. Det er det som er utfordrende. Vi sier ikke at man skal gå tilbake til sånn det var, og beregne bjørnebestanden kun ut fra det som er observert, men vi sier at det er åpenbart at det er store svakheter i dagens telling, og at man burde vurdere å supplere det matematikktallet man får, med sikre observasjoner av ynglinger, for noe annet blir rart. Skjønner statsråden det?

Presidenten: Representanten skal rette talen til presidenten.

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:20:45]: Som eg har sagt i ein del tidlegare svar, er eg absolutt open for at vi kan få endå betre modellar, at dei kan supplerast med ny metodikk. Men då tenkjer eg at det må kome frå fagmiljøa og dei som kan noko om dette. Eg trur verken eg eller representanten Enger Mehl eigentleg kan nok om dette til liksom å påleggje det ovanfrå. Eg trur det er viktig at her må fagmiljøa stå fritt til å finne fram til det som er det beste faktagrunnlaget.

Det er lett å peike på at her er det observert det eine og det andre, men det er også viktig å ha med seg at vi har litt erfaring med dette. Det viser seg at den typen ting ikkje alltid er heilt presise. Det er f.eks. ganske krevjande

å sjå forskjell på eit førsteårskull og eit andreårskull med bjørneynglingar, og dersom ein har observert feil, får ein feil tal. Så vidt eg har forstått av overskrifta på Dokument 8-forslaget, ønskjer ein eit riktig tal på bjørn, og då bør ein bruke den beste metoden. Eg trur den metoden vi har i dag, er den beste. Men det er ikkje fordi eg har bestemt meg for det politisk, det er fordi fagfolka våre fortel meg det.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Emilie Enger Mehl (Sp) [17:21:48]: Jeg må si jeg er både overrasket over debatten og veldig skuffet over Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet, som sitter her i salen og er helt stille, og som har akseptert en flertallsinnstilling som ser helt bort fra hva som er fakta.

Vi prøver ikke å fremme et forslag nå for å skape uro eller noe annet. Vi fremmer et forslag fordi folk som bor i områder med mye bjørn, kommer med tilbakemelding til oss om at det er problematisk å oppleve at den reelle bestanden av bjørn ikke er i samsvar med det som er offisielle tallet. Og jeg har allerede sagt det under replikkordskiftet: Dette er helt konkret, tilgjengelig informasjon for alle. Det er telt fire ynglinger i Trøndelag i 2018, og likevel opererer man med et offisielt tall på 1,8 ynglinger. Da er det ikke rart at folk stiller spørsmål ved om dagens metode er dekkende. Så enkelt og så logisk er det egentlig.

Ut fra dagens metode må man i praksis registrere sju voksne hannbjørner og sju voksne binner i Trøndelag for at man skal få registrert tre ynglinger. Og det skal man gjøre med DNA-telling som er basert på til dels frivillig innsamling av prøver, som blir sendt inn til analyse. Veldig mange av dem er ubrukelige. Hvis det f.eks. er for stort fettinnhold i avføringen til bjørn, kan det være vanskelig å lese av DNA-en. Det er all grunn til å tvile på at dagens metode er dekkende.

Så er det et spørsmål om vi klarer å få hundre prosent nøyaktighet i en telling av bjørn, og svaret på det er nok nei, sånn som det er i dag. Det er f.eks. ganske stor forskjell på telling av bjørn og telling av ulv, for med ulv har vi full oversikt over bestanden til enhver tid. Vi vet ting ned på individnivå, og mange er radiomerket. Sånn er det ikke med bjørn.

Vi kommer kanskje ikke til å få full oversikt, men jeg synes det er veldig spesielt at ikke stortingsflertallet i det hele tatt kan ta på alvor at folk tviler på at dagens metode er dekkende. Nå har vi i tillegg i representantforslaget vist til helt konkrete data som ligger tilgjengelig for absolutt alle, og som ikke er noe som vi har tenkt oss til, eller hørt. Dette er offisielle data som ligger på rovbases.no, som også statsråden kunne ha sett hen til, og som stortingsflertallet kunne ha sett hen til.

Det er utrolig frustrerende når man igjen – og spesielt i en sak som denne, hvor det er et konkret forslag, som egentlig bare hadde bidratt til at forvaltningen hadde blitt bedre og mer riktig hvis man hadde klart å finne en litt bedre metode, og ta folk litt mer på alvor, så folk kunne ha stilt seg bak – blir anklaget for å prøve å skape uro og å betvile forskning og fakta. Det er ikke tilfellet.

Jeg er veldig skuffet over at stortingsflertallet inntar den holdningen som de gjør. Jeg mener at alle hadde vært tjent med at man hadde prøvd å møte hverandre på dette og finne en bedre tellemetode.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [17:24:54]

Innstilling frå kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av rovviltforvaltningen (Innst. 182 S (2019–2020), jf. Dokument 3:13 (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til saksordfører, 3 minutter til hver av de øvrige partigruppene og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Nils T. Bjørke (Sp) [17:25:53] (ordfører for saka): Riksrevisjonen har lagt fram ein rapport om rovviltforvaltning i Noreg. Dette er eit tema som skapar mykje politisk debatt og er viktig for lokalsamfunna våre, særleg i område der rovdya kjem tett innpå folks kvardag. Eg vil takka komiteen for eit godt samarbeid i saka.

Rapporten beskriv gjennomføringa av bestandsmåla Stortinget har sett for rovvilt, soneforvaltninga mellom rovvilt og beitebruk og korleis felling av rovvilt fungerer. Rapporten peikar særleg på utfordringar for reindrifta og på at miljøforvaltninga har for lite kunnskap både om årsak til tap og om effektar av førebyggjande tiltak.

Det har vore stor interesse for saka i komiteen og blant folk flest. Vi har halde ei eiga høyring den 25. november i 2019. I høyringa kom det fram mange synspunkt som komiteen har lagt vekt på i innstillinga si. Eg set pris på at eit stort fleirtal i komiteen er samde om at Riksrevisjonen her har valt ein snever inngang i vurderinga av norsk rovviltforvaltning.

Eg reknar med at mindretalet i komiteen sjølv legg fram synspunkta sine.

Rovdyr er ein av mange artar som vert påverka av bruken av utmark. Eg er særleg kritisk til Riksrevisjonens vurdering av om beitenæring i Noreg er livskraftig. Det kan vera lett å sjå seg blind på nasjonal statistikk over talet på sauer og talet på beitedyr som er tapte til rovvilt. Tala kan sjå fine ut nasjonalt, men lokalt kan det vera store og regionale rovviltkatastrofar. Det kan ikkje seiast å vera eit døme på ei vellukka forvaltning at talet på skadar på beitedyr går ned, når årsaka er ein sterk nedgang i talet på beitedyr fordi næringsutøvarar ikkje finn det forsvarleg å halda fram med beitedyr på grunn av rovdyrpress. Sjølv om talet på sauer og lam på utmarksbeite har vore stabilt, har det vore ein kraftig nedgang i fleire område, sjølv der beitebruk er prioritert.

Trongen til rett balanse mellom beitedyr og rovdyr i dei einskilde områda er årsaka til at vurderingane i rovviltnemndene skal og må gjerast lokalt. Det er dramatisk når det samla rovdyrtrykket i einskilde område er så stort at det utfordrar den samiske kulturen med reindrift.

Denne rapporten hadde vore meir interessant om ein hadde valt ei breiare vurdering av om rovviltforvaltninga oppfylte dei rammene, måla og styringssignala frå Stortinget si side som ligg til grunn for norsk rovviltpolitikk, og om norsk rovviltforvaltning i det heile fungerer.

Riksrevisjonen kunne med fordel ha sett nærare på dei omstenda som bidreg til at rovviltforvaltninga i Noreg er svært konfliktfylt, og burde m.a. vurdert:

- korleis regjeringa i praktisk forvaltning følgjer opp Stortinget sine vedtekte bestandsmål for rovdyr, og korleis bruken av bestandsmål som intervallmål fungerer
- kva som er årsakene til at beitebruken så å seia er avvikla eller sterkt redusert i bjørnesona og ulvesona
- om regjeringa vik for prinsippet om soneforvaltning når det i beiteprioriterte område vert lagt opp til å hegna om einskilde ulvehannar og einskilde bjørnebinner
- om metodane som vert nytta ved uttak av rovvilt, er gode nok, slik at uttaket kan skje raskt og effektivt og ikkje minst vera førebyggjande
- om tilbodet om midlar til førebyggjande rovdyrtiltak er stort nok til å dekkja dei verkelege kostnadene og meirarbeidet ved desse tiltaka
- om rovviltforvaltninga har oppfylt Stortinget sin føresetnad om full erstatning til dei som har tap av husdyr og tamrein til rovvilt
- om andre samfunnsinteresser enn beiting er tekne tilstrekkeleg omsyn til i dei områda av landet som har høgt rovvilttrykk

Vi treng gode revisjonsrapportar på område med politisk debatt. I rovviltpolitikken er det klart at Stortingets rovviltforlik ikkje er følgt opp av regjeringa. Då ønskar me at Riksrevisjonen skal sjå på korleis Stortingets vedtak er gjennomført, og korleis den breie politikken fungerer. Eg trur ein slik utvida rapport ville vore eit godt utgangspunkt for ein god debatt om rovviltforliket.

Eva Kristin Hansen (A) [17:30:23]: Forvaltning av rovdyr er et krevende område. Fra Stortingets side har vi slått fast at vi har en todelt målsetting – at vi skal ha bærekraftige rovdyrstammer samtidig som vi skal ha en beitenæring som faktisk er livskraftig. Ingen er i tvil om at det er utfordrende å forvalte en sånn todelt målsetting. Derfor vil jeg fra Arbeiderpartiets side si at vi synes det er bra at Riksrevisjonen har tatt tak i forvaltningen og gått gjennom den, samtidig som det hadde vært en fordel med en bredere gjennomgang, noe også saksordføreren var inne på.

Konfliktnivået i disse spørsmålene er ganske høyt. Det kan være et godt bilde på at det er vanskelig med brede forlik som skal ivareta ulike hensyn, men sånn er det. Riksrevisjonen har gjort en del funn – som at bestandsmålet er delvis nådd, men at vi har høy rovviltbelastning i enkelte områder, at soneforvaltningen ikke fungerer helt etter forutsetningene, at reindriftsnæringen bærer en særlig stor bør, og at skadefelling er lite effektivt. Ikke minst viser undersøkelsen at Klima- og miljødepartementet og rovviltnemndene er veldig uenige om tolkningen av store deler av regelverket og rovviltforliket.

Det siste er krevende. I Midt-Norge og i Nordland har det vært særlig stor uenighet som går mange år tilbake i tid. Flertallet i komiteen er ganske tydelig på at det er viktig at prinsippet om at nemndene skal kunne vedta sine planer, følges, og at departementet bør respektere de vedtakene som blir gjort. Dette handler også om tillit. Det kan virke som om tilliten blir stadig skjørere, noe som gjør det vanskeligere å nå målsettingen vi har.

Da komiteen hadde høring, fikk vi se spennet i diskusjonen rundt rovviltpolitikken. Det er ikke den diskusjonen vi skal ha her i dag, men nettopp fordi det er så mye uro rundt rovviltforvaltningen, kunne Riksrevisjonen gjerne gått gjennom et større spekter av problemstillinger, og det ligger også i merknadene fra komiteens flertall.

I høringen fikk vi klare tilbakemeldinger om at Riksrevisjonen også burde sett på flere ting, som andre samfunnsinteresser enn beitedyr, samtidig som beitenæringen var tydelig på at Riksrevisjonen burde gått grundig inn i utfordringene den har, og også sett mer på bestandsmålene. Flertallet går så langt i merknadene at

man er særlig kritisk til vurderingen som er gjort av hvor livskraftig beitenæringen i Norge er.

Det som uansett blir viktig framover nå, er at regjeringen rydder opp i det Riksrevisjonen har påpekt, og følger opp anbefalingene som blir gitt – som å sikre effektiv skadefelling og ta en skikkelig vurdering rundt fordelingen av de nasjonale bestandsmålene mellom forvaltningsområdene.

Helt til slutt vil jeg særlig understreke anbefalingen om å få sørget for avklaringer mellom rovviltnemndene og miljømyndighetene. Vi kan ikke ha de pågående konfliktene vi har i dag.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Bente Stein Mathisen (H) [17:33:35]: Først vil jeg rette en stor takk til saksordføreren for et godt samarbeid. I pressemeldingen i forbindelse med presentasjonen av rapporten sa Riksrevisjonen at rovviltforvaltningen er preget av for svak styring. Det ble vist til uenighet mellom rovviltnemndene og miljømyndighetene når det gjelder hvordan soner prioritert for rovvilt og beitedyr skal utformes og plasseres.

Det har lenge vært en del uro og uenighet rundt rovdyrforvaltningen og rovviltsonene. Dette kom også tydelig frem under høringen vi hadde i forbindelse med behandlingen av saken. Som det allerede er nevnt her, mener flertallet i komiteen at Riksrevisjonen har valgt en litt snever inngang når de har vurdert norsk rovviltforvaltning. Det hadde vært ønskelig med en bredere vurdering av om rovviltforvaltningen oppfyller de rammene, målene og styringssignalene som Stortinget har lagt til grunn for rovviltpolitikken.

Riksrevisjonen kunne også ha gått mer inn på hva som bidrar til at rovviltforvaltningen har så høyt konfliktnivå. Konfliktene dreier seg mye om tolkninger av bestandsmålene for ulv og jerv, spesielt når dette ses i sammenheng med naturmangfoldloven. Høyre er tydelig på at de bestandsmålene som Stortinget har vedtatt, må overholdes, og at det må få konsekvenser for uttak av rovdyr der bestandsmålet er overoppfyllt, særlig i prioriterte beiteområder.

I høringen ble det invitert bredt: representanter fra beitenæringen, kompetansemiljøer innen rovviltforvaltning og naturforskning, rovviltnemnder, naturvernforbundene, NOAH – for dyrs rettigheter og departementet, ved klima- og miljøministeren. Konfliktene rundt bestandsmålene kom tydelig frem i høringen. Det var ulik tolkning av Stortingets vedtak og todelt mål om bærekraftige rovviltbestander og en livskraftig beitenæring. Representanten fra NINA, som står for Norsk institutt for naturforskning, sa følgende:

«Den store overordnede utfordringen er at Stortingets beslutning er krevende å gjennomføre, rett og slett fordi vi har med ville dyr å gjøre, og ville dyr har behov for store områder og forholder seg ikke til politiske vedtak og soner.»

Representanten fra Bondelaget mente at beitenæring i praksis er utradert i ynglesonene for bjørn og ulv. Områdene «ligner mer og mer på et reservat», med økning av flere rovdyr, og Hedmark ble brukt som eksempel, med femten ynglinger av jerv det siste året, mens bestandsmålet er fem. Beitenæring i disse områdene er så å si umulig.

Høyre er opptatt av at Stortingets vedtak og todelte mål om bærekraftige rovviltbestander og en livskraftig beitenæring blir fulgt opp. Det innebærer rask felling av skadedyr i beiteprioriterte områder. Målet må være å få redusert konflikten og å ha tillit til forvaltningen og dem som skal sørge for at de politiske vedtakene blir gjennomført. Det må legges vekt på regional forvaltning og respekt for eiendomsretten og livskvaliteten for enkeltmennesker og lokalsamfunn.

Det må jobbes med tilliten mellom forvaltning og næring. I høringen sa statsråden at han vil følge opp rapporten og innspill som er kommet, og det lover bra.

Solveig Horne (FrP) [17:36:43]: Jeg vil i likhet med foregående talere takke komiteen for et godt samarbeid og saksordføreren for et godt innlegg. Det er vel rett å si at det er ingen sak som engasjerer og setter så mange følelser i sving som rovviltpolitikken. Det har også flere saker tidligere i dag vist. Dette er saker som engasjerer, der flere ting står opp mot hverandre. Det er vel heller ingen tvil om hvor Fremskrittspartiet står i rovviltpolitikken. Derfor er det tydelig at vi stiller oss bak komitéflertallets merknader i denne saken.

I likhet med foregående talere er jeg enig i at Riksrevisjonen kunne vært mye bredere i sin vurdering for å få dette på plass. Det er Stortingets vedtak og regjeringens oppfølging av dette vedtaket som Riksrevisjonen har gått gjennom.

Beitebruk er viktig for kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet. Beitenæringen er også en sentral del av norsk matproduksjon og selvberging. Rovviltbestanden truer ofte beitenæringen i enkelte områder av Norge.

Konflikten man står i, dreier seg mye om tolkning. Derfor er det så viktig at Stortingets vedtak blir fulgt opp. Som representanten Eva Kristin Hansen var inne på, har vi rovviltnemndene, som skal stå fritt til å vedta forvaltningsplanen for rovvilt. Det må opprettholdes. Jeg mener det er viktig å få understreket at departementet her må ha respekt for de vedtakene som rovviltnemndene gjør. Det kan ikke være slik at Klima- og miljødepartementet skal kunne ha et generelt høve til å overprøve

nemndene. Hvis det skjer, vil det også øke mistilliten på dette feltet. Det er derfor viktig for oss i denne saken, selv om Riksrevisjonen kunne vært bredere i sin vurdering, at Stortingets vedtak blir opprettholdt, og at departementet følger opp dette, slik at vi kan klare å få til et bærekraftig mangfold, med både en god beitenæring og å ha den rovdyrbestanden som skal være, men som ikke truer den matproduksjonen som er viktig i Norge.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:39:55]: Denne riksrevisjonsrapporten er en balansert rapport, som gir et bilde av en rovviltforvaltning som i hovedsak fungerer godt, men som har noen områder hvor det er behov for forbedringer. Jeg kan trekke fram en ting jeg har vært opptatt av, og det gjelder hensynet til forvaltningen av samiske næringsinteresser, som også er kulturbærende, for å nevne noe.

Så har jeg forståelse for at også andre hensyn enn undersøkelsens faktiske temaer er relevante for rovviltpolitikken, slik som andre næringsinteresser ut over beitenæringen. SV har blitt med på en merknad om dette som merker seg akkurat det.

Likevel er det grunn til å peke på hva som er det faktiske formålet med undersøkelsen – de temaene rapporten tar for seg – som komiteen har behandlet. Det er veldig viktig at vi når de bestandsmålene som er satt for rovvilt. Vi må følge naturmangfoldlovens bestemmelser og forpliktelsene vi har etter internasjonale konvensjoner for levedyktige bestander av rovdyr. Det kunne blitt vektlagt mer i innstillingen fra denne komiteen at disse forpliktelsene også er en grunnleggende del av det Stortinget har bestemt at rovviltforvaltningen skal ivareta. Jeg synes den listen som Riksrevisjonen selv starter med i rapporten, som peker på alle de forutsetningene de skal undersøke om forvaltningen faktisk følger opp, gjerne kunne vært mer til stede i innstillingen vår.

Så er det sånn at Riksrevisjonen kommer med noen merknader som gjelder noe vi i SV kanskje er ekstra opptatt av, nemlig ansvaret regjeringen og Klima- og miljødepartementet har for å følge opp at nemndenes forvaltning er i tråd med bl.a. internasjonale forpliktelser. Det har Stortinget vedtatt. I denne rapporten kommer det fram stor uenighet, manglende avklaring mellom de regionale nemndene og departementet.

Så for både å ivareta næringsinteresser, bruk av utmark til beite, som er viktig for naturlandskap og sysselsetting, og å ta vare på rovdyrene våre i tråd med det internasjonale ansvaret vi har, må forvaltningen være effektiv og følge opp internasjonale forpliktelser. Det må også være målet for den behandlingen som kontrollkomiteen har av denne rapporten.

Solveig Schytz (V) [17:43:11]: Riksrevisjonens rapport viser først og fremst at rovviltforvaltningen i Norge

fungerer bra. Rovviltforvaltningen har et todelt mål: å sikre en bærekraftig forvaltning av rovviltbestanden og å ta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser.

Det er først og fremst næringer som baserer seg på beite, som blir berørt av rovviltbestandene, og særlig sauene og tamreinnæringen. Mer enn 2 millioner sauer og lam slippes ut på beite i Norge hvert år, og rundt 100 000 sauer går tapt hvert år. 20 pst. av disse tas av rovvilt, mens andre dør som følge av ulykker og sykdom. De siste årene har tallene både for dokumenterte og erstattede tap av beitedyr til fredet rovvilt gått kraftig ned. Antallet tap av rovvilt er mer enn halvert fra 2007 til 2018. Enkelte områder i enkelte år har opplevd en større belastning, men helhetsbildet er klokkeklart.

Vi trenger mer kunnskap. Riksrevisjonen vurderer at kunnskapen om ulike tapsårsaker på beitedyr er mangelfull. Av hensyn til både mest mulig korrekt erstatningsutmåling, konfliktdemping og å kunne sette inn mest mulig presise tiltak er det viktig at slik kunnskap kommer på plass så raskt som mulig.

Regional rovviltforvaltning står sentralt i dagens rovviltpolitikk, og det er viktig at rovviltnemndene har hovedansvaret for sine regioner. Klima- og miljødepartementet skal ha en høy terskel for å overprøve de planene som nemndene utarbeider. Samtidig må departementet som overordnet instans og ansvarlig for Stortingets vedtak sørge for raskere avklaringer av eventuelle uenigheter, for det er uheldig når det oppstår langvarig usikkerhet om viktige forhold, slik som soneinndeling i den enkelte region. Jeg vet at min kollega i Klima- og miljødepartementet er opptatt av å finne gode løsninger på disse spørsmålene.

Riksrevisjonen stiller også spørsmål ved om de tiltakene som er gjennomført og planlagt for å redusere rovviltbelastningen i reindriftsnæringen, er tilstrekkelige. Samtidig er det til dels store sprik mellom forskning og reindriftsnæringens egen oppfatning av utfordringene. Vi mener at det må avklares hva som faktisk er de mest effektive tiltakene, før vi kan sette inn flere tiltak i næringen.

Vi har signert Bernkonvensjonen, og vi har naturmangfoldloven. Vi har forpliktet oss til å ta vare på naturen. Rovdyrpolitikken må være i tråd med de internasjonale forpliktelsene vi har. Tap av natur er en like stor trussel som klimaendringene, og rovvildene har en svært viktig rolle i de naturlige økosystemene.

Vi trenger en forutsigbar politikk for å redusere konflikten mellom husdyr og rovvilt, og de som rammes av tap av beitedyr, må få god kompensasjon. Næringsvirksomhet som bruker norsk natur, må også respektere og tilpasse seg den naturen de bruker. I den grad rovvilt og husdyrhold ikke lar seg forene, må Norges forpliktelser til å opprettholde levedyktige rovviltstammer gå foran,

kombinert med forebyggende tiltak og økonomisk kompensasjon til næringsdrivende som blir berørt.

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:46:31]: Riksrevisjonen har gjort ein grundig analyse av rovviltforvaltninga. Eg meiner at det revisjonen peiker på, er forvaltning som i hovudsak fungerer godt, men dei tilrår også nærare merksemd og oppfølging av enkelte element.

Eg merkar meg òg at komiteen har merknader både til Riksrevisjonens rapport og til rovviltforvaltninga.

Med ei todelt målsetjing om å ha både rovvilt og beitenæring er det ikkje mogleg å kome frå at det vil skje skade på beitedyr. Likevel viser tala at vi har lykkast rimelig godt dei siste åra. Tap av sauer til rovvilt er om lag halvert.

Bestandane av ulv og jerv er noko større enn det som er det fastsette bestandsmålet til Stortinget. Bjørn og gaupe ligg godt under det fastsette bestandsmålet. Kongeørn ligg innanfor målet.

Ein viktig del av arbeidet framover er difor å sørje for vekst i bestandane av gaupe og bjørn og reduksjon i bestandane av ulv og jerv, innanfor dei juridiske rammene Stortinget har slutta seg til og vedteke.

Talet på sauer på beite er langt høgare i dag enn i tida før rovvilt på nytt etablerte seg breitt i norsk natur på 1980- og 1990-talet. Meir enn to millionar sauer beiter i dag i utmark, og sjølv i fleire av fylka med faste rovviltbestandar er det meir sau i dag enn det var før. Til og med innanfor ulvesona viser ei undersøking av Norsk institutt for bioøkonomi at den negative trenden er snudd, og at det er meir sau på beite i dag enn det var i 1999. Tala viser at i 1999 var det om lag 30 000 sauer innanfor ulvesona, mot nær 34 000 sauer i 2017, men med ei driftsform som er tilpassa at det er ulv i området.

Når det gjeld reindriftsnæringa, er utfordringane fleire. Sjølv om det ikkje er tvil om at rovvilt tek tamrein, går det fram av forskinga som Riksrevisjonen viser til, at rovvilt berre er ein del av tapsbiletet. Ugunstige klimatiske forhold, tettleik av rein og beitegrunnlag er i større grad avgjerande for produksjon og tap, og viktigare faktorar enn rovvilt for å forklare tap av både kalv og vaksen rein. Eg er likevel fullstendig klar over min del av ansvaret for å bidra til å betre situasjonen for reindrifta og har difor bl.a. lagt fram forslag til Stortinget om å flytte delar av gaupebestanden frå den nordlegaste landsdelen vår til område i Sør-Noreg.

Dei etablerte systema for bl.a. å overvake rovviltbestandane og å følgje opp skadesituasjonar på beitedyr er av høg kvalitet. Eg vil alltid sjå etter moglegheiter for å gjere forvaltninga endå betre, og eg meiner at Riksrevisjonen peiker på fleire punkt som det er klokt å følgje opp. Eg har allereie gripe fatt i fleire av dei med konkrete tiltak og sett i verk prosessar fram mot nye endringar, og

fleire av dei har eg nyleg presentert i ein eigen proposisjon som Stortinget akkurat no har til behandling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [17:49:47] (komiteens leder): Takk for innledningen til statsråden. Fra Arbeiderpartiets side er vi overbevist om at det er riktig å sørge for å ha levedyktige bestander av de fire store rovdyrene, og vi registrerer også, som statsråden var inne på, at Riksrevisjonens rapport peker på at bestanden er for høy for noen og for lav for andre – og at begge deler krever tiltak for å nå inn.

Det er jo et bredt rovviltforlik, selv om det ikke akkurat har vært Venstres prioriterte standpunkt. Heldigvis er det et veldig bredt forlik i Stortinget, der vi er enige om å ta vare på de store rovdyrene. Da vil jeg spørre statsråden litt om strategien for det, for min overbevisning er at det å spille på de moderate kreftene er det som kan føre til en litt mindre konfliktorientert bevaring av naturen.

På utsida av Stortinget var det en demonstrasjon der 4 000 demonstrerte for at Stortingets vedtak skulle følges opp – ikke en demonstrasjon mot rovvilt, som enkelte presenterte det som, nei, for at Stortingets vedtak skulle følges opp. Er statsråden enig i at det er litt interessant at vi får en sånn demonstrasjon, og vil han følge opp den?

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:51:01]: Rovdyrdebatten er polarisert, og i så måte er eg einig med representanten i at det er viktig å byggje opp under dei moderate kreftene. Heldigvis er dei i fleirtal, og eg vil også leggje til: Dei blir fleire og fleire. Når det stadig vekker vert hevda at konfliktnivået aukar, osv., er det rett og slett ikkje sant. Tvert imot ser vi at når vi får ut spørjeundersøkingar, er det stadig fleire som ikkje meiner at det er altfor få rovdyr, eller at det er altfor mange av dei, men at det vi gjer i dag, er omtrent passeleg. Det er eit godt teikn.

Så er vår jobb å følgje opp rovviltforlika, heilt uavhengig av kven som har vore med på dei. Vi følgjer opp det Stortinget vedtek. Men det eg vil leggje til, er at det nok er ein del som bevisst eller ubevisst er av den oppfatninga at rovviltforlika seier noko anna enn det dei seier, f.eks. at naturmangfaldlova og Bernkonvensjonen vert sette til side. Det gjer dei ikkje. Dei seier at vi skal følgje dei i forvaltninga. Det er vedteke av Stortinget, og eg følgjer opp alt som Stortinget vedtek.

Dag Terje Andersen (A) [17:51:59]: Når statsråden sier at konflikten blir mindre og mindre, var det vel kanskje ikke det vi fikk inntrykk av gjennom høringen. Men det er bra hvis statsråden vil spille på de moderate

kreftene, for det er f.eks. enkelte som hevder at den demonstrasjonen som var på utsida her, var en demonstrasjon fra rovviltmotstandere. Kanskje var det noen av dem der, men parolene var i hvert fall: Følg Stortingets vedtak.

Det er derfor jeg vil bore i det, for jeg er overbevist om at det er den beste strategien for naturen, og jeg utfordrer statsråden nok en gang på det, for det er ingen tvil om at hans forgjenger har bidratt mer til provokasjon enn til brubygging. Da vil jeg gi statsråden mulighet til også å bekrefte at han aktivt vil følge opp Stortingets intensjon når det gjelder de bestandene som er for store, som når det gjelder de bestandene som er for små.

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:52:52]: Eg kan stadfeste at eg vil følgje opp både Stortingets vedtak og Stortingets intensjon, slik det kjem til uttrykk gjennom vedtak i Stortinget. Noko anna ville vore i strid med pliktene mine som statsråd og ville fort ha vore ulovlege forvaltingsvedtak. Så eg gjer sjølv sagt det.

Nå er dette komplisert juss, og det høyrer med i biletet at vi no har ein pågåande rettsprosess, i alle fall ei sak som er anka frå lagmannsretten til høgsterett, der lagmannsretten har slått fast at Klima- og miljødepartementet ikkje har gått for langt i ikkje å skyte ulv i tråd med Stortingets vedtak, men det motsette.

Det illustrerer at dette er ganske krevjande juridisk, men det illustrerer ikkje nødvendigvis at vi gjennom vedtaka våre ikkje følgjer opp det stortingsfleirtalet ønskjer. Det illustrerer at det stortingsfleirtalet ønskjer, ikkje kan baserast på kva som vert sagt i demonstrasjonar eller i parolar, men i vedtak. Naturmangfaldlova, Bernkonvensjonen, bestandsmål – alt dette inngår i dei avgjerdene som rovviltnemndene er sette til å gjere, som vi er sette til å gjere, og som i siste instans domstolane må avgjere.

Dag Terje Andersen (A) [17:53:57]: Nå blir det en anledning om ikke lang tid til å diskutere muligheten for å gjøre lovgrunnlaget tydeligere når det gjelder at bestandsmålet er et selvstendig grunnlag for å gjøre det statsråden sa han ville gjøre, sørge for at vi holder oss omtrent på bestandsmålet.

Representanten Nævra var tidligere inne på noe som er veldig riktig, og som vanskeliggjør rovviltforvaltningen, og det er at bjørn har veldig lavt reproduksjonstall, mens ulven har veldig høyt reproduksjonstall. Og det er nettopp det høye reproduksjonstallet som bidrar til frykten for at en ikke følger Stortingets vedtak, også om at når målsettingen er fulgt opp, så skal en holde det nivået. Det er nettopp den frykten som er der. Så jeg håper statsråden kan bekrefte at han tar konsekvensen av det han prisverdig sa i sin innledning, at også når det

gjelder de bestandsmålene som er for høye, vil det bli satt inn tiltak.

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:54:51]: Ja, vi styrer etter bestandsmåla, både der bestandane er for låge, og der dei er for høge. Men eg vil også understreke at det ikkje berre er det som inngår i f.eks. ei avgjerd om felling. Det inngår også f.eks. i kva grad vi er innanfor eller utanfor soner, det inngår i kva grad vedtaket vil truge bestandens overleving eller ikkje, jf. naturmangfaldlova. Det trur eg også Arbeidarpartiet er einig i, i og med at dei både fremja og stemte for den lova, og det inngår her.

Men eg følgjer som statsråd opp det Stortinget ønskjer at eg skal gjere, og vedtek at eg skal gjere. Og det er nettopp det Riksrevisjonen undersøker: Er det slik at regjeringa følgjer opp det Stortinget har sagt? Det er jo jobben til Riksrevisjonen. Eg opplever at det seier dei i all hovudsak at vi gjer. Då må eg òg leggje til at når komiteen vel å bruke veldig mykje av taletida si og innstillinga på å kritisere Riksrevisjonen, er det noko eg i alle fall ikkje ser kvar dag. Av og til er det slik at det er kartet det er noko feil med, det er veldig sjeldan terrenget, og det trur eg heller ikkje det er her.

Nils T. Bjørke (Sp) [17:56:04]: Statsråden seier at ein lukkast bra, at det er bra med beitedyr, og at det har vorte mindre tap. Det er vel ikkje mykje som provoserer så mykje for dei som er i område der beitedyra har vorte vekk, nettopp fordi ein ofte ikkje psykisk klarer den utfordringa det er å driva med beitedyr i rovviltområde. Ei av dei store kampsakene og utfordringane som eg trur gjer at konflikthar vert auka, er at ein ikkje får lov til å ta effektive uttak, som òg Riksrevisjonen viser til, når det er skadedyr. Ein veit av erfaring at skal ein klara å ta ut skadedyr, er det førebyggjande uttak som er den store utfordringa. Eg kan koma med eit døme i Sogn og Fjordane, fylket til statsråden, i fjor, der dei ikkje fekk ta ut førebyggjande.

Vil statsråden koma med tiltak som vil gjera at ein er kjappare med førebyggjande uttak?

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:57:02]: Eg høyrer det vert påstått at det er provoserande at eg refererer til fakta – det burde det ikkje vere. Det er slik – og det er alle einige om – at det er fleire sauer på beite no enn det var før. Det er det også innanfor ulvesona. Det er halvering av tap. Viss ein lar seg provosere av det, klarer eg ikkje heilt å forstå det. Det er slik det er – og eg må snakke sant til Stortinget.

Når det gjeld effektive uttak, er vi opptekne av det – det er ingen tvil om det. Når dyr gjer skade, skal det fattast kjappe vedtak der det er grunnlag for det, og ein skal ta ut så raskt ein klarer. Det lukkast ein i all hovudsak

med, vedtak vert gjorde svært raskt, og i dei aller, aller fleste tilfella lukkast ein i å ta ut dei rovdyra det er snakk om, som gjer skade.

Så finst det eksempel på at ein ikkje lukkast – det er riktig, for det er jo krevjande jakt i ofte krevjande terrenge. Eksemplet med den ulven som har vore ute i havregionen i Sogn og Fjordane, er eit slikt eksempel. Det vart gjeve løyve til å jakte på han, men ein har ikkje klart å ta han ut. Men det er altså slik at det ikkje skal vere ulv i det området, og det tok òg forvaltninga konsekvensen av og gav løyve til felling.

Nils T. Bjørke (Sp) [17:58:13]: Utfordringa var at det gjekk altfor lang tid før dei fekk løyve til å ta ut det dyret, og dei hadde gjerne klart det viss dei hadde fått det tidsnok. Me har jo grep i dag: Me har både jakt med hund og andre ting som kan gjera dette meir effektivt, viss det er vilje til det. Når eg sa at det er provoserande – ta med alt eg sa: Eg sa det var provoserande for dei som sit der og har mista beiteområda sine fordi dei ikkje kan bruka dei lenger. Då skal det vera ei viss forståing for at dei har halde beitedyra ved lag, men dei er kanskje flytta i monaleg lag, og ein har heile dalføre i dag som er utan beitedyr, nettopp fordi det ikkje er mogleg å halda det ved lag lenger. Så eg meiner det er mykje ein her kan gjera med effektive uttak, viss ein følgjer raskare opp rovviltnemndene og vil bruka dei virkemidla som det er mogleg å få til.

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:58:59]: Eg kan for så vidt ha forståing for at folk er misfornøgde med at dei må rette seg etter Stortingets vedtak. Men det er altså Stortingets vedtak som styrer at vi har ei ulvesone, at det er forskjell på forvaltninga innanfor sona og utanfor sona, og at innanfor sona tilseier det at ein av og til må leggje om drifta på andre måtar, f.eks. ved å bruke meir innmarksbeite. Det gjev vi også betydeleg støtte til. Men det er altså Stortinget som har vedteke det, det er ikkje eg, og vi følgjer opp Stortingets politikk.

Tilbake til ulven i havregionen: Det har vorte opna for lisensfelling i det området – både i 2018, i 2019 og i år. Den lisensfellinga fortset til 31. mai, og det har i tillegg vore ei rekkje forsøk på skadefelling. Denne våren har Miljødirektoratet gjeve skadefellingsløyve på den ulven to gonger – sist gong eit løyve som gjeld frå 30. april til 9. mai, og Statens naturoppsyn vil bidra med bistand til det lokale skadefellingslaget i form av ekvipasje med sporhund dersom det er føremålstenleg. Eg er litt usikker på kva meir forvaltninga kunne gjort i dette tilfellet, men vi kan aldri garantere ei vellukka jakt.

Freddy André Øvstegård (SV) [18:00:12]: Apropos hva Stortinget har vedtatt: Stortinget har vedtatt at Klima- og miljødepartementet har et særskilt ansvar for å

følge opp vedtak gjort av rovviltnemnda – at de er i samsvar med internasjonale forpliktelser. Et område hvor Riksrevisjonen faktisk kommer med kritikk – som det kan være interessant at debatten også handler om – gjelder departementet, som får kritikk for ikke å følge opp dette ansvaret godt nok når de over mange år ikke har avklart uenighet med de regionale forvaltningsplanene for rovvilt. Det er enkelte regioner som går lenge uten forvaltningsplan, bl.a. fordi Miljødirektoratet peker på at planene ikke vil ivareta bestandsmålene. Deler statsråden denne kritikken, og hva vil regjeringen gjøre for at dette blir avklart raskere i tiden som kommer?

Statsråd Sveinung Rotevatn [18:01:10]: Det er i alle fall ein kritikk som vi sjølvsagt tek til oss – som all kritikk frå Riksrevisjonen. Eg vil påpeike at det er eigentleg det motsette av den kritikken fleirtalet i komiteen rettar mot regjeringa i behandlinga av denne saka, der ein meiner at vi i mindre grad skal gripe inn. Eg les Riksrevisjonen slik at vi i større grad skal spele ei aktiv rolle. Faktum er i alle fall at vi er veldig tilbakehaldne med å gå inn i det som vi meiner burde vere ansvaret til rovviltnemndene, inkludert å vedta planar. Det skjer veldig sjeldan at vi går inn der, men det har skjedd i nokre tilfelle. For eksempel har vi, som Stortinget er kjent med, inndrege planen for region 7, fordi ein ikkje har ei vellukka forvaltning der, med altfor mykje jerv utanfor dei områda som er prioriterte til jerv, fordi dei områda ikkje er godt nok eigna. Det er eit eksempel på at ein må finne ei betre løysing.

Men vi les sjølvsagt rapporten til Riksrevisjonen med interesse på dette området. Det er slett ikkje alt som fungerer godt nok i dag, og det er eit eksempel på det.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Aud Hove (Sp) [18:02:26]: Det er fleire som har nemnt det med Riksrevisjonen og tilnærminga deira. Riksrevisjonen hoppa over fleire felt innanfor rovviltforvaltninga som ikkje fungerer godt nok, og som det står tydeleg i rovviltforliket korleis skal fungere, eller som Stortinget har forventningar til korleis skulle fungere. Då vil eg peike bl.a. på utfordringa med genetisk leveevne for ulv og jerv.

Når det gjeld jerv, har NINA ein rapport, 1255, der dei har dokumentert at det er god utveksling av jerv i Sør-Noreg. Dei skriv at nemndene har lykkast i å la den vesle bestanden i dei vestlege områda utvide seg, slik at han no er knytt til hovudbestanden i Skandinavia. Samtidig har forvaltninga lykkast i målsetjinga om å hindre utbreiing av jerv i dei vestlege og sørlege fylka i Noreg.

Når jerven var så å seie utrydda fyrst på 1970-talet, og bestanden no ligg langt over bestandsmålet, må vi vel seie at han er levedyktig, og at det er god forvaltning for dette, slik eg tolkar det.

Når det gjeld ulv, problematiserer dei heller ikkje at bestandsmålet for ulv ligg langt over det som Stortinget har bestemt, og at trykket frå ulv no kjem i større og større grad utanfor ulvesona.

Kvifor problematiserer ikkje Riksrevisjonen i større grad det faktum at vi ligg over bestandsmålet for både ulv og jerv, og at ulv er noko av det mest konfliktfylte vi har innanfor rovviltforvaltninga? Og det blei ikkje demonstrert utanfor Stortinget to gonger dei siste åra for å utrydde ulven, men for å forvalte ned på bestandsmålet. Det burde Riksrevisjonen ha både problematisert og påpeikt.

Noko anna er at ein peikar på at lisensfelling fungerer for å regulere dei fleste rovviltbestandane, men at skadefelling i liten grad er effektiv. Skadefelling på barmark er ofte nesten nyttelaust, er det mange som seier, og det har vi mykje dokumentasjon på. Det er ei utfordring med lisensfellinga også fordi dei kommunale lisensfellingsslagane ikkje får brukt dei hjelpemidla som trengst. Det står i rovviltforliket under 2.2.4:

«I de tilfeller der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene lisensfellingskvoten er gitt. Uttak i det som av rovviltnemndene er definert som prioriterte beiteområder i de enkelte regionene blir prioritert.»

Dette følgjer ikkje miljøforvaltninga eller departementet opp, så det skapar konflikter, og det burde Riksrevisjonen ha påpeikt.

Arne Nævra (SV) [18:05:24]: Riksrevisjonen har altså sett på hvordan rovdyrpolitikken har funket, om den har vært vellykket eller på et vis vært en fiasko. De hadde vel aldri tatt det ordet i sin munn, men sånn er for så vidt oppdraget når det gjelder målsettingen som er satt av Stortinget.

Så vi må vel si at innenfor rammene med bestandsmål og den totale målsettingen, har forvaltningen stort sett vært vellykket. Det vil si, det er sauer på beite som før, eller som aldri før. Vi har et minimum av rovdyrbestander, som holdes på et minimum år etter år, som før. Tapstallene har gått voldsomt ned de siste årene, de er nesten halvert. Faktisk har det ligget mer sau på fryselager enn det som er dokumentert tatt av rovdyr de siste årene.

Det som slett ikke har lykket, det må vi være ærlig på, er å få konfliktnivået ned. Nå blir det sagt fra statsråden at jo, kanskje har vi fått det noe ned. Det er jeg veldig i tvil om. Mye skyldes veldig mange av spørsmålene

og debattene rundt rovviltneemndene. De har i store trekk prøvd å holde bestandene mest mulig nede innenfor det som er mulig, og enda litt under det igjen. Da blir det gjerne bråk, naturlig nok. Det blir overprøvinger, det blir anker, og etter hvert kan det også komme rettssaker.

På side 10 i Riksrevisjonens rapport står det at Riksrevisjonen ser behov for å

«påpeke at de regionale rovviltneemndene er statlige neemnder, og at Klima- og miljødepartementet dermed har det overordnede ansvaret for å ivareta nasjonal rovviltpolitikk når samordningen på regionalt nivå ikke fungerer.»

Sånn er det, og dette er det ikke alle rovviltneemnder, tror jeg, som er klar over, eller alle lokalt som er klar over. Dette skaper konflikt, selvfølgelig gjør det det. Vi må kunne slå fast at systemet med rovviltneemnder i små regioner ikke har vært direkte vellykket.

Jeg har lyst til å nevne et poeng til, for å få dette konfliktnivået ned. Det er et poeng jeg har etterlyst mange ganger i denne debatten, og det er kunnskap. Jeg er overbevist om at kunnskap får konfliktnivået ned. Det er vel ingen annen sak, tror jeg, som har vært diskutert her i salen, hvor følelsene er sterkere enn fakta. Jeg etterlyser det nok en gang – jeg har gjort det til flere statsråder – at forvaltningen i større grad kommer på banen når det er dagsaktuelle debatter i mediene der det er åpenbare faktafeil, og det er faktafeil, og så er det faktafeil igjen. Det krever en del ressurser. Naturveiledertjenesten i SNO, Statens naturvernoppsyn, ble slanket. Men kunne statsråden, hvis han har anledning til å svare på dette, sagt litt om hvorvidt han kunne tenke seg en informasjonsgruppe, eller på annen måte brukt embetsverket til informasjon?

Emilie Enger Mehl (Sp) [18:08:37]: Jeg synes det er provoserende å høre på hvordan statsråden fra Venstre og også SV, egentlig, hele tiden prøver å undersøke hvor alvorlig rovviltproblematikken er for dem som er berørt av og lever med rovvilt, hvor stor påkjennning det er å drive med beitedyr som blir tatt av rovvilt, og hvor stor den problematikken egentlig er i de områdene som er utsatt, f.eks. i ulvesona, hvor jeg kommer fra.

Jeg er veldig glad for at flertallet i komiteen understreker at man er kritisk til Riksrevisjonens vurdering av om beitenæringen er livskraftig, og at man peker spesielt på at man burde advare mot å se seg blind på tall og statistikk over hvor mange sauer det er her i landet, fordi det kan kamuflere store lokale og regionale rovviltkatastrofer. – Det syntes jeg var veldig godt sagt, for det er nettopp tilfellet.

Jeg synes det er ganske parodisk at statsråden igjen, det gjorde også forrige statsråd opp og i mente, står og luffer ut om at det er blitt så mange flere sauer i ulveso-

na. Han sier det er flere sauer på beite. Ja, det er flere sauer på innmarksbeite, men det er utmarksbeite som er det sentrale her – det er det vi snakker om.

Når antall sauer som er blitt drept av ulv i ulvesona, har gått ned, er det fordi det ikke er sauer igjen på utmarksbeite. Det er ganske alvorlig. Det handler om om vi ønsker å bruke naturressursene våre til å produsere mat. Det handler om om vi ønsker livskraftige lokalsamfunn også i ulvesona, om vi ønsker at kultur og tradisjoner skal holdes i hevd, og om vi ønsker at vi skal ha god dyrevelferd, så god dyrevelferd som mulig.

Det er mange ting som er problematisk med dagens rovviltforvaltning, og én av tingene som Riksrevisjonen rettmessig peker på, er at man ikke har en effektiv nok skadefelling. Det bør man ta tak i og finne bedre løsninger på. Det kan man godt gjøre i samarbeid med dem som driver med skadefelling, f.eks. i Nord-Østerdalen, som har masse erfaring, som prøver å komme med innspill hele tiden til departementet og til Miljødirektoratet om hvordan man kan gjøre dette på en bedre måte. Da må departementet lytte til det.

Så burde man kartlegge kostnader for ulveforvaltningen, helt fra bønder til statsrådets nivå. Jeg lurer på om vi hadde akseptert den galskapen vi holder på med, hvis vi hadde visst hvor dyrt det egentlig er når man summerer opp – alle som sitter på kontorjobb med dette, alle kostnadene som er knyttet til skadefelling, mislykket forsøk på skadefelling, tap av rovvilt osv. og i tillegg den menneskelige belastningen som kommer med det.

I tillegg må man slutte med den verningen av genetisk viktig ulv, som går helt på tvers av rovviltforliket.

Ketil Kjenseth (V) [18:11:55]: Behandling av rovviltsaker er kontroversielt. Det er delte meninger om politikkområdet. Det er ikke så merkelig, gitt at målene om å ta vare på både rovvilt og beitedyr i utgangspunktet er motstridende hensyn.

Det er likevel synd at man i rovviltdebatten ofte setter fram svært sterke påstander om hvordan verden ser ut, og hvordan problemene bør løses, uten at påstandene lar seg verifisere, verken gjennom forskning, overvåking av bestanden eller undersøkelse av skade på beitedyr.

Et eksempel er at flertallet i innstillinga legger til grunn at «meir enn ein av tre reinkalvar vert tekne av rovvilt». Om man går nærmere inn i det Riksrevisjonen har beskrevet, i det som foreligger av skadedokumentasjon og erstatningsutbetalinger, og i det vitenskapelige arbeidet som også ble forklart av en forsker i komitéhøringen den 25. november, er det vanskelig å se at det er grunnlag for en slik påstand. Ifølge Landbruksdirektoratets tall ble det f.eks. født 150 000 reinkalver i

reindriftsåret 2018/2019, mens det i samme år ble utbetalt erstatninger for 13 500 kalver som tap til rovvilt.

Jeg vet ikke hvor tallene i innstillinga er hentet fra, men kanskje er det slik at alle tap, uansett tapsårsak, er inkludert i tallene som oppgis som rovvilttap. I alle tilfeller er dette utfordrende, både fordi det gir inntrykk av enda større utfordringer, og fordi tiltakene i mindre grad vil bedre situasjonen for reindrifta dersom utgangspunktet er feil.

Også i omtalen av sauenevingen har flertallet tatt inn en påstand om at «beitebruk i utmark så å seie er utradert i fleire fylke, noko som i stor grad er på grunn av rovviltforvaltninga». Videre mener flertallet at Riksrevisjonen burde ha vurdert «kva som er årsakene til at beitebruken så å seie er avvikla eller sterkt redusert i bjørnesona og ulvesona, stikk i strid med dei føresetnadene som Stortinget har uttrykt fleire gonger». Her er det to viktige poenger flertallet ser ut til å ha gått glipp av. Det ene er at undersøkelsen fra NIBIO viser at antall sauer i ulvesonen snarere er økt i perioden, som om lag er det tidspunktet ulven ble reetablert som ynglende bestand i Norge. Det andre poenget er at rovviltforliket i 2011 sier:

«I prioriterte rovviltområder skal saueproduksjon og andre produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses gjennom forebyggende tiltak og omstilling, med utgangspunkt i forekomsten av rovvilt i beiteområdet.»

At det skjer en tilpasning med en endret driftsform innenfor prioriterte rovviltområder som ulvesonen, er altså helt i samsvar med den politikken Stortinget har vedtatt.

Det er flere slike eksempler, og jeg skulle ønske at både Riksrevisjonen, kontroll- og konstitusjonskomiteen og partier i Stortinget i større grad også ser til hva Sverige gjør, fordi vi har felles forvaltning. Fordi det egentlig er små fagmiljøer og et stort ansvar, bør vi samordne mer. Da ville en også ha sett at frustrasjonen er mye, mye større i Sverige, og at vi i Norge har lyktes godt med den rovviltforvaltningen vi i dag har.

Aud Hove (Sp) [18:15:12]: Eg vil gå så langt som til å seie at ein kan få inntrykk av at miljøforvaltninga og Klima- og miljødepartementet trenerer for å svekkje den regionale forvaltninga og for ikkje å følgje det Stortinget har bestemt. Eit eksempel er at lisensfellinga ikkje fungerer optimalt, og – i tillegg til det Riksrevisjonen kommenterer – er basert på meir eller mindre frivillig arbeid. Dei hjelpemidla som skal til for å lykkast med effektive og raske uttak, er ikkje til stades i stor nok grad – f.eks. bruk av scooter. Det har vore meldt inn mange gonger. Det er noko som miljøforvaltninga sjølv bruker i sine uttak der det skjer, spesielt på jerv.

Lisensfelling er ikkje jakt eller fritidssyssele, som ein kan få inntrykk av at nokre meiner, men eit fellingsoppdrag basert på lisensfellingkvotar som er godkjende av staten. Då bør staten i større grad inn og sørge for at vi held oss på det bestandsmålet som er vedteke også. Det vart gjort nokre grep med lov til å bruke ljøs og kamera, men dette held ikkje.

Det står klart og tydeleg i rovviltforliket: «Det er et mål at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes.» Dette burde revisjonen problematisert. Når vi no gjennom Prop. 90 L frå Klima- og miljødepartementet får melding om at ein vil gå frå åtte til seks rovviltnemnder, vil det svekkje den regionale rovviltforvaltninga. I rovviltforskrifta § 5 står det:

«I hver forvaltningsregion skal en rovviltnemnd ha hovedansvaret for forvaltningen av gaupe, jerv, bjørn og ulv. Rovviltnemnden skal gjennomføre vedtatt nasjonal rovviltpolitikk innenfor sin region, og skal ha nær kontakt med berørte kommuner og organisasjoner.»

Dette blir vanskeleg med regionar større enn Danmark.

Rovviltnemndene skal forvalte etter den tosidige målsetjinga og etter bestandsmålet for den enkelt rovviltarten. Dei skal vere eit bindeledd mellom lokale interesser og utfordringar og departement og direktorat og skal sikre at partar blir høyrde og forstått, samtidig som dei skal følgje sine vedtekne og godkjende forvaltningsplanar, som er baserte på lokale forhold, kunnskap og erfaringar opp mot nettopp det Stortinget har bestemt, noko dei då gjer i dag. Så det er ikkje rovviltnemndene som driv omkamp om politikk, som ein del meiner. Eg vil heller påstå at det er direktorat og departement.

Til slutt: Vi treng ei rovviltforvaltning som ser på fakta bak tala, tek folk og næring på alvor, og som fører til større tillit på tvers av styringslinjene og etatane. Eg vil påstå at slik er det ikkje i dag.

Nils T. Bjørke (Sp) [18:18:19]: Beitenæringa er noko av det sentrale for norsk matproduksjon og sjølvberging – og for busetnad i distriktet. Noreg er eit av landa i Europa med minst dyrka mark, og dermed beiteressursar, og då snakkar me om beiteressursane i utmark. Når det her vert hevda at bruken av beite ikkje har gått ned, er det snakk om bruk av innmark, som ein kan produsera andre matvarer på. Det er utmarka som er den store utfordringa.

Litt av grunnen til at eg no tok ordet att, er at representanten Nævra meinte at rovviltnemndene ikkje følgjer opp vedtak. No er både SV og ministeren opptekne av å høyra på fagkompetansen. NINA vart i høyringa utfordra på om rovviltnemndene gjorde arbeidet sitt. Ko-

miteen sende konkret spørsmål til NINA om det var noko konkret dei meinte at rovviltnemndene ikkje følgde opp og gjorde oppdraget sitt. Det fekk me altså ikkje eitt konkret døme på frå NINA. Det var eit langt brev, men utan eit konkret forslag på kva dei gjer. Då meiner eg at ein bør la rovviltnemndene gjera arbeidet sitt så lenge dei gjer det innanfor ramma. Det å la rovviltnemndene få arbeida innanfor rammene av rovviltforliket er måten å dempa konflikten på.

Me treng utmarksnæringa for å oppretthalda eit aktivt landbruk og utnytta ressursane. Eg må særleg seia at eg er bekymra for reindriftsnæringa og utfordringane og tapa dei har – forskjellen på opplevd utfordring for reindriftsgjetarane, som er ute og gjer arbeidet, og arbeidet til teoretikarane. Viss ein ikkje klarer å slå saman og verta einige om realitetane, klarer me heller ikkje å koma fram til gode resultat.

Statsråd Sveinung Rotevatn [18:20:23]: Debattar om korleis rovdypolitikken i Noreg burde vere, høyrer heime i energi- og miljøkomiteen, og dei er det slett ikkje for få av, dei er det mange av. Men debatten om korleis politikken faktisk er – vedteken av Stortinget, og om regjeringa følgjer opp – er opplagt ansvaret til kontroll- og konstitusjonskomiteen. Eg må seie at eg synest det meste av denne debatten har tendert til å handle om det første, nemleg korleis politikken burde vere – stort sett ifølgje Senterpartiet – og ikkje korleis han er, vedteken av Stortinget. Og det er det Riksrevisjonen sitt ansvar å følgje opp og sjå på.

Eit kort eksempel på det er når representanten Enger Mehl seier at det er klart i strid med Stortinget sine vedtak at ein tek særlege omsyn til genetisk verdifulle individ i rovviltstamma. Det er rett og slett heilt feil. Eg kan vise til rovviltforliket av 2011 punkt 2.2.21, der står det:

«Ved beslutning om uttak av et dyr skal det vurderes om det er mulig med flytting dersom individet er særlig verdifullt.»

Det er Stortingets vedtekte politikkk, han følgjer regjeringa opp, og sjølvsagt kritiserer ikkje Riksrevisjonen han. Når Stortinget då vert sint på Riksrevisjonen for at dei ikkje kritiserer regjeringa fordi vi følgjer opp det Stortinget har gjort, synest eg det er litt rart å vere vitne til. Det er ein grunn til at Stortinget har vedteke det, det er så høg grad av innavl i ein del av rovdyrstammene våre, særleg for ulv, at det er viktig å ta vare på genetisk verdifulle individ dersom det er mogleg.

Så vert det sagt at vi underslår kor alvorleg situasjonen er. Av og til får eg følelsen av at jo færre sauer som vert tekne, jo meir alvorleg vert situasjonen. Men når situasjonen faktisk er at vi har halvert tapet av sau, når talet på sauer på beite går opp og vi held bestandsmåla

nokolunde – litt over på nokre, litt under på andre – så vert situasjonen meir og meir alvorleg. Det synest eg er vanskeleg å forstå. Eg er ikkje ueinig i at konfliktsituasjonen er eskalerande i stortingssalen eller i avisspaltene, det er eg heilt einig i. Men når ein spør folk om kva dei faktisk meiner, er det slik at stadig fleire ikkje meiner at det er altfor få rovdyr, eller at det er altfor mange, dei meiner at forvaltninga er bra slik ho er i dag. Stadig fleire er rett og slett einige med regjeringa. Slik sett synest eg at denne debatten har litt til felles med EØS-debatten, som også er stadig eskalerande både i avisspaltene og på Stortinget, men der det store fleirtalet av folk faktisk er einig i den politikken som vert ført, og fleire og fleire er faktisk det.

Til representanten Arne Nævra, som meiner at regjeringa bør kome på banen med fleire informasjonstiltak for å korrigere faktafeil. Eg ser det sjølvsagt som ein del av mi oppgåve som ansvarleg statsråd å delta i den politiske debatten på dette området, og då forsøker eg alltid å halde meg til fakta. Men eg kan starte med å gå føre med eit godt eksempel og vise til innstillinga, der fleirtalet brukar heilt feil tal når det gjeld kor mange reinsdyrkalvar som er tekne av rovdyr. Det som står der, stemmer ikkje, og det kunne med fordel vore sjekka med departementet før ein skreiv det.

Emilie Enger Mehl (Sp) [18:23:33]: Jeg kan informere statsråden om at det vi debatterer her, er om rovviltpolitikken som gjelder i dag, fungerer, og det mener jeg ganske klart at den ikke gjør, og jeg mener også at Riksrevisjonen peker på flere grunner til at den ikke gjør det. Komiteen skriver bl.a. i sine merknader at det hadde vært interessant om Riksrevisjonen hadde vurdert dagens bestandsmål, som er innrettet som et minimums- og maksimumsmål for bestandens størrelse, når det gjelder ulv. Det har ikke Riksrevisjonen sett på. Det er et sentralt punkt, hvor det er ganske bred politisk enighet om at regjeringen ikke følger opp Stortingets vedtatte politikk, for man har en ulvebestand som er langt større enn det som Stortinget har vedtatt. Det har også vært opphavet til flere demonstrasjoner utenfor her, som vi har vært inne på tidligere i dag, nemlig demonstrasjoner for at Stortingets vedtatte politikk skal følges.

Så er det klassisk at det blir en debatt om hvem som har riktig fakta. Blant annet var representanten Kjenseth inne på det, med en lang opplisting av ting som han mente var feil fakta, og som han mente var veldig synd sto i innstillingen. Jeg rakk ikke å notere alle, men jeg fikk med meg f.eks. én påstand, at det var feil at beitebruk i utmark er utradert i flere fylker. Da kan Kjenseth f.eks. lese rapporten Beitebruk i ulvesonen, som er utarbeidet av NIBIO og AgriAnalyse, hvor det står nettopp

det. Jeg tror at hvis man hadde satt seg ned og sett på fakta, ville man funnet at det er godt belegg for de merkningene som står i innstillingen, og også for de meningene som Senterpartiet har i rovdyrdebatten, både her og ellers.

Et annet eksempel fikk vi i forrige debatt, om bestandsmålet for bjørn, hvor vi ble beskyldt for ikke å holde oss til fakta. Det vi viste til, var at det er offentlige data som viser at det er fire ynglinger for bjørn som er observert i Trøndelag i 2018. Det kan jo tyde på at det er fire ynglinger for bjørn i Trøndelag i 2018, mens det registrerte bestandstallet er 1,8. Det stilte vi spørsmål ved, for det er jo to motstridende ting, som er viktig å kunne diskutere i forvaltningen av rovdyr.

Jeg tror den avvisende linjen som spesielt Venstre i komiteen, men også regjeringspartiene legger seg på, hvor man ikke anerkjenner rovdyrproblematikken, og hvor man ikke følger den politikken som er vedtatt av Stortinget, er veldig konflikt drivende. Så for alle som mener at man må dempe konflikten, tror jeg det første man må gjøre, er å begynne å følge opp den politikken som er vedtatt av Stortinget – f.eks. i ulvesonen, som jeg kjenner godt, gjelder det da spesielt bestandsmålet for ulv – og å slutte å trenere f.eks. uttak av ulv, eller en demokratisk forankring av ulveforvaltningen, men heller støtte opp om det rovviltforliket som er vedtatt og gjeldende.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [18:26:42]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å integrere flyktninger og innvandrere gjennom kvalifisering til arbeid (Innst. 190 S (2019–2020), jf. Dokument 3:4 (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til saksordfører, 3 minutter til hver av de øvrige partigruppene og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Bente Stein Mathisen (H) [18:27:31] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteens medlemmer for et godt og konstruktivt samarbeid.

I denne undersøkelsen har Riksrevisjonen sett på hvordan myndighetene arbeider for å ivareta Stortingets mål om at flyktninger og innvandrere skal integreres i det norske samfunnet gjennom kvalifisering og deltakelse i arbeid. Funnene som avdekkes, forklarer hvorfor målene ikke blir nådd.

Undersøkelsen er fra årene 2010–2018 og omfatter innvandrere med fluktbakgrunn og familiegjenforente mellom 18 og 67 år født i land utenfor EØS- og OECD-området. I disse årene ble det bosatt 74 000 flyktninger i Norge, og i tillegg ble ca. 133 000 familiemedlemmer bosatt på familiegjenforening.

Staten bruker betydelige midler på tiltak for å kvalifisere innvandrere til arbeid. Likevel er sysselsettingen for lav, og ledigheten er tre–fire ganger høyere blant innvandrere fra Asia og Afrika enn i befolkningen for øvrig. Det er bekymringsfullt at en så stor andel av innvandrerbefolkningen står utenfor arbeid over tid. Det er uheldig for den det gjelder, og kostbart for samfunnet. Jobb og deltakelse i arbeidslivet er en viktig inngang til det norske samfunnet og en forutsetning for økonomisk selvstendighet.

Riksrevisjonen peker på viktigheten av treffsikre tiltak og bedre samarbeid mellom de departementer og etater som har ansvar for integrering. Gruppen asylsøkere og innvandrere er sammensatt, og det er stor variasjon når det gjelder kompetanse og arbeidserfaring. Noen er høyt utdannede, andre er rett og slett analfabeter.

Funnene i rapporten er følgende: Det er ikke godt nok samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet når det gjelder kartlegging av asylsøkere i asylmottak. Bosettingsarbeidet går for så vidt greit, men det er ikke alltid målrettet for å oppnå god integrering. Introduksjonsprogrammet bidrar ikke godt nok til utdanning og arbeid på varig basis, og Navs tiltak får innvandrere i arbeid, men sysselsettingen faller over tid. «Jobbsjansen» viser seg å gi noe bedre resultater enn f.eks. introduksjonsprogrammet.

Et annet positivt funn er at flere tar videregående opplæring gjennom introduksjonsprogrammet. Det kan også åpne viktige dører inn i samfunnet til arbeidsliv og høyere utdanning.

I undersøkelsen kommer det frem at de instanser som har ansvaret for å sikre helheten i integreringspolitikken, ikke samarbeider godt nok. Undersøkelsen avdekker bl.a. mangelfull kartlegging av beboerne i mottak, noe som forsinker integreringsarbeidet. Bosettingen av flyktninger med innvilget opphold går raskere enn tidligere, men utfordringen er å gi flyktninger et tilbud om kvalifisering og jobb.

Det er bekymringsfullt at introduksjonsprogrammet ikke treffer godt nok til å sikre kvalifisering til ar-

beid og utdanning på varig basis. Derfor må det tenkes nytt. Det er veldig positivt at det er innført nye kriterier for bosetting i kommunene med mer vekt på jobbmuligheter, og at det satses på nye tiltak.

Når mål ikke blir nådd, er det viktig å tenke nytt – og noen greier å tenke nytt. Sisters In Business i Asker er et godt eksempel. Det ble startet av de to initiativtakerne Sandra Tollefsen og Farzaneh Aghalo, som ville gå nye veier for å hjelpe innvandrerkvinner som strevde med å få jobb. De etablerte et sosialt nettverk mellom kvinner med ulik og verdifull kompetanse, hvor mottoet er: Ingen kan bli selvstendig alene. IKEA, Nav og Asker kommune har vært viktige samarbeidspartnere. Sisters In Business startet med en systue på IKEA, hvor det produseres forklær og handlenett for salg, og de tar også imot klær til reparasjon. Nylig ble enda en systue åpnet. Elleve kvinner har fått jobb gjennom prosjektet, og fem har arbeidstrening med mål om fast jobb. I disse dager deltar disse kvinnene aktivt med det landet vårt trenger, med å jobbe på spreng med å sy smittevernfrakker til norske sykehus. I Sisters In Business lærer ikke deltakerne å skrive en cv, men de lærer å presentere en levende søknad ved å synliggjøre egen erfaring og kompetanse. De lærer om norsk arbeidsliv, rettigheter, plikter, oppmøte og samarbeid ved «learning by doing». Og de lærer norsk.

Den nye integreringsloven har heldigvis mer fokus på norskopplæring, utdanning, kvalifisering og arbeid, og det er bra. Derfor er det viktig å tenke nytt og lære av det som fungerer, som sånne prosjekter som Sisters In Business.

Jeg synes det lover godt at de ansvarlige statsråder sier i sine kommentarer at de vil følge opp anbefalingene til Riksrevisjonen med bedre koordinering av virkemiddelapparatet mellom statlige etater og kommunene. Bedre samarbeid på tvers er viktig mellom de departementer og etater som har ansvar for integrering.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Dag Terje Andersen (A) [18:32:23] (komiteens leder): Takk til saksordføreren for en grei presentasjon av det som i all hovedsak er en enstemmig innstilling. Selv om det er litt delte merknader, er det ikke noen direkte uenighet.

Derfor skal jeg heller rette søkelyset på den situasjonen vi er i. Jeg er veldig bekymret for disse gruppene i dagens situasjon med koronautfordringene. Det er ualmennlig viktig, som det går fram av Riksrevisjonens rapport, at vi blir flinkere enn vi er i dag til å analysere den kompetansen folk faktisk har med seg fra utlandet, for ganske mange har det. Spørsmålet er om den kan konverteres og godkjennes i Norge. Det er viktig, selvføl-

gelig – selv om det er kommunene som har hovedansvaret for undervisningen for dem som blir bosatt, er det en del av undervisningssamfunnet Norge. Men ikke minst, fordi arbeidsministeren er her, vet vi at sysselsettingen er lavere i disse gruppene enn i gjennomsnittet i befolkningen, og at veldig mange er sysselsatt i lavlønnsyrker. Det er veldig mange nettopp i disse yrkene som nå er permittert, og for noen små firmaers vedkommende vil være permittert så lenge at de kanskje blir arbeidsledige fordi firmaet går dukken.

Derfor er det all grunn til å ha oppmerksomhet spesielt på dagens situasjon, for Riksrevisjonen har her på en forbilledlig måte laget en interessant rapport, en rapport som vi kan lære noe av. Jeg vil også be spesielt om at vi både når det gjelder arbeidsmarkedstiltak, tilbud om praksisplasser, for vi vet at språk læres veldig bra gjennom å være i jobb og benytte språket i jobben, og når det gjelder andre ytelser, tar hensyn til at denne gruppa er enda mer utsatt enn gjennomsnittet av det norske folk med den krisa vi nå har. Det håper jeg statsråden tar med seg i både revidert budsjett og i framtidige pakker som vil komme.

Nils T. Bjørke (Sp) [18:34:52]: Eg vil takka saksordføreren for godt arbeid og Riksrevisjonen for ein god og grundig rapport. I gode og dårlege tider har dette landet teke imot innvandrara og flyktninga som treng hjelp og vern frå staten Noreg. Eit viktig mål når desse kjem hit, er at dei lærer seg å kjenna samfunnet vårt og får arbeid som gjer dei til sjølvhjelpne samfunnsborgara. Staten må leggja til rette for dette heilt frå flyktningane og innvandrara er i mottak, vert busette i kommunar der dei deltek i integreringsprogram, og til dei møter opp på eit Nav-kontor for å få hjelp til å koma i arbeid. Då må verkemidla frå dei tre ulike departementa fungera som heilskap. Det gjer dei dessverre ikkje i dag.

Det viktigaste som må skje i etterkant av denne rapporten, er at Justis- og beredskapsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Arbeids- og sosialdepartementet saman vurderer om dei verkemidla ein i dag nyttar, er dei rette, eller om dei rett og slett må tenkja nytt. Dei må òg vurderer korleis departementa, etatane og kommunane kan samarbeida betre i heile prosessen frå mottak til arbeid.

Eg vil òg trekkja fram at rapporten fortel oss at nokre kommunar får til eit betre integreringsarbeid enn andre. Det ein ser, er at det ikkje er nokon samanheng mellom storleiken på kommunane og om dei lukkast eller ikkje. Difor må dei tre departementa som skal samarbeida, henta erfaring frå dei kommunane, både små og store, som får dette til. Slik kan ein finna dei beste samarbeids- løysingane som gjev inspirasjon til nye og praktiske grep.

Målet om å koma i arbeid gjeld i dag langt fleire innvandrarar og flyktningar. Rapporten peiker på at Nav sine arbeidsretta tiltak bidreg positivt, men at sysseltjinga går ned over tid. Dette kan gje grunn til å vurdere på nytt om Nav sine arbeidsretta tiltak er dei rette. No når arbeidsløysa har vorte stor hjå mange, må måten Nav arbeider på for å få folk i arbeid, verta prioritert.

Denne rapporten om korleis dagens arbeid fungerer, gjev grunnlag for å tenkja nytt. Eg vonar departementa vil gjera det.

Freddy André Øvstegård (SV) [18:37:07]:Takk til saksordføreren for godt arbeid med denne revisjonen og en god gjennomgang også i sitt innlegg av det som for det meste er en innstilling fra en samstemt komité.

Derfor vil jeg bruke litt tid på noe som kun de rød-grønne partiene står på i innstillingen i dag. Det er bekymrende at arbeidssøkende innvandrere har en synkende sysselsettingsrate over tid, når det gjelder både dem som har deltatt på tiltak, og dem som ikke har deltatt. Selv om de kommer ut i jobb, faller de ut igjen. I rapporten pekes det på mangel på kompetanse som en mulig årsak, og at det å gi bedre formelle kvalifikasjoner gjennom opplæring kan bidra til å forhindre dette. Men rapporten peker også på at brukerne som deltar i arbeidstrening, oftest får jobb i det ufaglærte arbeidsmarkedet, og at svak tilknytning til arbeidslivet og dårlig lønn er årsaker. Så for å si det på en annen og litt mer direkte måte: Vi snakker her om utvikling av et A- og et B-lag. De som kommer inn i arbeidslivet gjennom tiltak, kommer inn i et arbeidsliv preget av midlertidighet, deltid, bemanningsbyråer og lite organisering.

Derfor er kanskje noe av det viktigste vi kan gjøre, å sørge for at alle, også de som er nye i det norske arbeidslivet, får ta del i et trygt og organisert arbeidsliv med hele og faste stillinger. Det handler om politiske valg framover som ikke denne komiteen behandler. Det handler ikke minst om fagforeningsgrad og sånt noe. Men det grunnlaget som denne rapporten gir, og som komiteen har behandlet, viser hvor viktig akkurat det er, og det tenker jeg også er fint å bemerke i vår behandling av denne rapporten.

Solveig Schytz (V) [18:39:37]: Riksrevisjonen har gjort en grundig undersøkelse når de har gjennomgått myndighetenes arbeid med å integrere flyktninger og innvandrere gjennom kvalifisering til arbeid. Arbeid er en viktig del av livet. Det er viktig for både identitet og selvfølelse. Arbeid gir inntekt og frihet. Samtidig er arbeidsplassen en av våre viktigste fellesskapsarenaer, og den er særlig viktig for integrering, for å lære hverandre å kjenne og for å lære seg språk.

Riksrevisjonen påpeker at virkemiddelapparatet på integreringsfeltet samlet sett ikke fungerer godt nok.

Sysselsettingen blant innvandrere er lavere enn blant majoritetsbefolkningen, og mange innvandrere har så lave inntekter at det ikke er mulig å forsørge seg selv, til tross for at det brukes betydelige ressurser på å kvalifisere innvandrere til arbeidslivet.

I årene undersøkelsen tar for seg, er det gjort en rekke tiltak for å styrke kvalifiseringsprogrammet og øke sysselsettingen. Forsøket med integreringsmottak, tiltak for raskere bosetting av flyktninger med innvilget opphold og økt bruk av utdanningsrettede tiltak har ført til forbedringer i integreringsarbeidet. Likevel viser Riksrevisjonens undersøkelse at selv om det brukes betydelige ressurser, er det flere svakheter i integreringskjeden. Dette er svært alvorlig.

Kommunene har en spesielt viktig oppgave i integreringspolitikken. Gjennom introduksjonsprogrammet skal de bidra til å sikre kvalifisering til utdanning og arbeid på varig basis. Kommunene har plikt til å utarbeide og følge opp en individuelt tilpasset plan for norskopplæring og introduksjonsprogram, men dessverre viser Riksrevisjonens gjennomgang at altfor få mennesker får individuelt tilpasset program. Dessverre er det store forskjeller mellom kommunene, og derfor ble det i 2016 tatt initiativ fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet for å bedre resultatene i introduksjonsprogrammet og redusere forskjellene mellom kommunene. Dette er fulgt opp av Kunnskapsdepartementet og IMDi, som har innledet et samarbeid med kommunene som har slitt mest med dette arbeidet, slik at det kan styrkes.

Det er alvorlig at mange innvandrere står utenfor eller har svak tilknytning til arbeidslivet og dermed blir avhengig av offentlige overføringer. Arbeid er viktig for at folk som kommer til Norge, skal kunne delta i samfunnet på lik linje med andre. Det handler om grunnleggende frihet, og det handler om fellesskap.

Statsråd Guri Melby [18:42:20]: Riksrevisjonens funn og vurderinger i denne rapporten sammenfaller i all hovedsak med mye av det som er kommet fram i en rekke andre utredninger og rapporter de siste årene, og også med den kunnskapen Kunnskapsdepartementet har om hva som er utfordringene på integreringsfeltet.

For å møte disse utfordringene har regjeringen derfor satt i gang en omfattende integreringsreform. Høsten 2018 la regjeringen fram integreringsstrategien «Integrering gjennom kunnskap» for perioden 2019 til 2022. Utdanning, kvalifisering og arbeid er sentrale innsatsområder for denne strategien. Den er utarbeidet sammen med andre departementer som er sentrale aktører på integreringsfeltet, og det er sju departementer som har ansvar for tiltak i strategien. Vi ser også at det er behov for en gjennomgang av det samlede virkemid-

delapparatet, slik Riksrevisjonen anbefaler, og vil ta initiativ til en slik samlet gjennomgang.

Et viktig grep i reformarbeidet er Prop. 89 L for 2019–2020, lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid, også kalt integreringsloven, som ble lagt fram for Stortinget den 24. april 2020. Integreringsloven skal erstatte introduksjonsloven, som vi har hatt siden 2003. Det er en målsetting at den nye loven skal bidra til at flere innvandrere deltar i og får en varig tilknytning til arbeidslivet. Introduksjonsprogrammet skal i større grad fylle gapet mellom hva slags kompetanse deltakerne har når de kommer til Norge, og hva som kreves i det norske arbeidsmarkedet. For å nå det målet legges det til rette for at programmet skal føre til mer formelle kvalifikasjoner for deltakere som har behov for det.

Videre må opplæringen i norsk og samfunnskunnskap i større grad gi deltakerne tilstrekkelige norskkunnskaper for at de kan komme seg ut i utdanning eller få en varig tilknytning til arbeidslivet. I proposisjonen foreslås innretningen av norskopplæringen endret fra gjennomførte timer til et krav om å nå et minimumsnivå i norsk, og det foreslås å innføre et kompetansekrav for lærere som underviser i norsk. For å gi et mer tilpasset tilbud til den enkelte foreslår vi å innføre differensiert programtid for deltakere i introduksjonsprogrammet.

En sentral del av bakgrunnen for den nye loven har vært at det er for store lokale variasjoner i kvalitet og virkemiddelbruk blant kommunene, og vi ser at det er for mange kommuner som ikke etterlever regelverket. Det er blitt påpekt gjennom evalueringer og tilsyn og også av Riksrevisjonen. Vi innfører derfor nå et forsvarlighetskrav, og det gjøres for å sikre at tilbudet kommunen gir etter integreringsloven, skal være av en viss kvalitet og forankret i fagkunnskap og faglige retningslinjer.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [18:45:20]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk (Innst. 211 S (2019–2020), jf. Dokument 3:5 (2019–2020))

Presidenten: Etter ynske frå kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til saksordføraren, 3 minutt til kvar av dei andre partigruppene og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg

frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Dag Terje Andersen (A) [18:46:08] (komiteens leder og ordfører for saken): La meg starte med å takke for godt samarbeid i komiteen om denne saken. Jeg skal legge fram en innstilling som på alle punkter er enstemmig.

Vi tar inn over oss det alvorret og det ansvaret som ligger i at vi skal diskutere om noen av Norges språk skal overleve i framtida. Så alvorlig er det. Det er truede språk vi snakker om – nordsamisk, men særlig lulesamisk og sørsamisk, som er sterkt truede språk. Vi må sørge for at det ikke går som det har gått med pitesamisk og med skolte- eller østsamisk, språk som i dag ikke lenger blir betraktet som levende språk i Norge.

Det var i skoleåret 2018–2019 2 875 elever som mottok undervisning i eller på samisk. Det antallet tilsier, særlig for de minste språkene, at det er alvorlig truede språk vi snakker om. Det er 92 kommuner som har samiskundervisning, 12 av dem underviser på samisk.

Noe av problemet er at mange som kunne hatt rett til samisk enten som førstespråk eller som hovedundervisningsspråk, rett og slett ikke er kjent med denne rettigheten. Særlig gjelder det selvfølgelig de mange kommunene der det ikke er mange med samisk bakgrunn. Derfor mener vi at det er viktig at barna allerede i barnehagen blir gjort kjent med de rettighetene de har, for det viser seg at de som har og er i stand til å hevde sine rettigheter, faktisk får den undervisningen de har krav på. Det betyr at kommunene må sørge for at folk får informasjon om sine rettigheter.

I 2017–2018 ble det gitt fjernundervisning til 340 elever. Det kan for de beste leverandørene av fjernundervisning – som Kautokeino, der vi var på besøk, er et eksempel på – være et veldig godt tilbud der mulighetene til å skaffe samisk kompetanse i egne lærerkrefter er begrenset. Men der er det også veldig stor variasjon i kvalitet, og i NOU 2016: 18, Hjertespråket, ble det understreket at det å ha muligheten til å samles er viktig for å kunne utvikle det samiske språket når en bare får fjernundervisning.

Det er manko på samiske lærere. Det blir gjort en stor jobb fra høyskolen og andre for å prøve å rekruttere til samisk utdanning. Særlig i de minste språkene er det selvfølgelig vanskelig å rekruttere, men samtidig er det sånn at det å ha suksess med å rekruttere noen få ekstra vil ha veldig stor betydning for undervisningen og dermed også for språkets overlevelse. Det ble vist til eksempler i Nordland, der Fylkesmannen, Nordland fylkeskommune, universitetet og Sametinget har jobbet godt og målrettet sammen for å få dem som har gode samisk-kunnskaper, til å velge lærerutdanning. Der vil jeg nevne

én ting som ble nevnt for oss – jeg tror det var både på høyskolen og i Sametinget – nemlig at kompetansekra- vet i matematikk noen ganger kan være til hinder for at de som har et ekte og naturlig forhold til samisk, får mu- ligheten til å spesialisere seg som samisklærere. Det er noe vi mener at statsråden bør se på om det kan velges pragmatiske løsninger for.

Den siste utfordringen er læremateriell. Det viser seg at Sametinget har ubrukte midler – 65,3 av 97,1 mill. kr som er avsatt til å utforme læremateriell – men de har utfordringer med å finne dem som skal forfatte lærema- teriellet, og de bruker også noen ganger oversatt materi- ell, som det kreves ressurser for å få til. Én ting de pekte på, og som vi kanskje ikke tenker på når vi i Stortinget med stort engasjement mener noe om hvordan framti- dige læreplaner skal se ut, er at hver gang vi forandrer på læreplanene, er det faktisk slik at en del av det sårt til- trengte samiske materiellet kan komme til å bli utdatert. Det er hensyn vi må ta dersom vi skal ta på alvor det samfunnsansvaret vi har for å bidra til at de samiske språkene kan overleve.

Svein Harberg (H) [18:51:33]: Språk engasjerer oss, og det engasjerer meg. Det er helt avgjørende for kom- munikasjonen oss imellom, det er avgjørende for iden- titet, og det er ikke minst avgjørende for kulturbygging.

Det er ingen tvil om at det er utfordrende å være et mindretallspråk i et land. Ekstra utfordrende blir det kanskje når det gjelder de samiske språkene, fordi det er tre språk, altså både lulesamisk, sørsamisk og nord- samisk. Riksrevisjonen peker på en del utfordringer rundt opplæringen i og på samisk.

Takk til saksordføreren, som har gjort en utmerket jobb med denne saken, og til hele komiteen for engasje- mentet, og for at vi sammen reiste til de samiske områ- dene, de nordsamiske riktignok, for å få med oss hva som var utfordringen, finne litt mer ut av hva det er som er problematisk.

Flere av de tingene som påpekes, er velkjent også i andre saker. Sametinget er pålagt ansvaret for å sikre en god opplæring og for å legge til rette for det, men ansva- ret ligger også hos andre. Når vi ser at det påpekes at det ikke er godt nok kjent, er det ikke første gang vi hører om offentlige tilbud som ikke er godt nok kjent. Det som er ekstra krevende for denne gruppen, er at vi ikke alltid vet hvem de er, hvem som skal ha informasjon om at de kan kreve et slikt undervisningstilbud, fordi de i stor grad har måttet registrere seg selv og ta initiativ selv. Det kan gjøres bedre, og da må alle kommuner i landet være med og ta sin del av det ansvaret, helt fra barnehagenivå og oppover.

At en ny digital løsning ikke fungerer, har vi også hørt før, i mange saker. Nå er vi vel i en situasjon akkurat

nå der dette utvikler seg fort, på mange områder, og det håper vi også kan gjelde denne delen av opplæringen.

Det som jeg bare hadde lyst til å påpeke, er at vi nok opplevde litt oppgitthet hva angår læremidler da vi var og besøkte miljøene i Finnmark. Det som var litt skrem- mende, var å se at Ovttas, dette digitale hjelpemiddelet som altså er etablert midt i disse miljøene, av kompe- tansemiljøer, ikke så ut til å være kjent og brukt av dem som hadde bruk for det. Derfor vil det bli særdeles viktig når statsråden skal følge opp, å se til at Sametinget inn- retter og bruker sine ressurser på en slik måte at det tref- fer. Det har jeg tiltro til at statsråden vil følge opp videre.

Nils T. Bjørke (Sp) [18:54:56]: Me har i denne salen grunnlovfesta at styresmaktene skal leggja til rette for at den samiske folkegruppa kan tryggja og utvikla sa- misk språk, kultur og samfunnsliv, og lovfesta at samisk og norsk er likeverdige språk. Dei samiske språka er liv- linja i den samiske kulturen, og me veit at desse er trua. Særleg gjeld dette dei små samiske språka, lulesamisk og sørsamisk.

Så vil eg takka saksordføreren for godt samarbeid og godt arbeid.

Retten dei samiske elevane har til opplæring i og på samisk, må vera reell for at dei samiske språka skal ut- vikla seg som levande språk. No har Riksrevisjonen synt at denne retten ikkje vert teken i bruk mange stader i landet, og at det er mange utfordringar med kvaliteten på undervisninga. No må det gjerast noko. Eg, saman med komiteen, forventar at Riksrevisjonen sine tilrådin- gar vert tekne på alvor og følgde opp. Dette vert ei viktig oppgave for både Kunnskapsdepartementet og Same- tinget framover, anten undervisninga føregår på skulen eller over nettet. Mykje av samiskundervisninga er fjern- undervisning, og skulen har vunne ny erfaring med nett- undervisning den siste tida som ein kan nytta i arbeidet.

Det er også viktig at alle partar erkjenner Sametin- get sitt særskilte ansvar på området, og at Sametinget sjølv nyttar fridomen sin til å løysa dei oppgåvene Same- tinget har ansvar for, på best mogleg vis. Måten arbeidet har vore arrangert på så langt, må ikkje verta ein hemske for å finna nye løysingar. Det er grunn til å spør- ja om det er vel mange ulike aktørar som arbeider på eit så lite fagområde som samiskundervisning er.

Retten til opplæring i og på samisk må vera levande i alle delar av landet for at samisk og norsk skal opplevast som likeverdige språk. Det må vera overordna måten ar- beidet vert organisert og gjennomført på framover. Eg har lyst til å fortelja ei lita historie frå då eg var på eit ju- bileum på Samisk høgskole i Kautokeino. Det var ei som fortalde at då ho vaks opp, meinte foreldra at ho kom til å klara seg best dersom ho ikkje fekk læra samisk. Ho lærte ikkje samisk og tenkte ikkje så mykje på det. Så opplevde

ho å få ein far som vart senil i ung alder, og som gløynde det norske språket. Då kunne ho ikkje kommunisera med faren sin før ho sette i gang og lærte seg lulesamisk, slik at ho kunne snakka med faren att. Det seier litt om kor viktig det er å kunna læra morsmålet sitt.

Freddy André Øvstegård (SV) [18:57:47]: Denne riksrevisjonsundersøkelsen handler om noen veldig viktige forpliktelser Norge har overfor vårt samiske urfolk. I henhold til den europeiske pakten om regions- og minoritetsspråk er både samisk, kvensk og romanés – romani – anerkjent som regions- og minoritetsspråk i Norge og dermed sikret et helt spesielt vern.

Språk er en kulturbærer – kanskje den viktigste kulturbæreren. Derfor er innsatsen for å sikre at samisk, både nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk, er levende språk i rik utvikling, helt avgjørende, slik NOU-en Hjertespråket fra 2016 også har vist. Muligheten til å få undervisning av god kvalitet både i og på samisk for alle elever som har rett på dette, er noe av det viktigste vi kan gi.

Jeg slutter meg til saksordførerenes innlegg og det gode arbeidet som er gjort, og viser til anbefalingene fra Riksrevisjonen, som hele komiteen støtter. Vi trenger flere lærerstudenter. Vi må få informert elever om retten til samisk undervisning. Fjernundervisningen må styrkes. Og vi må samarbeide med Stortinget om alt dette, og spesielt om å sikre gode læremidler på samisk.

Jeg vil dvele litt ved akkurat dette om informasjonen som skal gå til de elevene som har rett på samisk undervisning, for det gjelder særlig alle de kommunene utenfor akkurat det området komiteen besøkte som en del av behandlingen, alle kommunene utenfor de samiske kjerneområdene i nord. Det er et stort ansvar å huske på at disse forpliktelsene og disse rettighetene gjelder i hele landet, og at det med stor sannsynlighet er elever i ganske mange kommuner som har rett på slik undervisning, men som ikke får det. Da vi reiste med komiteen, ble det drodlet rundt mange praktiske, gode løsninger for hvordan man kan få til det, hvordan man kan informere allerede ved skolestart for førsteklassingene. Det burde være mange muligheter for utdanningsmyndighetene til å følge opp og lage et system, slik at alle de elevene som har denne retten, får den. Det vil være et veldig viktig bidrag for at vi bedre skal kunne ivareta våre forpliktelser for dette språket.

Solveig Schytz (V) [19:00:42]: Samene er Norges urfolk, og vi har en særlig forpliktelse til å ivareta og styrke samisk språk og kultur. Likevel er alle de samiske språkene truet. Lulesamisk og sørsamisk er klassifisert som alvorlig truede språk, mens nordsamisk er klassifisert som truet. Et språk er truet når det ikke lenger blir overført mellom generasjoner, og det står i fare for å forsvinne. Det er alvorlig, og vi ser at vi må styrke inn-

satsen for å bidra til at samene kan bevare morsmålet sitt.

Det anslås at det finnes 100 000 samer i Norge i dag, og av dem er det kun 30 000 som behersker samisk språk. Storsamfunnet har ansvar for å gi urbefolkningens kultur i Norge frihet til å utvikle seg på egne premisser. Derfor er det viktig at samiske barn opplever at samisk og norsk er likeverdige språk. Skolen og barnehagen spiller en veldig viktig rolle i dette, og derfor må vi tilrettelegge for at undervisning kan gis nettopp der.

Opplæringsloven gir rett til opplæring i nord-samisk, lulesamisk og sørsamisk over hele landet, men dessverre viser Riksrevisjonens gjennomgang, som vi behandler her i dag, at det er alvorlige mangler i samiskopplæringstilbudet i Norge. Mangel på samisklærere, samiske læremidler og svakheter i tilbudet om opplæring i og på samisk er noen av funnene til Riksrevisjonen. Det er positivt at de som ber om samiskopplæring, i stor grad får dette, men det er ikke godt nok at informasjonen om tilbudet er så lite tilgjengelig som Riksrevisjonens rapport viser. Utfordringen er særlig at tilbudet ikke er godt nok kjent utenfor de samiske kjerneområdene, og at mange derfor ikke registrerer seg eller sine barn som aktuelle brukere av tilbudet.

Sametinget har et viktig ansvar for å få på plass samiske læremidler, og det er viktig at de samarbeider med Kunnskapsdepartementet om å få dette på plass, i tillegg til å gjøre andre viktige vurderinger av hvordan man kan bevare og styrke de samiske språkene.

Samisk kultur og historie må i større grad enn i dag gjøres kjent for elever i grunnskolen over hele landet. Kommunene må oppfordres til å sette inn tiltak for å rekruttere samisktalende ansatte, både i skole og barnehage og i helse- og omsorgssektoren, og til å ha god informasjon om tilbud innen samisk kultur.

Den samiske kulturen er unik, og den skal være synlig i hele Norge. Språk er makt, men språk er også frihet.

Statsråd Guri Melby [19:03:26]: De samiske språkene er alle truet. Å sikre at samiske elever får god opplæring i og på samisk, er viktig både for den enkelte eleven og for å bevare de samiske språkene. Riksrevisjonen har utarbeidet en rapport som bygger på et grundig datamateriale, og som vil være nyttig for departementets videre arbeid. Riksrevisjonen mener de statlige virkemidlene ikke er tilstrekkelig effektive for å oppnå nødvendige forbedringer i det samiske skoletilbudet. Dette er en konklusjon jeg i all hovedsak er enig i og selvfølgelig vil følge opp.

Jeg vil kommentere Riksrevisjonens hovedfunn og anbefalinger og hvordan Kunnskapsdepartementet vil følge dem opp:

Riksrevisjonen viser til at rettighetene til opplæring i og på samisk ikke er godt kjent, og anbefaler at Kunnskapsdepartementet vurderer tiltak for å gjøre disse rettighetene bedre kjent. Først og fremst er det skoleeiers ansvar å informere elevene om rettighetene de har etter opplæringsloven, men jeg vil gå i dialog med KS om hvordan samiske elever og foreldrene deres kan få bedre informasjon om sine rettigheter. Dette er også et tema som departementet vil vurdere i forbindelse med oppfølgingen av opplæringslovutvalgets utredning, NOU 2019: 23.

Riksrevisjonen anbefaler at Kunnskapsdepartementet i samarbeid med Fylkesmannen i Troms og Finnmark og Fylkesmannen i Nordland bidrar til at fjernundervisningstilbudet blir et godt alternativ til stedlig undervisning. Det er en viktig anbefaling, og jeg vil gi Utdanningsdirektoratet i oppdrag å foreslå både nye tiltak og å videreutvikle eksisterende tiltak som kan bidra til at alle elever som får opplæring i samisk ved hjelp av fjernundervisning, får et godt og forsvarlig opplæringstilbud. Jeg vil også vise til at rammeplanen for de samiske lærerutdanningene inneholder et særskilt krav om at kandidatene skal ha kompetanse i fjernundervisningsdidaktikk.

Riksrevisjonen anbefaler videre at Kunnskapsdepartementet følger opp at iverksatte tiltak fører til flere lærerstudenter. Jeg vil her igjen vise til at rekrutteringen til lærerutdanningen har høy prioritet, og at departementet er spesielt oppmerksom på utviklingen for lærerutdanningene i Nord-Norge og de samiske lærerutdanningene.

En viktig faktor for å få flere lærerstudenter og flere til å fullføre lærerutdanningen, er gode fagmiljøer. Fagmiljøene i sørsamisk og lulesamisk er små og sårbare, og Nord universitet fikk derfor 5 mill. kr på statsbudsjettet for 2020 for langsiktig rekruttering og faglig oppbygging av disse fagmiljøene.

I samarbeid med Sametinget vil jeg vurdere virkemidler som kan bidra til å utvikle nødvendige samiske læremidler. Selv om dette er Sametingets ansvar, vil jeg gå i dialog for å høre om de statlige utdanningsmyndighetene kan bidra med å forbedre læremiddelsituasjonen for opplæring i og på samisk.

Riksrevisjonen anbefaler til slutt at departementet må vurdere hvordan virkemidlene kan innrettes bedre for å understøtte skoleeiers arbeid med å sikre et godt og likeverdig tilbud. Jeg er enig i målet om at alle virkemidler skal være effektive og sikre alle elever et godt og likeverdig opplæringstilbud. Bruken av virkemidler og arbeidsdelingen mellom de ulike aktørene bør evalueres jevnlig, og dette er et arbeid jeg vil vurdere i dialog med Sametinget.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [19:06:37]: Jeg vil være veldig konkret. Som jeg nevnte, var en av de tingene som ble tatt opp da vi var i Sametinget og på høyskolen, at de kunne ha gode kandidater med den for samfunnet viktige kunnskapen i samisk, men som ble forhindret i å starte på sine studier på grunn av kompetansekravet i matematikk – som et eksempel. Kan statsråden tenke seg å fravike det for at vi kan få tak i de samfunnsnyttige kreftene som er så veldig få og sårbare – særlig i lulesamisk og sørsamisk, men også i nordsamisk?

Statsråd Guri Melby [19:07:15]: Takk for spørsmålet. Jeg tenker nok at denne problemstillingen er litt mer kompleks enn det den blir presentert som. Det er viktig å huske at selv om vi nå stiller en del konkrete karakterkrav til lærerutdanningen, som gjør at en del søkere ikke oppfyller kravene, har både karakterkrav og kvalitetsheving av lærerutdanningen generelt ført til at flere søker. Det er en helt reell frykt at dersom man viker på noen av disse kravene, bidrar man til – jeg tror ikke alene, men sammen med eventuelt flere tiltak – at lærerutdanningen blir mindre attraktiv, og dermed at færre søker. Så jeg tror ikke det er så enkelt som at det å fravike et sånt krav gjør at flere ønsker å bli lærere.

Dag Terje Andersen (A) [19:08:02]: Jeg er kjent med at det er en diskusjon generelt om kompetansekrav. Det er ikke den jeg ønsker å reise nå, men at vi har et felles ansvar for tre språk som er veldig sårbare – særlig to av dem. Og vi blir presentert for at her er det så få kandidater å få tak i: Hvis en av dem har 3 i matematikk, men for øvrig har spesielt god kompetanse i sørsamisk, vil det ikke da være bra for samfunnet om den kandidaten fikk anledning til å studere for å bli lærer, og så greie seg med 3 i matematikk?

Statsråd Guri Melby [19:08:34]: Som sagt mener jeg at disse kompetansekravene i sum har bidratt til å gjøre lærerutdanningen mer attraktiv og dermed gitt oss flere og bedre søkere. Så har regjeringen hele tiden sagt at vi må være åpne for å kunne diskutere og evaluere disse kravene – om de treffer riktig eller ikke. Jeg mener at det hadde vært altfor tidlig å skulle reversere et slikt krav allerede nå – det har virket altfor kort tid – men dersom det på sikt skulle vise seg at det gjør at enkelte dyktige kandidater ikke får mulighet til å ta en utdanning som vi trenger at de tar, er jeg selvsagt veldig åpen for å diskutere det.

Dag Terje Andersen (A) [19:09:04]: Det er bra at statsråden vil evaluere og diskutere de kravene, men nå har vi altså en anledning til det. Det er Riksrevisjonens rapport, og i forbindelse med det har vi blitt presentert

for noe som er veldig konkret. Jeg ber ikke om evaluering av hele kompetansekravet, jeg sier: Kan vi av hensyn til samfunnets behov for vanskelig tilgjengelige lærerkrefter gjøre et unntak for disse? Jeg snakker ikke om å reversere hele reformen, det får andre diskutere, men akkurat når det gjelder vårt ansvar for samisk språk – de sier det kunne vært et virkemiddel, de har hatt kandidater som ikke tar utdanningen på grunn av det kompetansekravet – kunne statsråden tenke seg å gjøre et unntak akkurat for det når vi nå holder på å evaluere opplæringen i samisk? Det er jo det vi er her og gjør.

Statsråd Guri Melby [19:09:48]: Nå har ikke jeg registrert at Riksrevisjonen har pekt på akkurat dette som et veldig sår punkt for å få den rette kompetansen i lærerutdanningene. De har derimot løftet fram som en problemstilling det å få nok kvalifiserte. Da har jeg lyst til å bruke anledningen til å minne om at regjeringen gjennomfører en rekke tiltak for å gjøre lærerutdanningen mer attraktiv, ikke minst lærerutdanningen i Nord-Norge, bl.a. med nedskrivning av studielån som et siste tiltak. Men som sagt, jeg har signalisert at over tid må vi selvsagt være åpne for å vurdere eventuelt uheldige konsekvenser av denne typen krav. Det ønsker jeg å gjøre.

Nils T. Bjørke (Sp) [19:10:41]: Det kunne vore freistande å fylgja opp det som representanten Andersen tok opp.

Ein ser at Sametinget har midlar ståande som dei ikkje har klart å nytta. Har ministeren tenkt om det er andre måtar ein kan samarbeida med Sametinget på, for å få dette inn på eit spor der ein klarar å utnytta desse ressursane på ein betre måte? Når det gjeld så sårbare og små språk som dette, er det viktig å bruka alle midlar for å klara å lyfta og sikra den undervisninga.

Statsråd Guri Melby [19:11:14]: Takk for spørsmålet. Dette vil være en viktig prioritet for oss å følge opp. Jeg mener nok det er riktig at det er Sametinget som skal ha denne oppgaven – jeg tror de står nærmest for å greie å finne en god løsning på denne utfordringen.

Jeg har allerede hatt et dialogmøte med Sametinget, riktignok knyttet mest konkret til de utfordringene vi nå har sett i perioden med koronasmitte og mange elever som får fjernundervisning, og en sterk bekymring for mange av elevene i det samiske området. Men dette er et område som jeg vil følge opp tett. Jeg tror det beste er å løse det i en tett dialog med Sametinget for å finne de beste løsningene på denne utfordringen.

Svein Harberg (H) [19:12:05]: Jeg opplevde at da vi reiste fra Finnmark, var komiteen litt forundret over at det var masse penger som ikke var brukt. Vi sitter igjen

med at vi trenger flere folk som kan bidra, og at det beste blir det godes fiende – da tenker jeg spesielt på læremidler. Det er jo slik at skal en skrive lærebøker helt tilpasset det samiske miljøet, er det krevende og det er ikke folk til det. Men samtidig er det vel sånn at mye kan oversettes fra norske lærebøker, og at det ville være en mye enklere oppgave.

Er det noe som statsråden vil se på for å tilføre læremidler, for læremidler i sin helhet ble nevnt så ofte der oppe som et stort problem – læremidler på samisk?

Statsråd Guri Melby [19:13:03]: Ja, jeg mener både Riksrevisjonens rapport og åpenbart også komiteens besøk i Finnmark gir veldig mye god og nyttig informasjon om hvordan vi bør følge opp dette arbeidet videre. Jeg har selv blitt invitert på besøk, men på grunn av omstendighetene har det ikke vært mulig å gjennomføre et slikt besøk. Jeg tenker at det er et behov for å treffe bedre med de virkemidlene vi bruker i dag, og jeg tror at vi trenger en god dialog med Sametinget for å finne ut av hvordan vi best kan løse det. Vi har fått et veldig godt kunnskapsgrunnlag her. Jeg tror det beste er å følge opp den konsultasjonsordningen vi har med Sametinget, slik at vi greier å bruke de ordningene vi har på en god måte.

Freddy André Øvstegård (SV) [19:14:02]: Denne komiteen besøkte kjerneområdene, hvor samisk blir mye brukt i skolen. Men så vet vi at et av hovedtemaene i Riksrevisjonens rapport dreier seg om resten av landet, hvor det kan være ganske mange elever som har rett på samiskundervisning, men som ikke får det og ikke informeres om den rettigheten. Som jeg nevnte i innlegget mitt, er det ganske enkelt å drodle om praktiske måter man kan løse det på, f.eks. når elevene innskrives i skolen. Derfor vil jeg spørre statsråden om det er noe regjeringen kan gjøre overfor kommunene, sånn at man er i stand til å tilby den informasjonen om de rettighetene på en bedre måte enn i dag.

Statsråd Guri Melby [19:14:56]: For det første gir Riksrevisjonens rapport et veldig godt grunnlag for å ta opp dette temaet med kommunene. Det vi nå har fått, er en veldig god dokumentasjon på at mange ikke er bevisst sine rettigheter. Den beste måten staten kan ha en sånn dialog på, er gjennom KS, som er kommunenes organ opp mot staten. Dette er et tema som jeg tenker at det er mest naturlig å drøfte med KS.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Nina Sandberg (A) [19:15:41]: Riksrevisjonens rapport om samisk opplæring i skolen er viktig, og jeg er

glad for komiteens enstemmige innstilling om å anbefale Kunnskapsdepartementet å følge Riksrevisjonens fem punkter.

Arbeiderpartiet er tydelig på at Stortinget og Sameetinget sammen må sikre gode rammevilkår for de samiske språkene, samisk kultur, næringsliv og samfunnsliv. God språkopplæring er essensielt for dette. Samene skal ha reell mulighet til å lære samisk, bruke det i hverdagen og kunne overlevere det til neste generasjon. Det setter krav til våre vedtak.

Riksrevisjonen er helt klar på at ansvaret som Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har, ikke følges godt nok opp. Det er Sametinget som har ansvaret for læremidlene. Likevel kutter regjeringen i Sametingets støtte gjennom ABE-kuttene. Gjentatte flate budsjettkutt kan også ramme utforming av læremidler og gå konkret ut over språkopplæringen for samiske elever.

Vi lever i en tid med økende urbanisering. For første gang er min hjemby, Tromsø, Norges største kommune når det gjelder antall samiske innbyggere. Samtidig har Oslo både en samisk barnehage og samlokalisert samisk språkopplæring i én skole. Sånn er det ikke i alle kommuner, og Riksrevisjonens merknad om forskjellen i informasjonsflyten til foreldrene er verdt å merke seg.

Så skal vi legge merke til det saksordføreren la vekt på her i dag, at det er en prekær situasjon når det gjelder å rekruttere samisklærere, og at flere skoler sliter med dette. I motsetning til det statsråden sa, er det faktisk en kraftig nedgang i søkingen til lærerutdanningene, og da synes jeg det er verdt å merke seg at man kanskje skal vurdere, sånn som Sametinget sier, å slakke litt på veldig strenge kvalifikasjonskrav.

Samtidig må fjernundervisningen videreutvikles, og forhåpentligvis har vi nå, gjennom de snart to siste månedene, lært mye godt om hvordan dette tilbudet kan forbedres.

Avslutningsvis: Det er sentralt at kommunene som skoleeiere settes i stand til å sikre god samisk opplæring for sine elever. Jeg håper at Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet følger Riksrevisjonens anbefalinger og særlig understøtter skoleeierens arbeid med å sikre et godt og likeverdig tilbud.

Alle samiske elever har rett på samisk språkopplæring, og denne rettigheten må være ufravikelig og reell.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [19:18:44]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å si så veldig mye i denne saken, men jeg tror kanskje det er viktig at noen som kommer fra området, sier litt.

Jeg kommer fra Sørøya, som er en ganske stor øy, kanskje Norges største uten fastlandsforbindelse. Vi er

ikke så mange folk, men vi har mye samisk avstamming blant oss som bor der. Det som er litt av problemet, er når vi har blitt innpodet med en del holdninger som gjør at det er vanskelig å erkjenne at man kanskje har samisk bakgrunn. Så skal man da få foreldrene til å søke for seg – vi har lyst til å lære et språk. Jeg er også lærer, og jeg har hørt mange som sier at det er vanskelig å få foreldrene til å søke om å få samisk som språk. Men hvis man søker, blir man også møtt med: Nei, vi har ingen lærere til dere. Det gjelder de som bor utenfor de samiske kjernekommunene. I Hasvik kommune, som ligger litt på yttersiden, sliter vi med å få samisklærere.

Og så må man finne ut hva man kan gjøre for å få rekruttering. Er det mulig å gjøre slik som vi gjorde før, med virkemiddelordninger eller noe sånt, som er en ekstra gulrot for å få folk til å ta den utdanningen – og gjerne se på dette med matematikk, som også kommer opp som et tema. Jeg synes det viktigste bør være at disse ungene får samisk som språk, og at de også da får lære om kultur og kanskje sy den drakten som passer for det området de kommer fra.

Identitet og kultur er så utrolig viktig, og ansvaret for dette er det jo vi som har, vi som sitter i denne salen, og da må vi sørge for å sette i verk de mulighetene man har for å få til dette.

Sametinget er viktig, helt klart, og samarbeid med dem må man ha, men også med de kommunene som er rundt, for det er ikke alle kommunene som har representanter i Sametinget. De må også få til dette.

Bare for å ta et eksempel på dette: Salaby, som de fleste som er lærere, kjenner til. Der er det veldig vanskelig å finne ting som er på samisk. Det burde være enkelt å klare å oversette dette. Så det må en bevisstgjøring til – hos alle rundt om i landet – om dette.

Statsråd Guri Melby [19:22:01]: Siden både siste taler og flere har vært inne på behovet for å styrke rekrutteringen til lærerutdanningene, tenkte jeg at jeg skulle si litt mer om det.

Når det gjelder nettopp rekruttering til lærerutdanningene, er det ingen tvil om at det står høyt på dagsordenen for regjeringen, og i løpet av de tre siste årene har de tre institusjonene som har samisk lærerutdanning, fått til sammen 15 mill. kr til rekruttering og kvalifisering av lærere. Det er også veldig mye spennende faglig utviklingsarbeid som foregår på dette området, og jeg vil særlig trekke fram innsatsen innenfor lulesamisk og sør-samisk ved Nord universitet, siden det er her behovene nå er størst.

Grunnskolelærerutdanningene i lulesamisk og sør-samisk kom i gang i henholdsvis 2018 og 2019, og det planlegges oppstart av arbeidsplassbasert barnehage- lærerutdanning fra 2020. Og ettersom det er store utfor-

dringer med rekruttering av lærere i Nord-Norge og til undervisning i og på samisk, har regjeringen etablert insentiver gjennom ulike ordninger for sletting av studielån i Lånekassen. Studenter som tar samisk som del av eller som et tillegg til lærerutdanningen, kan få slettet mellom 50 000 og 210 000 kr av studielånet sitt, og de beste ordningene gjelder da grunnskolelærerutdanning, der behovet også er aller størst.

Jeg tror fortsatt ikke disse insentivene løser utfordringen, for det er en ganske stor utfordring, men det er i hvert fall noen viktige skritt på veien, og jeg håper at over tid vil de vise seg å ha god effekt, slik at vi sikrer god kompetanse på samisk over hele landet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [19:23:40]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper – 2018 (Innst. 174 S (2019–2020), jf. Dokument 3:2 (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske frå kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til saksordførar, 3 minutt til kvar av dei andre partigruppene og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det – innanfor den fordelte taletida – gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Freddy André Øvstegård (SV) [19:24:38] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for samarbeidet og ikke minst takke Riksrevisjonen for en grundig kontroll av eierstyringen i de statlige selskapene.

Gjennom denne saken undersøker vi om staten forvalter interessene sine i selskapene slik Stortinget har bestemt. Det er den demokratiske kontrollen over selskaper som er eid eller deleid av nettopp innbyggerne – i år er det 118 selskaper, som representerer svære verdier målt i kroner og øre, men som ikke minst også oppfyller viktige samfunnskritiske oppgaver innenfor f.eks. liv og helse. I eierstyringen av disse selskapene ligger det mye politikk, det ligger mye myndighetsutøvelse, og derfor er Stortingets kontroll viktig.

For regnskapsåret 2018 har Riksrevisjonen gjort sin årlige kontroll og tre forvaltningsrevisjoner. Det var ikke grunnlag for merknader fra den årlige kontrollen, men det var merknader i forvaltningsrevisjonene for Helse- og omsorgsdepartementets og Næringsdepartementets forvaltning.

Alle har vel erkjent nå hvor viktig den jobben ansatte i helsetjenestene gjør, er. Fram til 2030 vil vi trenge 30 pst. flere årsverk i spesialisthelsetjenesten. Likevel finner Riksrevisjonen at helseforetakene har store utfordringer med å rekruttere, mobilisere og beholde sykepleiere, jordmødre og spesialsykepleiere, og at bemanningsutfordringene påvirker hvordan de ansatte selv opplever kvaliteten på pasientbehandlingen.

Riksrevisjonen peker på årsaker som at mange sykepleiere jobber deltid, at sykefraværet er høyt, og at mange slutter i jobben etter relativt få år. Helseforetakene mangler god systematikk for å skape heltidskultur, og Riksrevisjonen finner at det fortsatt er mulig å mobilisere mer arbeidskraft blant de ansatte, som de sier. Det handler om at 25 pst. av de deltidsansatte i utvalget oppgir at de ønsker å øke stillingsprosenten sin, og blant dem som ikke ønsker å øke stillingsprosenten, oppgir over 70 pst. at høyt arbeidspress er en viktig grunn til at de jobber deltid.

Det er store forskjeller mellom de kliniske enhetene når det gjelder andelen ansatte som svarer at det på siste vakt var nok personell til å gi pasientene et godt tilbud. Stort arbeidspress på grunn av lav bemanning kan igjen føre til at færre ønsker seg heltidsstillinger – her har vi en ond sirkel. Derfor er komiteen enig med Riksrevisjonen i at det er et forbedringspotensial, når det gjelder både å rekruttere nye ansatte og å mobilisere og beholde de ansatte man har gjennom tiltak for heltidskultur eller systemer for å evaluere bemanningssituasjonen, for å nevne noe.

Riksrevisjonen har også gjort en forvaltningsrevisjon som dreier seg om årsaken til variasjon i forbruket av helsetjenester. Variasjon i forbruket av helsetjenester er negativt og uønsket hvis variasjonen ikke kan forklares med forskjeller i f.eks. sykkelighet eller pasientens preferanser. Så komiteen understreker at uønskede forskjeller i behandlingen som skyldes f.eks. alder, kjønn, bosted, økonomi eller etnisk bakgrunn, ikke kan godtas. Det kan innebære underbehandling, overbehandling eller feilbehandling.

Riksrevisjonen finner likevel uønsket variasjon i en rekke av spesialisthelsetjenestens ulike deler mellom helseforetakenes opptaksområder. Forskjellene mellom de ulike opptaksområdene er i mange tilfeller svært store. Det betyr at innbyggernes behandlingstilbud avhenger av hvor de bor, og det kan bety at ressursene ikke brukes på best mulig måte.

Riksrevisjonen peker på systematisk ulik vurdering i de ulike delene av tjenesten, og ber departementet om å vurdere flere nasjonale retningslinjer. Det merker komiteen seg, men vi gjør også et poeng av at tiltak mot uønsket variasjon ikke må bety ensretting – og det er viktig.

Komiteen merker seg videre at det er bare Helse Sør-Øst blant de regionale helseforetakene som har spesifisert antall behandlinger og aktivt regulert volumet i avtalene sine med private kommersielle sykehus. Her ligger det også en særlig risiko for overbehandling, og komiteen mener derfor det er viktig at helseforetakene sikrer regulering akkurat der.

Til slutt vil jeg bare gjenta at komiteen slutter seg til Riksrevisjonens anbefalinger for alle tre forvaltningsrevisjoner – også den siste, som jeg ikke rakk å snakke om i dette innlegget.

Dag Terje Andersen (A) [19:30:16] (komiteens leder): La meg først få takke saksordføreren for jobben og understreke det han sa, at når vi får rapporter som dette, er hovedinntrykket, som vi i liten grad snakker om, at veldig mye av styringen er bra. Det gjelder forvaltningen og de statlige selskapene. Jeg tror et bidrag til det er nettopp Riksrevisjonens rapporter, som har det søkelyset de har på forskjellige statlige virksomheter.

Jeg vil understreke det statsråden sa, særlig om helseområdet, om at vi i Norge tror at det er likt helsetilbud over hele landet, men at det kan være ganske stor forskjell i behandlingen av like sykdommer på forskjellige steder. Det er det viktig at statsråden tar med seg i det videre arbeidet. Jeg tror det ble nevnt i fjor også.

Apropos nevnt i fjor: Denne gangen har vi fått en rapport som kanskje er litt annerledes enn den vi behandlet i fjor. Et av hovedtemaene i fjor var lederlønninger, og på grunn av den diskusjonen som har vært om det samme teamet etter at vi hadde den diskusjonen her i salen i fjor – jeg hadde bl.a. en diskusjon med både helseministeren og daværende næringsminister om det – håper jeg at statsråden nå kan si noe om oppfølgingen av det. Det er nemlig en tråd også i kontroll- og konstitusjonskomiteens arbeid, og det er ikke noen tvil om at spørsmålet om utviklingen av lederlønninger ikke har blitt mindre aktuelt det siste året enn det var da vi hadde Riksrevisjonens rapport til behandling for et år siden. Selv om det ikke er en sentral del av årets rapport, håper jeg det blir omtalt av statsråden når det gjelder oppfølgingen av det vi hadde i fjor.

Jeg husker at ett av temaene vi diskuterte i fjor med daværende statsråd og helseministeren, var: Hva er egentlig en urimelig lederlønnsutvikling? Min definisjon av det er: Hvis den er større enn gjennomsnittlig lønnsutvikling i samfunnet, er det grunn til å passe på lederlønnsutviklingen, enten det er blant ansatte ledere eller blant styreledere. Jeg håper at også det spørsmålet blir adressert av statsråden i år.

Ingjerd Schou hadde her tatt over presidentplassen.

Nils T. Bjørke (Sp) [19:32:52]: Eg vil fyrst takka saksordføreren for eit godt arbeid. Eg kan slutta meg til det som han la fram. Det er, for det aller meste, ein samla komité i denne saka.

Eg har lyst å ta opp utfordringane med bemanning i helseføretaka. Det er tydeleg at det er store utfordringar med å rekruttera, mobilisera og behalda sjukepleiarar, jordmødrer og spesialsjukepleiarar. Det er dei som står i fyrste linje for å ta vare på folkehelsa, og som no er blant dei heltane som me set vår lit til for å koma igjennom koronakrisa.

I Senterpartiet har me vore opptekne av bemanninga i sjukehusa over lang tid. No kan alle sjå at dette er samfunnskritiske funksjonar. Rapporten syner at det er mangel på personell i spesialisthelsetenesta. Framskrivningar tyder på at ein treng i underkant av 30 pst. fleire årsverk i spesialisthelsetenesta fram mot 2030 og 40 pst. fleire fram mot 2040. Det var før koronakrisa.

Eg vil trekkja fram at for å løysa utfordringane med bemanning i helseføretaka må det utdannast fleire helsearbeidarar, og me må behalda dei me har. Denne rapporten viser klart at hadde helseføretaka gjeve sjukepleiarane tilbod om fulle stillingar og gode fagmiljø, hadde fleire vorte verande i yrket. Det er helseføretaka si oppgåve å ha planar og styring som sikrar naudsynt grunnbemanning i alle einingar, og å leggja til rette for fleire heiltidsstillingar.

Når ein samla komité her stiller seg bak råda frå Riksrevisjonen, er det ei klar melding om at ny styring av helseføretaka må på plass når Noreg skal finna vegen ut av koronakrisa. Me veit no kva som er kritisk for å halda samfunnet i gang – bemanninga i helseføretaka er det.

Statsråd Iselin Nybø [19:34:54]: Riksrevisjonen omtaler tre særskilte undersøkelser på mitt område. Riksrevisjonen viser til de tidligere undersøkelsene om Posten, hvor eierskapet nå forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet, og eieroppfølgingen av samfunnsansvar. Begge er fulgt opp på en god måte.

Riksrevisjonen har også gjennomført en undersøkelse av Statkraft. Jeg synes det er positivt at Riksrevisjonen tar opp relevante problemstillinger som er knyttet til selskapet. Samtidig omfatter undersøkelsen forhold som er komplekse å vurdere.

Statkraft er i en bransje som er preget av fundamentale endringer få har forutsett. Det er derfor viktig at resultatene sammenlignes med andre selskaper som står overfor de samme endringene. Sånne sammenligninger viser at Statkraft har prestert bra.

Som i andre selskaper varierer lønnsomheten mellom segmenter og prosjekter. Utviklingen i delporteføljene gir derfor ikke et dekkende bilde av virksomheten.

Som også Riksrevisjonen viser til, har Statkrafts samlede lønnsomhet vært god.

Blant annet i lys av det jeg nå har nevnt, er det departementets og mitt syn at Riksrevisjonens vurderinger kunne ha vært noe mer nyanserte på dette området.

Statkraft har hatt utfordringer og har også forbedringsområder. Selskapets avkastning og lønnsomhet er problemstillinger vi må fortsette å følge opp, og som ledd i det har jeg også merket meg de merknadene som komiteen har, og de anbefalingene som Riksrevisjonen gir.

Som for andre selskaper må også eieroppfølgingen i Statkraft skje innenfor de rammene som vi har for eierskapspolitikken, og det betyr f.eks. at Stortinget på helt ordinært vis vil få informasjon om Statkraft når det er relevant for de forslagene som regjeringen fremmer.

La meg avslutte med et viktig tema som Riksrevisjonen tar opp, de finansielle rammene for Statkraft. Historien her har vist oss at det er vanskelig å skape forutsigbare rammer for dette selskapet, og skal vi lykkes i å videreutvikle verdiene i det som er Europas største produsent av fornybar energi, er det viktig at vi framover legger rammer som er i tråd med den statlige eierskapspolitikken og statens mål med eierskapet. Her har vi nok et felles ansvar, både Stortinget og regjeringen, for å bidra til det.

Jeg skulle ønske jeg hadde rukket å komme innom det, men jeg tar gjerne et nytt innlegg for å snakke om lederlønninger i statlig eide selskaper.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Freddy André Øvstegård (SV) [19:38:11]: Jeg vil nevne noe jeg ikke rakk i mitt første innlegg. Investeringene i gasskraft og vannkraft utenfor Norden har ikke hatt tilfredsstillende lønnsomhet, og Statkraft har ikke vært god nok på å overholde vedtatte kostnadsestimater for internasjonale vannkraftprosjekter, finner Riksrevisjonen. Det er komplisert tematikk, så jeg vil stille et litt åpent spørsmål. Stortinget har slått fast at selskapet, altså Statkraft:

«skal bidra til en lønnsom forvaltning av norske naturressurser og at avkastningen for norske kraftressurser best mulig kommer fellesskapet til gode og at selskapets ressursdisponering bidrar til en samfunnmessig god og sikker energiutnyttelse.»

Slik lyder Stortingets innstilling i en tidligere sak. Hva vil statsråden gjøre for å forsikre seg om at Statkraft har kontroll på kostnadene, og for å sikre at vannkraftressursene kommer fellesskapet til gode?

Statsråd Iselin Nybø [19:39:10]: Jeg kunne ikke sagt det bedre selv. Jeg synes Stortinget oppsummerer på en veldig god måte den gleden og nytten som vi har av Statkraft, og det de bidrar med. Det er et viktig selskap

på mange måter. Det er fordi det er en viktig aktør innenfor det fornybare markedet, men også fordi det er et selskap som bidrar med store midler til fellesskapet og til de prosjektene vi blir enige om å bruke dem på. Vi må også i fortsettelsen følge opp Statkraft på ordinært vis. Det gjør vi i dag med alle selskapene vi har. Vi har en eieroppfølging. Vi merker oss det som Riksrevisjonen har påpekt, og også det Stortinget påpeker. Det er riktig som representanten er inne på, at det har vært noen prosjekter i utlandet som sånn sett kunne ha gått bedre. Det er en kompleks situasjon som også handler om markedet og endringer i markedet, men vi må – og det gjør vi – følge opp selskapet på ordinær måte gjennom eierskapet vi har.

Freddy André Øvstegård (SV) [19:40:15]: Takk til statsråden for et godt svar på det. Jeg drister meg til å dvele ved akkurat én del av dette komplekset – om ikke tilfredsstillende lønnsomhet på utenlandsinvesteringer. Et av de eksemplene som trekkes fram, er investeringer i gasskraft i utlandet. Det er flere årsaker til at det har vært mindre lønnsomt enn man trodde, men en av dem er veldig interessant for oss, og det er at det har vært økt etterspørsel etter fornybarkraft. Særlig sol har kommet opp som et alternativ. Hvordan tenker statsråden at disse positive endringene i verden skal påvirke oppfølgingen av statens eierskap i Statkraft?

Statsråd Iselin Nybø [19:41:01]: Det er ikke mange uker siden vi hadde en debatt i denne salen om statens eierpolitikk, da vi behandlet eierskapsmeldingen. Da drøftet vi det litt overordnede – hvordan vi følger opp, og hva som er vårt mål med de ulike selskapene som vi har eierskap i. I utgangspunktet er det veldig positivt at det blir etterspørsel etter fornybar energi. Det er også en del av forklaringen at markedet har endret seg i forhold til de forutsetningene man hadde. For eksempel har sol blitt litt billigere, og sånn sett har etterspørselen og markedet endret seg. Vi legger den politikken som vi la fram i eierskapsmeldingen, og som Stortinget behandlet for kort tid siden, til grunn i vår oppfølging av selskapene. Det inkluderer også Statkraft.

Dag Terje Andersen (A) [19:42:02]: Statsråden sa at hun kommer tilbake til det temaet som jeg snakket om i innledningen, så da venter jeg i spenning på det.

Jeg er glad for at statsråden sier at man skal følge god eierskapsstyring. Jeg kan fortelle statsråden at noe av det første denne kontroll- og konstitusjonskomiteen gjorde da vi overtok ansvaret, var nettopp å ha en ryddig gjennomgang av forskjellen mellom private selskaper, børs-selskaper der staten er en av eierne, og heleide selskaper. Her snakker vi om et heleid selskap. Derfor lurer jeg på, med tanke på Riksrevisjonens anbefaling, om stats-

råden vil vurdere om det kan gis mer utfyllende informasjon til Stortinget om Statkrafts investeringer i utlandet og andre strategiske satsingsområder. Er det en av de anbefalingene fra Riksrevisjonen som statsråden kan tenke seg å følge opp for bedre å kunne følge med den utviklingen som er omtalt i denne rapporten?

Statsråd Iselin Nybø [19:42:54]: Mitt utgangspunkt er at jeg vil behandle Statkraft som selskap som andre selskap og gi Stortinget den informasjonen som er relevant og nødvendig når regjeringen legger fram saker, eller når Stortinget ber om å få informasjon om saker. Vi merker oss både de merknadene og anbefalingene som Riksrevisjonen har i sin rapport, og også det som Stortinget kommer med i sin innstilling. Mitt utgangspunkt er at vi skal følge dette selskapet opp på en ordinær måte og i tråd med den eierskapspolitikken som ble drøftet og behandlet her i Stortinget for få uker siden.

Dag Terje Andersen (A) [19:43:34]: Jeg mener også, som jeg sa innledningsvis, at selskapet skal følges opp på en ordinær måte. Men det er et heleid og, som statsråden selvfølgelig vet, et veldig viktig selskap i Norge, og Riksrevisjonen har altså bedt om en vurdering om det kan gis mer utfyllende informasjon til Stortinget om investeringer i utlandet og andre strategiske satsingsområder. Det er det jeg ønsker svar på, om statsråden tenker å følge opp den anbefalingen fra Riksrevisjonen.

Statsråd Iselin Nybø [19:44:06]: Som jeg sa i mitt innlegg, er mitt utgangspunkt at jeg skal gi den informasjonen som Stortinget trenger og ønsker i de sakene som regjeringen legger fram, og i de sakene som Stortinget ber om selv. Men mitt utgangspunkt er at vi kommer til å følge dette selskapet opp på ordinær måte, som andre selskaper der vi er både heleier og deleier.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Bent Høie [19:44:45]: Riksrevisjonen har satt lys på flere viktige problemstillinger for spesialisthelsetjenesten. Riksrevisjonen mener det er alvorlig at helseforetakene har store bemanningsutfordringer, og kritikkverdig at de mangler oversikt over bemanningsbehov og planer for å løse disse utfordringene.

Jeg har stilt krav i felles foretaksmøte med de regionale helseforetakene om å følge opp denne rapporten. I november i fjor la jeg fram Nasjonal helse- og sykehusplan, hvor kompetanse og personell er et av hovedområdene. Helseforetakene har fått i oppdrag å lage en plan som sikrer tilstrekkelig kompetanse og legger til rette for livslang læring og en heltidskultur. Helseregionenes bemanningsdata viser at arbeidskraftreserven, som Riks-

revisjonen viser til, i hovedsak nå er tatt ut. I tillegg er sykefraværet lavere enn i mange andre sektorer.

Jeg slutter meg til Riksrevisjonens anbefaling om å skape gode fagmiljøer og legge til rette for at nærmeste leder får nødvendige vilkår og muligheter til å lede og iverksette nødvendige forbedringstiltak. Jeg har i foretaksmøtet vist til at det er et ledelsesansvar å sikre at det arbeides målrettet med å videreutvikle en heltidskultur og med å utdanne, rekruttere, beholde og utvikle medarbeidere. Ledelsen og styret har ansvar for å sørge for at styringssystemet fungerer, og for nødvendige forbedringer. Helseforetakene må sørge for nødvendig handlingsrom og verktøy til å evaluere driften.

Riksrevisjonen har gjennomført en grundig og relevant undersøkelse av uønsket variasjon i forbruk av spesialisthelsetjenester. Den type variasjon medfører enten at pasienter utsettes for unødvendig risiko, eller at de ikke mottar tjenester de har behov for. Det strider mot prinsippet om likeverdige helsetjenester. Den type variasjon innebærer også at ressursene sykehusene har til rådighet, kan anvendes bedre. Noe variasjon er samtidig ønskelig og kan ha mange årsaker. For eksempel kan det være en forutsetning for å vinne ny kunnskap.

Helseforetakene har det siste året jobbet med å vurdere utfasing av behandlinger med lav effekt eller som det finnes bedre alternativer til. Dette arbeidet videreføres. Disse problemstillingene aktualiseres av koronasituasjonen. Mange behandlinger har blitt utsatt av smittevern- og beredskapshensyn. Sykehusene skal nå tilbake til mer normal drift. Da er det særlig viktig at pasientene mottar behandling som er virkningsfull, og som ikke medfører risiko for unødvendig skade.

Jeg støtter Riksrevisjonens anbefalinger, og jeg oppfatter at Riksrevisjonen finner at det jobbes med å redusere uønsket variasjon, men at omfanget er for lite, og det er for lite systematikk. I 2020 har jeg bedt helseregionene om å følge opp undersøkelsen med forventning om en mer systematisk tilnærming.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Freddy André Øvstegård (SV) [19:47:50]: Riksrevisjonen peker på at deltid og lav bemanning er som en ond sirkel i denne saken. Lav bemanning gjør at de ansatte både slutter tidligere og jobber i mindre stillinger, som igjen gir utfordringer med å få god nok bemanning.

Det har gått ut forventninger om å jobbe for heltidskultur fra Helse- og omsorgsdepartementet og ut i tjenestene en stund nå. Selv om heltidsandelen har økt noe – som er gledelig – sier Riksrevisjonen at det fortsatt er mulig å mobilisere mer arbeidskraft blant de ansatte, og at helseforetakene mangler en god systematikk for å skape heltidskultur.

Derfor vil jeg spørre statsråden: Hva vil statsråden gjøre med det? Hva mer kan gjøres når Riksrevisjonen kommer med den påpekningen?

Statsråd Bent Høie [19:48:50]: Dette er et viktig tema som jeg også har bedt helseregionene om å jobbe mye med, og de oppdateringene vi nå har fått fra helseregionene, viser at den arbeidskraftreserven som Riksrevisjonen viser til, i hovedsak er tatt ut. De regionale helseforetakenes egne bemanningsdata viser at gjennomsnittlig stillingsprosent for fast ansatte i alle regioner nå ligger over 90 pst. Forhold som de ansattes rett til å arbeide i redusert stilling, permisjoner av ulike årsaker og de ansattes egne ønsker, f.eks. om å arbeide deltid, er forhold som helseforetakene som arbeidsgiver også må ta hensyn til når de utarbeider bemanningsplaner. Så det har konsekvenser. Men det at gjennomsnittlig stillingsprosent nå er 90 pst., viser at her er det gjort en god jobb i det siste med å bidra til at vi går i den retningen som jeg har stilt krav om, nemlig å skape en heltidskultur.

Freddy André Øvstegård (SV) [19:49:47]: Det er interessant å lese brevvekslingen, for å kalle det det, mellom statsråden og Riksrevisjonen på akkurat dette punktet. Riksrevisjonen erkjenner at 90 pst. er snittet på stillingsbrøken, men likevel viser de til at det f.eks. blant jordmødre er et annet bilde. På enkelte sykehus og i enkelte foretak er situasjonen langt dårligere enn som så, og de peker på at man fortsatt har et stort forbedringspotensial.

Som jeg nevnte i replikken min, henger dette sammen med bemanning. Derfor vil jeg spørre statsråden: Er han enig i at bemanningen når det gjelder særlig sykepleiere og jordmødre, må økes? Hvordan følger han opp det, f.eks. inn mot også utdanningsinstitusjoner?

Statsråd Bent Høie [19:50:49]: Det er riktig at vi har utfordringer knyttet til behov for flere av det en kaller ABIOK-sykepleiere, altså sykepleiere som er spesialister, som jordmødre, helsesykepleiere og ikke minst avanserte kliniske allmennsykepleiere i spesialisthelsetjenesten. Det er også en av årsakene til at regjeringen våren 2019 la fram en plan som ferdig opptrappet vil gi 80 nye ABIOK-sykepleiere i året. Dette er noe vi jobber mye med for å øke ytterligere.

Den situasjonen vi er inne i nå, viser også betydningen nettopp av tilgang ikke minst på denne type spesialsykepleiere i sykehusene. Her er det sånn at vi må sørge for at det er tilstrekkelig utdanningskapasitet, og så må helseregionene sørge for at det er tilstrekkelig med praksiskapasitet for å øke rekrutteringen på dette området.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på 3 minutter.

Statsråd Iselin Nybø [19:52:13]: Jeg lovet jo et innlegg om lederlønninger i statlig eide selskaper, så da får jeg vel gjøre som jeg har sagt.

Jeg var ikke til stede i fjor under den debatten det blir referert til, så jeg kjenner ikke til diskusjonstemaet der, men temaet lederlønninger var også oppe da vi behandlet eierskapsmeldingen for noen uker siden.

Det er viktig for meg å presisere at det er styrene i selskapene som har ansvaret for lønnsfastsettelsen. De har også ansvar for eventuelle andre ordninger som ledere måtte ha. Staten er opptatt av å opptre som en langsiktig og profesjonell eier, og vi er tydelige på at det skal være åpenhet rundt de hensyn som ligger til grunn for avlønning av ledere.

Vi har sagt at lønninger skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende. Det er noe vi følger opp i eierdialogen med de ulike selskapene, og det er også noe vi ser på i forbindelse med behandlingen av lederlønnserklæringen til styret, som blir behandlet i generalforsamling.

Jeg opplever at dette er et tema som jevnlig er oppe, både politisk og i de selskapene vi har eierandel i. Min opplevelse er at vi har selskaper som er konkurranse-dyktige på avlønning, men ikke lønnsledende.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

I sak nr. 1 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 2, debattert 5. mai 2020

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (utvidet adgang til utvisning m.m.) (Innst. 250 L (2019–2020), jf. Prop. 40 L (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Jon Engen-Helgheim på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 3, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendring slik at det også gis fritt rettsråd i saker om utvisning på grunn av ilagt straff etter straffeloven eller vegtrafikkloven, på lik linje som ved utvisning på grunn av brudd på utlendingsloven».

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.02.36)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide og komme tilbake til Stortinget med forslag som åpner for å benytte brudd på lokale politivedtekter som grunnlag i utvisningssaker».

Forslag nr. 2 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endring:

§ 122 annet ledd bokstav b skal lyde:

b) er EØS-borger som har oppholdt seg *de siste femten* år i riket, med mindre det er tvingende nødvendig av hensyn til offentlig sikkerhet, eller»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 70 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.02.55)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i utlendingsloven (utvidet adgang til utvisning m.m.)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 66 første ledd bokstav c skal lyde:

c) når utlendingen her i riket er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til *fengselsstraff, eller for overtredelse av et av følgende straffebud i straffeloven:*

§ 323 (*mindre tyveri*)

§ 326 (*mindre underslag*)

§ 334 (*mindre heleri*)

§ 339 (*mindre hvitvasking*)

§ 362 (*mindre dokumentfalsk*)

§ 373 (*mindre bedrageri*)

§ 67 første ledd bokstav b til e og ny bokstav f skal lyde:

b) når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn ett år,

c) når utlendingen *for mindre enn ett år siden her i riket* har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon *for overtredelse av et av følgende straffebud i straffeloven:*

§ 168 (*brudd på oppholds- og kontaktforbud*)

§ 182 første ledd (*opptøyer*)

§ 189 (*ulovlig bevæpning på offentlig sted*)

§ 231 annet ledd (*uaktsom narkotikaovertrudelse*)

§ 237 fjerde ledd (*grovt uaktsom smitteoverføring*)

§ 262 første ledd (*brudd på ekteskapsloven*)

§ 263 (*trusler*)

§ 271 første ledd (*kroppskrenkelse*)

§ 297 (*seksuell handling uten samtykke*)

§ 298 (*seksuelt krenkende atferd offentlig eller uten samtykke*)

§ 305 (*seksuelt krenkende atferd mv. overfor barn under 16 år*)

§ 306 (*avtale om møte for å begå seksuelt overgrep*)

§ 374 første punktum (*grovt uaktsomt bedrageri*)

§ 380 (*grovt uaktsomt skattesvik*)

d) når utlendingen har overtrådt straffeloven kapittel 18, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått et slikt *lovbrudd,*

e) når utlendingen er utelukket fra rett til anerkjennelse som flyktning etter § 31 første ledd bokstav a til c, annet eller tredje ledd, eller ville blitt det ved en vurdering etter disse *bestemmelsene, eller*

f) *når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff for alvorlig overtredelse av én eller flere bestemmelser i vegtrafikkloven, og utlendingen ble dømt til ubetinget fengselsstraff, den straffbare handlingen skapte særlig stor fare for andre trafikanter eller for allmennheten, eller utlendingen er straffet for flere lovovertrudelser som kan føre til tap av retten til å føre motorvogn, eller for flere tilfeller av kjøring uten førerrett.*

§ 68 første ledd bokstav b skal lyde:

b) når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i to år eller mer, *eller for overtredelse av et av følgende straffebud i straffeloven:*

§ 182 første ledd (*opptøyer*)

§ 189 (*ulovlig bevæpning på offentlig sted*)

§ 231 annet ledd (uaktsom narkotikaovertrødelse)
 § 237 fjerde ledd (grovt uaktsom smitteoverføring)
 § 262 første ledd (brudd på ekteskapsloven)
 § 263 (trusler)
 § 297 (seksuell handling uten samtykke)
 § 298 (seksuelt krenkende atferd offentlig eller uten samtykke)
 § 305 (seksuelt krenkende atferd mv. overfor barn under 16 år)
 § 306 (avtale om møte for å begå seksuelt overgrep)
 § 374 første punktum (grovt uaktsomt bedrageri)

§ 68 annet ledd skal lyde:

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk permanent oppholdstillatelse, gjelder § 67 første ledd bokstav a, b, c og f og annet ledd tilsvarende.

§ 92 første ledd annet punktum skal lyde:

Det gjelder likevel ikke i utvisningssaker i henhold til §§ 66 første ledd bokstav b og c, 67 første ledd bokstav a, b, c og f, 68 første ledd bokstav a og b og 122.

§ 122 annet ledd bokstav b skal lyde:

b) er EØS-borger som har oppholdt seg *de siste* ti år i riket, med mindre det er tvingende nødvendig av hensyn til offentlig sikkerhet, eller

§ 125 a første punktum skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om rett til opphold for britiske borgere som har oppholdsrett eller varig oppholdsrett etter §§ 111, 112 eller 115 på det tidspunktet bestemmelsene i EØS-avtalen ikke lenger kommer til anvendelse overfor Storbritannia, og om rett til opphold for deres familiemedlemmer, jf. § 110.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

Presidenten: Det voteres over I § 122 annet ledd bokstav b.

Fremskrittspartiet har varslet subsidær støtte til innstillingen.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 84 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 20.03.27)

Presidenten: Det voteres over resten av I samt II. Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 86 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 20.03.48)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 84 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 20.04.09)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3, debattert 5. mai 2020

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (pålegg om DNA-testing, utestengelse av vertsfamilier fra au pair-ordningen mv.) (Innst. 251 L (2019–2020), jf. Prop. 49 L (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å avvikle dagens au pair-ordning og etablere en ny ordning som sikrer at formålet er kulturutveksling, og som sikrer deltakerne mot utnytting».

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 55 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.04.46)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i utlendingsloven (pålegg om DNA-testing, utestengelse av vertsfamilier fra au pair-ordningen mv.)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 27 femte ledd første punktum skal lyde:

Dersom en arbeidsgiver *overfor* sine utenlandske arbeidstakere grovt eller gjentatte ganger bryter regler gitt i eller i medhold av loven her som skal verne om arbeidstakeres lønns- eller arbeidsvilkår, kan Utlendingsdirektoratet treffe vedtak om at det ikke skal innvilges oppholdstillatelse for å utføre arbeid hos vedkommende arbeidsgiver.

§ 27 b skal lyde:

§ 27 b *Utestengelse av vertsfamilier fra au pair-ordningen*

Dersom en *vertsfamilie* bryter vilkår gitt i eller i medhold av loven her om oppholdstillatelse til au pair, kan Utlendingsdirektoratet treffe vedtak om at det ikke skal gis oppholdstillatelse til au pair hos vedkommende vertsfamilie. Vedtaket skal gjelde for *opptil ti år eller varig*, avhengig av forholdets art, omfang og varighet.

Det samme gjelder dersom en person i vertsfamilien er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff og forholdet er begått mot den som på gjerningstidspunktet var au pair hos vedkommende. *Når det er tatt ut siktelse eller tiltale i en slik sak, kan Utlendingsdirektoratet treffe vedtak om at det ikke skal gis oppholdstillatelse til au pair hos vedkommende vertsfamilie frem til straffesaken er rettskraftig avgjort.*

Vedtaket etter første eller annet ledd berører ikke retten til opphold etter kapittel 13.

Ny § 85 a skal lyde:

§ 85 a *Vandelsopplysninger mv. i sak om utestengelse fra au pair-ordningen*

Dersom politiet har opplysninger av betydning for om en vertsfamilie skal utestenges fra au pair-ordningen etter § 27 b annet ledd, skal det gis en uttalelse om dette til det organet som avgjør saken, med mindre dette kan skade arbeidet med kriminalitetsbekjempelse.

§ 87 skal lyde:

§ 87 *DNA-analyse*

Når det *i en sak* etter loven her er nødvendig å fastslå om det eksisterer en familierelasjon, *kan utlendingsmyndighetene pålegge parten og det antatte familiemedlemmet avleggelse av biologisk prøve for DNA-analyse. Det er et vilkår at de øvrige opplysningene i saken ikke gir grunnlag for med rimelig sikkerhet å fastslå familierelasjonen.*

Utlendingsmyndighetene har ikke adgang til å innhente DNA ved bruk av tvang. Ved ileggelse av pålegg som nevnt i første ledd, skal utlendingsmyndighetene informere om at manglende etterkommelse må forventes å få betydning for avgjørelsen av saken med mindre det finnes særlige grunner til å frafalle pålegget.

Opplysninger og materiale knyttet til DNA-analysen skal slettes og tilintetgjøres så snart som mulig etter at familierelasjonen er bekreftet eller avkreftet.

Kongen kan *gi utfyllende bestemmelser i forskrift.*

§ 110 andre ledd skal lyde:

Familiemedlemmer til en EØS-borger omfattes av bestemmelsene i dette kapittelet så lenge de følger eller *slutter seg til* en EØS-borger. Familiemedlemmer til en norsk borger omfattes av bestemmelsene i dette kapittelet dersom de følger eller *slutter seg til* en norsk borger som returnerer til riket etter å ha utøvet retten til fri bevegelse etter EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen i et annet EØS-land eller EFTA-land.

§ 110 tredje ledd bokstav c og d skal lyde:

- c) slektning i direkte nedstigende linje fra en EØS-borger eller fra en utlending nevnt i bokstav a eller b, som er under 21 år eller som forsørges av EØS-borgeren *eller dennes ektefelle*, og
- d) slektning i direkte oppstigende linje fra en EØS-borger eller fra en utlending nevnt i bokstav a eller b som forsørges av EØS-borgeren *eller dennes ektefelle*.

§ 114 fjerde ledd bokstav c skal lyde:

- c) *det foreligger en særlig vanskelig situasjon, for eksempel at ektefellen som ikke er EØS-borger, eller eventuelle barn har vært utsatt for vold eller andre alvorlige overgrep i ekteskapet, eller*

§ 120 sjette ledd skal lyde:

Oppholdskort kan nektes utstedt etter bestemmelsene i §§ 118 og 119 dersom referansepersonen, jf. § 39, på forespørsel ikke samtykker i at søkeren gis opphold, eller dersom det er sannsynlig at ekteskapet er inngått mot en av partenes vilje eller med det hovedformål å skaffe søkeren lovlig opphold *innenfor EØS-området*.

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Departementet kan fastsette overgangsregler.

Presidenten: Det voteres over I § 87, § 110 andre ledd, § 110 tredje ledd bokstav c og d, § 114 fjerde ledd bokstav c og § 120 sjette ledd.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 20.05.26)

Presidenten: Det voteres over resten av I samt II.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4, debattert 5. mai 2020

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Borch, Siv Mossleth, Heidi Greni, Kari Anne Bøkestad Andreassen og Geir Adelsten Iversen om endring av forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag (Innst. 219 S (2019–2020), jf. Dokument 8:55 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Runar Sjøstad satt fram to forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift 15. mai 1988 nr. 356 for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag slik:

§ 5c skal lyde:

eier av hytte for transport av bagasje og utstyr mellom bilveg og hytte når hytta ikke ligger tilknyttet brøytet bilveg.»

Presidenten: Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 49 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.06.58)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at endring av forskrift av 15. mai 1988 nr. 356 for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag gjøres gjeldende fra 1. oktober 2020.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at forskriftsendringen fører til forenklinger i regelverket og økt kommunalt selvstyre.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble bifalt med 49 mot 36 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.07.24)

Votering i sak nr. 5, debattert 5. mai 2020

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Lars Haltbrekken og Kari Elisabeth Kaski om å utrede oppsamling av bly fra skytebaner og forbud mot blyholdig jaktammunisjon i Norge (Innst. 193 S (2019–2020), jf. Dokument 8:29 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Une Bastholm på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

– forslag nr. 2, fra Une Bastholm på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fase inn et forbud mot blyholdig jaktammunisjon i Norge og sette i gang en utredning av tidspunkt for innføring av et slikt forbud.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.08.13)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede løsninger for oppsamling av bly under skyting på skytebaner og utrede mulige pålegg om bruk av dette utstyret ved skyting på bane, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 55 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.08.34)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen lage et program for analyse av blyinnhold på og rundt alle utendørs skytebaner, utrede mulige oppsamlingsmetoder for akkumulert bly og komme tilbake til Stortinget med saken på egnet måte.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 46 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.09.11)

Votering i sak nr. 6, debattert 5. mai 2020

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Else-May Norderhus og Åsmund Aukrust om oppnevning av et offentlig naturrisikoutvalg (Innst. 199 S (2019–2020), jf. Dokument 8:68 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Espen Barth Eide på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 2 og 3, fra Espen Barth Eide på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 4–6, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- Det voteres over forslagene nr. 4–6, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg som skal:

- foreslå hvordan en mest hensiktsmessig kan analysere og fremstille naturrisiko på nasjonalt nivå.
- utrede og foreslå tiltak som for eksempel endrede rammebetingelser, reguleringer og endringer i skatte- og avgiftspolitik, som sikrer at private og offentlige virksomheter, herunder finansinstitusjo-

ner, skal få et grunnlag for å kunne analysere og redusere naturrisiko på best mulig måte.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding som inneholder en plan for storskala restaurering av villere natur, intakte økosystemer og større opplevelsesmuligheter i norsk natur i tråd med Norges Aichi-forpliktelse om å restaurere 15 prosent av våre forringede økosystemer.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge alle norske kommuner å innføre egne naturbudsjetter, med nasjonale grenser for naturtap og målsettinger for restaurering, som innskjerpes årlig.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.10.03)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg som skal vurdere hvordan en mest hensiktsmessig kan analysere og fremstille naturrisiko på nasjonalt nivå.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg som skal vurdere eventuell metodikk for at private og offentlige virksomheter, herunder finansinstitusjoner, skal få et faglig grunnlag for å kunne analysere og håndtere naturrisiko på best mulig måte.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 55 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.10.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:68 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Else-May Norderhus og Åsmund Aukrust om oppnevning av et offentlig naturrisikoutvalg – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg som skal identifisere antatt viktige globale, naturrelaterte risikofaktorer og vurdere deres betydning for norsk økonomi og finansiell stabilitet.»
Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen bifalt med 55 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.11.05)

Votering i sak nr. 7, debattert 5. mai 2020

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Audun Lysbakken og Lars Haltbrekken om å beskytte Trænarevet og omkringliggende områder mot miljøskadelig oljeaktivitet (Innst. 223 S (2019–2020), jf. Dokument 8:22 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Ole André Myhrvold på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 3 og 4, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslagene nr. 3 og 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse alle planlagte prøveboringer i havområder som er planlagt innlemmet som særlig verdifulle områder i den kommende helhetlige nasjonale planen for marine verneområder, i revisjon av forvaltningsplanen for Barentshavet og områdene utenfor Lofoten, samt i oppdatering av forvaltningsplanene for Norskehavet og Nordsjøen-Skagerrak.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere de oppdaterte særlig verdifulle og sårbare områdene (SVO) i forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten og forvaltningsplanene for Norskehavet og Nordsjøen-Skagerrak i tråd med anbefalingene i det faglige grunnlaget «Særlig verdifulle og sårbare områder | M-1303», og verne disse

områdene fra oljeaktivitet i den kommende nasjonale planen for marine verneområder.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 7 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.11.52)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:22 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Audun Lysbakken og Lars Haltbrekken om å beskytte Trænarevet og omkringliggende områder mot miljøskadelig oljeaktivitet – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen klargjøre for lisenshavere at det ikke vil være aktuelt å tillate utbygging av olje- og gassfelt i området rundt Trænarevet eller andre havområder som er planlagt innlemmet som et særlig verdifullt område i den kommende helhetlige nasjonale planen for marine verneområder, i revisjon av forvaltningsplanen for Barentshavet og områdene utenfor Lofoten, eller i oppdatering av forvaltningsplanene for Norskehavet og Nordsjøen-Skagerrak.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen verne havområdet rundt Trænarevet fra petroleumsaktivitet i den kommende nasjonale planen for marine verneområder.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen bifalt med 72 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.12.29)

Votering i sak nr. 8, debattert 5. mai 2020

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Sandra Borch, Kari Anne Bøkestad Andreassen,

Emilie Enger Mehl og Ole André Myhrvold om å forvalte bjørnebestanden ut fra riktig antall bjørn (Innst. 222 S (2019–2020), jf. Dokument 8:37 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Sandra Borch satt fram to forslag på vegne av Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en ny tellemetode for bjørneynglinger som viser det reelle nivået på bestanden.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en kartlegging av det reelle nivået på bjørnebestanden gjennom en telling.»

Det voterer alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:37 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Sandra Borch, Kari Anne Bøkestad Andreassen, Emilie Enger Mehl og Ole André Myhrvold om å forvalte bjørnebestanden ut fra riktig antall bjørn – vert ikkje vedteke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Senterpartiet ble innstillingen bifalt med 79 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.13.43)

Votering i sak nr. 9, debattert 5. mai 2020

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av rovviltforvaltningen (Innst. 182 S (2019–2020), jf. Dokument 3:13 (2018–2019))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 3:13 (2018–2019) – Riksrevisjonens undersøkelse av rovviltforvaltningen – vert lagt ved møteboka.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10, debattert 5. mai 2020

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å integrere flyktninger og innvandrere gjennom kvalifisering til arbeid (Innst. 190 S (2019–2020), jf. Dokument 3:4 (2019–2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 3:4 (2019–2020) – Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å integrere flyktninger og innvandrere gjennom kvalifisering og arbeid – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11, debattert 5. mai 2020

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk (Innst. 211 S (2019–2020), jf. Dokument 3:5 (2019–2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 3:5 (2019–2020) Riksrevisjonens undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12, debattert 5. mai 2020

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper – 2018 (Innst. 174 S (2019–2020), jf. Dokument 3:2 (2019–2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 3:2 (2019–2020) – Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper – 2018 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13, debattert 5. mai 2020

Sak nr. 13 [20:15:14]

Referat

1. (298) Meddelelse fra statsministerens kontor, datert 30. april 2020, om forskrifter fastsatt i medhold av smittevernloven § 7–12, jf. beredskapsloven § 3 Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (299) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om deltakelse på arrangementet «Back to University» fra offentlige institusjoner (Dokument 8:91 S (2019–2020))

Presidenten: Dette forslaget foreslås behandlet etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e – tas ikke under behandling.

Representanten Bjørnar Moxnes har bedt om ordet.

Bjørnar Moxnes (R) [20:16:06]: Alternativet til å behandle Rødts forslag og eventuelt instruere regjeringen i denne saken vil være å slå ring rundt en ukultur, noe som ville overraske, særlig etter uttalelser i media fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Jeg foreslår, etter § 39 annet ledd bokstav b i forretningsordenen, at forslaget sendes til kontroll- og konstitusjonskomiteen, fordi dette dreier seg om kontroll av at regjering og forvaltning følger gjeldende lover, regler og etiske retningslinjer for offentlige ledere og tjenstepersoner, som Statens personalhåndbok og reiseregler.

Tidligere forslag om at Riksrevisjonen skal gjennomgå sakskomplekser, som har blitt vedtatt i Stortinget, har først blitt behandlet i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Stortinget har adgang til å igangsette dette, jamfør Lov om Riksrevisjonen § 9: «Stortinget i plenum kan pålegge Riksrevisjonen å sette i gang særlige undersøkelser.» Det har skjedd i få tilfeller, men det er ikke noe argument for å avskjære behandling av forslag om dette uten en realitetsbehandling. Vi mener det er nødvendig å snu alle steiner for å sikre tilliten til viktige offentlige institusjoner.

Jeg ber om en separatvotering over videre behandling av punkt nr. 3 i representantforslaget fordi presidentskapets formelle argumentasjon ikke er gyldig for det punktet om Riksrevisjonen. Jeg håper det kan bli tatt separat.

Presidenten: Er det da noen andre som ønsker ordet til denne saken? – Det er det ikke.

Da legger presidenten opp til at Stortinget voterer over behandlingsmåten for Dokument 8:91 S for 2019–2020. Det voteres over punktene 1, 2 og 3 under ett, siden ingen flere har bedt om ordet og gitt støtte til at man skal ha en separat votering.

Presidenten vil opprettholde det enstemmige forslaget fra presidentskapet om at representantforslaget blir behandlet etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e – tas ikke under behandling.

Forslagsstilleren, Bjørnar Moxnes fra Rødt, ønsker at forslaget blir behandlet etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav b og sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Det voteres alternativt mellom presidentens forslag og forslaget fra Rødt.

Votering:

Ved alternativ votering mellom presidentens forslag og forslaget fra Rødt ble presidentens forslag bifalt med 81 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.18.39)

Videre ble referert:

3. (300) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Torgeir Knag Fylkesnes og Arne Nævra om fjerning av innsattsstyrt finansiering i spesialisthelsetjenesten under koronapandemien (Dokument 8:94 S (2019–2020))
4. (301) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tuva Moflag, Ingvild Kjerkol, Tellef Inge Mørland, Tore Hagebakken, Hege Haukeland Liadal, Nina Sandberg og Øystein Langholm Hansen om digitaliseringsløft for å hindre utenforskap (Dokument 8:97 S (2019–2020))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes helse- og omsorgskomiteen.
5. (302) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Freddy André Øvstegård om å sikre hensynet til barnets beste i utvisningssaker (Dokument 8:93 S (2019–2020))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
6. (303) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om etablering av beredskapslagring av matkorn (Dokument 8:92 S (2019–2020))
Enst.: Sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehand-
let.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes
ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.20.

